

galanē huyne en gotte
 verwan bromelike mit
 grote stryde. hi was die
 keyser Julus. Doe dese
 vrome keiser dat roem
 sche rijk regierde. doe
 wart Augustinus geba
 ren. En edel en vrom
 tocomende bestreder
 der vande der heiliger
 kerke. Als der heretie
 en alre gebreeclicheit
 der kersten gelouen.
 En een auerclare hoge
Theloge der kersten
 te leringe. Hi wart ge
 bare inder stat van Ca
patenti in de konincryc
 van Africa. Sijn vader
 hiet Patricius. Sijn
 moder hiet Maria.
 Die vande getuel der
 haelingē ware bloie
 de in tytliker haue.
 en claer schijnende in
 werliker ere. Dat kint
 Augustinus was toe
 mael gracioes en myn
 lich. en die alders had
 de on wittermate lief.
 en wart mit alte grot

forchuldicheit verwa
 ert. en gehalde en gae
 det tierlick opgeuoedt.
 Want sijt enichlick en
 wittermate suetelick
 ombeuatte. En want
 dat kint Augustinus
 baue de gemene loep
 der natuerē seer sub
 tyl en aebel was. so sat
 tent die alders ter scho
 len so vroe alst spreke
 kunde datment apelic
 vstien mocht om die li
 tere te leren. En alst
 traich weer ter leringe
 na der hunder maniere
 datme on dan solde slaen
 en dan to dwinge. En
 want hi alte node gesla
 ge was so plach he tot
 god sijn trouwlicht vireke
 te maekē dat hi he in sol
 ker noet te hulpe solde
 come. En als was hy
 deyn hi en bat tot god
 nochtant niet mit goen
 te cleme mynen. dat hi
 he behuede en bescherm
 de. dat he in der schole
 niet geslaege en worde.

LANDES-
 UND STADT-
 BIBLIOTHEK
 DUISSELDORF

ayer god en vhoerde he
dare met in. op dattet he
tot sine archsten niet en
queem. noch tot geenre
onwysheit. En die lude
en oec syn eer sam alders
die lachte dare om. ende
die oec sine druck niet
te hulpe en wolden comen.
En dat kint Augustinus
dat plach mit genuechte
vande ewige leue te hoe
ren dat ons belaeft is. W
mids der oetmodicheit
ons here **Jhu xpi.** die ne
der clam tot onser houer
dien. en wart **Ithant** in
synre tederre kintscheit
in de buick synre lieuer
moder getemperiet
mitten salte der wysheit
xpi. die seer hapende
was inder ouerster got
liker mylsicheit.

O ene dach doe de
kint Augustinus seer
sieck was van per se sin
re maeghe en grote ber
uende heit leet. doe bat
he mit grote begerten
synre bynenste. In grote
geloue van synre mod'

gionica. dat se he un
der moder der hehger
kerke die helige dope
verwerue wolde. Doe
se dat mit geloengen
remē herte daer se in
baerde die ewige sal
cheit syns vleisches. do
gynck se als om te besor
ge dingē op dat he ver
niet mocht werde in de
doepsel. **W**er do wart
thant beter mit he en
so wart syn doepsel ver
lenget en vtagē. en dat
hynderde syn vad alre
meest. want die noch
niet geloewich en was
noch wederbare in xpo.

In synre **dat vnde cap**
kintscheit hadde he al
te grote genuechte in
den latynsche lytteren.
die die meisters leren
die grammatica hieten.
He gronde inder memo
rien. en he was seer sub
tyl en wittermate scarp
van synne. en seer hoech
lich scheen he in aebelyc
des wael spreken. en
in wyser bescheit der

reden. **D**oe hi een Jon
gelinck was doer leerde
hi een wijltyts die konst
van grammatica. **D**oe he
in sine seftien den ier
was so toech he veere
vander stat van tagate
cie. om meere konst te
lere. **A**er dat was inde
lantfchap van karnti
ge. **d**ar he syn kost seer
nieteliche en betemeli
ke van sine vader was
bereit. en dan leerde
he die bucke van wael
spreke. **E**n dan so qua
he in een boeck dat in
he hielt to herdunge en
nodunge totter phylo
sophien. en dat bueck
hiet hortencius. **E**n
doe he dat gelesē had
doe wandelde he sine
moet en inacten syn
beger te al anders. **A**l
so dat he bitterde en
snoede wart alle idel
haep en mit ongeloeft
licken brant syns her
ten begerde he die on
sterflicheit der wijs
heit. **E**n he began toe

2
hant op te staen dat hi
weder mocht liere tot
gade. en met syn tonge
te scherpe dat hi scheen
te wpe mit sine moder
licken kost. **E**n doe he
alt was achten of negē
tien ier en syn vader
gestorue die twe ier
voer synre doet geloe
nich was geweest in
onse heue here ihesum
xpm. vms der gracie
godes. en grote blitich
syns helige wijsen moni
ca. die he oec mit grote
arbeide xpo de wanch
tighē man oer siele we
derbaerde. **D**oe was
Augustinus blitich in
de bucke daer hi nou
van is gesecht. **A**er
met om syn tonge toe
scherpē en aebelheit
der sciencie of spra
ke vande bucke. **A**er
want dat bucke raet
vander onsterflicheit
der wijsheit. **D**oe dat
hi sterclich onstehen
wart en beruende dat
hi die wijsheit mochte

mynne en sueke en ver-
trige. en halde en stanc
like onnuette. **A**der de
mishaechde he alleen
inde bucke dat die sue-
te naem Ihu xpi dan-
niet in en was. Want
den suete helige naem
syn toder kinlike her-
te onder synre moder-
borste in gedroncken
hadde. en oec dat ghet
wonder was hoechlike
onchielt van doe he
noch synre mod' borst
soech. En wat buten
de naem Ihu xpi was
woe seer dattet oech
mit schriftte geciert
was en woe warach-
tich dattet was dat en
grees hi altemael niet
en dat en behaechden
he niet volkomelich.
Wand onder suekinge
der schriftueren. v. cap

Ier na sette he
in sine gemode
die helige schrift te on-
der sueke op dat hi se
ge woedaen dat se we-
re. En siet hi sach een

duich dattet houndige
bedect is en verborge
was. noch dattet kinde
te niet ontbloet en
was. **A**der de oetmo-
dige in de voertgange.
en dat bedect was mit
gotlike verborgentheide.
En hi en was also niet
dat hi dan in mocht
gaen noch sine naech-
bure tot sine wege van
synre ongeloue. v. cap

Hier na mel Augustinus ond-
ongeloefinge mensche
die houwerdelich ende
onnuttelich kalde en
in oere monde waren
die stricke des duuels
en hadde ontemeliche
menginge gemaect
vande sillabe des nae-
men. als des vaders
en ons heren xpi. ende
ons troesters des heli-
ge geestes. Dese din-
gen en ginge niet van
oeren monde mit ghe-
lyt en getucht oerre-
tonghe. op dat se die
herte die vander wan-

yeu ydel ware bedrie
ge mochte. En seide alle
waerheit en waerheit
van oere loegen en ner
gent en was waerheit.
en voel seide se den Jon
gelinge Augustinus op
dat se he bedriegē moch
ten. En sy en sprake oer
met allem valsche dyn
gen vande genē die die
ewige warheit is. Mer
oer die elementen der
werlt den creatuerē der
waerheit. Also dat Au
gustinus gebracht wart
totter ongeloue. So dat
hi geloueden dat die my
gen schreide als men se
aftoech en oer oer mod
die boeme melckige tra
nen droepē. Der man
icheusch geloue was als
Augustinus na vertelt
doe he dar van verlost
was. Se seide eer die
werlt gemaect was soe
was een volch en hiet
gens tenebrū. dat is
dat volc der duisternis
sen. en dat volch wolde
tegens god stridē. En

doe hadde god anyt dat
se he syn ryck af wynen
soltē. Dar om voerd he
in dat volch en vmengde
he dar mede. en voert
inder erde en in alle crea
tuere. Dar om seide die
manicheuschē dat een
woekener beter weer dā
een bouman. Want die
bouman stiet god mitter
spaede in syn lyf. en dar
om seldme den vruchte
der erde meer eren an
doen dan den menschen
dar se om geschaepē syn.
En oer seide se soe wie
dat yemant een stucke
broets geue dat geen ma
nischeusch en weer. die
weer wert datme he syn
hoeft affloeye. Want
deen siet gauē die beten
op god als se op dat broet
beten. En alsme he vin
gedē woe se dan deden
als sy broet eten. Soe
antvordē se dat siet dā
wst mit woerde benedi
dē dattet god met wee
en dede. Mer dit becla
get he alle na in synen

biecht boeke tot onse he
ren god mit groten berou
en secht oer **al** daer. **O**
lieue here als dine vrin
de dit lese dat ic aldus
geweeft byn. soe sollen
se my belache. mer et
was vmeris war. **H**u
in is te merke. alleen
hedde een mensche al
re mensche natuerlike
doetheit hierde hi dat
niet tot god werts soe
moest he in dwalinge
come. **Wande grote rouw**
sinre goddienstig mod
om syn ongelouch **uy**

Doe dat syn eer
sam goddienti
ge moder hoerde ende
sach doe wart se onspre
kelike seer bedruct. en
schreide alte bitterlike
seer. en voel meer dan
ander moederen oer do
de kinder plege to be
schreien. **E**n alleen had
de sy he mit onsprekel
ker liefde en moderlik
mynen besete. **S**ochtit
want oer moderlike
borst vol gotliker myn

nen was. so en moest
he niet mit oer an oer
re tafele sitte hent
dattet oer god vtoende
dat he weder ter rech
ter geloue solde come.
Doe liet sy he doe wed
tot oer come en by oer
sitten. en doe quam he
gudertierlick weder
by oer. want he hadde
syn moder seer lief.
En in al sine leue moe
uel verdriets dat sy
he andede vinds oer
self of vinds andere
geleerde manne om
synre ongelouchheit
wil. **D**o en gaf hi oer
nre smelick of scharp
of slecht of bitter moet.
En also voel te meer in
merdent oer dat also
edele creatuer also in
merlick vinds ongelou
ue van sinen schepper
verdwaelt was. **E**nde
van dese grote rouwe
synre lieuer moder so
sprict he inden derde
boeke synre biecht tot
onse heer aldus. **O**hee

4
du hebst dyn hant ghe
sant vande hogen ende
hebt my verlost vande
dieper duistermissen.
Doe dyn trou gelouige
dierne mijn lieue mod'
totty schreide voer my.
en voel meer dan and'
moederē die doet oer
kinder na den licham
beschreien. want se sach
den doet mynre sielen.
witten geloue en witten
goest den sy totty had
de. en gy verhoerden
oer gebet. O lieue hee
gy verhoerde se en en
versmide niet oer tra
ne. want se auerulode
liche vloiede wt oeren
ogen. en die erde naet
maecte in alle steden
oerre bedingē. En gy
verhoerde se want se
sach oer self staende in
oerre holtenre regule.
En al datt tot oer come
de een seer suuer lich
daer schijnende Jonge
linck die vrolich was
en lachte oer vrintelic
an en guetelich sprac

hi oer an. En doe si seer
droeulich was en gepyn
mit grote rouwe. vraig
de oer die Jongelinc
war om dat sy also seer
droeulich weer en dage
hy soe voel tranen storte.
om oer te lere en niet
van oer te lere. Do ant
worde se. Ic beschreie
myns soens Augustijns
verdoemenisse. En die
Jongelinc antworde
oer dat se des seker solde
wese dat Augustijns
oer soen solde wese dan
se meer. En se doe an
mercten so sach se. Au
gustijns oere soen by
oer staen. inder seluer
lynien. En o lieue here
war af quam dat an
ders dan dat vgebe
nedide oer by oeren be
dructe herten waren.
O du guede almechtige
god die ene van ons be
sorgest als enen alleen.
En ons alle te gaeder
als ene vgelike bysund.
En dan af wast oer dat
se my dat in sioen vtelde

en ic my vlitichdē oer
dair to te trecke dat se
niet mishapē en solde
dat se noch wese solde
daer ic was. Doe ant
wordē se my thant. **Free**
soen so en is my niet ge
sacht dair he is salstu
wese. **Mer** dair du bist
sal he wese. **En** **O** heer
ic beke dy myn gedach
te also voel als my nu
gehoaget. **En** des en
heb ic oer duc niet ver
swegē dat ic meer be
weget wart inder ant
wordē mynre moder
doe se waecte dan doe
se was indē visioen en
dat se genē twiuel en
had indē visioen en so
suel sach datter te sien
was. **In** welke visioen
den goddiensstige vroue
die blytschap tot oere
tweste vande tegenwor
digen sorchuoldigen
druck voer seget. wel
ke blytschap na soe lan
ger tijt tocomende was.
Want omtrent negen
iaer geduerden myn

dwalinge. **Al** wast de
ic my duc pijnde op a
staen so bleef ich noch
tant altyt inder dinst
termisse mynre dwalin
ge. **En** ic wart swaer
lich te stotē en bewyn
telt mit dwalingen.
Nochtant bleef die
goddiensstige siber aus
sche weduwe lieue he
re alstu te mynen ple
gest also voel te wackē
re. **In** hapē in schreie.
in suchte in vlitigē ge
bede voor my te storte
totty. **En** sy en wart
des niet te trager wat
sien hielt niet op tot
allē stonde oer bedin
ge voer myn clagelick
te storte. **En** oer tranē
en bedinge die ginge
totty in dme ansichte
en nochtant lietstu my
wytale en in wytale
indē dinstermisse. **Wo**
oer se Anubrosius ant
worde en se tweste my

O lieue here liet
na so grauestu
oer noch een and' ant

5
wort des my wael den
het vromde enē deuote
priester die geuoeidet
was in dynre kerken
en gesefent in dynen
buckē. Want doe se de
bat dat hi hē gemerdi
gen wolde mit my te
sprekē. en my mijn dwa
linge misprisen en ver
leede my dat quade en
leren my dat guede.
Want dit plachse al
toes te doen wanneer
dat se yemant vant de
oer docht datter beque
me toe was. Her die
bisschop en woldes niet
doen. en dat bequeem
liche en wijselicken
als ic oec na wael be
uoelde. want hi ant
wordē oer dat ic noch
onleerliche weer. wat
ic noch wst opgeblasē
weer mit nyheit der
secte der ongeloue. En
dat ic oec cortē oerte
somich mit mynre ques
tien gemoret hed. Als
mijn moder hē oec ge
claeghet hadde. mer hi
seide tot oer laet hē we

sen. mer allegn bi de
god voer hē. Hi sal noch
self al lesende wael um
dē wat groter dwalun
gē dattet is en wat sot
heit. En hi vteldē oer
oer doe he self Jonck
was van sijne moder
verleit was enden ma
nichensche gegene. en
oec niet alleen oer boe
ke en las. Her oec dē
hi se schreef en he noch
tant na in hē self sond
emige dispensacie be
uant woe seer dat die
secte te vhen weer en
dat hi se doe achter liet.
En doe hi oer dese dī
gē vertelt had. en mijn
goddienstige mod niet
af en liet. mer bat om
noch alle meer an mit
ouerulodige tranen.
dat he my doch sege en
mit my spreke. So dat
tet hē verdroet en ant
wordē oer. Sanch hen
nē en weest wael te we
dē want het weer on
moeghick dat een soe
sulker tranē verderue
solde. Dat woert plach

se duck te verhaele als
se en ic te same sprake.
En se seide my oer docho
dattet oer vande hemel
toe wart gesprake. **Van
sine lieue gesel dar hi
mede to schole ginc. ix.**

Die sprict August
tynus. In die tude
mynre ionger ioget doe
ic noch ter scholen ginch
in der stat dar ic geba
re was. Soe naem ick
enē geselle tot mynen
lieue vrient. en in der
geselschap des studie
rens den ic alte seer lief
hadde. mynē eue alder
mede bloeiende in der
bloemē der weget. Wi
ware kinder wi ginge
te saemē to scholen. wy
speelde te saemē. Mer
ten was geen vrient
schap als warachtige
vrientschap. Want o
heet ten is geen warach
tige vrientschap du en
voegest se te saemē an
hangende an di onder
malcanderē mit goetli
ker mynne. in onsen
herte gestort vruide

den helige geest die
ons gegeue is. **N**och
tant was **I**my de vrient
schap seer suet en my
ware te saemē gedwo
gen mitter vuericheit
der gelijcker studien
ge en onderling myn
licheit. En siet heer
du hebste de mensche
mynē vrient mynen
geselle van my outna
mē en totti gehaelt
van dese leue doe he
nauwe een iaer ver
uullet hadde in myn
re vrientschappē. die
my suet was bauen
alle sueticheit myns
leuens die ic doe had.
Omit wo grote rou
we was myn hert doe
verduijstert. wāt wat
dat ic sach was my
die doet. Dat vader
like lantschap was
my een pyne. myns
vader huis was my
een wonderlike onsa
licheit. En wat dat
ic mit hē te gebruke
plach dat wart my
bute hē in alte groter

onsaliger buterheit
gekiert. **E**n myn ogen
begerde mynē geselle
alre wegen. mer ic en
vants uer gent en hy
en wart he niet gege
uen. **N**och want en had
ic genē hape he weder
te crigen. mer alleen
was ic droevich ende
schreide om he. **I**c was
onsalich want ic had
myn blyt schap blare.

Vander onnutter vrent

O **I**sa **scap. x. ca**
lich was ick en
onsalich is eens vighel
gemoede dat geboude
is mit vrient schappe
der sterflicheit ende
mit vganctlike dinge.
want alst blare wort
so wort dat herte ge
stoert. **E**n dan gevoelt
men woe onsalich dat
men was eer dat niet
verloer. **S**iet myn
heer myn god siet va
bynen mynē haep die
my reutichst van al
sulker affexien die
niet puer noch oeck

niet gothike en syn.
En sijt schickende die
ogen des herte in dy
en totty. en witterste
mynre voete vanden
strick. **D**ael sprneck
dair een van synen
vrient. **D**in diu aie
mee. **D**ie helst van my
re siele. want ic voel
de dat syn siel en die
myn een geweest wa
re in twee lichamen.
Daar om was my dat
verueerlich. want ick
mer half leue en voel
de. **O** sotte hiefde en
grote onfrincheit niet
te kunne de mensche
menscheit hief hebbe.
O dwase mensche on
matehich menschehke
dinge liden. woda
nich ic doe was. **D**auid

guder vrentscap. xi

O **H**eer wosalich
is he die di my
net en sine vrient in
dy mynet. en sine vi
ant om dine wil my
net. **D**ie self en ver
heest genē genyude

vrient. welke alle syn
vriende in dy gemynt
syn. en niet verlate en
mocht werde. **Ou** die
dan bist onse god die
gemaect hebt hemel
en erde en vermilt se.
want die vervullende
hebstu se gemaect. **Di**
heer en vliest niemant
dan die dy achterlaet.
en die dy laet die greet
van dy den guder tiere
heer totte toringe heer
Want soe werwert
dat oer die siel des men
sche kiert anders dan
totty. so wort se gekiert
tot druck tot rouwe en
bitterheit en dan an
geuestet. **Want** wort
se gekiert tot dese scho
nen dinge die bute dy
en bute he self syn. die
oec bute dy niet wese
en moege. die opgnen
en ondergnen. en op
gaende schme se bego
nen te wese en wassen
en werde volbracht.
En als se volmaect syn
soe begynen se alt toe

werde. **En** so vergaen
en werde se oec niet al
mer alte gaeder vigne
se. **Dan** om dan als se
opgnen soe tyde se tot
ten weese en als se mee
snellich wassen dan se
syn. **Also** voel te meer
haeste se dat se niet en
syn. **Aruch** is die syn
ne des vleisches en da
om want die syne des
vleisches is een gemie
ge mach se hebbē totte
dan se toe gemaect is
en anders uergent.
Al hielt se oec alle ver
geuelike dinge vande
temelike eynde. **O** god
in dine woerde werde
alle dinge geschaepen
en dan hoeren se van
dan tot hier toe. **En**
wilt niet ydel wesen
mijn siel en vdoemen
of verharde inde ore
dijns herte vinds de
geruisch dijner ydelh.
Hoert nu **O** mijn siel
dat self woert godes
wept totty. dattu we
der tiere salst tot hem.

Want al darr is die
onuer stoerlike stede
der ruste. darr en wort
die myne niet gelate.
des sij self niet en laet.
Siet nu gaen dese din
gen en wech ander din
ge come an. en in allen
oere deele soe te saeme
steet die crancke men
ichuoldicheit. **H**er
dat woert godes seget.
siet gae icks oech ye
mant af. **M**ijn siel
vestiget al darr dyn wo
ninge in en beuelet al
darr weder allet dattu
van darr hebst. **D**ie do
ch vmoit bist van dese
onwarachtige dingen.
benele der waerheit
alle dat vander waer
heit is. en du en salst
niet niet vliessen en
dine veruulde dingē
sollen weder bloeiende
werde. **E**n dyn qualē
sollē genesē. en dyn v
uloiede dingē sollē we
der vmaect werden.
en vniēt. en sollē tsaē
mē an di geknupt wer

den. **E**n en solle di niet
affetten daer se neder
clymen. mer solle mittij
staen. en bliue altoes
mittij staende en bliuen
de by god. **M**ijn siel
warr om vkiert volges
tu dme vleisch. want
dat vleisch solde alle be
keert dy te mael volge.
wat doetstu vmidt den
vleisch. woelstu dat is
al in enē deel. en bekēs
tu die vol heelheit niet
wes alle dese deele sijn.
en hebstu darr nochtāt
genuchte in. **I**st oec
saekē dat di die licha
mē behaegē soe laeft
darr god wt en weder
kiert die myne in oere
schepper. **O**p dattu god
inden behaegē niet en
vertuor nste noch en uis
haegest. **I**st saekē dattu
die siele behaegē soe solle
se oec in god gemynt w
de. **W**ant se sijn wandel
barr. mer in god genes
tet. en also werde se ghe
stediget. **A**nders solden
sij gaen en vgaen. **D**arr

om solle se in hē gemyt
werde. en alle die du
mynde die treet tot hē
en segt. **Dese onse sue**
ten god solle wij myne
want alle dese dingen
heuet he gemact. 102
dat hi leerde konst va
rectorica tot karnegie 11

Iden iaren bleef **Au**
gustinus tot **kartha**
gien en leerde al dā
die konst van **Rectori**
ca. en al dā schreef
hi oec die subtile bucke
die hi ete **Depulchro**
apta. tot **Iheru** den
meister vander stat va
fome. die die konst va
Rectorica leerde. En
den en kenden he noch
tant niet van amsicht.
mer he mynde hē noch
tant wtte clare geruch
te sijne leringe. En
doe he die bucke schreef
doe was he alt sesentwin
tich iar. Doe he noch
was benede sine twint
tich iare en hē doe so
nuch alte subtile bu
cke noer quamē die die

grote meester **Aristo**
telus gemact had die
vstont he alleen by hē
self. En als he die ver
spraeck mitten groten
kunsteliken meisters
En dā schoen exem
pele opbrachte soe en
mochte sij hē niet ant
worde dā op dā dē
he by hē self dā op
alleen vstnen had. wat
sij hē niet geleert en
hadde. En oec niet al
leen dā af niet spre
ke en kunde. mer oec
niet en vstonden. En
oec voert alle kunste
like bucke die men
van vryen kunste hiet.
en wat datmē leert
van kunste der sprake
en des onderscheits
van metinge der fi
guere. of van musica.
of die numeris. dat
las hi alle en ver stont
al by hē self sonder e
nuch anwisinge enich
mensche. en sonder
grote arbeit. En doe
he was tusschen 11 en

8^e
xx iare alt. Do qua
op een tyt tot kartha
grien een bisschop der
manicheische die faus
tus hiet. en was een ge
strick des duuels die
voel lude verleide en
bestrict. Dat gerucht
vande bisschop quam
tot Augustyno wo dat
tet een alte wise man
weer vol eer sauer hos
ten. En want Augustij
nus voel der philosophie
gelese hadde en wael
in sijne memorie ont
hielt. En alle die gene
die tot he quame sine
subtilen questien niet
antworde en mochten.
Doe laefde sij hem den
voer seide Faustum toe
brengē. en Augustynus
hedde oec te mael gern
gehad. Want alle die
negen iaer lanc sijne
dwalinge so had he al
toes na he verlanget.
En doe he tot om come
was soe onderuant Au
gustynus dattet een ge
nuechlick man was va

suede woerden. En hy
behaethde he wael. mer
het vdroet Augustinus
dat he niet mit he mit
apenbar disputeren
en wolde dan ment hou
de auer al. Mer noch
tant in tegenwor dich
somich sijne geselliker
vriende soe onder socht
Augustynus dese Faus
tu. en onderuant dat
om voel ontbraeck van
vrien konste. En woe
veer datte Augustynus
baue grinck dat was ge
noech apenbar. Soe
dattet wael scheen dat
he niemant gelijk en
was. in alle vrien konf
ten en in alre scharpheit
des synes. En dat hy
god dan doe niet danc
bar van en was. dan
duet he syn biecht af
mit grote berouwe. in
de vierde boeke sijne
biecht. Daer he aldus
af secht. O suete heer
wat baetent my doe ic
noch benede mynen xx
iare was. en my doe ten

ten hande quame alle
Aristotelus boeke. die
mijn meester van kar-
tagien die groet en ge-
leert was niet en vstont.
en oec ander noch meer
grote geleerde meesters
die ic alleen al las en
vstont se. En o lieue he
wat mochte my baete
dat my doch hinderlic
ke was. Want icti my
ne god die wonderlick
en onbegripelick bist.
vermodē begrepen te
werdē inde xpredien
mēte vanden bueken.
en ic vhtichde my dat
ic di begripē mochte.
Als recht oft u onder-
worpen hedst geweest
eniger schoenheit als
in enē lichām. mer dij
schoenheit en groeth
bistu seluē. Want o
lieue here dat was
dwaesheit dat ic van
dy dacht en geen waar-
heit en die gebreeclich
onser onsalicheit ende
niet die vasticheit din
te eniger salicheit.

Vanttu lieue heer
hadst ons gebadē en
het geschiedē oec also
in my. dat die erde sol
baerē distel en doerne
en dat ic mit arbeide
solde comē tot mynen
brode. En wat mocht
tet my baetē dat ic al
le bueke vande vrien-
konste en so wat dat
my voer quam te lese.
alleen by my self ver-
stont. doe ic noch een
schulck knecht was
vol quader begerten.
Ic verblidē my inden
buke en ic en wost
niet ween dattet was
dat daer waer en sek-
m was. want ic hadde
den rugge tottē lichte
gekiert. Ja tottē genē
die dat ansicht ver-
lichtē. en alle ander
konste leerde ic son-
der arbeit en sonder men-
schelike anwysinge.
Vand opblausenheit
O heer der conste
mijn god du xij
metes dat die scharp

hat des vstants en ver
 nemelicheit des synes
 dyn gaue is. **M**er ick
 en dede di datt af geē
 offerhande datt om so
 wast my meer hinder
 lick. **W**ant ic my pijn
 de also gu de deel mijn
 re substantie in mynre
 eigne macht te heb
 ben. en in mynre eige
 re startheit. die ic niet
 totty en bewaerden.
Mer ic toech sonder
 di van dy in een veer
 kōnincryck. datt ick
 die guede auerbracht
 mit enē onreinen my
 ue der quader beger
 licheide. **E**n wat soe
 mocht my dat guede
 dinnck dan baete als
 ick niet walen gebruc
 ten. **E**n ic en wost oer
 niet dat die kōnst al
 so swaer te vstnen was
 dan als ic mitte meis
 tere datt van spraec.
 en sijn dan niet en ver
 stonde. en so wie van
 hē my dan wist volch
 den en vstondet die

scheen die meeste ond
 hē te wese. **M**er wat
 baete my dat doe ic dy
 mynen heer mynē god
 vermode te wesen een
 ongemete clare licha
 en ic vmoden my toe
 wesen een stuck vande
 licham. mer dat was
 een alte grote vkiert
 heit. **W**at baete my
 doe myn grote subtyl
 heit der syne die seer
 wacker in my waren.
 dat ic also voel swaer
 re bucke ontbant sond
 menschelike leringe.
Doe ic noch onnutte in
 der menscheiker leri
 ge dijne guder tere
 heit was bleue vblint.
En **O** here wat moch
 tet dinnē trage hindere
 dat se also voel trager
 syne hadde. als se doch
 van dy niet en gingen.
 op dat se inde nyf der
 hegher kerke alsoe
 voel sekerre mochten
 vercrige oer plumen
 en die voegelen der
 goetiker mynen opuo

dē mocht in gotliker
geloene. **O** here onse
god onder die deckens
se onse vloegēle solle
wi hape beschermt on
en draegē onse. **E**nde
du sueto heer salst ons
draegē tot onse alder
dom. wanttu bist onse
starckheit als wi vandi
gekiert syn. soe syn wi
verkiert. **O**ch lieue he
wij kiere weder totty
op dat wi niet vkiert
en omgekiert en wer
de. **W**ant onse war
achtige guet dattu self
bist dat leeft altoes
by dy. **D**oe he to come
toech om te lere. **xij**

Hier dacht **Au**
gustinus toe
fomen te vaere om
dat hi dan het mocht
lere dan tot kartagie.
En doe hi derwerts
toech so volgdē he syn
goddienstige moder
na mit alte ontfarme
like bittere tranē tot
ter zee toe. **E**n se hielt
hē sterckelich vol mod

liker mynne. en sie
bat hē seer dat he die
reise weder riepe. of
dat se mit hē vaeren
mocht. **E**n hi was oer
gudertiere en vrien
delich mit woerden
als hi altoes plach en
sat se to vrede mit my
liker troestinge ende
seide dat he noch niet
reisen en wolde. **A**er
hi toech al hemelich
hennē dat des syn gu
dertiere moder niet
en wofte en en hielt
oer niet dat hi oer ge
laest hadde. **A**er dat
beclaegē he na mit
alte grote rouwe mit
wiste boeck synre biecht
en secht. **O** heer war
om dat ic doe van dan
derwerts toech dat
wofstu doe wael mer
my noch mynne moder
en ver to enstu des niet.
Die my alte bitterlike
beschreide doe ic hen
uen getage was. want
se was my na genolgt
by totter zee to. **E**n

se hielt my stercliche
mit groter moderlik
mynen. enter dat se me
de mocht vaere of dat
ic die reise weder tope
wolde. **A**er ic wiste
my dat ic de vrient de
ic by my hedde niet en
mocht late ter tijt toe
dat die wynt weer ge
lege. en wi dan te sae
me vaere solde. **E**n ic
loech mynre moder
en alsulker guder mo
der. **A**er o lieue here
dat hebt gy my oeck
ontfarmelic vergeue.
En gy bewaerde my
oec guder tierlicken
vande wateren die vol
ware onsaliger muls
se. al totte waeteren der
gracie toe. **E**n als ic
dan in gereinicht weer
dat dan die aueruloe
dige vloedē der moder
liker oge gedroeghet
mochten werde. mit
welke vloeden dat se
dagehy die erde ond
oere ansicht nat ma

kede voer myn salich
te verwerue. **A**er doe
syt noch weder spracet.
en se alte noede sond
my weder om thuis
gegaen hedde. so mocht
ic se nauwelick daer
toe brenge dat se ind
stat die den schepet
naeste was. dair ste
Appriatus memorie
was de nacht bleef.
Aer inder nacht toech
ic al hemelicken van
dair. mer se bleef dair
doe biddende en schre
ende. **A**er o he myn
god wat bat se doe va
dy voer my mit alte
boel trane. dat dattuut
niet henge en soldest
dat ic auer die zee me
re. **A**er du **O** suete
here du bist hoge ru
dende. en gi vhoerde
die meynunge en an
dacht oes herte en oer
gebedes. **E**n en achtet
niet te doen dat se dy
doe bat. op dattu my
verleents dat se altoes

bat en begerden voer
my. En siet die wynt
weede en veruulde on
se siele. en dat seuer on
toech van onsen oge en
daer. se des morgens
op quam om my te sien.
En se wart seer gemoi
et van groten druck.
en se veruulde. **O** hee
dijn ore mit suchte en
mit claeghe. En du na
mest my mit myne be
gerlicheide om die van
my te nemē en te emde.
En du pyngest en cas
tiefst in myne moder
oer natuerlike beger
te na de vleisch mitter
begerlicheide en recht
uirdiger geiselen des
wouwen. Want se my
den alte seer myn tege
wordicheit na moder
liker maniere. Ja alte
voel meer dan ander
moedere. En sy en wo
st niet wat dattu oer
blyt schappe doen wolst
in myne afwese. En
dau om schreide die

gudertiere goddiensli
ge moder alte ontfer
melick. En inde crans
singē wart in oer be
rispet die achter late
nisse onser iuster mod
Eua. so dat se dat mit
rouwe socht. dat se mit
suchte en mit rouwe
gewonne had. **N**och
tant na deen dat se
myn bedriechnisse en
ongenade besculdicht
had voer dy. so kuerde
se weder tot oerre ge
woenlicheit voer my
mit moderliker trou
wen te bidde. **Wohito**
rome sieck wart. xv.

En doe ic toech
te romē. En
doe ic te romen come
was so wart ic dan
begrepe mitter geise
len alte swaerre licha
licker siecten. En ick
gynck totter helle en
ic droech alle mijne
quade werke mit my
die ic gedaen had in
my en in andere men

schen. en die Zaeghe ver
 swaerde noch herde
 soer. en ic ginch en v
 ginch. **M**er **O** lieue
 here hed ic doe gegae
 van hier. waar solde
 ic anders gegae heb
 ben dan in dat ewige
 vuer en inde tormen
 ten der helle. die ind'
 waerheit na dynre
 ordenancie wer dich
 ware mynre werke.
Mer des en wost myn
 guder tierre mod' niet.
 mer nochtant bat se
 vltelick voer my die
 van my was. **M**er du
O alre lieffte here wa
 rest altoes tegenwor
 dich by oer soe waer
 dat se oer was en ont
 fermede oerre en ver
 hoerde se. **O**p dat se
 vercrige mocht gesot
 heit myns lichaems.
 doe ic noch ongesont
 was in myne onwitti
 gen herte. **O** suete he
 re du onthielts my twe

werf en en liets my
 niet sterue. **W**ant hed
 de dat herte mynre mo
 der mitter wondē ver
 sericht geworden. soe
 en heddet nimmer meer
 moegē genesē. **W**at
 ic en machs niet ghe
 noech wtsprekē mit
 woe voel moderliker
 mynen dat se tot my
 was gekiert. **E**n mit
 woe voel meerre sorch
 uoldicheit dat se my
 inde geest wan dan
 se my inde lichamge
 wonne had. **D**ar om
 en sie ic niet woe dat
 tot herte vmer hed
 mogē genesē hed die
 doet. **I**n sulke die byn
 nenste oer moderlike
 borst doerslaegē. **E**n
O lief here waer solde
 wese oer menichuol
 dige gebede. altoes ste
 delike sonder ophal
 den totty gestort an
 ders dan by dij. **O**ste
 woe soldestu suete he

god alre barmhertich
ste vader **h**ismaen moe
ge dat noetmodichde
te wreue herte eenre
oetmodiger soberre
kuischer weduwe die
stedelike oer almisse
gaf en diende dinen
heilige. **E**n oer sonder
ontbluue enichs dage
tweverf oer offerhan
de bracht tot dine al
tair des auents en des
morgens. **E**n op dat
se di mocht hoeren in
dine sermone. en du
se verhoerde in oeren
gebede. **E**n **O** suete
here woe soldestu des
wijfs tranen **h**ismaen
van wes grane se was
dat se soe daen was.
En se doch mit oeren
tranen niet van dy en
begerde siluere noch
golt noch enich tijthick
guet. **M**er se begerde
die salicheit der siele
oers soens. **G**ude **ihu**
soldstu dese moge ver

druue van dine hulpe
geens syns en dedestu
dat lieue here. mer v
mers waerstu altoes.
by oer en verhoerdes
oer. **M**er inder tijt die
du dat voersien hadste
te doen in dine ewig
ordenancie. **E**n dat
was oer alte veer van
dy dattu se bedriegen
soldest in dine visioen
en in dine antworde
der ic thant een deel
vertelt heb. **D**ie se al
mit getrouwer geloe
uiger borst onthielt.
En plach se dy suete
here in oere gebede.
recht als een hantuest
te toene en te vermae
ne. **O** du **O** hee maet
ten my weder gesont
den soen dine dierne
vander swaerre siecke
des lichaams. **O**p dat
tot meer een noer tei
ke dattu een beter sa
licheit mochtet geue
der siele. **M**er **O** hee

also voel te ongenese-
ker was want ic my sel-
ue geen sunder en reke-
den te wese. En anders
war schrijft he in den
selue boeke. Hi hadde
gemeynt dat een and-
natuer in he hedde ge-
weest die die sonde be-
dreef en hi daer geen
scholt an en hedde. **nu**
he vander siecheit we-
der genas. xviij capittel

Doe Augustinus
vander siecheit
genesen was soe bleef
he noch een wyle in der
ongeloue. Hi was also
subtyl dat he niet meer
en kunde togenemen
inde dingē die he noer
hadde. en settent op in
he selue dat hi te vrede
wese woldē hē hi wat
sekers beuonde. En hē
ducht dat die philozo-
phē wijser warē dan
ander philozophē die
seggen datmē van alle
dingē sal twiuelen. en
die seggē datmen niet
waers handē mensche

en mocht vncmē. die
dair hietē Achademitē.
En der vmode Augusti-
nus datmē die dingē
niet beschermē en mocht
die die Achademitē in
der heliger schrijft be-
grepe. En syn meynin-
ge en was anders niet
in synre dwalinge dan
dat he die hoechste
warheit onderuindē
mocht. **a**der dat en de-
de he niet als hi solde.
mer hi woldet mit syn-
re ydelre philosophen
doen en mit sinē enge-
nen vstande. **als** hi oec
dat namaels oetmode-
lick heliet in sinē brieft
boeck seggende. Ic wol-
de dat mit opdringen
der philozophē begri-
pē. dat dat goddienst-
ge herte mit vhaicheit
des geloue en goetliker
vroetheit pynet te be-
gripen. En dair na stu-
dierde he in die konst
Rhetorica. en wart
doe also grote philozo-
phus en recthoer soe

dat he grote meisters
maecten van sinen dis
cipulē. En dan he woe
den vergaderde he by
hē voel clerke om konf
ten van hē te lere. en
oec ware die mensche
geru by hē om syn eer
sam guder tierenheit.
wo he to meylaen toech

Hier *xvii capittel*
na begerden
die van meylaen ene
grote clerck van *rectho
ritu* vande ppheet va
rome. Doe begerden
die vacht van *Augus
tynus* dat hi der werts
trecke wolde want hi
een hoge wal geproeft
meister was in allen
natuerlike konsten.
Dat hi guder tierlike
dede en quam totten
heilige bisschop *Ambro
sius* toe meylaen dat
een waarachtich oeffe
ner godes was. En hi
ontfienc *Augustynus*
vaderlick. en mynde
syn pelgrimaedse te
melick en suetelick.

En *Augustynus* be
gan *Ambrosius* oec te
mynen. mer niet noch
tant als ene leertede
warheit. mer als ene
wael geleerden man.
En seer uerstelick
plach he na hē te hoere
als hi onder de volck
dispentierde. Mer
oec niet mit al sulker
meyminge als hi solde.
mer om te onderwin
de of he yet segge wol
de dat sine gerucht
beteemde. Of wer hi
myn of meer vloie
de in sine rede dan dē
lof syus prysen was.
Want *Ambrosius* was
geacht voer ene vnoe
den prediker der war
heit. En *Augustynus*
die hoerde gerne pre
dickē en had genuecht
in die sueticheit sinte
woerde. en oec meer
re genuichte dan hij
had inde voerseiden
Faustū de bisscop van
den ongeloeinge *Ma
nichēen*. Mer dat

warachtige heil en
was noch niet mit Augu-
stino. want die pphe
te sprict inde psalme
Dat heil is vere vande
sunderen. mer nochtat
soe genaecte he allen
telē totter salicheit al
en was hyg niet. Ende
hi had gehoert woe
die heilige bisscop Am-
brosius somige boeke
hed exponiert vande
manicheusche. En he
naemt op in sine syne
of hi enich syns mit
warachtiger leer ver
wijnē mocht die onge
loue der manicheen.
He vermoede mochte
hi een geestelike sub
stancie betrychte dat
dan al die lichamelike
dinge van sine gemoe
de soldē ontboudē wer
de. Want die manichee
haddē oere geloue ind'
tymeringe en makin
ge deser werlt en in
alle lichamelike dingē.
Want qachina be

dint in duitfcher tne
lē d'tymeringe. dan
om hietē se Manichee.
Der Augustynus en
konde die geestelike
substancie niet begri
pen. dan om dacht he
na der Achademuten
manier in alle dingē
te twiuelē. Also dat hi
die voer sechde sette d'
manicheuscher mit al
len niet en liet tot dat
he wat sekers beuonde
daer he sine to kier toe
mocht maekē. wo dat
hē syn mod' volgde xviij

Hier na volgden
hē syn goddiens
tige moder na auer die
zee hent to wme en na
wme hent toe mey lae.
Dant he deuotelic af
behet Int feste boeck
synre biecht seggende.
O myn god myn hape
van mynre loget. want
wanstu by my. en wa
gincstu van my. Ende
hadstu my niet gema
ket en onder scheide

vande vieruotige die
ren en vande voegele
des hemels. **A**der du
hadst my vmer's wij
ser gemaect suete he
mer ic wanderden
doer die duister misse
en socht dy al buten
my. en ic en vant dy
niet de god dignus her
ten. **E**n ic quam mit
diepe der zee. en ick
misshaapte dat wan
te vnde datter seker
en guet is. **A**e hants
quam myn mod tot
my die seer sterc was
inder goddiensfuger
guder tierenheit. **D**ie
my na volghden auer
die erde en auer dat
droege lant en auer
die zee. **W**ant se was
seker van dy sichee in
alle perikel. want se
plach die wise siche plu
de te troeste die noch
tant ander lide plege
te troeste ind onstuer
heit der zee. en se pla
ch he te belauē dat se
mit sicheit solden

auertome te lande.
Want o lieue heer
dat hadstu oer ghe
toent in dine visioe.
En doe se tot my co
mē was. soe vant se
my in swaerre bresē
in dat onder sueken
der waerheit. **E**n do
ict oer seide dat ick
geen ganchens en
weer. noch dat ic oec
noch geen gewaer
kersten en weer. soe
sprang oer siel van
vroude in oere licha
Om dat se thant ver
sekert was in enen
deel van myne sah
cheit. **D**aer se my qu
de **I**hu in beschreide
als ene dode mer die
te verwecken weer.
En sy wt droech my
mutter bare oers her
ten en oerre gedach
te. **O**p dattu totten
soender weduwe sol
des segge. **J**ongelinc
ic segge di stant op
en he dan leuendich
worde en begonde

te wandere en te spre
ken. en du he dan we
der geueft sijne mo
der. En se was des se
ker. O suete hee dat
tu oer dat altemael
solt geue dair se da
gelix om schreide en
bat. Want ick noch
al der waerheit niet
vercrege en was mer
vander valscheit v
loest. Want o heer
du haddest oer dat
allet gelaest. en se
antwor den my alte
my nlich mit vollen
betrouwe. Dat se in
xpo geloefde dat se
niet van dese leuen
scheiden en solde se
en sege my ene geloe
uigen ker sten e man.
Her o fonteyn alre
bar mher ticheit di
gaf se vrich gebet
mit tranen die auer
uloedich ware. Op
dattu haeste wolste
in oer hulpe en ver
luchte mijn duister
nisse. En dat ic vli

teliche te kerke mocht
gaen en vhangen mocht
werde inden woerde
Ambrosius totter fon
tene des springende
waeters in dat ewige
leue. Se mynden den
man als ene engel go
des. want se bekende
dat ic vmits he daer
en by me dat se van
my geweest was tot
sulke waggelike twi
uel gecome was. En
vmat oer oer dat v
mits he oer volcome
gesontheit noch ver
crege solde. dair om
so had se he soe seer
lief om my nre salich.
En die eersame bis
schop die mynden se
oer weder om want
oer wandernge alte
eersam was en god
dienstich en alte gees
telich. En so vuerich
van geest en dat se
als de stedelich inder
kerke was. Doe dat
he oer als he my sach
inder predicatie syn

stème plach te vlyessen.
En seide my oec dat hye
hē mit my verblide dat
ic al sulke guden moder
hadde. mer hi en wiste
niet wat sden se an my
hadde. En men seget
dat sē Ambrosius gru
welden voer die subtile
kunstelicheit Augusti
ni. En had in enen ge
dicht gemaect dat hi
van sōunge kinderen
inder p̄fessie liet sin
gen. dat gedicht hielt
aldus in. Dat hē god
onder sinē volc behue
de wolde voer die sub
tyl logiken van Augus
tin. Van sinē gesellen
en eerliche discipulē. xij
N Ware an scap
gustini geuolgt
twe sonderlinge getrou
we gesellē wt Africa
tot meylāen. Als Alu
pius en Rebrius. A
lupius die was in tter
stat van tagatenus. dā
Augustinus wt geba
re was. Dese Alupius
quam op een tijt tot

Augustinus daer he
inder schole sat by sy
nen clerhē en bewees
hē grote haeffcheit en
eerwerdicheit en grue
te onvrutelick. Ende
Augustinus ont fien
gen mit groter eer sa
heit en mynliker gu
der tiereicheit. en syn
siel wart vander tijt
an Augustinus ghe
kumpt en voer al syn
leefdaege. en he wart
syn discipel en namaes
een werdich bisschop
en een groet dispen
tiere der waarheit.
En Augustinus myn
de Alupiu alte seer.
wāttot een guet haef
sche doegentlick Jon
geluck was. En all
was Augustinus in
dwalinge onbekenlic
geuallē. hi was noch
tant seer mynlich en
gudertiere. en hi en
wolde geen ondoech
delike discipulē heb
bē. En hi en wold oec
sinē discipulen geen

konst leere daer se ye
 mant mede derre moch
 ten. **A**er hi leerde he
 wael kunst dat sy om
 huede mochte dat se
 van niemant bedrage
 en worde. **E**n nye syn
 dage en becomerden
 hi he mitter kunst die
 die zwarte kunst hie
 tet. **O**fte oec mit wiche
 len die doe alte voel wa.
Het gemiel inder tyt
 sijne dwalinge dat he
 mit sine geselle in een
 speel was. en soe wie
 dat speel wonne den
 solde men croene. **D**an
 was oec een wichele
 mede die sach dat **Au**
gustinus te mael een
 aebel Jongelinc was
 en seide tot he. **W**at wil
 di my geue dat ic v hel
 pe dat gy die croen cri
 get. **A**er **Augustinus**
 was onwert totten wi
 cheler en antworde he.
Niet een mugge en ge
 ue ic v al weer die croe
 van onuer genchken
 golde. **H**er god v hengt

dent nochtant dat **Au**
gustinus die croen opt
 hoeft kreech en dat se
 he gegeue wart van e
 nen grote meester die
 daer mede hy was. **R**e
bridus achter liet syn
 vader hick erue huus en
 hof en syn moder en
 quam oec en woende
 mit **Augustinu**. **D**ese
 was oec een warachtich
 onder sucker des salige
 leuens. **D**ese twe ware
 tsaeme mit. **Augustinu**.
Alupius en **R**ebridus.
 en se ware hungerich
 nader warheit. en se
 ware verwachtte dat
 he god spise geue solde
 in bequemer tyt en se
 gaue he tot onder sue
 kinge der waerheit.
Op een tyt doe **Ambro**
sus mit **Augustinus**
 sprack so vermaende
 hi he een woert dat hi
 gerne te seggen plach.
En dat was dit dat me
 mant he selue alte wal
 en solde gelooue. mer
 he solde sine met alle

wat mede an enen an
dere setten. dat hi oec
dede. en dair lusterde
hi oec na. En die dwa
linge ginch allentle
van sine herte. En hy
las nu sönige platons
boeke die van grietsche
taele in latynscher tae
len gesat ware. Dair
men in leert dattet
woert godes inden be
gynne hy gade was. en
voert alst in Johanes
ewangelio begrepe is.
Mer dattet woert is
vleisch geworden en he
uet in ons gewoent. di
en is al daer niet in ge
schreue. Die boeke hal
den oec dat die sden
mede ewe ewich is mit
te vader. en dat hy ba
ue alle tijden oech on
wandelbaar blyft. En
dat die sielen van synre
volheit ontfangen dat
se salich syn. En dat se
vander deellasticheit
der wijsheit in oer self
bluende oec vermyet
werde dat se oec wijs

syn. Mer dat die sel
ue enige soen in dyt
voer onse sonde gestor
ue is. des en halde die
bueke niet. En doe
Augustynus die pla
toensche boeke gelesē
hadde. dair wart he
in vmaent die onlich
amlihe waerheit toe
sueke. En die onsenli
he dingē merctē hy v
mits die dingē die ge
maect syn inde vsta
de en begreep se. En
doe begreep hi alte be
gerlich den eerwerdi
gē synne des heiligen
geestes. En voer al de
andere de apostel pau
welū. En doe vngē
die questien in hē. in
welke hē gedocht had
de dat die texte des
sermoens twindracht
hadde mitte getuge
der wytte en der sphe
ten Woe dat hi toech
tot simpliciaen. xxij. cap.
En de god sande
hē in sine herte
dat he trecke solde tot

Simplicianus den alre
getrouste knecht xpi.
in welke luchtende was
die gotlike gracie. De
se was alt en had lan
ge in guder vhticheit
een guet heich leue
geleit. En Augustin
docht oer dat he in
voel dinge geleert
en wael besocht was.
en dat was warachte
lick alsoe. En da om
toech hi tot al sulken
man om tontfangen
die gracie des bisscop
Ambrosius den hij va
derlick mynde als sy
nen leue vader. En
doe Augustinus tot
Simplicianus gecome
was. soe vtelde hi he
sinen staet van sinen
leue. en den omloop
vande negen iare sinre
dwalinge. En seide
he oer woe dat hi pla
tonis bueke gelesē
hedde. die victorinus
een groet meester va
rome auer gesat had
van griecsher tuele

in latynscher tuelen.
En dat behaechde Sim
plicianus seer wael dat
hi die bueke gelesē had
de voer ander boeke
der philozophe. Wat
in platonis bueke leert
men god kenne ende
twoert sine soen. En
dair na op dat Simpli
cianus Augustinus
mochte trecken totter
oetmodicheit xpi. die
den wyse verborren
is die na der werlt wyse
syn. en den oetmodige
en clemē geapenbart
wort. Als Augustinus
na seide. Doe vertelde
hi he oer vande seluen
victorinus den hi oer
to romē gekent hadde
in geselliker vrient
schappe. en hi vtelden
he woe dat die selue vic
torinus was een alte
wyse meester in allen
vrien konste. en een
alt man was gewor
de. En dat he in die
stat van romē om syn
re groter konste wil

een belde had staen in
hē gemaket. En tot sy
nen alde iare een oefe
ner der afgaden had
gemeest. **S**ochtant so
en schneemde hys hem
met een kint xpi toe
werde weder verba
re inder fonteyne des
heilige doepsels. Dese
victorinus plach seer
blitelike alle die scrif
ten vanden kerstenre
geloue te ouerlesen.
Op een tijt seide hi tot
simplicianus. weet dat
ic een kerste man bin
dat seide hi al heime
lich. **D**oe seide simplici
anus des en sal ic niet
gelooue. **I**c en sie dy
niet apenbarlichen
in der kerke niet eer
en teken ic di dan on
der. **D**oe suchte victo
ryn en seide. maekē
die wende ene kerste.
want victorijn ontsa
ch hē noch al wat syn
houw dige vriende te
vtoerne. **E**en lesten
ginch die gude victo

ryn mitte gude sim
plicianus apenbar
like te kerke. daer
die stat van romen
seer af verwonderde.
en die kerke xpi af
vblide. **D**ie houw di
ge sagent en worde
tormich. en die gude
laefde god hoechlike.
Victorijn sprac mit
apenbar wt syn wa
nchtige kerste gelo
ue mit ganse betrou
we. **D**oe dit simplicianus Augustinus
vtelden. so was hy
noch een Jongelinc
en syn hert brande
in hē om dit na te vol
gen en wart ontfen
get mit groter beger
te. **E**n dan om vtel
dent hē simplicianen.
Dan na so ginch Au
gustinus totter gelo
uiger kerke also voel
als hi mocht van on
leden synre discipule
den he die konsten
leerde. **I**nde tide pla
ge die grote lude van

der werlt en die ede
linge he te betomere
mit leringe der gro
ter kunste. En grote
oerlike geleerde ma
ne plage hier voer
maels noel discipule
te hebbē om hem die
kunsten te lere. **Woe**
he syn schoel auergaf
Orts xxi cap
O danc na so het
Augustinus die schoel
altmael achter en
naem dit voer syn on
scholt. en dat was oec
waerlick alsoe. Ende
schreef de van melan
uen dat hi also grote
bangicheit in synre
borst hedde. dat hi he
met genoeg gewese
en kunde. en syn ste
me met genoeg ver
heffen en kunde. soe
dat sy he om ene an
deren meester versie
solde. En dit schrift
hi oec apelic in liben
professionu. wo dat syn
hert van grote tou
we perffe en pue en

druck swaerlic was
belast van rechte leet
wese synre soude. en
dwalinge. en alte duc
seer swaerlic moest
vsuchte. so dat he syn
steme van al sulker
swaermodicheit niet
en konde bheffe. En
want hi also groten
vnoemde wise meist
was In rectoria des
hadde hi oec te meer
anualleus van disci
pule. En als voer seib
is soe ware die konste
hier voer maels seer
wert. dat se niemāt
en plach te lere dan
die grote lude en ede
linge. Inde ii ste boe
ke synre biecht bat
he onse lieue heren
en seide. wat dat hy
guets geleert hadde
dat he dat diene moch
te in dese nauolgende
woerde. en seide ymich
lickē aldus. **O** god licht
myns herte. broet myn
monst. inwendich in
mynre siele sterckma

kende de schoet mynre
herten en gedachten.
O heer vhoert myn be-
de op dat myn siele
niet en ontbreke ond'
dijnre discipline. **E**n
dat ic oec niet en ont-
breke te behen dyn
ontfermherticheit mit
welke dat gy my ver-
loest hebt van allen
quade werke. **O**p dit
my suet werdest ba-
ue al myn verledin-
ge die ic volgde. **E**n
dat ic di alre stanche-
ste mynen moet ende
ombeuaet dyn hant
mit alle myne vout-
telicheide. **E**n my v-
loest hebt van allen
temptacie tot inden
emde toe. **S**ich du
bist myn heer myn
koninck. **I**c biddi soe
wat dat ic orberlyt
geleert heb van myn-
re kintscheit hent tot
nu toe dattet di diene
moet. **E**n so wat dat
ic schriue of spreke of
lese en telle dat moet

ty altemael dienen.
Want heue he als ic
ydel dingē leerde soe
gnaefftu my disciplyn
en du hebst my oec die
sonde der genuechte
vergeue. **W**ide idelhei-
de. **W**er ic heb voel sa-
liger mitte woerden
dair in geleert. **A**er
wee di vloet der men-
scheliker sedē wie sal
dy weder stue mogē.
Hoe lange en salstu
niet vdroegēt werde.
Woe lange saltu eua-
kindere wentelē in
deser auyteliker zee.
Die alsō groet is dat
se oec nauwe ouer-
en guen die opten
holt geclōmen syn.
O heer men en greet
niet van dy mit voe-
te of mit spaciender-
stede. **O**ste alsō en
greet men oec niet tot
ty. **O**f oec die iong-
ste soen en socht per-
de noch waekē. noch
oec en vloech van dy
mit sienlike vlogele

Daer he inde vroom
de lande leefde en v
teerde al syn guet
ontfike die du he
der werts gaende me
de gaeft. **G**y waert
he een suet vad' doe
gyt he gaeft. mer gy
waert he een alte
woel sueter doe hi ar
me en behoeuende
weder totty quam.
O heer in alle onsuue
ren duistere begerte
soe greet men van dy.
Hier danct hi oec on
sen heue here groete
lick dat hi he also gu
dertierlick getopen
heuet en also mynlic
ke ontfange. **D**o hi
dat guede deel synre
substantie. als die
gaue synre claerre
subtylre vstentemisse
also inde auer specl
der ongeloue en qua
der begerten toe ge
bracht hadde. **wo dat**
he syn moder gelaefde
ter echt te geue. xxij

Enne eer same
goddiensstige
moder plach he te la
ue in synre dwalinge.
Wanneer dat hi een
kerste man weer soe
wolde sy he eerliken
bestaede totter echt
schap. dat se oec inde
begynne synre bekie
ringe besorchden te
doen. **E**n die vriende
tot beide syde quame
by een en sekerde he
een alte eerliken be
queme Jonferke. **E**n
want se na der lants
maniere noch twe ia
re te vouch was so sol
de he der tyt verwach
te. **E**n syn vrindyne.
die he in synre dwa
linge hadde die moest
he oec na de sode van
den lande van he en
wech doen. **E**n schei
de van oec mit alte
groter verwynninge
syns selfs. **D**at hi oec
belijde alst inde mer
de boeke synre biech

ten steet. dat he docht
dat se dat bloets syns harte
mede wtttoech doe se na
he scheide. En se gelaef
den he en onse heue he
ren te voere. minner mee
andere man te bekene
en se toech weder te lan
de. **¶** Upplach Augustij
mus synre goddienstijg
moder te bidde. dat se
van god bede dat hyt
oer wolde vtoene wse
syn staet in echt schap
solde wese. en woehi he
dar toeschicken solde.
om dat he bekende en
wael wofte. wat dat se
onse heue here te bidde
plach dat hi oer dat v
toende. En se plachdt
oer om synre beden tru
welcke te doen. **¶** Mer
se seide he dat se van de
ser saekē met sekeren
en konde vernē. en dt
en was niet vreemde.
want dan en solde niet
sekeren an wese. **¶** Want
hi cortelick daer na al
le dinge vsmāen solde

en te gronde achter la
te dat god niet en weert.
¶ En syn kint. Deodatus
dat he in synre ioeghet
gewonne had dat bleef
hy synre moder sante
¶ Donica. dat syt tot
alle doechde hielt darw
oer self wael toegeschut
was. En et naem won
derlike seer wael toe
in alre koustē en lern
gen. **¶** Woe dat he na sy
re bekieringe to naem
in sine gude opfat dat
¶ Mer. Vrem cap
Hua vorderden
Augustijmus alle dage
meer en meer inder ge
louē **¶** Mer te mael
seer street he mit he sel
ue die olde gemoenten
te late en die nye rid
der schap der mynnen
godes starclike en mā
lichen an te grypē. **¶** Wat
he was seer seker in al
len puntē der kersteli
ker gelouē. En hi af
vertelt he in de seuen
de boeke synre bichten.

19
Dare hi alte beger lich
en mynlich tot onse here
sprict in dese woerden.
O suete here dyn gedec
kenisse was in my en in
geenreyns en twiuelde
ich du en waerst die ge
ue dair ic altemael an
hangē solde. **M**er ic en
was noch die gene niet
die di anhangē mocht.
want dit licham dat
gebreecht is beswaet
die siel. **E**n noch behet
he voert in dē achtē boe
ke en seget. **O** myn god
ic auerden ke in werke
der danckbarheit. ende
behe dyn grote werke
tot my werts. **O** suete
here alle myn crachte
die moetē auer stortet
werdē mit dynre myn
uen en moetē sege. **O**
heer wie is dyns gelyck.
du hebste myn bande ge
schoert en ic sal di offe
ren die offerhande des
laues. **E**n woe dattu
die geschoert hebste dat
sal ic di danckbarliche

vtalle. en alle die gene
die dat hoere moete se
gen. **G**ebenedygt sy die
here god in hemelryck
en in ertryck. groet en
wonderlike is syn nae.
O heer dyn woerde die
inhenge mynen voer
hertelicheidē. mer noch
tant so wart ic alsyns
ombermet mit ydele
dingē van di getagen.
En van dīe ewigē le
uē was ic seker. al en sach
ic des niet dan in don
kerheidē. en als doer
enē spiegel. **E**n alle tū
uel van dynre ewiger
ongebreechticheidē was
van my genamē. **E**n ic
begerdē star ker ende
stantstiger in dīe we
sen. **M**er van myn en
tijthickē leuē so maggel
den alle dingē. **E**n myn
hert was noch toe verin
gen vander older heffe.
En die wech die die ge
sontmaker is behaegē
dē my wael. mer my n
driet noch doer syn en

gicheit te wandere. **E**n
du here insandes in my
nen herte dat ic tot sim
phianu trecken solde.
dat my oec guet ducht
en ic wolde. als ic om
vertelde mijn heger te
dat he my dan raede sol
de een corte en een be
queem manier des le
uens. voer ene die in al
sulken affectie outste
ken was als ic doe was.
Ic sach die geloenige ker
ke vol. die een grinch al
dus die ander grinch al
soe. **E**n allet dat ic in
deser werlt sach of dede
dat mishaechden my.
en ic was saer lastich
in my self. **W**ant wie
hant en ontsaet mijn
herte met enich hape
deser tytliker eren hoe
cheit of rycheit deser
tyt die en genuechden
my nu niet. vermits
dijne sueticheit en der
schoenheit dijns huses.
dat ic my mede. **W**ant
~~die apostel paulus die~~

Mer ic wart noch al
wat gehalde mit ter
genuechte des wues.
Want die apostel **pau**
lus die echtschap niet
en verbiert. en om dat
een wart ic becomert
mit voel anderre quel
linge en verdorreden
en verginch inde tyt
like sorge. **S**ekerlich
wilde quade wille comt
quade lust. en als men
der quader lusten vol
get. soe wordet al qua
der en het wort qua
de gewoente. **E**n als
men der quader ghe
woente niet en wedet
stret soe wordet all
noet. **E**n mit dese din
gen recht als mit henc
selen die een in die an
der gehange daer om
hietet een ketten. **D**oe
dat my die kette mit
alder dienstelicheit
swaerlic gebonde hielt.
Aer die wil die mit
my nu begonste te wese
daer ic dy temelich in

solde oeffene. **O** mijn
 god dan in wolde ick
 vus gebrucke die een
 seker warachtelick ge
 mechlick heer bist. mer
 die wil en was noch niet
 bequeem genoeg den
 veralder sterke wille
 te mael te vermyne.
Aldus ware by my twe
 wille. die een alt. die
 ander nye. **Die** een me
 schelick die ander gees
 telick. **En** dese twee
 strede tegens malcan
 derē en ware twn dra
 chtich tegen eens en se
 verstoerde myn siele.
En alsoe vstont ict inde
 onderuynde dat ic ge
 lesen had inder schrift.
Hoe dattet vleisch stryct
 tegens de geest en die
 geest tegē dat vleisch.
Mer mijn volde qua
 de gewoente ware al
 te seer sterck in my
 stridende. **En** want ic
 quam willende dan
 ic nochtant niet wese

en wolde na de guden
 wille. **It** was noch ver
 bonde mitter erde en
 weder spraet die gue
 de ridderschap godes
 te muere. **En** ic ontsach
 my ontkomert te wer
 de van myne hinder
 licheide. **Als** alset toe
 ontsien is becomert
 te wese mit menichuol
 dicheit der dningen.
O here also wart ick
 mitte last deser werlt
 neder gedruet en be
 ualle als mit ene swa
 ren slaep. en myn ge
 dacht die in di waren.
 die ware recht. **Als** die
 in ene suete slape lig
 ge en wille he dan ver
 wackere. mer se werde
 nochtant al weder ver
 wonne vande gemuech
 licheit des sueten sla
 pens. **En** alstu dan sue
 te heer tot my sprakes.
Staet op die dan sla
 pest so en was niet die
 dy antworde dan mit

flaperigen lauwen
woerde. **A**ls siet ic sal
nu opdoen mer wacht
noch een wenich. **A**er
dat nu en dat wenich
vtoech alte lange. wat
die witte der slunden
is die cracht der ghe
woente dat dat gemo
de oec onwillens inge
tage wort. en dat dar
om wanttet gemoede
dau al myllens in te
glyde plach. **O**ch wie
sal my onsalige nu v
loesen vande licham
dis doets. **D**an dyn
gracie vinds **xpm**
ihm onse heer. **O** hee.
ic sal di oec vtelle en
belien dine naem wo
dattu myn hulper en
mijn vloeser my wt
toegest vande sterke
bende mynre quader
begerlicheide die my
also sterckelic hield.
Wo dat **poncianus** tot
Augustinus quam en se
to saeme sprake. **xxiii**

Het gemel op
ene dach dat
Augustinus mit **Alb**
pui te saeme thinsfa
ten. en **Rebridium**
was wtgegeuen. **D**oe
quam tot he **poncia**
mus een groet dadich
man in des keisers
pallas. **E**n grueten
Augustinus sine gro
ten trient en synen
meedborger wt **Afri**
ca. en oec mede om
andere saeke wille
die hi van he beger
de. **E**n he ginch dau
by he beide sitten en
sprake mynlike te sae
men. **E**n **poncianus**
wart merken de dat
ter een boeck lach op
ter speel tafele **dau** **se**
ansate. **E**n **poncian**
naem et boeck en loe
ket op. en vant dau
onuerhoets de apostel
paulum. en hi had
gemeynt dattet een
ander boeck hed ge
tweste

Doe lachte pontianus
augustinus vriende
 ken an. en sach hē bli
 delicke an en hē ver
 wonderde dat hi die
 schrift pluchts mede
 vant. Dese pontianus
 was een guet geloe
 uich man en plach
 sich self lange tijt vō
 god ueder te slaen en
 vrichlike te bidden.
 En doe hē augustinus
 geantwōrt had dat
 hi nu ter tijt mitter
 schrift w alre meest
 becōmerde. dat hoer
 de hi gerne. En oer
 rede was doe voert.
 en pontiaen vtel den
 hē van Anthonius de
 mōnich van egipten.
 wes naem onder den
 knechte godes hoech
 lick scheen vmeertet.
 En om dat augustij
 nus en Alipnus dar
 noch niet van gehoert
 en hadde. soe seide hē
 pontianus voel dan

van. en hē verwonder
 de dat se daer niet
 meer van en wosten.
 noch gehoert en hadde.
 des verwonderde hē
 self oer. Want die dī
 ge also corts geschiet
 ware. in wonderlike
 waerachtige mīeracu
 le onder den keiser
Constantynus. Dar
 na kīerde se oer rede
 weder totte kudde der
 cloestere en den seden
 der mōniche. die sue
 telick oere roeke wga
 ue en totte borste der
 dorre woesteme. En
 vtelden hē woe datter
 toe menlaen hute der
 stat een cloester was
 vol gueder broederen.
 onder de guede hr de
Ambrosius. en daer en
 wost se oer niet af.
 En doe pontianus
 merctē dat se also erns
 telike dan na hoerde
 soe sprac he vtelike
 voert en vtelden hem

woe dat he mit drien ge
sellē die oec by dē keiser
ware op enē myddachwt
gingen spaciēre. en vselle
dē hē twe en twe tsaemē
en gingen wat witten we
ge. **E**n quamē ouerhoes
in een woningē. dā kne
chtē godes in moenden
arm van geest. dē wel
ken tobehoert dat rijk
der hemele. **E**n se von
den daer een boec dā
scē Anthonius leuen in
beschreue stont. **E**n oer
te een began soat te lese
en hē began alte seer i
hē self te verwonderen.
en wart van bynnē ont
stekē. en he dacht syn
werclike ridderschape
latē. en sulke leuen ante
nemē. **E**n hi wart ont
seugt in der mynē gode
en mit mercliker schem
ten al tornich op hē self
te werde. en he spræck
sinē gesellē an en seide.
Ic bidde di wermerte
begerē in te tidē mit al
onse arbeit en sorgē. om
wat sækē muere in rid

derschap. mach ons
hier van enich meerte
haep wese dan dat my
des keisers vriende in
den pallaes sijn. **E**nde
wat is dā in dat niet
gebreecht en is. en nol
perikels. en binnē de
sen perikel comt men
noch tot voel meerre
periculē. **E**n woe lan
ge sal dat dan moege
duere. mer wil ich nu
een vriend godes wese
dat mach ic nu in deser
vrē werde. **E**n hi sach
op sinē gesellē en seide
vriendlick. **I**c heb my
nu thants afgetagen
van dese onnutte dyn
gē mynē haep. en hebt
in my opgesat god toe
diene. **E**n dat gae ich
nu an in deser stedē en
in deser vrē. en en wil dij
stu my nu niet volgen
so en staet my doch niet
weder. **E**n syn gesellē
antworde hē blidehke
dat hi al sulcs wercks
en loens en riddersch
aps mede deelachtich

begerde te werde. **E**n
pouciaenus wander den
 en ginch mit sine gesel
 ie noert inde anderen
 kampe. en se sochte de
 se twe en vonden se in d'
 seluer stede. en seide he
 dat se weder kiere solde
 ten pallaes wert. want
 tot thants auent weer.
En se itelde dat oere
 opsat. en in wat manie
 ren dat se den vercrege
 hadde. **E**n se baden he.
 weert dat se niet myt
 he bliue en wolden. dat
 se he doch dan niet moie
 lich wese en solde. **S**ie
 verbliden mit he en be
 ualen sich in oere gebede
 en toegen weder om tot
 ten pallaes. **E**n se had
 den beide gesekerde
 bruytte. en als die ver
 name van oere brude
 goms so helichde se oec
 gade oer renichheit
Wo dat pouciaenus wed
toehuis toech. xxv cap

Novertelt Au
gustynus mit
 vifte boeck syn

re biechte. wat dat dese
 rede pouciaenus in hem
 wrachte en secht aldus.
Ner du **S**uete heer
 onder dese woerde die
 ic hoerde. so pynichstu
 en quellestu myn herte
 tot my selue. **E**n afhae
 lest en kiertst my van my
 ne rugge. **W**ant ic had
 de my self achter myne
 rugge gesat. en ick en
 wolden my self niet aen
 merke. **N**er du namest
 my weder om en sattes
 my self voer myn ange
 sicht op dat ic sien solde.
 woe lelich dat ic weer.
 en woe kunstich en nuil
 en beuleet vol sweren.
En ic sach dat en my
 gruwelde voer my self
 en ic en konde van my
 selue niet geuhen. **A**ll
 pijnde ic myn ansicht
 af te kiere van my selue.
Pouciaen itelde dat hi
 vertelde. en du suete
 heer settes my. my selue
 in myn ansicht. en alle
 myn mynsaetheit vas
 telich voer myn ogen.

op dat ic myn quaeth^t
vnde solde sien en ha-
ten. En woe voel toe
meer dat ic d' mynden
die also vuerige heete
begerte hadden totty.
en he self altemael dy
gegeue hadde. Alsoe
voel te meer haeten ic
my self en ver-smaden
my self. Want het wa-
te nu thants geleden
twelf ianr. als van myn
ne negentien voert de
ic seer vermeet wart
in vlticheit en onder-
uindinge der wysheide.
doe ic dat boeck gelesē
had dat hortenciaus hiet.
Doe poncianus syn re-
den geendē had. en
die saekedan he om
was comē tot my. doe
kierde he meder. En ic
kierde my tot my self
mit groter onwerdich^t
en mit strenger wred-
cheit geifelde ick myn
siel dat se my volge sal-
de. die he vltichde na
di te gaen. Aher se we-
der stant my en meder

spraect. mer se en mo-
cht oer niet ontschuldi-
gen van di te bliue. wat
alle argumente en twi-
uelachtige dinge wa-
re te mael verwonnen.
en daer was gebleue
een stome anxtuoldi-
ge beuringe. Want
myn siel ontsach oer
te gaen als voer den
doet vande vloede der
older gewoente benau-
wet te werde. En doe
kierde ic my als inde
inwendige strytmyn
inwendige husen den
ic stercheit vermeet
had in mynre siele. In
die slaepcamer myns
herte. En ic wart alte-
mael gestoert van an-
gesicht en van herten.
en angreep Alippum
en wtriēp mit groter
hangicheit. Och wat
doen wy. en wat liden
wy. en wat ist dat wy
gehoert hebbe. die on-
geleerde en simplen
staen op en gripe den
hemel. En wi syn mit

al onsen konste en le
vinge als sonder herte.
En siet woe wi gewen
telt werde in vleisch en
in bloede totter hellen.
Dollen wi ons des scha
men dat wi se nauolge
die ons voer sijn gegae.
En late ons niet scha
men die salicheit na te
volge. En die groete
heits en bangicheit
toech my weder van
Alippiu. En **Alippius**
sach he an mit groten
verwonderen om der on
gewoenlicheit die he
an my mercte. En noch
tant soe was die perse
myns herte voel druc
keker dan die woer
de die ic spraeck. **Wo**
dat hi hem had inden
Iden hof **xxv**
huse daer **Ju**
gustynus in woenden
toe mey laen dar was
een hof en dar en woē
den niemant in dan he
mit sine geselschap.
Dar ontoech he die
grote perff syns herte

van **Alippiu**. en hi ginc
alleen inde hof op dat
om niemant hinderen
en solde. Den bernien
de stryt en den groten
kyf den he mit he selue
hadde ter tyt toe dat
die wtginge dar dat
die heer alleen wofte.
En hi en ruste niet mer
salichlike wart hi onge
sont. en sterf leuende.
en was onwetende wat
al guede dat he god
noch corteke doen wol
de. En **Alippius** volge
de he vast allentalen
na. want he ducht dat
he swarlic gedruet wa
en en mocht he niet al
leen late. En se ginge
also veere vande huse
als se mochte. En **Ju**
gustynus grynede in
den geest der onwerdi
cheit en der bitterre
droefheit tegens hem
selue. Om dat hyt al
dus lange stoech ende
niet en ginge inde ver
bonde mitte heet. en
in syne waelbehaegen

daer alle sijn crachten
hē riepen dat he daer
toe gaen solde. **A**ls hy
oec mit vifte boeck sijn
re biechte behiet en seut.
woe dat mē darr niet to
comē en mach mit schep
pē. noch mit waegē vae
ren en mach. noch mit
genē voeten to gaen en
mach. **H**er alleen der
werlts te comē en is an
ders niet dan wille we
sen. en dat sterckelich
te wille en al geheelic
en niet mit halue wil.
Als den wil nu hier nu
daer te weynde en te
kierē. als mit een deel
op te staen. en mit enē
deel al vechtende ned
te valle. **S**eker secht
he in dē selue boeck. also
voel dede ic in der druc
keliker bangicheit. **A**ls
ouderwile menschen
mit gebondenē leden
doen wille. mer niet en
kunnen want se vanden
bandē gehindert wer
dē. **H**ir is te merken
dat sijn druck en ban

gicheit herde groet
was. **E**n hē was als
enē die voel waelbeha
gens heeft en tot alle
enē gude wil. en sich
noch bernaet. welck he
van hē alle an nemen
wil. **A**lle die wille sijn
guet. mer nochtant stri
dē se mit hē self ter tyt
toe dat een guet wil v
tare wort. darr dan al
le die guede wille tsa
mē toe gekiert werdē.
En also ist oec secht hi
als die mensche genuē
chte heeft in der eenich
hij bane. **N**och tant
se wedertrect hē die
genuēchte der tytelick
dingē hij benede. **A**ls
dat hi noch dat een of
dat ander mit gansē
wil an en gripet. **D**arr
om wort he nertagen
mit swaerre moeyen.
En nu beschuldicht hi
hē self voel wreethier
en scharper dan hi ge
woen was. en wentel
dē hē self in sine bant
ter tyt toe dattet we

mich schoer de darr he
 noch al in wart gehal
 de. **E**n hie af secht he
 noch int self boeck vout
 tot onse lieue heer. **O**
 suete heer du twiul di
 gest die wrede geiselnin
 ge. als der wesen en d'
 scheemte. op dat ic ech
 ter niet weder op en
 hielt. **E**n dat self dat
 my noch hielt in my niet
 sterker en worde en sty
 uer bunde. **W**ant ick
 seide inwendelick tot
 my self. **N**iet in salt
 wesen en mitte woerde
 soe ginge ic thant. en ic
 ginc althant. in dat
 maelbehaege. en ic en
 ginc niet weder in de
 aldeder quader gewoe
 ten. **N**er ic stont van
 naeste en vhaelde my.
 en so was ic noch een
 wenich dan. en thant
 en was ic daer da niet.
En aldus was ic wag
 geleude den dode toe
 sterue. en den leue te
 leue. **H**et was een alte
 corte tijt dat ic thants

anders werden salde.
En woe dat die tijt nae
 re was woe dat se meer
 te gruyelinge in my v
 wecte. **D**ie loegen der
 loege. dat syn idelheide
 der ydelheide. die wed'
 hielden my en se stieten
 my op myn vleisch. en
 seide tot my al morme
 rierende veruende
 in myn herte. **S**alstu
 ons nu late en en sollen
 wy van dese ogenblick
 voertmeer niet mittij
 wese. **E**n voertmeer
 tot in ewichheit to en sal
 dy dit en dit minnermeer
 georloft syn. **O** lieue
 here dat my doe die ydel
 heide ryede dat moet
 in ewichheit dyn grote
 ontfermherticheit kie
 re handet sielen dyns
 knechtes. **E**n ic en hoer
 de dan niet seer na.
 mer al dieflic quame
 se suuer sterende op my
 ne ruggen. en toge my
 an dat ic om sien salde.
A dyn sterke gewoente
 seide my. salstu kuten

desen dinge moge leue.
mer het was al lauwe
lick. Want my was op
gedaen die schoen kuis
sche werdicheit der ont
haldinge. totte deel
dau myn aensicht toge
kiert had. En dan ic
my ontfacht te gae en
se was sonder ontbon
denheit moelich ende
eersamlick sineiken
de en wtrecte tot my
oer hande. dat ich co
me solde en niet twi
uele om my tontfange
dat se my ombewatte
solde. En spraeck my
in guder tierlick dat
ic solde merke. moe
voel datter were van
ontellike bgaderinge.
voel guder exampelen.
Daer salso veel Jon
ger ionferken en ion
gelinge. Jonger wedu
wen alt en ionck. en
in he alle so regnert
die suuer kuisheit.
En geent synd en is
die suuer onthaldinge
onvruchtbar. Mer

se is een vruchtbar mo
der der soene. dat se
blytschappe. O hee van
dy oere man. En se an
lachte my mit eenre to
herdenre troestinghe
myulich my bespotte
de. Necht of se gesachte
hedde en vmoegestu
met. dat die en die v
moege. en vmoegent
die wt he self en niet
bet wt oere heer oere
god. Die heer god der
gade heilet om gege
ue dat syt vmoegen
wat staestu in di self.
Want so en staestu
niet werpet di in he
en en wilt niet wese.
En hi en sal he self niet
ontrecke van dy. en
late dy valle. dar om
werpet dy sekerlic in
he en he sal dy ontfan
gen en genesen. Ich
schaemde my alte seer
dat ic noch dese ruy
ge mormerieringe
in my hoerde en also
twiuelachtich hiengh
in der ydelheit. Ende

noch hierde se weder
 tot my als of se geseyget
 hadde. **S**chaeme dite
 gen dyn onreyn lede
 die opter erde syn. se
 vertellen dy al onreynne
 gemuechte. mer niet
 als die ewe dyns heren
 godes. **D**ese weder sto
 tende twi dracht en wad
 niet dan in my self en
 tegens my self. **E**nde
Alippus sat by mynre
 syden en verwachten
 dat ende vande swa
 re druckelike versuch
 tinge. en buerige bewe
 ginge dair he **Augusty**
mus in sacht wese. **E**n
 een grote storttinghe
 van tranen stont op in
 he recht als een groet
 onweder. **E**n op dat
 he den vegen der tranen
 temaal wstortte mocht
 mit stemen ende mit
 woerde mebreke. **D**oe
 stont he op en ginch en
 van Alippus. want die
 enycheit was he beque
 niet tot synre groter

bangicheit en der oue
 ulodicheit der tranen.
 die he doe also ouerulo
 delick wstortte. en hy
 ginch also nere van Alip
 pio dat he syn tegen
 wordicheit niet hnd
 liche en was. **E**n **August**
tinus seide doe vmeres
 wat doe hi van Alippio
 gegaeen was dat hy
 wael merctte. dat syn
 steme druckelich en
 swaermoeedich was.
 en lieten dair om al
 loen van om gaen. en
Alippus bleef daer
 alleen sitte dair se toe
 saeme hadde geseten
 en hi verwonderden
 hem. **W**o dat ste **Aug**
stus ond de vigeboe **xxv**
En de **Augusty**
mus ginch van
 hem. en floech he sel
 ue neder onder enen
 vigeboem. en al dair
 so gaf he sinen ogen
 brien orlof te schreie
 en geluen der tranen
 vloiede ouerulo delick

mitter sine te wreue
ne bedructe boetmoe
dichde herte. so dattet
onsen heer een ontfer
like sacrificie was. En
al dar wegaf hi oec
alte barmhertike stem
me tot onse heer. In
deser manieren van
woerde. En du O he
re here. hoe lange hee
hoe lange saltu toet
mich wese op my totte
ende toe. O gude hee
en weest niet gedech
tich mynre ald' boes
heide. en mit auerulo
dicheit en auerulodi
gen wee syns bedruc
ten herte spraeck he
tot onsen here. Och
woe lange sal ic sette
morgē morgē. want
om niet nu in deser
vre. Want om en ist
niet nu in deser stont
een ende alle mynre
mulkheit en trachheit.
Dit en deser gelucke
sprac hi mit auerulo
dige tranen en mit bit

teren rouwe syns her
ten. en siet die heer
was by de bedructen.
Hi hoerde doe een ste
me als oftet vanden
naeste huse hedde ge
weest. Colle lege. Col
le lege. dats. hoert
op en leset. hoert op
en leset. Ter stont v
sat he syn druckelick
ansicht een menich.
en dacht in he ruste
lick. of die kinder in
enige speel alsoe te
singē. plegē. mer ten
dacht he niet dat hyt
re gehoert had. Ende
hi bedwanck de grote
storme der tranen en
en konde anders
niet beduden dan dat
tot he die guetheit go
des geboet. dat hi een
boeck solden neme en
lesen. en dat was oec
alsoe. En hi stont op
en ginch haesteliken
totter stede daer hy
Alipnu had late sitte.
Want dar had hi de

Apostelike boec late
 ligge. Hi naemt en
 loeket op en las al swi-
 gende dat capittel dē
 sinē oge alre wst beie-
 gende. en dat was die.
 Riet in haueringe.
 of in dronkenschap.
 Of in byslapinge en
 in onreinicheit. Riet
 in twistinge of in haet.
 mer antrect den here
 Ihū xpī. en en wilt
 niet doen voersienich
 des vleisches in beger-
 licheidē. En doe liet
 hi af en en lass niet
 meer. want ten was
 geen noet. En do vlo-
 ter stont van synre
 herte alle duisterisse
 alre twiuelachticheit.
 als vande licht alre
 sekerheit. gestort in
 synē herte. En doe hi
 een teike of dē vinger
 mit boeck gelacht had
 loech hijt toe ende hij
 was mynlich en ge-
 saet van aensicht van
 betrouwē der ont-

fermherticheit godes
 die op hē scheen. En
 hi seic Alippiū synen
 getrouwen vrient wo-
 dattet mit hē geschiet
 was des Alippiū niet
 en wost. En Alippiū
 bat Augustynus dat
 hi hē die stede wijsen
 wolde dan hi gelesē
 hadde. En Alippium
 lass voert an vorder
 datter na volgedē dā
Augustynus gekiert
 was en dat was die.
 Reemt den cranchen
 mit geloue mit v. En
Augustynus en wost
 niet. dat dat dā na
 volgedē. mer Alipio
 toendē hē. en hi wat
 oec mit alsulker ver-
 maeninge geuestet
 in enē sterke gueden
 opsat die betemelikē
 was sinē gueden seden.
 En toeuogedē hem
 mit Augustynus sond'
 enige twiuelachtige
 droeueheit. **Woe dat
 se inginge tot oerre mod**

en vteldeut oer **xxviii**

Daer na stonde se
toesaemē op mit
geesteliker vrolicheit n
wilt. en ginge int huis
totter heiliger goddiens
tiger moder en vtelde
oer alle dinge. woe se by
hē geschiet syn en se ver
uout oer in onbegripe
liker vrolicheit. **D**e se
genuechter en se benedi
de den here groetelick
mit alle oeren herten.
Die oer nu alte voel
meer gegeue had. dan
se te biddē plach mit oe
re barmelike suchten.
en aueruloedige tranē
die se also dach vort hē
wtgestort had. **D**e sach
hē mynlick an mit moe
derliker gonste. daer
se oec niet alleen mod
na dē vleische en was
inder natuerē. **D**er
oec auernatuerlic na
dē geest. **D**an sy onan
den suuerē remen man
oerre sielē mitte sode
voelre tranē salichlike

gewonne hadde. **E**n
alle oer droeinge tra
nē en stedige vsuchtun
ge warē nu omgekeert
in onspreekeliker blgt
schappē. **E**n sach nu vol
comelick dat he mit
oer inder seluer regu
lē stont dan hi oer auer
nuegē ian in ver toent
was. **N**iet alleen in
volcomente gelouen.
mer dat sy oec sach
dat syn herte vande
gothliche vuer ontfen
get was. so dattet hē
alle bitter was wat de
god niet en behaechde.
En dat hi oec nu ver
sinade enich wijs toe
hebbē en ver droech
oer te mael die sorge
vander echtschappen.
Daer se alte voel meer
genuechten en troest
in had. dan sy vmer
meer vande kinderē
syns vleisches hed mo
gē argen. **E**n van de
ser tyt voert an als hi
self tuget. so en hedde

in willens of wetens
 een cleyn sonde met ge-
 daen om een gulden
 werlt. En dat hi ghe-
 dwaelt had en quaem
 hē niet so seer wt quant
 willicheit. of om te vri-
 liber te syndige of om
 niemant te bedriegen.
 mer alleen wt quad
 verledinge sijner ioe-
 get. en het heuet oec
 sonige geleerde mā-
 nē tot grote verwon-
 dere gebracht. Dat al-
 so cloekē verstandelē
 man also dwaeldē en
 dat dat god vhangde
 op hē. Dar meester
Jorde prior en rectoer
fintru Augustijn al-
 dus op antwort. Dat
 hijt dar voerhielt dat
 tot ons heue here god
 dar om op hē vhangē
 dē. want hi also grote
 merige leere d'war-
 heit noch mer dē solde.
 dattet hē dienē solde
 noert volck te lere en
 te waerne. dat he in

voel dinge mael be-
 socht was. ms dat he
van melae wed to lande
Jer na toech xxix.
H* toech he mit sy-
 re goddiensiger mod
 en mit Alippo en mit
 sinē anderen vriendē
 weder tot sinē lande
 tot Africa. Inder gra-
cien des helige bisscops
Ambrosius. en wolde
 also lange Cathecum-
mus wese hent dat he
 wael groeffent meer
 inder heliger schriftue-
 re. En doe he weder to
 lande gecomen was
 toech he mit sijner mod
 en mit sinē sonderlin-
 ge vriendē en discipu-
 len op sijner bouwingē
 butē wter menich-
 uoldicheit der mensche.
 En bereidē syn herte
 tottē helige doepsel
 mit voel nastens en he-
 dens. en he sneet af
 van hē sonige spise
 die hē sin aekelic wa-
 re. En schreef dē heli-

gen bisschop Ambrosius
dat hi hē te weten dede
was schrift hē alre orbe
licste weer te lesen van
dē boeke der heiliger
schrift. dan hi beque
mer af mocht werde
alsoe grote gracie tont
fangen. en schreef hē
oec mede syn olde dīa
linge en syn nye begier
te. En Ambrosius ont
boet hē Isaia dē pro
pheet te lese. En dat
he meynt dat hēt dan
om dede. want hi een
apenbar voerbactscap
per der heiden weer
dat sy geropen weren
totten geloue des heli
gē ewangeliums. En
want die rste pass.
Primo tempore alle
uiata est. Also swan
was. soe meynde hi dat
alle dat boeck alsoe
voert geweest hedde
soe vertoeck hēt noch
en meynde he wolde
voert lese als hi noch
bet goeoffent weer in

der gotliker schrift.
Siet om dat hēt mit
allē niet en verstonde.
mer hi en konde noch
tot genē geestelike sin
ne gebrenge. Also gro
tē arbeit dede hi an hē
self om geheel rechte
puerheit syns lichand
en syns herte te veri
gē dattet wonder was.
En syn herte braude
in hē inder begerten
tot god en die ewighe
waerheit toe kernen.
alsoe voel alst hē moe
gelick weer. En want
hi wael most dat onse
here gerne is hi dē ver
oetmodichdē to wreue
nē herte so gaf hi hem
dan toe mit alle vlyt.
En beschreide syn son
dē in self mit alto
voel meer en bitterre
tranē. Die syn god
dienstige moder also
lange voer hē beschreit
had. en hi en gunde
om self geen rust. hi
schreef knieke hi leet

die ongleerde en
 begerde alle mensche
 te trecke totte guede
 dat hi nu beregen had.
 En in dese tiden leet
 hi oec alte swar geise
 lange van tant zweer.
 die also bitter licken
 scherp was dat hi niet
 gespreke en konde oec
 woert. En hi nam een
 tafel en schreef daer
 in dat se alle voor he
 liddē woldē. En hi
 mel oec self oetmode
 like op syn knien. en
 alle die andere mede.
 en badē gade ynlich
 kē mit groter begerte
 dat die gudertieren
 here synre ontfarmē
 woldē. En alte hant
 vloē die pme van he.
 soe dat hi verueert
 wart. want hi des ge
 lyckē in alle sinē leue
 niet besocht en hadde.
 In dese tiden maecte
 hi die bucke soliloqui
 or. der twee in een was.

Daer men wael eens
 deels syn grote vltich
 in mach merke. Ende
 die bucke syn spreken
 de recht als twee men
 sche te saemē. Die re
den maget. Augustij
 nus antwort. Want
 die bucke also lange
 en swar syn. so wil ic
 dar sōmige punte wt
 schriuē al hier. op dat
 men syn vltige mueri
 cheit dar wt mach v
 nemē. die hi had om
 die waerheit te onder
 uindē. Dat begun vā
 den boeke is aldus.
Van sinen soliloquia.
I was xxx cap
 betrachtende en
 omkierende mēiger
 hande dinge mit hem
 self lange en voel dage
 stedelickē myn suken
 de myn self en myn guet
 En alle wat dat myn te
 schurwē weer. Doe ant
 wordē myn haestelick.
 wer ict weer of een an

der van bute des en
weet ich niet. Augusti
nus dat ist dat ic mit
alto grote vte beger
te wete. Die rede segget.
Sich dattuut so make
dattu wat geuonden
hebest den du wat be
taelst. op dattu tot
anderē dingen tijde
moegest. Augustinus
antworte der reden
Racio is die reden soe
daen. dat sy allet dat
mitte gedachte bear
beit en betrachtet al
let wael onthalden
mach. Augustinus.
Dat weer swaer toe
doen na vners onmo
gelick. Die rede. dar
om salment schriuen.
Mer wat doetstu. wat
dijn cracht krimppt
voer den arbeit des
schreuens. En solle de
se dinge gedacht wer
de. so ~~en weet ic niet~~
~~te maal wat ic doen~~
~~sal.~~ Augustinus. Dat

~~is waar~~ sucke se pe
enicheit. Augustinus
Dat is waar so en me
te ic niet te maell
wat ic doen sal. Die
rede bidt om salicht
en om hulpe waer
by dattu tot dine be
gerte come mogest
en dat beuelet dan
de schrifte. En dattu
vmdste dat vgaert
in wenich conclusien.
Augustinus. Also sal
ic dan doen syn bedin
God schepe ghe.
O per alre menich
uoldicheit. geest my
totten wste male dat
ic di wael bidde ma
ch. En dan dat icks
my werdich make.
Dattu my vloese mo
gest en oec te leste
dattu my verloesē.
O god vmds ween
dat alle dinge leuen
en ten weese tyden
die vmds he seluen
niet weese en mochte.

O god die niet en gehe
 gest te nderue dat on
 linge he self verder ft.
O god die dese werlt va
 niet geschacpe hebft die
 alle ogen voele een alte
 schonē werck te wesen.
O god die geen quaet
 en doetste. en nochtant
 gehengeste dattet ghe
 schie. op dattet alte
 quaetste niet en geschie.
O god die den cleinen
 getael. die vlien tot dee
 die darr warachtich te
 vlien is toenst dat qua
 de niet te wese. **O** god
 den die geheel menich
 te oect mitte luterē
 deel volcomē. **O** god
 van men geen twiden
 che en is totte leste als
 die arger dingē mitte
 betere auer een draege.
O god den mynt allet
 dat mynē mach weten
 de oft onwetende. **Glosa.**
 Als wij genuecht hebbe
 mder sonnē en mder
 lucht en in enige ande
 ren creatuerē en myne
 die soe mynē wij godes

werke. Want wt he.
 vmits he. en in he. soe
 syn alle dingē. **S**oe my
 nen wij dan god als wij
 god in al desen dingē
 danckbar syn. **A**ls in de
 se dingē mynne so myn
 nen wi nochtant godes
 werke all syn wij ondan
 ckbar. **E**n oec of wijs niet
 en bekenne. want al de
 se dingē hgaen he self.
 mer den schepper ver
 gaen se niet. **A**ldus soe
 mynt alle creatueren
 god. **N**a alsulker wijs.
 die een bekenne. die
 ander onbekenne.
 wetende. of onwetende.
O god in ween dat alle
 dingē syn. wes nochtant
 alle creatuerē syn. **N**och
 lechheit lech en is.
 noch dwalende en dwa
 let. noch boesheit en
 hundredt. **O** god die niet
 dan de remē. dat war
 wolst te wete doen. **O**
 god nader der waerh
 vader der wijsheit. va
 der des warachste hoich
 ste gudes. nader der sa

licheit. **V**ader der guet
heit en der schoenheit.
vader des vstendelen
lichtes. vader onser ver
wackeringe. en onser
vlichtinge. vader des
pantes dar wij mede v
maent werde weder
totty te kiere. **O**y antro
pe ic uwendelic. **O**god
der waerheit. **I**n ween.
en van ween. en vmds
ween alle warachtige
dinge syn die waerlick
guet syn. **O**god die die
smaechlike wijsheit list.
Ogod vol salicheit. **I**n
ween. en van ween. en
vmds alle dingē salich
syn die salich syn. **O**god
die dat waer guet en
schoen sijt. in ween en
van ween en vermds
ween schoen en guede
dingen syn. **A**l dingē
die schoen en guet syn.
Ogod onbegriepelike
licht. **I**n ween ende van
ween en vmds ween
vstendelike lichte alle
dinge die dar versta
delick lichte. **O**god

wes rycke oet alle de
se werlt is die die syne
met en bekent. **O**god
van welcs ryck ewe oet
in dese ryck beschreue
wort. **O**god van ween
afgekiert te werden.
dat is te valle. **E**n in
ween te kiere. dat is
op te staen. **E**n in ween
te bliue. dat is vast te
staen. **O**god van ween
wt te gaen. dat is te
sterue. **I**n ween weder
te kiere leuendich toe
werde is. **I**n ween te wo
ne is te leue. **O**god die
niemant en vhest dan
die bedrage is. **E**n nie
mant en suet dan die
vmaent is. en niemant
en vynt dan die gerey
nicht is. **O**god ween
achter te late is te ver
gaen en te verderuen.
en ween an te bede is
te mynen. en ween te
sien is te hebbe. **O**god
wes geloue ons ver
weert. wes hape ons op
richtet. wes myne ons
toeuoeget. **O**god ver

mids ween in de mant
 verwynen dy liddē ick.
O god v̄mids ween wy
 ontfinge hebbe dat wi
 altemael niet en v̄gin
 gen. **O** god van ween
 wi v̄maent werde dat
 wy waekē solle. **O** god
 v̄mids ween in die gue
 de dinge vande quade
 onder scheidē. **O** god
 v̄mids ween in vande
 quade dingen vhen.
 en die guede dinge vol
 gen. **O** god v̄mits wee
 in onse weder saecke
 niet en wijckē. **O** god
 v̄mids ween dat wi wal
 diene en registre. **O** god
 v̄mids ween wy leren
 die dinge breemt toe
 wese die wi eens voer
 ons hieldē. **O** god ver
 mids ween ons die den
 dinge niet en v̄myn
 re. **O** god v̄mids ween
 onse beste dinge den
 argerē niet onder wor
 pen en is. **O** god ouer
 mids ween die doet v̄
 sloude wort inder ver
 wyninge. **O** god die
 ons te saemē bekierst.

O god die ons ontkle
 des van deen dat niet
 en is. en andoets vande
 dat is. **O** god die ons v̄
 hoerlich maekest en on
 beschermest. **O** god die
 ons inleits in al waerht.
O god die al guet witter
 ons spreekst. noch ons
 onsynnich en maekest.
 noch in geenre wys en
 ghehengest te werden.
O god die ons weder
 ropest in de wech. die on
 leits totter doere des le
 uens. **O** god die duets
 dattu cloppende op wits
 gedaen. **O** god die ons
 geueft dat broet des le
 uens. **O** god vermids
 ween dat wi dorst heb
 be na alsulke dranch.
 als wi den gedroncken
 hebbe. ons dan niet en
 sal meer dorste. **O** god
 die ons repnucht totten
 goet hē lonē. **O** guede
 god come in mijn hulpe
 du die dan bist een ewi
 ge war substantie dan
 geen tyn dracht in en
 is. geen confucie. geen
 oueruoeringe. geen

behoeflicheit. noch goe
doet. **A**ls die alte hoech
ste eendrachticheit. die
hoechste claerheit. die
hoechste stantfichheit.
die hoechste bolheit.
Dat hoechste leue dan
niet in en ontbrict
en niet in en comt. dan
du die danc mynste en
gewonne wort een syn.
Den alle dinge dienen.
alle goede siele machicht
en gehon sam syn. **N**u
wes ewe die hemele om
lope. haue woen dat wie
mant en is. buten woen
niet en is. sonder welke
niet en is. **O**nder welke
alle dinge is. mit welke
alle dinge is. **D**ie den
mensche na dine belde
en gelyckenisse hebste
gemaect. **D**ie oec die
geen wael bekent die
he selue bekent. **v**hoert
vhoert **v**hoert my. **O**
mijn god mijn hee mijn
konink mijn vaeder.
mijn saeke myner mij
re siele mijn hape. **M**ijn
vaderlant. mijn heil.
mijn leue. **v**hoert **v**hoert

vhoert my. **i**nder ma
nere die wenich men
sche bekent is. **I**c myne
di thants alleen. **I**c vol
ge dy alleen. **I**c byn be
reit dy alleen te diene.
wanttu alleen rechtur
delic heer schappe heb
ste. van dinen rechte be
ger ic te wese. **I**c bid
gobiet en gebiet wat
dattu wilt. mer maect
gesont en opdoet myn
ore. mit welke dat ick
dijn stemme mach hoere.
Maket gesont en op
doet myn oge mitten
welke ic dine wil sien
mach. en segget my
wer werts dat ic anden
ke mach. en ic haep dat
ict al doen sal so wattu
gobiets. **I**c bidde alre
guder tieren hee. **A**n
siet den gene die totty
vlien. **O** hef hee laet
my cloppende die doer
opgedaen werde. ende
leert my woe dat men
totty come mach. **I**c en
heb anders niet dan al
le veruullende vloien
de vgenchke dinge

die te vsmagen syn. en
dat seker en ewige din
ge te sūke sijn. **O** vad
doe dat ic alleen heb
bekent. mer waer me
de datmē totty comen
mach dat en weet ick
nāch niet. **O** u suete
here moed mynre sie
le. du toent my. dū ge
ueft dat wech hroet.
Ist dat se vsmids dē ge
loue die totty vhen min
den. so greeft my geloue.
En vintmē di vsmits
doechdē. so greeft my
die doechdē. **V**intmē
di vsmids konsten. so
greeft my die konst.
Oect in my den haep.
oect caritact. **O** here
dijn wonderlike ende
sonderlinge guetheit
totty is alle myn beg
te. **N**iet mit wat din
gen datmē totty comit
beger ic en eische ick
echter. **W**ant laetstu
achter so vgeet mē hū.
mer du en gaets niet
achter. wanttu bist

dat hoechste guet dat
niemant te recht ghe
socht en heuet en niet
geuonde en heft. **A**lle
die goen heuet te recht
gesocht. den du dat te
recht hebste doen sūke.
O vader mijn die dij
suekende byn en moet
anders niet tegē lope
dan du. en begere ick
anders niet dan di. so
moet ic dy vsmers v
dē. **O** vader ic bid u
m. of in my is enichs
dinges aueruloedige
begerte. dattu die self
vernichste voert vā d
salicheit myns sterfl
ken lichams. **W**at my
en den mynē dāw af
noet is dat en weet ic
niet. **O** alre wijsste
en alre beste vad dat
beuele ic dy. en wat dat
tu my dāw nān vmaest
dāw sal ic dy om kisse.
Alleen bid ic dīnre alre
hoechster guder tieron
heit dattu my te saeme
hier st totty. so en laet

my niet weder striden.
dat my hinderlike is.
in dē wege. en gebiet
oec lieue here te wyle
dat ic dit licham drae
ge dat et puer moet
wese en groetmodich
en rechtuer dich. wiet
en een volcomē myner
en ontfanger dīnre
wysheit moet wesen.
en werdich dīnre in
woningē. en een woe
ner te wese dīns alre
salichste rycs. Augustijn.
Diet nu hehic ge
bedet. Die rede wat
wilstu dan om wete.
Augustijn. Al die dīn
gē die ic gebedē heb.
Die rede. vergadert
al die dīngē in corten
woerde. Augustijnus.
God en myn siel bege
re ic te kenne. Die re
den en begerstu ander
niet te kenne. Augustijn.
Ic en beger anders
niet. Die reden. Dan
om begint te geloene
woe dattij god beme

ren mocht werde dat
tu seggē salts. het is
genoech. Augustijnus.
Ic en weet niet woe
my dat bewese mocht
werde. dat ic seggen
solde. het is genoech.
Ic en vermoede my
geen dīck also te we
ten als ic god weten
solde. Die rede. wat
sollē wij dan doen en
geuoelstu niet dattij
ist te wete weer wo
dattu god wete wolst
dattu mochtet seggē.
het is genoech. Ende
alstu dan to queemste
dan niet meer en soch
tes. Augustijnus. In
wat maniere dat ge
schien mocht. Wat
is gade gelyck dat ic
seggē mocht so als ick
dat kenne so begere
ic god te kenne. Die
rede. du die noch god
niet en kenst. waar af
bekenstu dattu niet
en kenst enich dīck
gade gelyck te wese.

Augustijn. wat most
 ic enich d'ich god ge
 lijck. sonder twiuel d't
 solde ick myne. en nu
 en myne ick ander s
 niet dan god en die
 siel en oer te en geen
 en kenne ick. Die re
den. en mynstu dan
 dyn vriende niet.
Aug. In wat maniere
 als ic die siel myne.
 en solde ic myn vrien
 de niet mynen. Die
rede. in sulker manie
 re mynstu oec mygge
 en vhege. Augustijn.
 Ic heb gesacht dat ic
 die siel myne en niet
 die diere. Die reden.
 of die mensche en syn
 dyn vriende niet of
 du en mynst der niet
 een ygelick mensche
 is een diere. en du seits
 die diere niet te myn
 ne. Aug. Het syn oec
 mensche en ic en my
 ne se niet dan om dat
 se diere syn. mer dan
 om dattet menschen

syn en dat se redelike
 sielē hebbe. die ic oech
 inde mordenar myne.
 aHer dat se daer in mis
 bruckē mit quade dab
 haet ic dan mit recht.
Seker also voel te meer
 myne ic oec myn vrie
 de. also voel als se te bet
 oere redelicken sielen
 gebruckē. of sekerlick
 also voel als se te bet be
 gere te gebruckē. Die
rede. Ic hyu inden ge
 dachte der sielē als d't
 an sichte inde oge. wat
 ogen te hebbe dat en
 is niet an te sien. ende
 weder om dat d'ich
 datme ansiet dat en
 is niet dat sien. Dar
om syn der sielē drie
 dinge noet. Dat se
 ogen hebbe welker
 se wael gebruckē mach
 dat d'ich dat se aen
 sien mach. en dat se sie
 dat syn ogen gesont
 syn. Een puet reyn
 gedacht der sielē van
 allē vleckē des lichaems.

en verureemt en gerey
nicht van alle sterflike
dinge. En dat weret te
wiste dat geloue. en dat
men oer niet bewise en
mach te wyle dat die
ogen ongesont syn en
smetten hebbe. Want
se en mach niet sien dan
gesont. En en geloeft
se des niet so en duet
se geen nerusticheit tot
oerre gesontheit. en ge
loeft se anders niet te
vmoeghe. en en heft se
gene haep gesont toe
werde. soe verworpt
se en versmaet oer self
en en maticht mit gee
re gehoer samheit den
gebade des medicus
die se gesont make solde.
Augustij. Het is alte
mael alsoe. want het
is noet dat dese sijet
smaer gebade des me
dicus heuoele. Die re
den. Dat om salme
haep totter gelouen
brenge. Augustij. dat
geloue ic wael. Die

rede. wat sal geschie
als se dese dingen ge
loeft en haept dat se
wael gesont mocht we
de. En nochtant niet
en mynt dat licht dat
oer also seer gelaest
en geprese wort. en de
se oer duisternisse der
se gewoen was behelt
en dair in te rede is.
Die also is en vsmact
hi also dan de medicus
niet. Aug. Ja hi vsmact
altmael. Die reden.
dair om so is ten derde
der hoger caritaten
noet. Aug. Geen dinc
en is soe orberlic en so
noet als se is. Die rede.
Slechtes sonder desen
drien so en mach geen
siel gesont wesen. soe
dat se oere god mach
sien en vstaen. Augustij.
Als die siel dan geson
de oghe heuet wat stiet
oer dan meer te doen.
Die rede. Dat se wat
ansie en dat ansien d'
siel dat is die reden

En dat an sien inden
 vrien crachte daer soe
 volget na dat gesicht
 godes. en heeft daer
 dat ende oers ansichte
 en en heuet dan daer
 anders niet daer se op
 sien mach. en dat is
 waerachtelike cracht
 en volcomen reden tot
 oer eynde. daer dat
 salige leue naudget.
En dat gesicht dat is
 dat istant dat inder
 siele is. **A**lset der siele
 dan geuelte god te sien.
 dat is te verstaen. **N**u
 laet ons dan sien of oer
 deser drier noet is. want
 om solde dan der gelo
 ue noet wese. want se
 in siet. **W**ant om solde
 oer dan der hope noet
 wese. want se hele dat
 se gehapet heuet. **A**er
 der caritate en wort
 niet outage mer voel
 te meer to gedaen. wat
 als die siele die wout

like sienderlinge want
 achtige schoenheit siet.
 soe sal sy se also noel te
 meer veruue. **E**n ten sy
 saeke dat se oer ogen
 dan ernstelic in vestet.
 en oer vergent andere
 to en neiget. anders wat
 an te sien. so en kan of
 en mach se inde saligen
 gesicht niet bliue. **A**er
 te wyle dat die siele noch
 inde licham is. alleen
 siet se te mael mael soe
 syn oer geloue en haep
 noet. en caritate. **A**er
 na dese leue so blyft al
 leen die goetlike caritate
 mit oer altoes. **I**te also
 als inder sonne drie din
 gen syn te merke. **A**ls
 dat se is. dat se schynt.
 en dat se verlichtet.
Also syn oer inden alre
 heimeeliche guede drie
 dingē. **D**at he is. dat he
 istaen wort. en dat he
 al antoer dingē duet v
 staen. **D**ese twe dingē

als dy self en god te ver
staen doer ic dy wael le
ren. Aer antwort moe
dattu dese dinge hebste.
of als proeuehe. of als
waer. Augustijn. Slech
tes als proeuehe en dat
oec te beke is. so byn ic
in meere hape op ghe
staen. Die rede. Aer
wat vtrecke wyt. die
wech is nu an te gaen.
laet ons nu sien. wat
voer alle geet. dat is of
wij oec gesont syn. Augu
stijn. Daer sie du oec
toe of in dy of in my also
voel alstu ansien moe
gest. en ic sal de vraghe
den antworde wat dat
ic geuoele. Die reden.
mynstu oec anders ver
dan te wete god en dy
self. Augustijn. Ic mocht
wael antworde dat ick
anders niet en mynde
na de syne dat ic nu
in byn. mer lichteliker
antworde ic daer op

dat ics niet en weet.
want duc ist my ghe
uallē. dat ic mynde
dat ic in anders gene
dinge beweget en sel
de werde. so quaemt
my nochtant anders
inde gedachte dat my
anders prekelde dan
ict vermoedet had. Ic
duck als my wat in
quam. niet dat my v
toech mit alle. mer al
set soe quam so vstoer
dent my meer dan ic
vmoedet had. Aer my
dunct dat ic niet dan
in dingen en mach be
weget werde. Als ver
mids verhesnisse der
mensche die ick hef
heb. en om ons wuwe
he wee. en vermids
anxt der doet. August
ijn. Ic behies dattet al
soe is. Die rede. want
dan dyn vriende niet
mytty en syn en dat
dyn cracht myn geheel

is. en maect di dat gees-
 tericheit. Augustij. Dat
 dunct my daer na vol-
 gen die rede. du seggest
 te recht. Augustij. Dat
 en mach ic niet vsaeken.
Die rede. oft du di self
 sterck van licham haif-
 telich vondest. en oec
 alle die du hef hebste
 mittij seggeste en herte-
 liche in vrier ledicheit
 gebrukende. en weer-
 dy dan dan niet wat
 blijtschappē in. Augustij.
 Niet wat. mer voel
 woe seld ic my moegen
 onthaldē van blijtschap-
 pen. queem haestelick
 alstu segste. Die rede.
 so wordstu noch ange-
 uochte mit vstoeringe
 en suctē des gemoets
 welke ontemelic is ist
 dan sulker oge dat se
 die sonne willen sien.
Augustij. Also hebstuut
 besloten dat ic te mael
 niet en voel woe seer

myne gesontheit geuor-
 dert heeft. of wo voel
 ongesontheit van oer-
 gegnen sijn. of wo voel
 gebleuē. dan duet my
 toe antworde. Die rede.
 En siestu niet die licha-
 lich ogen al sijn se oec
 gesont. vande claren
 licht der sonne weder-
 slaegē werdē en tot oer-
 ren duisternisse te vhe.
 Du denest. Wattu ge-
 uordert hebste en niet
 wattu sien wilt en ick
 salsalt mittij onder sue-
 ken wat dattu togena-
 mē hebste. Die rede. en
 mynstu geen rycheidē.
Augustij. Dat en heb
 ic nu niet wst bestaen.
 die niet te mynne of te
 begere. oer auer voel
 iare in mynne ioget be-
 haluē my kunst. en dat
 totte dagelichen ge-
 bruck hoerde. Want
 een boeck. Cicero riet
 my dat ic geen rycheit

begerē en solde. mer
queem se datmē se wijs
selick en voer sich telick
an dienē solde. Die re
dē. wat voelstu vander
begerē tē der erē. Aug.
Jo behe dat ic nu alre
nēst opgehalde heb in de
sen tyde die niet te myn
nē. Die rede. Wat sech
stu vande echte wyuen.
en genuecht dy niet ond
tyden een schoe schemel
wyf vol guder sedē. en
mael geleert. of van gu
dē verstande. en dat se
lichtelick van di geleert
mocht werdē. en dat se
oec dyn andachtlikele
dicheit niet moeche en
solde wese. en dattu se
ker weerst dattu van
oer geen moeicheit
en solst hē. en alsde of
tu se male solts en v hoe
pen mit alle gude din
gen. Augustij. Geen
dinch en heb ick alsde
seer op gesat als te vhe

al onsuuerheit en ick
vuele dat geen dinch
dat mensche like gemoe
de alsde geringe daer
neder en worpt als die
smittelicheit des wijsē.
En die also is dat hi de
wijsē alleen gebruint
inder echt om kinder
te wyuen. die dunct
my te verwonderē syn
mer niet na te volgen.
En dat te temptieren
pikeloser dant saliger
weer te imoegē. Om
wat saekē dat ick oec
geloeue rechturdelick
en oerblick en om der
wyheit myne sielen.
so heb ic my self geba
dē noch te begerē noch
te nemē enich wijsē. Jo
en vrage dy nu niet wat
dattu op gesat hebste.
mer oft u oec noch dan
tege stryts of verwon
nen hebste. De sprit
hy van gesontheit der
ogē. Aug. Jo en sueke

te maet alsulke ding
ge niet noch ic en bege
res niet mer mit gru
welinge en onwerdig
usmanisse auerdenc ic
sulke dinge. **W**at wols
tu meer en dat gude
bmeert en wast oec
dagelijc in my. **A**lsoe
noel als in my gesoect
wort die hape te sien
die schoenheit die ic be
gere. en soe crechtelike
in berne. **A**lso noel te
meer so wort al die
myne en lusticheit my
nes herte dar toe ge
kiert. **Die rede.** wat
duet in di genuuechlich
der spisen en wat sor
gen is dy dar in. **Auct.**
**Die dinge die ick opge
sat heb niet tete die en
bewege my niet en die
spise die ic noch niet
af gesnede en heb van
myne gemoede. Als ic
die tegenwordich heb
so beke ic my genuuech
te dar in te hebbē. noch**

tant als ic se gesie heb
en my ontage werden.
dat ic dat lide solde son
der beweginge des ge
moets. **W**er als ic se
niet tegenwordich en
heb so en doer oer dese
appetijt niet in dringe
tot myne gedachte enich
hinder te wese. **W**er al
temael en dorfftu my
niet drage van spisen
of van drinck. van bae
de. of van enige wallus
ticheide des vleisches.
Soe noel alleen begere
ic dar af als my starch
myne natueren geuen
mach. **Die rede.** Du
hebst wael geuordert.
mer nochtant syu dar
noch al meer dinge die
di hindere dat licht te
sien. **Auct.** Des consen
tier ic. **Die reden.** Ik
vrage di. die mensche
die du lief hebste wan
om begerstu die te leue
of dat se mitty leuen.
Auct. Op dat wij onse

siel en god esaeue een
drachtelic en eenherte
liche sueke mochte. en
ween dat die vindinge
in enich onser lichtelike
niel dat hi dat dan den
andere noer threnge
sonder oere arbeit. Die
rede. wat solde daer
wese of se dese dingen
niet nitchelike sueke en
wolden. Aug. Hoe sal ic
he mit alle vlijt leren.
op dat sijn wille sueke.
Die rede. Ofstu des niet
en vmoegest en of se
meynde se hebbē vounde.
Also of sijn meynde dat
sijn niet en solde mogē
vunde. of dat se mit sor
gen en mit begerte an
derre dinge gehindert
worden. Aug. So sal ic
se en mi hebbē als wij
mogen. Die rede. wat
salt wesen of di der lu
de tegenwoordichheit an
dinen inwendige sue
ken een hinder weer
en dattet anders niet
wesen en mocht. solstu

dan niet begere en
bearbeide se het niet
niet te wese dan mit
te wese. Aug. dat be
lie ic oec also te wesen
alstu segest. Die rede.
dau om en mynstu der
lude leue niet. om dij
of oec om he self. of
oec oer tegenwoordich
mer du begerst mit he
die wijsheit te vunde.
Aug. Dat belie ic en
consentier altemael
dattet se is. Die rede.
wat voelstu van dine
leue. ofty dat seker
weer dattet di een hin
der solde wese die wijs
heit te begripen. wilstu
dan al in dat self leue
bliue. Aug. Neen ic
wolt altemael vhen.
Die rede. wat salt
wese dattu dat licha
achter laten en inde
licham solst mogen co
men totter wijsheit.
wer dattet in dese le
ue weer. of inde ande
re leue dattu mynste.

Augustijn. Ic en meet
 niet quades te ver
 kiesē. dan dat niet te
 achtē achterwerfts te
 gaen. daer ik in vor
 warts gegāen bin.
Die rede. En dan soe
 ontsietstu dan om te
 steruē. op dattu mit
 genē anderē quaden
 hementelt en merdest.
 inids welker dat dy
 die goetike bekeninge
 ontnamē mocht wer
 dē. **Aug.** Ic en ontsie
 niet alleen dattet my
 onthaelt mocht wer
 dē of ic yet begrepen
 heb. **Mer** op dat my
 die tēganck niet ge
 slaten en werde der
 dingē dat ic so eruste
 lken an hange. noch
 tūc dat ic thants hal
 de dat mit my bliuē
 solde. **Die rede.** dan
 om en hegerstu dat le
 uē om hē self niet. mer
 om der wijsheit bege
 restu dat. **Aug.** dat

is alsoe. **Die rede.** En
 is oec pijnlick weede des
 lichams. die di machschē
 beweget mit ~~oer~~ oer re
 cenchē. **Augustijn.** dat
 wee en ontsie ic om goe
 re saekē also seer dan
 dattet my hindere sol
 de vande suetē. al wast
 dat ic in dese dage mit
 ten alre scherpste wee
 der tandē gepijnt was.
 soe dat my iet gehengz
 wart mitte gemoede
 iet te vnemē dan dat
 ic voer inamē had soe
 dat ic te mael gehin
 dert wart. **Dan** my
 alle die andacht myn
 herte noet toe was.
Rochtant ducht my
 hed oer dat schynsel
 mynē gedachten gea
 penbant. **pewer** ic en
 solde dat wee niet ge
 uoelt hebbe of ic solde
 voer niet gelede hebbe.
 al en heb ic niet swaers
 gelode noch tūc denc
 ic dat noel swaerē dy

gen geu alle mochte.
Dat alre beste dat in
de gemoeede is. dat is
wijsheit. en dat alre
quaetste dat in de lich
am is dats pine. **D**ie
rede. wat myner der
wijsheit bistu. begerst
tu te sien en te halden
mitte suueren ansien en
te omuatten bloet sond'
myddel of deesal. woe
daen sy oer oer niet
en gehengot te gebru
ken dan de alre wenich
ste wtuercaenste my
ners. **N**oet oft u my
ne dwegest tot enen
alte temeliken myue.
en se dan ineen dat
tu anders yemant
hief heddest dan oer.
mit recht sold se oer
hiefde han di werpe.
Dan om die alre sui
licste betemelichste sch
oenheit der enngot
wijsheit en sal di oer
niet geue du en sue
keft oer en begerst

oer alleen. **A**ug. wat
werde ic onsalig he
noch yhangen en nat
crusinge vertagen.
du hebste my thante
getoent anders niet
te mynen. **E**n so wat
om he self niet ghe
mynt en wort dat
en wort niet te recht
gemynt. **A**er ic my
ne die wijsheit alle
om oer self. en and
dinge wil ic by my
wesen. en ontfien van
my te wese om die my
de. en een rustich leue
in de heer. **W**at ma
nier mach die myue
der schoenheit wesen.
dan ic de andere niet
in en benyde. **A**er
dan ic der noel toe
sueke. op dat se mit
my begere en mit my
anhangen. en mit my
halden en gebrucken.
En sold se my te he
uer en te brinther
wese als se mit my

die gemeynde wijsheit
 gemeynliker mit my
 vnde. **Die rede.** Al sul
 he myners betreemt der
 hoger wijsheit te hebbe
 en sulke myners suet
 se. wes toneiginge wan
 hich suuer en kuisch is.
 sonder enige beuleckin
 ge. **A**er men en comt
 tot oer niet mit enen
 wege. **E**en ygelich na
 sijne whiticheit so be
 gript he dat alre wa
 nchtichste sunder linc
 ste guet. **H**et is een on
 wtsprekelic licht der
 gedachte der sielen.
 dit gemeyn licht leert
 ons woe he dat onbegri
 pelike licht heuet. **V**er
 empel. **H**et sijn somich
 ogen also macker en al
 so gesont. also woe als
 si se opdoen sien se in d'
 sonne sonder beue. **E**n
 die gesontheit of ster
 heit der oge is he dar
 to een leit ster. en en be
 hoeue dar toe genen

leert te. **M**er alle licht
 der inmaninge dat tot
 dese te gelooue te hape
 en te myne genoech is.
Somich andere begeren
 crachtehke dar in te sie.
 mer mitte sterke licht
 der sonne werde sij we
 der slaegē en kiere wed'
 tot oere duister nissen
 mit genuechte en en heb
 be dat licht niet gesien.
 en deen ist periculoes.
Aer dese sijn noch te oef
 fene. en oer myne is mit
 ten irste orberlich wat
 te vtrecke en te voeden.
En ten irste salmen den
 somige dinge toene die
 vinds he self niet en
 lichte. **A**er die men ver
 mids den licht sie mach.
 als een cleet. of ee want.
 of des gelyce. **E**n dar
 na alleen. ist vinds he
 self. mer vinds de licht
 dat suuerliker schijnt.
Als siluer en golt en des
 gelyce. **A**er dat nochtāt
 sulke radiē niet van sich

en geeft. dattet die oge
quest of wee duet. **E**n
dan machme lichtelick
die ertſche muer ſachte
lick toene. en dan die ſter
ue. dan die mure. ende
dan dat ſchynſel der
daegern. en dan dat
ſchynſel des claren he
uels. **I**n welker vermer
geringer of laeter ofte
doer alle ordenierlike
en een ygelick na ſynre
crachte dan in gemeent
is te ſien ſonder beue of
anet. **E**n dan ſal he mit
grote wille die ſonne ſie.
Die aldus vlich ſyn
totter wijsheit al en ſie
ſe nochtant niet ſchar
pelick nochtant werdet
die beſte meisters. wāt
dat is dat officiū guder
discipline of guder ſoe
den. mit eenrehande
ordenancie tot oer te
come. mer ſonder orde
nancie tot oer te come.
is nauwe van geloeflik
ſalicheit. **A**ugustin. **I**ch

hiddi ſegt my die or
nancie oftu moegeſt.
En leit en mer et ende
duet waer dattu wilſt.
en inuuds welke dinge
dattu wilſt. en in wat
maniere dattu wilſt.
en gebiet wattu wilſt.
Hoe hart wo hoge dat
ſe ſyn die nochtant in
de wrede **xpi** ſyn. ver
muds den ic niet tūue
len en darſt te come dā
ic beget. **D**ie rede. ee
duich is dat ic di gelne
de mach en niet meer
en heb ic bekent. dan
dat deſe ſienlike dinge
altmael ſyn te ſien.
en dat ons mit groter
nerſticheit te hueden
is te wyle dat wy die li
cham hebbē. dat onſe
vloeghe mit geneſte
uende lyme gehindert
en werde. **W**elke vloeg
gelē noet is dat ſe ge
heel en volcomen ſyn.
dan wi mede wtulhege
moge wt deſe duſter

nisse totten ware lichte.
 welck licht oer niet en
 gewerlicht to toenē de
 die gestate syn dese ha
 len of culē. **D**an als se
 dar wt gebraken syn
 en ontgaen mogen in
 oere luchtigen weder.
Alstu als danich bist
 dat dy niet van ert sche
 dingē en genuet get. ge
 loeft my des inde selue
 ogenblick salstu sien
 dattu begeres. **A**ug.
Och wāneer sal dat ge
 schien bid ic. **I**c en imoe
 de my tottē volcomenste
 ismaen al deser dingē
 niet te comen moegen.
Ic en sie dat guet in wē
 gelikenisse my alle dese
 dingē suode werde. **D**ie
 tede. **D**es gelijcs mach
 oer dat lichaemlike oge
 segge. **D**an en sal ic my
 duisternisse niet mynē.
 als ic die sonne sie. **H**et
 schijnt totter orden te
 hoere dat veer is. **D**ie
 blint is mynē die duif

duisternisse om dat hi
 geen gesonde oge en he
 uet. die sone en mach
 niemant sien dan mit
 gesondē ogen. **N**ochtant
 wort dat gemoeede duc
 dar in bedingē en wor
 pet syn oge tegē der so
 nen. en wort te meer
 gehindert vāder onge
 sontheit synne oge meer
 dan hi imoede hadde.
Die schoenheit der wys
 heit der ewiger sonne
 weet wael wāneer sy
 oer self toenē sal. **D**e ge
 bruiet des medicus wāt
 se moet wael en bet welc
 die gesonde oge syn dā
 die se self geneesē. **O**ns
 dunet dat mi wael sien
 moe noel mi ontgaē syn.
 en moe noel mi ueder ge
 sonckē ware. **W**oe noel
 dat mi noert gegae wa
 ren. en en muelen dat
 niet te recht. **E**n achte
 ons onderwile gesont
 als mi nochtant niet vol
 comē gesont en synt.

En sietstu niet woe seker
dat wy gisteren voertbrin
chte en belijde ons niet
anders te myne dan die
wysheit. en al anders du
gen niet dan om oer te
sueke en te vinde. En
woe vsmadehe my dat
was. doe du my nader
begerte der echtschap
mingede. Mer seker in
deser nacht als in dat
noch meer in ons vsuch
te dattu doe al anders
voelde dan gy v hadde v
mete. Aug. Dat was
noch vere anders dan et
plach. Die rede. Et was
al anders dan du vsmoe
det haddest. mer op dat
die alre heimeelste me
dicus di solde toene woe
woel dattu genesen weest
en wo voel du noch te ge
nesen weest bleue. Aug.
Swijch swijch des bidic
di. wat crucestu my wat
oendergraeffstu my. En
en onthalde ic my niet
langer van schone. en

my en vermete ic my
niet meer. En vrager
my niet meer van dese
dinge. seker du segest
dat die geen de ic my
vuerige brinde begre
te sien. wael weet woe
gesont dat ic byn. De
doe alst oer genoeget
en se toen oer selue alst
oer behaaget. Thants
beuele ic my altemael
sijne sorgē en sijne gu
dertierenheit. Eens
heb ict hē belaeft dat
he niet ophalde en sal
al mijn begerlicheit tot
hē te trecke. Dar om
en sal ic van mijnre ge
sontheit niet voertbre
ge ter tyt toe dat ick
sijn schoenheit sie. Die
rede. du en salst toe
mael anders niet doe
mer bedwinget di van
den tranen en onthalt
dijn gemoede du hebste
te mael poel tranen ge
stort. Dyn borst ver
dreacht dese druckeli

he suet seer swaerlick.

Augustijn. Du wilt dat
 ic mae halde sal in myne
 trane. als ic nochtant ge
 ne mate en sie in myne
 onsalichheit. Du gebiets
 dat ic ansien sal die an
 cht myns lichaems en ic
 doch te mael veruullet
 byn mit vdrict. Het is
 myn pijnlick myn ogen
 te kiere tot myne dust
 missen die ic gelate heb.
 Ajer of se relif of auer
 blif te noeme syn die
 myne blintheit an doe
 ren vechten. **Die reden.**
 Laet ons den wech angne
 die in dy is. In deser **ma
 nieren** begerde en oec
 mit geene matiger
 oeffeninge op te halde
Augustijn. Ic en mach
 noch niet ophalde du
 en toent my wat van
 na by des lichtes daer
 ic te mael mede becom
 mert byn. **Die reden.**
Die guede medicus

sal dy helpe. En weetstu
 niet wat mueriger schij
 sel dat dy noedet ende
 ruert. dat ontfant an
 dachtelick. Ic bidde dy
 segt my neempe my gri
 pet my waar dattu wilt.
Die rede. du seggest dat
 tu god en die siel wilst
 kenne. **Aug.** Dat is all
 mijn vlticheit en al mij
 saeke. **Die rede.** En an
 ders niet. **Augustijn.** Le
 mael anders niet. **Die
 rede.** Staantstelic ge
 loeue dy self gode en be
 uelet he altemael en en
 wils niet wese als eige
 in dyns selfs macht.
 Ajer behet dy te wesen
 een knecht des alre gue
 der tierenste here. En
 soe en sal he niet aflate
 dy tot he te trecke. En
 hi en sal dy niet to laten
 come dan dat dy or ber
 lick is en weetstu des
 niet. **Aug.** Ic hoer. Ich
 geloefe. Ic duet gerne.

ic bid hē vltichck dat
ic voel vmds hē moet
vmoegē. ten meer dattu
vet meer van my beger
den. Die rede. Haelte
di wael en onderuynt
watti dit gesicht inmeet.
Alle dit voers sprict
Augustij mit sijne rede
vut wste boeck van sine
soliloquorū. mer soe en
is niet to wete dattet
dat heel boeck is mer
vande lichste hier en
dair wtename. Op
datmē dair in merken
mach woe grote cracht
en vltichck dat he in
den begyn sijne bekie
ringē hē self an dede
doe he noch Catechumi
nus was. Al quade toe
neiginge in hē mit go
des hulpe te doede. En
en liet hē self geerust
naches noch dages. op
dat als sijn hert teyn
weert en vander alder
heffe gesuueret. Dat hi

dair mitte ogen der in
wendiger begerte die
schoen gotlike wijsheit
mocht sien. daer alle
sijn aandacht to stont.
Dair om spraeck he
int begyn des andere
boecks soliloquier mit
sijne rede aldus. xxxj

Die in capittel
ne is onlydsam
se en wort oec mit ge
nē tranē gesaedet. d
mynen en wort gege
uē dat se mynt. Om
god kende ic my so ken
de ic dy. En in desen
boek segget hi oec. dat
he in dese leuē nergets
om ten begert te leuen
dair om god te lere ken
nen altyt meer ende
meer. Ja al mocht hy
ewelick leuē na alre
genuechte deser werlt.
en he dair niet meer
in tonemen en salde
god te kenne. dat wol
de hi alsoe seer bescreuē

als oft geen leuen mit
allen en weert. **S**yn te
den sprac tot hē sich
mi hebbe god gebeden
en mi bidde hē noch.
met dat he ons geue
rycheit of genuecte
des vleisches. of gunst
der lude. of eer der
werlt. **O**er om te sueke
onse siel te kenne en hē.
en dat he ons de wech
apene wil so dat hi ons
niet en laet noch oeck
van ons gelate en wer
de. **H**et is een alte vree
de dinc van hē dat hi
die geen solde late die
aldus daen dinge bege
ten. **D**ar om salt oec
vree mit van ons wesen
aldus danē her toch en
leit sinen te late. **D**ar
sprict he noch mit synre
rede tot synre sielen.
O mijn siel du bist on
sterflick geloeft dinc
reden. **G**eloeft der
warheit se roept self
dat se in dy woent en

onsterflick te wese en
mit goetrehande doet
en mach oere stoel in dy
verstoere. **A**fkierd dar
om van dinc scheem en
wederkierd totter war
heit in dy selue. **W**eest
guets modes want wy
noelent dat god de sue
kende by wese sal. **A**lso
als wy hape also motet
geschien. **W**o mynlic en
gudertiere dat he mit
sine discipule omginc

In den tude xxxij
dat Augustinus
noch Catherinu
mus was. also als hi doe
seet phitich was tot hē
selue. also was hi oeck
tot sine discipule en tot
al sine vriende om die
mit hē totter ewigher
waerheit te brenge mit
wel mynlicher redelik
onderwisinge. **D**ar sy
goddienstige mod mit
groter vrolicheit en mit
mynlicher dancharheit
mede onder wanderde

Op een tyt ginc een
synre discipule die hy
tencius hiet op een he-
melike stat en sanc-
en weder sanc hy nen
mouts dat vers. Oue-
del mit tute oferte nos.
Here god der doechde
beluert ons en toent
ons dyn an sacht. Doe
quam dan die goddies-
tige moder en ginc
dan oec wandere en
hoerde wat htencaus
sanc. Doe seide se wt
guder andacht. dat is
een alto heilige sanc
al dan te singe. Des
selue nachtes dan na
een luttel lach Augusty-
nus op sine bedde ende
waecten en pruseden
in sich self. soe hoerde
he hy den huse wat ge-
russches. en en kunde
niet geprese wat dat
was. Den leste hoerde
he dat synre discipule
een waecte en stont op
en stiet he an syn bed-

de deet. dat licht. e-
sen mocht een net mit
ene holtenen ryng.
Doe seide Augustyn
tot he. wat was dat
gerussche buiten den
huse. Doe antworde
htencius een vande-
tineen die mit he opt-
seluer camere schiep.
Dan weer cruyt dar-
ginge die lude doer
hemme en dat tuiste
alsoe. Des verwon-
derde Augustynus
dat die Jongelinge
dat also geringe be-
dacht hadde. en die
ander onstaech een
kerse. En htencius
die quam na een wyl-
tyts voer Augustynus
bedde staen en sprac
tot he en seide. Dat
voelt gy van my wat
noch van my werden
sal. Augustyn naem-
den Jongeling mit
hant en sprac. wat
meynstu dat ic in me

der sal. In geloeue ge
selick dattu gysteren
niet te vergeefs also
noel en also vrolicken
en songest. Dattu god
die heer bekierē solde
en syn ansicht di sol
de toene. op dattu be
haldē mochtet werde.
En he ontschuldichde
syn goddiensdige mod
dat se hē daer in ge
straect hadde. mer
dat se dat in guder
meyningē gedaen
hes. Dan na stont
Augustijn op en sat
voer syn bedde en be
den sich ynichic lan
ge en voel. Des mor
gens hoerde he sege
woe dat Rae ingius
syn broeder en Alippi
inder stat waren ge
gaen en se hadde dat
gerusich gemaect.
Doe Augustijn syn

gabet had geeyndet.
doe riep he Intencius
tot hē en seide dat he
mit hē solde gaen in
den acker. Doe se va
den huse wtgegaen
ware doe sage se darr
enē haen mit enē cap
pyn staen vechten.
Dan merctē Augus
tijn op en toech daer
enē geestelike synne
wt. en seide hemelic
in hē self. Wat en om
sien noch en doergae
die ogen der mynres
niet. ofter yet sy darr
die schoenheit der ve
de wt lucht. die goth
ke wysheit. gebiet oer
gesocht te werde van
oere mynres in allen
dingē en in alle stede.
En he ginc ned sitten
mit Intencia op een be
queem stat en sprac
vriendelike tot hē. In

tentie weest altemael
by dy self vergadert.
Doe dat Intencius hoe
de doe wart he alsoe
seer verschrict. als of
he mit calde waeter
ouer gate hed geweest.
Dan disputierde Augu-
stinus lange mit
he in philosophie. en
mit redeliker onder
wysinge begerde hi he
vander dwalingen te
trecke die Achademite
hietē die van alle din
gen twiuele. En he te
leide totter stantastig
waerheit. en dat beg
de hi altoes te doe soe
wanneer dat he tyt
hadde. en van gebede
en inwendiger oefen
ge ruste. En siet nu
quam dan gaen syn
lieue goddiens sage mo
der die om altyt wyl
com was. Mer nu wat
se also hoge dinge nu

philosophie disputier
den. so en wolden se lu
ten sine guetduncke
dan niet naerre gaen
noch by bliuen. Mer se
vraegde oetmodelike
of dan oec die vrou
we by moeste wesen
dan men inder philo
sophie disputierden.
Doe antworde hi oer
suetelech en seide. Ja
lieue moder gy moet
dare wael by wese.
want in voertide pla
ge dan oec vrouwen
in te lere. Mer die ge
ne die die vrouwen
dan niet by hebbe en
wille. en denke niet
wat se self sijn. mer
wat cleder sy andere
ge. Philosophia is al
so veel te seggen als
Amor sapientia. Dats
myne der wysheit.
O lieue moder soe sy
di inners een warich

tige philosophia. dat
 een warachtige myner
 sche der ewiger onsterf
 licker wysheit die god
 self is. en die wysheit
 hebdi onbegripenliker
 noel lieuer dan gy my
 hebt. **N**ochtant dat
 ic mael weet dat gy
 my seer lief hebt. Doe
 behaechde oer bec die
 kerstelike antworde
 dan die kinthike eer
 die hi oer boet.

In dese daege op
 een ander tyt so hadde
 he de selue hytencius
 en den andere Crige
aus by hē en disputie
 de mit hē beide mit
 ter begerte. dat hy
 oer gemoede mocht
 leide mit te de totten
 kerste geloue. Dat
 also suet en also vast
 w alrede in synre sie
 le was verclaert. Doe
 dat he inde selue boe

ke dan dit insteet en
 hiet. Digordine reru.
 aldus secht. Ic sold lich
 teliker twiuiele niet te
 leue niet te wese. dan
 dat ic dan an solde
 twiuiele xpm die ewige
 waerheit niet te wese.
Dese twe discipule be
 gonste onder een wat
 te twistē. en alst den e
 ne quellicke ginc. soe
 lachte die ander. Doe
 dat Augustynus dan
 in bedruct was en ver
 maende so dan in gu
 der tierlich dat se dan
 quellick an dede. En
 syn guder tierē moder
 en was dan oet niet
 verue. en se mercte dat
 he alte grote vlyt dede
 om synre discipule sal
 cheit. en besorchde dat
 he nermiet solde wer
 den. in crancheit syns
 lichams. en se quam
 dan oet naerre en sei

de. **J**euue kint spaert
h doch self want num
mermeer en mocht sy
hē bedruet sien sonder
mercklich wee oers her
ten. **E**n doe was he
vluchtes sijne goddies
tiger moder gehoer sa
en stont rechte uoert
op en gruck mit oerf.
En syn discipule wa
re quellick to pass om
dat hi also gedruet vā
hē was geguen. en die
een sprac tot hē vōr
hē beide en seide. **S**y
solt sien dat wy ons
voert an betere wille
en puer halde. **A**nt
dusdange dingen be
comerde hi om beide
dages en nachtes lan
ge tyt voer sijne dōpe.

Een ander tyt
als die dach sijne ge
boerte was so maecte
hē syn goddienstige
moder drie festeliche

daege en se noeden
gaste totter werdich
oers soens de sy seer
mynde. **A**er die god
dienstige soen die en
dede niet mit synen
gaste. als dat volck
dā af geschreue stont.
dat volck had gegete
en stont op en speelde.
Aer he gaf hē mit sy
nen gaste tot gotlike
disputacie. dā hi se
m mit rede begerden
te brenge totter myne
godes. **E**n vander sel
uer disputacie wilic
hier oer m wat schri
ue als van noelē een
luttel. **D**oe alst **A**ug.
self beschreef en heit.
De beate vita. dat is
vande saligen leue en
he schreef tot enen he
ligen grote priester
die **Theodorus** hiete
op dat hi merke salde
syn tegemordige stu

du en grote blincheit.
Op dat hi hē dān na
tādē salde. na dēē dat
he merctē syne symme
nder disputacie. Da
stret oec een lange p
logtū voer woe hi hē
oetmodelickē te tādē
neemt. mer et is te
mael swar en diepte
istāen. dān om en scr
ue ic dān niet voel
van. Die rste dach
der disputacie dān
schryft he aldus van
en seget. Een disputa
cie vande saligē leuē.

In xxxij cā
bus Rouēbr
so wast die da
ch myne geboerten.
na der soberre myd
dachs maeltyt. Op dē
vān geemre aueruloe
dicheit die subtylheit
des synes gehindert
en worde. Als die geen
die niet alleen op den

dach. mer dagelxx tsaē
mē te wer schappē ple
gen. Desē riep ic te saē
mē by my te comen sit
tende. Indē rste myn
goddienstige mod' van
wes verdienste ic geloe
ue te wesen dat self dat
ic byn en leue. Reingud
myne broeder. en hte
cius en Crigencius my
ne dyscipulē. Ende ic
wolde oec datter by
my queme myn twe ne
uē myne suster soene.
Iordānus en Rusticus.
Dān was oec mit ons
die mynste van iaren
van ons allē. Mer wes
grote subtylheit alte
soer clare scheen. des ic
van mynen niet vderne
gen en werde. Adodatus
myn soen. En als ic de
sē aldus anmerctē soe
began ict aldus en spō.
En dunct v allē niet
een apenbar dwck we

sen dat wy te saemen
syn gesat wt siel ende
wt licham. des consen
tierde sy alle. **Ranigius**
antworde. dat hy des
niet en wost. Den ic al
dus antwor den. En
weetstu niet mit alle.
of rekentstu dit sonder
sonnige ander dingen
die du niet en wetes.
Ranigius spraec. Ik
en meyne niet dat ic
mit alle niet en wost.
Jo antworde he. En
moegestu ons da niet
wat sege vande dyn
gen die du wetes. **Ra
nigius** spraec. Ja dat
mach ic wael doen op
dat gy dat niet more
heken en nemet. En
doe he wat twiuelde
seide ic tot he. en weet
stu niet dattu leuest.
Hy seide weder. Ja dat
weet ic wael. En ick
antworde he. so meret

ten mach niemant leue
dan imits den leue. Do
seide **Ranigius**. Dat
weet ic oec wael. Doe
seide ic voert. weetstu
oec dattu een licham
hebeste. des consentier
de he. Dar om seide
ic noch. so weetstu dat
tu te saeme staest van
hue en van leue. Hy
antworde. dat weet ic
dat ic te saemen staen
van hue en leue. mer
of dese alleen syn des
byn ic onseker. Dar
toe antworde ic. dar
om so en twiuelstu niet
dese twe niet te wese.
Als hyf en siel. mer du
bist onseker ofter iet
meer toe hoert den
menschen te volmake.
Doe sprac he. Ja also
ist. Dar to sprac
ic en seide. Dat solle
wy op een ander tyt
voert onder sukeren.

Maer nu want wi beh
en alle gaderde me
schen niet moge wese
sunder lijf en siel. want
om begeren wi dan spi
se to ete. **Vitencius** ant
worde. om des lichams
wil. Die andere tui
uelden en hadde men
niger hande rede ond
om. hoe dat die spise
noettrufstich weer om
des lichams wil. ende
dattet scheen dat die
spise bet noet weer
om des leuens willen.
en dat leue en hoert
niet dan totter sielen.
Doe seide ic tot he al
len. En dunct v niet
dat die spise hoert tot
ten deel dan wy den
mensche af sien wasse
en groien en starck
werde. Des consentur
de se alle behalue **Iri
gencius**. want om en
byn ic dan niet gewas

sen na mynre spisen.
Daw to antworde ick.
Alle lichame hebbe oer
maet gesat vander na
tuere. daw se niet ba
ue gaen en moegen.
Mer outbreke he die
spise so en solde die li
chame tot oerre recht
mate niet moge come.
dat wi oec lichtelic in
den beeste moge mer
ken. **Niemand** en tui
uelt daw an. als men
den beeste oer noetsel
ontrect. dat se dan ver
maegeren. **Vitencius**
spraeck. Ja vmaegeren
mer niet ontwassen.
Ic antworde dat is my
nu genoeg totte dat
ic wil. Het is een vna
ge of die spise hoert
totten licham. en of se
outagen wort dattet
licham dan vmaegert.
Dat geuoelden se oec
alle mede. doe seide ic

hert. wat segge wy van
der sielen. en heuet die
siel geen eygen voetsel.
En dinct v niet. dat
kunst en wetenheit oer
voetsel is. Doe seide on
se moder. It geloeue
slechtes dat die siel in
gene dinge geuoedet
en mach werde. dan in
den ystinen en t weten
heit. of kunst der dinge.
En doe Trigenaus he
toende vande dingen
te twiuele. Do spraeck
onse moder tot he. en
hebstu dat hude niet
geleert. want van dat
die siel geuoedet wort.
want na een deel vand
maeltyt seitstu dattu
oet niet en wost. wat
vat dat in gebructen.
en du dan nochtant wt
ates. en wat was doe
dyn gemoede doe du
inden ete des niet en
merctes. Geloues my

trigenti. mit al sulker
spisen wort dat gemoe
de geuoedet. dats mit
sine sorgge en gedach
te en vmits deet wat
berneme mach. En doe
se vande dingen twi
uelich sprake onder
een. Doe seide ic tot he
allen. En dinct v niet
die die gemoede der
alre geleerster mensche
vohre syn dan der sm
pelre ongeleerd. en
dat men also twierleue
voetsel wynt. dat een
heilber en mitte. dat
ander totter quale en
supeten behoert. welke
dingen dat alsoe syn
vermoede ic inde dae
ge mynre geboerte he
wesen mach werden.
soe dattet ons beroumet.
En in geloue ons ons
twe dinge die in enen
mensche mogen wesen.
dats lijf en siel. Dats

openbare spraken sy:

Dar op antworde ick.
 segge wi dan die gemoe
 de niet hungerich ende
 vastende te wese. die
 niet geputter en hebbe
 vanden gude linsten.
 of niet geleert en syn
 vande gude seden en dis
 cipline. **D**ar to seide
Trigenaus. **I**c vmode
 dat se vol syn na quaet
 heiden en schanden.
Doe seide ic. gelooue
 my. dese syn dorre on
 vruchtbaer en hunger
 des gemoets. **W**ant als
 die spise den mensche
 altelange ontage wort.
 so wort he mit slucten
 veruult. **I**c sprac noch
 tot he. **I**c en sal v niet
 alleen inde dage mynre
 behoerte die maeltide
 want temeliker uwen
 licham geue. mer oec
 uwe gemoede sal ick
 guede maeltide geuen.

Die maeltijt wil ic u
 voert hadde. ist datter
 v na hongert. **M**er sydi
 dar onwillich en ver
 drietelich toe. so sal ick
 my te vergeues vlitige
 v te boede. mer ick sal
 dar vliticheit to doen.
Ist dat gy die wer scap
 der siele meer begett
 dan der lichame. **E**nde
 dat sal also geschien ist
 dat v gemoede gesont
 syn. **M**er ist saeke dat
 se oec spise vsmaken soe
 ist een teike dat se sieck
 syn. also wi oec inden
 suete des lichams sien
 geschien. **D**oe antwor
 den se alle te gueder
 mit stemmen mit gemie
 cheliche angesichte. wat
 dat ic he bereit hedde.
 dat wolden se gerne ne
 men. en mit groter be
 gerte ver slinde. **D**oe
 seide ic mit wsb aldus.
 of wy oec wael wolden

salich wesen. **N**auwe
had ic twoert wt. sy en
antworde al mit eenmo
diger stemen. dat se dat
gerne wolde. **D**o vrage
den ic voert. **D**inct v
yet dat he salich is die
met en heuet dat he wil.
He sprake des en ducht
he niet. **I**c vragede noch.
die dan heft dat he wil
is die salich. **D**oe antwo
de onse moder vae. ist
dat he wat guets wil.
en heft he dat soe is he
salich. mer ist dat he
wat quaets wil en heft
hi dat so is hi onsalich.
Doe sach ic myn moder
gunstelich an en seide
al lachende. **O** myn
heue moder gi hebt te
mael wael die kunst d'
philosophie onthaelde.
want dese woerde stae
inder philosophien die
Culus gemaect heft en
heit hortencia. **N**och

spreec se. het is een
valsche onsalich dinc.
te wille dat met teme
lich en is. **T**en is oech
met onsalich dat met
te vercrige. en oech
meer onder and woer
de sprac sy alsoe vrie
richlike dat wy oer wyf
like kune te mael ver
gaten. en ons ducht oft
een groet geleert meis
ter by ons hed geseten.
En dan en tussche dat
se sprac so betrichte
ic soe voel ic mocht wt
wat goetker fontene
dat oer woerde vloede.
En hircanius antworde
oer. en myn steet v wort
te sege wat een ygele
willen sal. en welker
dinge beger te dat hy
hebbe sal. **E**n doe se
schemelike sweech. doe
seide ich. **H**et betomet
v alle wael dat niemant
salich en is die met en

heeft dat he wil. Ende
oec een ygelick die he
uet dat he wil altoes
met salich en is. En gi
consentiert oec dat al
die gene die niet salich
en syn die syn onsalich.
Doe en twueldē se dan
niet an. Doe seide ick
uoert. wat guets hy
dan verige mach dat
hi salich van werden
mach. dat sal ons licht
in deser wer schappen
angedient werde. Op
dat oec Irtentius gie
richer niet her geten
en worde die weten
wolde welker dingen
begert datmē hebben
solde. Dat dūck dat
men begere sal so dat
men dair salich af wer
de. alst ment heuet
dat sal altoes bliuende
wesen. wt geente aue
tuere hangende of te
sal gene geual onder

worpen wese. Want
soe wat dat sterflich
en geuallich is. dat
en mogē wy niet hebbe
wāneer wy wille of
also lange wy willen.
Des consentierde sy
altoesamē. mer Trige
cius seide. Het syn
voel guder geauentuer
der mensche die die
gebreecliche dinge die
der auentuerē onder
worpe syn besitte mit
vroude. en hē en ont
brict niet van alle dat
se begere. Doe antwor
de ic. O Trigenti dūct
di dat he salich is die
ontsiet. doe seide he
des en dūct my niet.
Doe spraec ic. alle aue
tuerliche dinge mogē
verlare werde. dan
om so en mach he in
geentewys salich syn.
en hi ~~ken~~ seide daer
niet tege. Op dese

stat sprac onse moder
Al weer die mensche
des seker dat hy der
dinge nimmer verlies
hebbē en solde nochtāt
en künde se den men
sche nimmermeer ver
saede. dan om en wee
he niet salich. mer bet
onsalich. want he be
hoeuich weet. Doe
antworde ic. of die
mensche in alle dingē
dan he so tyck en auer
uloedich in weer he
self een mate setten
en dan dan in genuē
chsam en te vreden
weet. en dunct di die
niet salich wese. Nee
sprac se. Inde dingē
en mocht he niet salich
wese. mer in vreedsa
mer saticheit syns ge
moets. Doe antworde
ic. O moder dat is al
te wael gesaget en de
ser vragē en solde an

ders niet van y ghe
antworte werde. en
dan om en taruelen
wy niet daer an. die
apgesat heeft dat he
salich wil wese die
moet al dingē vtrige
dat altoes blyft. dat
mit geenre scharph
der auentuerē gena
men en mocht werde.
Trigenius seide. des
hebbē in lange geco
sentiert. God die is.
en dunct ons altoes
bluende wese. Inten
cius seide. dat is also
seker dattet geenre
vragē en behoeft. en
dat se alle mit god
dienstiger deuocien.
Doe sprac ic weder.
is he dan salich die
god heeft. dat ontfie
gen se alte gern. En
ic seide. soe vmoede
ic dat ons anders niet
te vmoede of te sueke

en is dan so wie god
 hebbe mach. want soe
 wie he heuet is salich.
 Nu vrage ic wat vda
 af dinct. Intencius
 seide. die wael leeft
 die heeft god. Crigen
tus seide. so wie dat
 duet dat god gedaen
 wil hebbe die heeft
 god. In welcs syne dat
Iartidanus oec voelde.
 Mer dat kint Deoda
tus dat die mynste en
 die jongste van he al
 len was seide aldus.
 Doe wie dattē onneme
 geest niet en heft die
 heft god. Die moder
 seide. het meer al wal
 gesacht. mer dattet
 kint seide laefden sy
 et meest. Naungius
 mijn broeder sweech.
 mer doe ic he vraechde
 wat syn genoelē weert.
 antworde he my dat
 tet leste dattet kint

seide he best behaech
 den. Rusticus die ducht
 my meer van scheemte
 dan van berade singe.
 Doe ic on geuraget
 had die consentierde
 in Crigentus syme.
 Daar na seide ic voort.
 Ic halde al die senten
 tie van ene ygeliken
 in een wael behaegē
 van ene grote dinge.
 en ten is oec geen noet
 meer geuraget en ge
 uoude te hebbe. Ist sae
 ke dat wy dat voert
 alre puerlix beuynde
 soe als wyet begonnen
 hebbe. En want dat
 hude te lange is te ver
 trecke. want in dusda
 nen wer schappen ge
 schiet oec wael ouer
 uloedicheit. als men
 te voel teffens nemen
 wil. so dattet die aen
 dacht der gedachten
 niet al te saeme verdu

wen en kan. Daer om
ist dattet v guet dinct.
soe sal ons dese questie
morgē bet become als
my hungerich syn. mer
nu wil ic v noch wat ge
uen dat my mit uwen
dienres inde gedachte
in is gerade. **E**n dat
sal wese als ick myne
datme opt lest hand
maeltijt plegget wort
te brenge. te same ge
menget mit derchige
hōnich. Doe se dit ge
hoert hadde wtrecte
sy on al als tot ene be
gerlike gerichte. en
dwonge my dat ick
haestelic sege solde.
Wat vermoedet gy
seide ic. of oec onse dis
putacie content of mit
ten Achedemitte wat
te doen heuet. **O**ve op
richte sich die drie son
derlinge recht alsme
de dienres die die

spise brenge mit wt
gerecte hande plech
te helpe. **E**n mit wat
woerde dat se vmoch
te bewese se dat se
niet vrolickers en
mochte hoere. **D**o set
ten ic dat dinc voert
en seide. **I**st waar dat
niemant salich en is
die niet en heeft dat
he wil. dat cort is die
tede hie voer wal be
wiset heuet. **H**er soe
en suet oec niemant
dat he niet vinden en
wil. **E**n sueke die acha
demitte. en willen se
die vindinge d'waer
heit hebbe. en vinden
sy se niet. so volget oec
dat se niet en hebben
dat se wille. wter de
volget wert. dat se
niet salich en syn. **D**ar
om so en is oec niemant
recht wijs die niet sa
lich en is. **D**ar om so

en is die Achamittes
 niet wys. Hir wt rie
 pen sij en begrepe alte
 mael. Der Iptencius
 andacht nernstelick
 en seide. Ic heb mit u
 wtgerope en gegrepe.
 mer inder conclusien
 byn ic beweget. Der
 ic en sal dair niet af
 in myne bynenste trec
 ke. mer ic sal my deel
Alipio haldē. he salc
 mit my etē of mit my
 en wech doen. war om
 en ist geen nutte suete
 dingē te meke. Nau
gius solde hē meer ont
 sien van onnuttheit.
Doe seide Nauigijs
 al lachende. Slechts
 sulke dingē sollen my
 genesē. want ic en we
 te niet wo dat geknoe
 ft en gescherpt dattu
 soe onwerdelike geset
 hebste. ten is vande ho
 nich ymenē niet. die

suete en suur onder een
 is en opdynt die bynen
 sten. Nochtant so voel
 als ic mach sal ic gern
 in myne bynenste merch
 trecke. Want ic en kan
 niet gesien wo dat dese
 conclusie enich syns be
 grepe of vkiert mocht
 werde. Doe seide Trige
cus. te mael in greenre
 wys en mach dese conclu
 sie begrepe werde. dā
 om vblide ic my dat ic
 lange want scap mitte
 Achademittē opgena
 mē heb. en mit al myne
 gemoede sal ic hē gtra
 rie wese. Iptencius sei
 de. Ic en later noch niet.
Doe antworde Trigont.
 dair om sydi twidracht
 en en voelt niet mit ons.
Doe seide Iptencius dair
 om sydi oec twidracht
 tegens Alipio voelende.
Doe seide ic my en twi
 uelt dair niet an weer

Almo hier hi en solde
deser wede wyckie hi en
mocht alsde dornelick
niet voelē. dat die gee
salich weer die so groet
guet vuerichlic beger
de en niet vinden en
mocht. of dat he niet
vnde en wolde die
waerheit. **O**f oec dat
die gene yet warach
tich wys weer die niet
salich en weer. **Q**lite
as dattu outsiest te
smackē is te saemē ge
menget. van homchen
van mele en note. en
wat wilstu anhangē
ander leer en Autori
taet die niet tegenwor
dich en is. **E**n wat ist
dattu vande niet en
proefft noch en vstaest.
Of he salich is die niet
en heft dat he wil. of
vstaest dat se niet
en willē hebbē die ge
uonde warheit. **O**f

duncti yemant wys
wese en niet salich.
Intencius antworde
als witter maegelache
de. **I**a he is te mael sa
lich die niet en heuet
dat he wil. do geboet
is datmē dat schruē
solde. **D**o riep he dar
tege. **I**c en hebbes als
niet gesacht dat ic wil
datmē schruē sal. **Q**
litenci seide ic. en heb
ic niet gehadē datmē
geen woerde sōd h
tere der schrift storte
en sal. **E**n aldus soe he
hielt ic de jongeluygh
tusschē der scheemten
en stantasticheit. en
doe wi hē mit aldusda
nē woerde noede dat
he syn deel noch etē sol
de. al huredende mynlic
toherdende so sage on
die andere an sonder
lache mit verwonderē.
wat wi so genuuechlike

ouder een sprekē. En
want ic genoede had
enē eer same man die
wael geleert was. Op
dat ic die waerheit al
wt sege. so schaemde
ic my oec om die twy
dacht en ongelychheit
onser tafelē. En ick
lachte onse mod myn
like an. en se geboet
milde like noert te hae
len wt onse keltre tott
gaste behoef op dat se
vrolick solden wesen.
En die eerbare man
vraegde wat hude dat
die achademitte we
te. en ic seide he apen
barelike so dattet
een ygelick verstaen
mocht. En he stont
te saeme mit ons op
en alle gaeder vrolic
en lachende onder set
te in dat ende onser
disputacie. **Vander
ander disputacie. xxx**
iii

Die drien da
ge nade ind
dach doe wy
te saemen ware gaen
sittē. Do seide ic wat
ons nu bereit is dat en
weet ic mit u niet. et
is een ander die niet
op en helt onse ander
gerichte te biede. Ist
sacke dat wy vmds
siecheit. of crancheit
of ander onledē niet
open halde die te etē.
Et laets doe ic die te
de bewese hadde den
genē salich te wesen
die god hedde. Van
welke dinge ist dattet
my wael gedenct drie
sentencie gegeue wor
de. Somich behaech
de den goene god te
hebbe die die dingen
dede die god behaech
den. Somich seiden
die wael leefde. Den
andere docht dat die

geen god heb die den
onreynen geest niet en
hedde. **N**er licht gy
hebt al eens gevoelt
in meniger hande woe
de. **A**l die gene die
wael leuet die doet
dat god wil. en die
doet dat god wil die
leeft wael. **W**at wal
te leue en is anders
niet dan te doen dat
god wil. **N**en dunct
dan anders. do voel
de sy altoesamen also.
Ner dat derde steet
ons noch wat vlicelik
an te merke. **D**aer
om want die onreyn
geest in twee manie
re plech genoemt te
werde. **A**ls die van
bute des menschen
siele stoere en den
mensche te doen woe
den. die men mit se
geninge en mit be
sweringe wt plechte

vdruue. **D**ie ander
is een onreyn geest.
als die siel is besmit
tet mit doetsonden
en dwalinge. **D**an
om du kynt ic vra
ge van dy die licht
mit ene suueren pue
re geest dese syme
hebt voertgebracht.
Die duncty datten
onreynen geest niet
en heeft. **A**des dat
soe wie dat kinsche
lick leeft die dunct
my dattet onreynen
geest niet en heuet.
Ic vrage di ween hiet
stu kinsch te syn. wer
den gene die niet
en sindicht. of die
he van onsuuerheit
onthelt. en nochtant
besmit wort mit an
dere sonde. **A**des da
tus. die geen is war
achtelick kinsch die
god andenct en he

alleen tot gode helt
 en bewaert. Welke
 woerde des kindes doe
 se my also wael behaegt
 den schreue ic se en sei
 de. soe wie sodaen is
 die moet van noede
 wael leue. **N**och um
 ge ic moegen my vet
 segge die god suecke
 dat hi quellick leuet.
 se seide neen. **V**an
 twiuelde een wenich.
 mer na consentierde
 hi oec mitte andere.
Doe seide ic. Ist sake
 dat die geen die god
 suet. duet dat god
 wil en wael leeft. en
 den onremē geest niet
 en heeft salmē geloe
 uen dat die te recht
 god heeft. **D**o lachten
 se guetlick en hē doch
 te dat se in oere conse
 tierē niet bedrage en
 ware. En onse guede

moder die lange mit
 verwonderē geswege
 had begerden dat ict
 wat apehker seggen
 wolde dat ic dan toe
 voere gesacht hadde.
En doe ic dat gedaen
 had antworde se. my
 dunct dat niemant
 sonder god en is. hi en
 heuet god. die wael le
 uet die heuet hē gena
 dich. die quellic leuet
 heuet hē tornich. **D**an
 to antworde ic. daer
 om hebbe mi laets quel
 lick geconsentiert. dat
 die salich is die god he
 uet. want so heuet alle
 mensche god. mer noch
 tant en syn alle men
 sche niet salich. **D**ar
 om duet dan to gena
 dich en gudertieren.
 want so wie dat god
 genadich en gudertie
 re heuet die is salich.

Al dit vorschreuen is
genamē witter ander
disputacie. **Vand der**
der disputacie. xxxv

Oer derder
disputacie oec
een wenich. want se is
lange en swar te ver
staen. **De Augustijn**
schryft hi oec van tot
te selue **Theodriū**. in
desen woerde en ande
re woerde en secht.
Die wste manierlike
maticheit des ghe
moets is die rechte
smaechlike wijsheit die
vander mate des mo
des heit is bere af te
voele en te luttel. En
ist saeke dat me ouer
uloedicheit wael on
der suect dat opulen
cia heit suldi vinden.
dat se anders niet en
helt dan maet. want
opulencia is geseget

van ope. dats hulpe.
want woe mocht dat
helpē dat te voel ween.
want te voel is dach
ongenuuechliker en
onbequemer dan te
wenich. **Dar** om is
dan wijsheit die be
queem manier ende
maet des gemoets.
En wijsheit is contin
rie der soetheit. en vol
heit is contrarie der
behoeflicheit. **Dar**
om so is dan die rechte
wijsheit volheit. En
in volheit is die oneyt
like maet. die oneyt
like maet des gemoets
is inder wijsheit. Ist
sake dat gy vraghet
wat wijsheit is. en
die omweynt en leert
die redē inder tegen
wordicheit. Die wijs
heit en is anders niet.
dan die maet des ge

moets. mit welke dat
 hē dat gemoede self
 weget. op dattet niet
 wt en loep tot also veel.
 noch dat van bynnē
 is en vol is niet benau
 wet en werde. **D**an lo
 pet wt als dat gemoe
 de onsuuerheit heer
 licheit en ander lude
 te verherē en hoge dy
 gen begert en ander
 dingē die die sielē d'
 onnatiger begeren.
 daer se blyt schap en
 macht mede vārige
 moegē. **E**n dan wor
 der benauwet alst
 mit anxtuol dicheit
 en rouwe en andere
 sundigē vleckē beco
 mert wort. dan onsa
 lge mensche hē mede
 behen becomert toe
 werde. mer als se die
 wijsheit beschouwen
 en geuonden hebben.

Op dat ic des kynts
Adesdatus woerde ge
 brucke. soe halden sy
 hē dan toe. en en kie
 re hē dan niet totter
 valscheit der afgadē.
 welck gewicht van gue
 de te synckē en te val
 len plech. **A**er nu mit
 geēre ydelheit beco
 mert en mit geēre
 onnatichheit onsalich
 en ontsiet. so wie dan
 salich is die heuet syn
 maet. dats wijsheit.
 dat ons allen thants
 wael behaechdē doe
 wij inder wetschappe
 ginge. **A**er wat ver
 moet gy die wijsheit
 anders te wese dan
 die waerheit. **O**p dē
 die waerheit dat voert
 sy inmidē der hoechste
 maten daer se van
 voert comt. en in wel
 ker dat se wed' kiert.

der alre hoechster ma-
ten en wort anders
geen mate gesat. Die
hoechste maet is noet.
dat die waarachtige
maet is. So wie dan
totter hoechster ma-
te comet vermits d'
mate die is salich. dat
is eenr hande vmanin-
ge die mit ons werct.
Op dat wi godes ge-
dencke en god sueke.
op dat als v'drietelech^t
verdrene is. dat wy
na hē dorste moegen
die ons wter fonteyne
der waarheit wtuloit.
Die heimelike sonne
instortet dat schyn
sel onse inwendigen
lichte dat waer te we-
sen dat wy spreken.
En oec te wyle dat
onse oge noch myn ge-
sont syn. en v'schricke
alle dat an te sien en

ons te v'saemenē en
dair to te kiere en
dat ons niet en dūct
wese dan god. Item
dit is die vol sathet
der gemoede en dat
salige leue goddiens
telick en volcomelick
te bekennē van ween
gy ingeleit sōlt wer-
den in alre waarheit
en gy gebruke sōlt.
v'mids welker gi ge-
knupt en togeuoget
werdet dē hoechste
guede. Hier was on-
se goddiens sage mod'
als verwackerende
in myer vrolicheit oer
herte wtstortende dē
vers. Ambrōsij. foue
p'cates trinitas. O
heilige drievoldich^t.
weest gunstich den
genē die di bidden
de syn. En se seide
dair noch an. dit is

sonder twiuel dat
salige leuē. welc dat
volcomē leuē is dan
in ons toe haestende
gebracht mogē wer
dē mit vaster gelo
uen. mit dapperre
hopen. en mit beruē
der mynen. **En** ick
seide voert. want
ons die eyntliche
maet vermaent is.
soe doe ic danchar
likē lof dē alre hoech
sten god. den heer
vader. en onse vloes
ser. den heer heilige
geest. **En** voert alle
die geen die hie een
hertelike gensedet
sint. **Ghy** hebt my oec
verhoepē mit uwe
gauen. en so voel hebt
ghy v gegeuē tot onse
sermoen. **Doe** dat
ics niet versacken

en mach ic en hie oec
vsaedet vander nue
richheit der die ic hie
genoecht hadde. **Hie**
ware my doe alle ver
blidende en god gwe
tehick lauende. **Ende**
Crigenius seide mit
vrolicheit. **Ik** wolde
dat ghy ons ~~alle~~ da
ge wolt voedē mit
dusdanē voetsel. **Ik**
seide weder. **Dese**
maet is alre wegen
te haldē alre wegen
te mynen. **Is** ons ter
herte dat al onse we
derkier altyt tot god
sy. **Doe** dit gesēget
was doe was geeyn
det onse disputacie.
en mi stonden open
gingē ~~dan~~ van dan.
Sanctus Augustyn
maecte also voel mer
kelker boeke doe he

noch Catechumenus
was. Als nu disputier
de he mit sine discipu
len en huysgenoten.
En als nu syn vriende
lerende. die he al mit
vueriger myne godes
tot gode begerden te
trecke. Drukende god
en godes gewyn in alle
mensche. mer sunder
linge alre vltelichet en
meest in sine huysge
noten en vriende dair
he alle syn verwoege
toedede. Als mit sine
ynigen gebede en mit
sine redelike onderwi
sen. In wyssen woerden
en mit sine schriften.
op dat se alle godes
vriende mochte werde.
En die gode Yonica
syn lieue goddienstige
moder verwantdelde
nu oer druckelike ge

bede en trane in volly
teliker blytschappe en
yniger danckbareit
tot gode. Want se oer
lieue soen Augustyn
alsoe ontfeken sach
mitte vuer godes en
mit synre claerre bla
men begerende alle
mensche toutfengen.
Dat hi oer oec mit gro
ter vltichet en eerfa
heit inde andere bue
ke. De ordine reru. dat
is nants ordenancien
der dinge seer suete
lick vmaerde in dese
woerde. aldus seggen
de tot oer. O myn lie
ue moder gy hebt ver
smaet alle tyteliche
begerte en alle ydelh
der werlt. en hebt be
kant die gotlike an
cht en ewige waerh.
Also dat gy vanden

vroede wyſen menſche
 alſoe geacht en ange
 ſien want. als een die
 ſyn licham gelate he
 uet. en die ſiel gehal
 den heeft. **N**och ver
 maen ic u alſoe voel
 als een ſoen ſynre mo
 der ſchuldich is en al
 ſoe voel als gy heue
 moder dat gehenget.
Dat gy deſen geloue
 den gy ontfangē hebt
 witter gotliker verbor
 genheit. dat gi die vas
 telicke bewaert. **E**n
 inde guede ſeden en
 in dine gude opſat ſta
 tiffelich volhet det
 totte eynde toe. **D**en
 genē die maeldoen u
 hoert god lichtelich.
 dat om laet ons wal
 doende biddē. **Z**iet
 om tijtliche rijcheit.
 of om eer deſer werlt.
 of om deſe ijgenclieke

dinge. of om dinge die
 voer hy gaen. **A**er om
 dinge die ons ſalich
 en guet mogē maken.
Op dat dan van deſe
 begerte in ons alre de
 uotelicet vervult mach
 werde. ſo beuelen wy
 dat alre meeft unwer
 eer ſamer vhticheit
 voert te doen. **W**ant
 ic ſonder twiuel geloe
 ue dat ic innde uwen
 vhtige gebede totter be
 hieringe hyn gecome.
 en mijn hert en ſynne
 altemael god geue wil.
 en dat ic geen dingen
 en ſette voer dat onder
 uynde der waerheit.
En dat ic anders niet
 en denck. noch anders
 niet en begere. noch en
 ſueke noch en mynne.
Noch ic en ophalde niet
 te geloeue dat alſoe
 groet dat wy innde

uwē gebede vercrege
hebbē. v̄m̄ds uwē ver-
dienst en gebede behal-
dē moegē. Dese v̄mae-
ninge outfienck die
goddienstige gude mo-
der als vuerige vlam
inē der mynen godes.
witter borst en dē mon-
de oers lieuen soens
mit groter v̄scheyt
en v̄m̄ger danckbaer-
heit. Doe sprac Au-
gustinus voert tot A-
lypio sinē geselle en he-
uē v̄rient en seide. O
Alypio waer to sal icty
in voert vermaenen
en toherdende noede.
want ic sie dattu alsol-
ke dinge mynst. dattu
m̄mermeer duncken
en sal dattu se genoeg
mynst. Der altoes sal
dy dunckē dattet ge-
noech is ofte voel. En
des en hystu Alypio

niet te cleyne. Alypio
antworse hē wed mit
eerfamer danckfamen
en seide. maerlike du
hebst ons in alsoe volc
melick onderwesen.
dat die dinge die ons
om oerre groetheit on-
geloefliche dichte we-
sen. In daer niets
met an en tūnele. in
weert noet dar wor-
Zweere mochte. ende
du hebst ons oer in
cortelike en apelijke
beduyt die hoge ver-
borgē dinge der ewig
waerheit. En waer se
sijn en woe dat se wese
sollen die se sölle sueke.
En al ist sache dat
wy v̄moede en geloe-
uē dattu noch al hey-
melker v̄borgē redy-
gen in di hebste. Noch
tant en moegē wy sōd
schempte met meer

van dy eysche. **D**ar
 toe antworde August
ynus. **O** Alipio. dese
 smge ontfange ic ger
 ne van di. mer dese
 dine woerde die niet
 waer en syn en bewe
 ge my niet also seer.
Als my genugeet ende
 verweet dyn waracht
 ge gemoede dattu heb
 ste inde woerde godes.
Die wille godes woer
 de inde gront des her
 te Augustynus ontske
 ke. **E**n he was dair in
 verblidende. in enen
 sterke vaste kerste ge
 loue. **A**er want hem
 die geloue noch niet se
 ker en maecte van sy
 ne voerledene sonde.
 die he doe noch vmds
 den helige doepel niet
 vergene en ware. **E**n
 want he nu in alre vol
 re sekerheit was ende

ontske mitte vuer
 godes. **S**oe het hi acht
 syne achter en erfuisse.
 en toech weder aier die
 Zee toe meylaen mit
 syne goddienstig mod
 en Alipio. en se name
 dat kint Deodatus
 mit sich. op dat se nu we
 der bare mochte werde
 inder heliger doepen.
En antreke dat cleet
 der oetmodicheit xpi.
 dattet gothike sacment
 beteemde en bequeem
 weer. **E**n als se to mey
 lane come were so gme
Augustynus totte heli
 gen bisschop se Ambro
sius en bat he oetmoe
 deliche dat hi he vny
 en wold e inde heligen
 doepel. **E**n he gaf sine
 naeme Augustynus.
En die twe andere ga
 ue oec oer naeme. A
lippius en Deodatus.
Want dat plach doe

die gemoente te wesen
die men doepen solde
dat se oer naemen ga
uen. dan men se kerste
hickē mede solde noemē.

Sanctus Ambrosius
wolde dat alte gerne
doen en ontfienck hē
mit vaderlicher mynē.

En sē Augustynus
plach hē altoes voert
an in sinē schriftē va
der te noemē. **W**o dat
Augustinus die helige
doep ontfienck. xxxvi

Doe an
quame
die fes
telike
paesch

like hoortiden. doe
was Augustynus dan
En indē paeschehken
daegē doepē Ambro
sius Augustynus mit
groter volgherteliker
blytshappē en mynlich
stus her ten. Doe he

alt was omtrent der
tich iare en vermynde
hē doe indē heligen
bloede der hegher doe
pen. En he doepē
oec mit hē. Thimo en
dē iongē Adesdatus
omtrent vifstien iare
alt. Doe dan August
tynus weder baren
was en gewassen indē
hegher depe xpi. doe
verblidē sich des Am
brosius meer dan mē
gelooue of seggē ma
ch. En he laefde god
mit volgherteliker
blytshappē en mit
vrolicher stemmen.
En om sē Augustyn
bekieringe benedide
en laefden he die ho
ge onuerfchēde he
lige drieuoldicheit
En noedende oec dan
mede toe Augustinus
synē geloue te apen
baren. indē laue gods

En aldus te saemē la
uende seide sē. Ambro
sus put wste. Te deu
laudamus te dñm cō
fitem. Oy god lauen
wy di here behen wy.
Augustynus mede la
uende antworde. Te
eternū prem. Al erttyc
eert dy ewige vader.
En aldus maecten se
sonder hē beide desen
ymenū. al wt totten
eynde toe. Ambrosius
dat een vers en Augus
tynus dat ander vers.
Mer Augustyn maec
ten dat leste vers se
gende. In te dñe spēam.
In di here heb ic geha
pet en laet my niet
schandelich confus
stoen in ewicheit. In
soe mochte die gude god
dienstige moder An
nica wael secgē mit
Zarn Abrahams wyf

die here heeft my een la
chen gemaect. En alle
die gene die dit hoere
sollē mit my lachē. mit
die helige bisschop A
mbrosius heuet mit oer
gelacht en seer vbllyt.
En namaels hebbē oer
alle die kinder der heli
ger her hē die syn engel
sche wandermige sage
en syn helicheit beken
dē. en die hē wt synen
schrifte leren kennē die
hebbē al mit oer ghe
lacht. dats hoetlychen
indē heer vbllyt. En
was oer die gude mod'
anica. als dat wyf dā
onse here af sprict inder
ewangeliē. Die rouwe
heeft man sebaert. mer
als dat kindt gebare is
soe vergyt se dan oers
rouwē om der blytscap
wil. want dan een me

sche dan is gebare in
die werlt. In waerhe
ken se hadde lange tyt
druck en per ss gelede.
inder wederbaeringe
alsulcs soens. Mer nu
dat kint gebare is inde
waeter der heliger doe
pen. en inde vuer des
heilige geestes. so vngat
se nu van groter blyt
schappe al de voerlede
ne druck. En nu so vloet
te mael van Augustijn
alle forchuolichheit
syns voerledene leuen.
En hi en mocht inden
daegē van groter vuer
riger begerte niet ver
saedet werde. ind won
derliker sueticheit go
des. Aenmerkende die
hoichtide des gothken
niet op die salicheit
des menschelike geslech
tes. En he schreide an
uloedehke seer inden

suete lauesange en
in ymnē die suetelic
lude inder stemē der
kerke. En hi waert
daer sterckelic in ont
stekē en bewege en
die stemen in vloide
in sine ore. ende die
waerheit smelten in
sine herten. Doe bra
den syn begertē der
god dienstichheit ende
syn tranen vloete wt
synē ogen en he was
wael dan mede. Nu
wast alle verwandelt
en vclaert in he dat
he inde begyne synre
bekieringe seide. soe
he behet inde negen
de boeke synre biech
te. dan he spraeck.
Wat salde ic hebben
vande verborgene sa
cramentē want ic en
moctes niet vsynne.
dattet woert vleisch

geworde is. so als he
dat onmoegheliken
docht witter onbegri
peliiker hoger gotheit.

Alsoe noel te genuech
liker wast he nu ind'
geloue. en et vloiden
indē afgrouit sijns her
te als hemels vuer.

**Van sinre groter my
ncheit die he had tot
te helige sacramēt. xxxvii**

Ossen heligen
sacrament had
hi alsoe grote begerte
en hi dede syn ore op.
Mer vners bet dede
se he die here op en hi
en dede noch en spmec
daer niet weder. doe
die geestelike steme
als van haue liden
was. Ic bin een spise
der groter lide. was
set en du salt my ete.
en du en salt my niet
wandele in dy. als die

spise uwer lichams.
mer du salt werden
gewandelt in my. **Da**
om secht he op een and'
stede so wie geestelike
groet syn en secht. dat
syn die oetmoedigen.
en die inder myne go
des wasse. **T**ot desen
brode dat hemels is en
vande hemel neder co
men is en he wart ge
badē toe ete sprict hy
aldus. in synen hant
boeck. **O** suete xpi. gue
de **I**hu ewige licht broet
des leuens dat ons altoes
vermaeket. en in di mi
mermeer en ontbrekes.
Du werdest dagehy ge
gete en bliuest nochtat
geheel. **O**ntsteect myn
hert en verlichtet en
heilicht dyn vat en ver
delt dat van alre quant
heit. en vernult dat
mitty self en haldet al

toes vol. **O**p dat ic dy
altoes tot salicheit my
re sielen die begierliche
spise dyn heilige vleisch
en duerbar bloet wer
deliche ontfange mach.
En dat ic di also mach
eten dat ic van di mach
leue. en vromde di mach
voertgaen en totti mach
come en by dy mach
ruste. **D**u bist een spi
se der groter lude. doe
my wassen in di. **O**p
dattu mit ene gesonde
monde van my mogest
gegete werde. **I**c wij
le dat **Augustinus**
noch was te merlaen
soe veruolgte die qua
de ketserinne. **I**ustina
den heilige bisschop se
Ambrosius om der hee
resien wille daer se in
verleit was vanden
hereticiën. **E**n die ker
ke wart omberuyget

mit gewapende ridders. **M**er dat gue
dertiere geloenge
volck was alle bereit
te saeme mit oeren
lieue vader en god
dienstigen bisschop
Ambrosius. **E**n se ble
ue al inder kerken
in vaste. in gebede.
en in schreien. **E**nde
dair was oec doe me
de die goddienstige
moder agonice. die al
te kersteheste vrou
we. die die ynnichste
was en die alre vltich
ste in de gebede. en
die alre wackerste
in de waekē mit alre
groter liefde en me
dedoegde op he. **W**at
se mynde den heilige
Ambrosius als ene en
gel godes. **W**o dat se
Augustinus die mar
telers vant. xxxviii

Den tijde so vtoen
den sich ons lieue here
god den helige bisscop
Ambrosius. die helige
lichame der heliger
martelaere Gerua
si en pethasi. daer
oec alte grote vrolich
en fest mede was.
Het gemel oec te wij
le dat Augustynus
te meylaen bleef na
deen dat hi gedoept
was. datter een man
was die ene sack mit
gelde vloer. en den
vant een alte armen
clerck. En die arme
clerck in neet een pic
tatum. dats een ma
nier vande sack ende
gelde. op dattet een
yghelick sien en wete
mocht. En die man
vande gelde des et
syn was en diet ver
late hadde. quaem

totte clerck om syn
gelt. en die clerck on
der uant dattet die
rechte man was deent
gelt syn was. en hy
gaft he gern en guet
lickē weder. En die
guede man naem xx
peninge witten sack
en gaf se den clerck.
ajer die clerck en wol
de des gelts niet neme
geens syns. En die
guede man bat he dat
he doch thien peninge
neme. en die clerck
weigerdens he alte
mael. En die guede
man bat he seer ernste
lick en heddet gerne
gehat. dat he wat von
syn beruicheit doch
xijets genamen hed.
en bat he dat hi doch
vij of viij peninge ne
me wolde. en des en
wolde he oec niet doe.

Doe seide die man de
die sack mitte gelde toe
hoerde. en wil dy dan
niet hebbe soe en heb ic
niet verlarē en werp
de sack mitte gelde en
wech. **En** alsoe wart
die clerck gedwongen
dat he v. of m. pēninge
nemē moest. op dat die
man syn gelt weder ne
me. **Mer** die clerck en
behielt des niet lange.
mer hi ginc ter stont
en deilvont voert den
armē om die myne go
des. **En** als Augustyn
dit vnaem. soe behaech
de hē die grote beruich
en die guetwillige ar
moede alsoe rechte wael
vande clerck. soe dat
hi hē te mael an hē toech.
Want hē dochte dat he
sinē opsaet wael beque
me solde wese. en he
naem hē mede in syn
lant. **En** maecten hē

mōnck in een sijnre
cloesterē die he dan
na tymeerde. **Hi** na
soe bat hē syn moder
dat hi weder te lande
treckē wolde. dat hy
gern dede want sijn
begerde. **Mer** hi ginc
erst totte heiligen sim
pliciaen en bat hē mit
trane. dat hi hē wat
getrouwer knechten
godes mede wolde ge
ue. dat simpliciaen
gern dede. **En** hi naē
mael twelf der knech
te godes mit hē. **Oer**
so was hē simpliciaen
daer gunstich in want
he wael gehoert had
de dat he in Affrum
een cloester wolde tye
merē. **En** den vorsech
de clerck die vitalus
hiet den naem hi oec
mede. en van genuet
te hietē hi hē de armē
vitalus. **Oese** heilige

man symphiciae had
grote myne tot Augustinus
alle syn leefdaē
ge. Aldus soe naem
doe Augustynus orlof
van sinē heuē geesteli
ken vader Ambrosius
den he oer alte seer
myn dē. en toech mit
synre goddienstige mo
der. mit Alipho ende
Desodatus. en voert
mitte andere voer sge
selschap weder om tot
synen lande wert. in
affrica. Die heilige bis
schop Ambrosius had
alte grote vroude en
gemiecht syns herten
indē gotlicken vuert
dat he in Augustynus
merctē. Also dat hi mit
volher talicker blytscap
pē tot onse heuē herē
sprac. O heue heer
dine knecht Augusty
nū die mit dine mer
is verwarmt. dē hebstu
also heettehe ontfake

en heb st hē gemaect een
tempel. een priest. een
altair. een sacraficie.
Doe Augustynus doe
mit sinē geselschap wed
om comē was tot hostie
dāw rustē sy hē doe een
wyle en ginge witten
scheppen. want se lange
optē waeter geuieren
haddē. Mer he moest
al dāw syn goddienstige
moder late want se
want dāw sieck en statf
al dāw. wo dat ste au
gustinus syn moeder

Hen prees xxxix.
wilde oec synre
goddienstiger moder
doechdē mit genē swigē
voer hy gnen. Alsoe als
he indē negendē boeke
synre biechtē beschryft
en aldus seget. O heue
here ontfangt myn be
lyngē en die wer hē my
re danckbarheit. Omijn
here god vā dē ontellic
hē waeldadē. oech in

een singe. **M**er my en
willen in gene singen
voer hy gaen van uwen
heilige dienstwyue te v
tellen mit wat siele dat
se my gernommen heeft.
Als wst in dese tytlike
licht. en oec mitter herte
op dat se my weder bae
re mocht in de ewigen
licht. **O** lieue here niet
en sege ict oer gauen.
mer die dyne. want se
en had oer self niet ge
maect noch opgeuoedet.
mer du lieue here hadde
se gemaect. noch vader
noch moder en wosten
niet wat dat van oer
werde solde. **M**er die
toede dyns **xpi** heuet se
gemaect. geleert en ge
regiert in dine heilige
anxt vmsds de regierre
dyns enige soens. **E**n se
wart kuisstheic en so
berlike en betamelike
opgeuoedet. **E**n se was
meert nam dynre genade

onder daen dy en oere
alder. dan se van oere
alder. dan to gehalde
was. dy onder daen te
wese. **D**oe se soe vol
iare hadde dat men se
totter echtschap geue
mocht. so wart se gege
ue en ondertrunet
ene edele streng ma
dan se to gedwongen
wart van oere alder.
Mer se diende patri
cul oere man als oeren
heer. mer hi en was
niet geloench in xpo.
Mer dan om was sy
altoes vlitich dat sy he
dy mocht wyne. **E**nde
du o suete here vierde
se in schoenheit guder
sedē dan du oer mede
toe spracste. en dan
mede maecten gy se
eer werdelick en myn
lick oere man. **E**n sy
verwachte dynre out
fermherticheit. op
dat hi o heer in dy ge

loeuch mocht werden.
 en d'ingerenicht inder
 doepē. **E**n also als hy
 sunderlinge volhardich
 was. soe was he oec heet
 in torne. **M**er se wost
 wael dat mē den torni
 gē man niet wederstaē
 en solde in toern. **M**aet
 alleen mit werke mer
 oec mit mit woerden.
Mer als se om dan ge
 fatich vant so onderwe
 sh he mit guertieren
 heit. of hi he yet licht
 sonder redelike saekē
 getoern mocht hebbe.
En o du here myn god
 du hadst oec oec alsde
 grote gnuē gegeuē de
 ser dyne getrouwer
 dienresche. **I**n wes byn
 nenste dattu my gesae
 pē hebste. **A**lso dat sy al
 len twidrachtige slele
 of twistige nagebuere
 oec also vreedsamlich
 bewees soe dat se se al
 tyt vswouende wān se

mocht. **E**n al seiden se
 oer dan die een vande
 andere quade bitter dy
 gen recht als die onuer
 durvende twidracht plech
 op te werpē. **M**ochtant
 en seide se des niet voert
 tegens oerre enich. dan
 alleen dat best dān sy
 se in vswouen mocht.
En dat solde my oec een
 cleyu gaue dunkē wese.
 en hedde us niet duck
 droeflich onderuonden.
 ontelliche voel mensche
 die nutter varueerliker
 pestelencie deser smitte
 liker supete besmutter sy.
Die oec niet alleen den
 tornige weder saeken
 niet alleen al die woer
 de der geente daer sy
 tornich op syn en sege.
Mer oec dān voel meer
 toe doende dān wān
 heit is. **D**ān en tegen
 salt oec dē mensche like
 gemoeede cleyu dunkē
 die mant schap niet te

in ymme of te vermēten.
ten. **H**et sy datme oec
die manschap mit gu
de woerde nēz' legge
en wt delige sde als my
gude moder dede. also
alstu hef heer oer in
gaueste en leetde. **O**
alte gudertieruste in
wendichste meester in
der schoelē oer te berst
En se mit oere stedige
tranē en yringe gebede
en doechdelike leuen.
wan se dy o heer oeren
man twe iare voer syn
te doet. **E**n sy en bescre
de oer nu in hē niet doe
he geloemich was dat
se in hē vdroech do he
noch ongeloeuich was.
Se was een dienstma
get alle der dienre go
des. en so wie dat se be
hande die laefden en
mynde dy o hee in oer.
Want se geuoelde dyn
tegenworchheit in oe
re herte in midde de ge

tuch oerre hegher
wandertinge en vants
tgetuich en vruchten
oerre guder werken.
Se was eens mans
wyf voer twien en na
mien se genē andere
man en bekende. **S**e
gaf oere alderen also
als se schuldich was
te doen. se tractierde
en regierde oer huus
en huusgenote goddies
tehcke. **S**e hadde een
guet getuich hegher
werke. se voedde oer
kinder wijselich en
eersamlick op. en also
dick als se die sacht **O**
heer dwale van di se
bedroefde se oer alte
seer en se baerde se in
oerre herte. **E**n leste
had se oer also groete
moderlike sorge wor
ous alle te saeme die
mit oer ware wonen
de nader ontfangen
re gracie des heghen

doepfels voer oerre
slapinge dat se dit le
ue het. Als of se ons
alle tsaemē gewonne
hedde. en also oetmo
delike diende se ons
alle als of se van ons
alle dar to gehuert
of gewonne hedde ge
weest. *Wo dat syu lief
goddienstige moder*

D*es sturff xl cū*
dan was aen
staende dē dach dat
se van dese leue solde
scheide. welke dach du
heer alleen bekenden
mer ic en wostes niet.
O suete heer so als ic
gelooue so beschicstu
dat alsoe in vborgerne
maniere. sodat sy en
ic alleen stonde te gna
der leuende op een be
tere dar mē doer we
wert sach in ene hof
by den huse by hospita
liberina. dar in wat
veer vande luden ge

scheide ware. *En* wij
ruste ons na dē arbeit
der langer schepuarm
gē. *En* dar sprake wi
doe te saemē seer suete
lick en vgate alre vov
ledente dinge. en ware
wtgestrect totte ewige
tocomende dinge. *En*
vsochte en onder soch
ten onder ons by der
tegewordiger warheit
die du self bist o suete
heer woe dattet tocome
de leue weer datter e
wich is. Des geen oge
gesien en heft. noch ore
gehoert. noch in greus
mensche herte opgedo
mē en is. *En* seer be
gerlich gnepte wi mit
ten monde ons herten
na dē ewigen vloede
der leuender fonteyne
die by di is inde hemel.
soe dat wij na onse be
gerte dar mede bespre
get in eniger manie
re als grote dingen

mochte dencke. **E**n doe
ons rede darr to quam
dat alle maniere ofte
genuechte der mensche
liker synne woe groet
se oec were die men in
dese lichamlieke licht
besynen of begripen
mocht tegens die vrou
de des tocomende leues
Her oec te mael niet
werdich en weert ewich
syns darr by te gelike.
En ons docht dat alle
dese nederste dingen
niet werdich en weren
enige gedencnisse da
by te hebbe. **E**n wy op
hoerde ons herte ogen
mit vueriger begerte
in dat self. en auerwa
derde allentelke alle
lichamlieke dingē en
oec de hemel. darr die
sonne en mane en alle
sterne af lichtende sy
inder erde. **E**n noch
clome wy opwert tsa
me sprekende. en in

wendelich denkende.
en ons verwonderde
o heer dynre wonder
liker werke. **E**n wy
quamē oec in onsen
eigene sielē en noch
auerclome wy se doe
oec. **E**n op dat mi mer
ke mochte die groete
vruchtbarheit des on
ontbrechlike coninc
rycs darr du **J**helu
boedest ind ewichheit
mitte voetsel der war
heit. en darr is dat
war leue der wysheit
ouermits ween al di
ge bekent werde die
geweeft syn en die
noch tocomende syn.
Her sy en wort niet
meerre. se is als se ge
weest heuet. se sal al
toes alsde wese so se is.
tocomende wese en ge
weest hebbe en is in
oer nietz ajer alleen
dat wese wannneert
ewich is. **E**n doe wy

aldus myn he tsaeme
 sprake en seer beger
 lich gnepte mitte mo
 de ons herte totte to
 komende ewige gue
 de. **D**oe raecten wy
 dar en wenich mitte
 tokier ons herte. **E**n
 in v'suchte der werlt
 en liete al daer die
 vorstelicheide ons gees
 tes geboude bliue. en
 kiere de doe weder tot
 ten geruchte ons mon
 des daer dat woert
 begint en eyndet. **E**n
O god wat is gelijc dy
 ne woerde. onse heer
 onse vloeser die in he
 selue is bliuende son
 d' altheit en alle dingen
 vuyet. **D**aar om seide
 wy oec onderlinge. de
 geruyssche des vleischs
 moet singe. die fanta
 sien der erde en der
 waeteren en al d' lucht
 moete singe. en oech
 moet die hemel singe

die siel moet oec selsf
 singe. en op oec selsf
 niet dencke. **O**ec so mo
 te singe alle bel dinghe
 tekenen apenbaringen
 en alle tonge en so wat
 dat noet hy guen mach.
En weer yemant diet
 hoerde so sege al dese
 dinghe. wy en hebbe ons
 selue niet gemaect. mer
 die inder ewicheit blijft
 die heft ons gemaect.
Als dese dinghe gesecht
 syn. ist dat se thants
 singe. want se dat oec
 opgericht hebbe inden
 gene die alle dese dinghe
 gemaect heuet. en he
 sprict alleen en niet doe
 dese dinghe. mer doer
 he self op dat wy syn
 woert mogen hoeren.
Niet niet vinds die
 tonge des vleis. noch
 vinds die steme des
 engels. noch vermits
 dat geluyt eniger ba
 zune. of vmits eniger

vborgentre gelikenisse.
Aer den genen den
wy in al dese dingē in
nen. den mogē wi butē
al dese dingē self hoe
rē. **E**n also als wi ons
wtstreete mit grippē
den gedachte. so trecte
te wy in die ewige wys
heit die bouē alle din
gē is ewelick bliuende.
Och of dat gestedicht
mocht werde. en alle
and' insonie die vere
van andere maniere
outage mochte werde.
En dese alleen oeren
schouwer grepe en ver
slonde en vberch hē in
die inwendige blytscap
so als die corte stonde
onser vstentemisse is.
dan wi begerlic na v
suchtende sijn. **E**n is
dat oec niet. **D**anck
in die blytscap dyus
here. **E**n waneer sal
dat geschien. salt dan
geschien als in al sille

vriscen en niet meer
verwandelt en sollen
werdē. **A**ldus daen te
dē hadde wi tsaemē
ouderlinge se enich
Och here god gy beket
alleen dat wy doe tur
tyt als wy aldus daen
dingē te saemē vspri
ken. dat ons al die di
gen vbitterdē die in
der werlt genuelick
schenē. dat ons die
seer onweert en suoe
de voer stonde. **D**oe
sprac se tot my. **O** my
lieue sden. **A**lso voel
alst my thants angat
so en heb ic my geen ge
muechte in deser werlt
langer te bliuē. en ic
en weet niet wat ic
hier langer doen sal.
want die haep d'werlt
is in my te mael vtert
en wtgedae. **E**n dinc
wast dat ic om beg
dē te leuē in d' tijt. en
dat was dat ic di ene

galouinge kerstenen
 man sien mocht eer
 ic storue. **E**n dat heuet
 my die here nu ouerulo
 delick gegeue en opge
 hoept. Als dat ic voer
 niet alleen en sie ene
 kerstene gelouinge ma.
Mer oec dat ic n sie als
 godes eige knecht. wat
 gy om sijnre mynne v
 smaet alle ertsche sal
 cheit. wat doe ic dan
 langer hier. **M**er wat
 dat ic oer doe dan op
 antworde des en denct
 my nu niet wael. **E**n
 hier na bynne vif of
 ses daege wart se sieck
 ande. **Z**aeghe. en eens
 dages te wile dat se
 sieck was quam se va
 oer self en wart geta
 ge vande tegenwordi
 gen dinge en wy qua
 me al haestelike to loe
 pen. mer se quam te
 hants weder tot oer
 self. **E**n se sach my en

myne brueder by oer
 staende. en se spraeck
 tot ons beide war wa
 ic. **D**an na sach se ons
 seer ernstelick an en
 sach dat wy verueert
 ware in grote druck en
 rouwe. en seide tot on.
Hu suldi v mod laten
 dat is in dese vreemde
 lande begraeue. **I**ch
 sweech en bedwanc my
 self van tranen. mer my
 broeder sprac na een
 luttel tijts en seide dat
 he meer begerde dat
 se salichlick in oere lan
 de begraeue worde
 dan bute lants in pel
 grimaedsen. **E**n doe
 he dat gescecht hadde
 so bewees se en weder
 sloech oer oge wat druc
 kelick op he om dat he
 noch also menschelick
 smaecte. **E**n sach my
 an en seide. hoert wat
 hi seget. en vluchtes
 mede seide se tot ons

beide. **L**eght dit licham
al hier inder erde dan
gy geen sorge voor heb
ben en dorst. **M**er des
bid ic u alleen dat gy
mijnre siele gedenct
totte altare des heren
soe want dat gy sijt en
als se dit gesicht had
de als se best vmoecht
soe sweech se al stil en
wart geoeffent in oer
re siecheide die seer
vswaerde. **M**er o du
ontsiende god ick ge
dacht uwer gaue die
gy instortte der herte
uwer goddienstiger
dierne dan oec wond
like vruchte af come.
Ic verblidens my en
gaf dy danckbaerlick
lof want ic auerdacht
dat ic oec lange gewet
te hadde mit wo groet
sorge en vlticheit dat
se oer hadde vwer sien
om een eerlick graf
dat se oer oec beneue

oers mans graf had
doen bereide. want
se seer eendrachtelick
geleest hadde ind tyt
dat was na de mensche
lick gemoeede. dat se
dan oec by malcanden
rustte solde inde grue
ue. **M**er heue he dat
was na de mensche
ke voelē dat noch men
schelike dingē smaect
en myn begripelic is
der gotliker dingē.
Mer wāneer dattet
in oer vstoruen was
des en wost ic niet. mer
het verwonderde my
dat se my des niet ge
sacht en hadde. **S**och
tant scheent wael in
de ^{woorde} die wy tsaeme by
den venster hadde do
se my seide. wat sal ic
nu langer hi inder
erde doen. dat se in
oere lande niet en be
gerde te sterue. **E**n
oec soe hoerde ick na

seggen dat doe wij tot
 hostie ware mit soenich
 vande onse in moder
 liker mynen spraeck.
 Als vander vsmade
 misse dys tegenwordi
 ge leuens en vande to
 comende guede darr
 men mitter doet toe
 gen aett. mer ic en was
 darr doe niet by. En
 doe die gene darr se
 mede sprac verwon
 derde vande doechde
 des heilige wijs die
 du lieue here in oer
 gestort haddeft. En
 die gene die mit oer
 sprake vragode oer.
 of sijt niet en ontsege
 als vere van oere lan
 de in vrende lande
 begraeue te werden.
 Doe antworde se god
 dienstelick. God den
 en is geen dinc vere.
 noch darr en is geen
 anet voer te hebben
 hi en sal wael weten
 waer dat he mij ten

ponste dage sal verwer
 ken. En opte negende
 dach oerre suette in oer
 re selenrichsticheit iare
 en in myne diender
 tichste iare so wart die
 eersam goddienstige
 siel ontbode vanden
 licham. des mede dage
 vander ingemaent. en
 ic loeck hoer oer ogen.
 en een alte droevigen
 druckelicheit vlood
 tsaeme in myne hoer
 hertelicheit en ouer
 ulode mit tranen. Mer
 mijn oge onthielden
 oer tranen en stopten
 en vslonde die mitte
 sterke gebade wijns
 gemoets. al totter droe
 cheit. en my was seer
 quellie te moede in
 alsulke pamer. En
 als se de leste adem
 tuck wtgaf en oeren
 goddienstige geest
 opgaf so wtriop dat
 kind Adodatus mit
 ene outfermelicken

schreie. en he wart van
ons alle bedwonge dat
he moest singe. mer
die stemme syns her te
ontginc he noch wt
mit jongeliker stemme
en noch wart he van
ons gedwonge te sin-
ge. Want wi en ver-
moede oec niet dat
dese lichamelike doet
eniger suchtinge of
clagtinge of scheyn-
ge noet was. Want
mit dusdanige kar-
minge plecht men te
beschreien die onsa-
licheit der steruender
recht of se te mael v-
gaen ware. Mer se
en starf niet onsa-
lich. se en sterf oec
niet te male. want
dat halde wi mit se
kerer rede om oerre
guder wanderinge
wille en ongewinsd
gelouen. *Van sijne
moder doet en sinen
grooten trouwe. xij cap*

Ende hene he
wat wasset de
my inwendelic also
swaerlic bedructen.
oer affcheiden dan
om dat se also suet
en mynlick was en
my van my genamē
was. En ic also suete-
lick mit oer te leuen
plach. dan ic nu als
haestelic af gescoert
en berouet was. en
die wonde noch aldus
versch in my was.
Ic vblide my nochtat
in oere getuich dat
se van my gaf in oer-
re lester siecheit ond-
den dienstasticheit
die ic oer doe dede.
en bewees. Want se
my suetelic to spier
en noemde my guder
tiere kint. en seide
oec wt ganser moder-
liker begerte dat se
wtter myne monde
nye en gehoerde en
ge rede der bitterh.

of enich smelic moet
 tot oer. **A**er o myn
 leue herte god die ons
 alle hebste gemaect.
 wat is te geliken by
 dat ic oer schuldich
 was te doen. **E**n wat
 isset te tellen tegē die
 eer en dienste die
 oer moderlike guder
 tierenheit alte men
 nichuoldehich an my
 bewese hadde. en te
 gens dat guet dat se
 my menichuoldehich
 dede. **E**n want ic da
 in berouet was van
 also suete solaes. soe
 wart myn siel verse
 richt en gewont. recht
 of myn leue gescoert
 hedde geworden. wat
 dat leue mitter oer en
 my dat was een leue.
En doe in dat kint
 bedwonge hadden
 vande schreien. doe
 sloech **Quodius** de
 psalter op en began

de psalm. **M**iserico
 diu et iudiciu cantabo
 tibi dñe. **D**ats **O**he
 ontfermherticheit
 en ordel sal ic di sin
 ge. **E**n doe men ver
 nam dat se gestorue
 was so quamē darr
 tsaemē by ons voel
 eer samer geesteliker
 personē en helicher
 broeders en geestelike
 eer sam vrouwe. **E**n
 den genē den dat toe
 behoerde na de sedē
 des lants besorchde
 en beschicte mitte li
 cham dat totter begi
 uinge noet was soe
 alst darr die gewoen
 te was. **E**n ic was by
 syde gegaen mitten
 mynē die niet van
 my bliue en wolden.
Ic gaf my tot bedin
 gen en disputierde
 mit hē vander heilig
 schrift na dat doe be
 queem was. **E**n mit

ten voetsel der waar
heit begerde ic te ver
sachte mynē rouwe en
die swaer crusinge my
nes herte. **D**ie di o he
alleen bekent was.
die by my dan ware
en wostens niet. mer
se hoerde whitehe toe
en imode dat ic sond
sine des drucs hede
geweeft. **M**er o he
ue here ic berispede
in my die morwichē
myns herte in dmen
ore dan dat niemāt
anders en hoerde.
Mer ic bedwanck
die vloet der tranē
en des swaer drucs
en weeck my een we
nich. mer se quam
al weder mit oeren
grote storm. mer
nochtant niet totte
wtwendige tranen
of verwandelingē
myns angesichtes.
Mer ic voelde my

swaerlick gepast
van herte. **E**n wat
et my seer mishaeg
de dat die mensche
like dingen in my
noch soe voel imoch
te die imers ghe
schien mote na be
hoerliker ordinan
tien der natueren.
En ic wart also ge
quelt mitte tnuol
dige druck. **E**n sich
doe dat lichām op
wart genamē om
datment te graue
solde druege so ginge
wi al en weder om
kierende so bleef ic
noch al sonder wtwe
digen tranē. **N**och
oec inde gebode dat
men ouer de doden
duet. **E**n doe men
die sacrificiū ons
loens ouer oer offer
de by de graue da
dat lichām stont eer
datment af naem

vander hare als dan
 die gewoente was. noch
 oer inde gebede der
 groene en storten ick
 al noch geen wtwen-
 dige tranen. al was ic
 haue maet van myne
 bedruct. **Mer** in dat
 hemelic myns herte
 bleef mijn rouwe ver-
 borge. **It biddes** dij
 here dattu myne gro-
 ten rouwe wolst mati-
 gen en myn druckeli-
 ke wee genesen. mer
 du en deets niet. **En**
 my ducht guet wesen
 dat ic quick te haede
 want ic behoert had
 dattet die hangicheit
 des herte verdreef.
En dat beke ictij sue-
 te here vader der wee-
 sen dat doe ter tijt
 als ic myn gebaedt had
 bleef ic al na als toe-
 voere. **Noch** die bitt-
 heit des sware drucks

en swete niet wt van
 myne herte. **Mer** dair
 na doe ic wat geslapen
 had en wed'ontspranck
 so en nant ic de sware
 druck in gene clemen-
 deel gesacht. **En** dair
 ic doe alleen in myne
 bedde was so bedachte
 ic dat marachtige moet-
 dighs Ambrosius. Qu
est deus creator: **Wat**
 du god bist schep-
 per al-
 re dinghe. een regierre
 des hemels. dedende
 den dach mitte schone
 lichte. en de nacht mit
 gracie des slapens op
 dat he den vnseden
 ontbondene lede rust
 geue vande arbeide.
 en die belastige herte
 wat verlichte en ont-
 brint die hange bedruct-
 heit. **En** ic wederhael
 de inde 17ste syne my
 moder dighs dienstun-
 ues oer goddienstige

guder tierē wandery
ge die hehichlick vor
dy was. **E**n allē men
schen stichtich suete
en sachte en seer te
melickē en eer samlic
in alle gude sedē sond
linge ons oerē huisge
notē. en my alre meest.
dair ic nu aldus haef
telickē af out settet
en beroeft was. **E**nde
also lustē my doe te
schreie in dyne ansicht
en in dyne tegenwor
dicheit voer oer. en
ic liet die tranē vloie.
En die ic tot noch toe
onthaldē had. en gaf
hē oerē milde wtganc
te vloie also voel als
se woldē. en ic stroi dē
se onder mynē herten
en rustē dair in. **W**at
al dair warē dyne ore
by my en geen 6 men
schē die myn tranē
quellick treckē mochte.

En nu behc ic ty here
in dese schriften myn
tranē. en so wie wil
die mach dit lese en
bedudent woe he wil.
Dynt he dair in enge
sonde. dat ic myn lie
ue moder mit mynē
tranē een corte sonde
beschreit heb die vor
mynē ogē doet was.
Welke moder alsoe
lange iare en tydege
schreit had vor my
doe ic voer dīnē ogē
doet was. **O**p dat ic
voer di leuende moch
te werde hi en sal my
billix niet bespotten.
Her is he van guder
tierenre herte soe sal
he oer wt graciē der
caritate mit my schrei
en en voer myn sonde
totty onse ewigē vad
alle der bruedere dy
xpi. **N**och vanden
schreien voer syme

moder sonden. xlv

Ende nu lieue
here want ic
byn geneſe vander
wunde des rouwe da
ic in beſchuldiget mo
cht werde vander na
tuerliker of vleische
liker beweginge. So
ſtorte ic nu totty myne
heer myne god een an
der manier der tranen
die dan vloie wtten
oetmodige rouwinge
herte en wtte te wre
uenen geest wtter an
merkinge der ſwaere
perikule eene vgehi
ker ſiele die in adam
ſterft. Al waſſat dat
ſe leuendich gemaect
was in xpo eer dat ſe
onthonde was vande
vleiſch. En alſo hadde
geleuet dat v heilige
naem in oere geloue
en oerte guder wan
deringe wart gelaift.
Mer nochtant en doe

ic niet ſetge dat ſe na
der tyt dat ſe weder
bare was inder dopen.
nye woert wtter oere
monde geguen en is
dat tegens dyne geba
de was. Want vand'
ewiger waerheit dine
ſoen is geſprake. ſo wie
dat ſyne brued dwael
hiet die is werdich de
ewige muers. En oec
wee den lauelike leue
des menſche. alſtu dar
mede ynt gericht wol
deſt gaen en dyn barm
herticheit daer niet by
en weert. en du dat nau
we onderſochtes. En
wanttu dan niet alte
ſtoungehike onderſue
ke en wilt dat leuen
der menſche die in dy
betrouwe. ſo hape wy
betrouwelicken dat ſe
enige ſtuet der vgif
niſſe by di vtrige ſal.
Mer o lieue heer ſoe
wie dat di vtelt oer

doechdē en verdienste
die vertelt dy dyn gauē
Och of hē alle mensche
self wael bekende. en
soe wie datter glorijer
dē dat se in dē heer glo
rijerdē. **O** god mijns h
ten mijn lof en mijn le
uē. **I**c sette hiw nu een
wenich bysydē die gue
de werke mynre mod
dair ic dy al vblidende
dancbarlick lof van
geue. **E**n nu bidde ic
di oec begheerlike voor
die sundē mynre mod.
Verhoert my lieue hē
om dē medecynre on
ser wondē die dor on
in dē cruce hangende
heuet dē doet geledē.
en sietet totter rechter
hant syns vaders. **I**ch
weet heer dat se barm
hertelickē genrecht
heuet. en dat se van
gant se herte vgeuen
heuet oere schuldener
oer scholt. **D**air om o

lieue here vgeest oer
oer scholt of se yet te
gens v misdāe heuet.
In also voel iare oers
leuens na dē doepsel
in dē water der sal
cheit. **O** lieue here ic
bid di ynichlic vgeest
oer hoer sundē en en
gaet niet mit oer mit
gericht. mer dy gron
delose barmhertich
moet bauē dyn ordel
gaen. **W**ant dyn wt
sprake is warachtich
en du hebst gelaest
outfermherticheit dē
barmhertigē. **H**er
ic haep en geloues oer
dattu dat altechants
gedaen hebst dat icty
bidde. **H**er o heer ick
laue dme willige din
gē dyns monts. wāt
doe anstaende was
die tyt oerre onthm
dinge doe en was se
niet becomert. woe
dat mē oere licham

costelike solde bedec
ke of dat ment begine
ue solde mit ornamē
te. **N**och sij en beger
de niet geen wtgesocht
gras. noch die gracie
oerre alderē. **A**er sij
begerde alleen dat me
oerre gedencke solde
tot diē heilige altare.
dat se vtelike te vsue
ke plach tot diere ere
sonder voer hy gaen
enichs daeges. **D**ar
se wost dat me dispen
cierde die heilige offer
hande onser vloesin
ge. daer mede wt ge
deliget is die hantues
tinge die ons contra
rie was. en dar die
viant mede verwone
is. die onse sonde alte
nauwe tellet. op dat
he ons die voer mocht
werpe. **M**er niet en
vint in deen dat wi on
verwijnē. **W**ie sal on
se heer xpo weder set
te dat loen dar hi ons

mede gecost heuet. op
dat hi ons mit he mo
cht brenge. **T**ot welke
sacrament dyns soens
ons loens dyn dienst
wijf oer siel gebonde
heuet. mitte hande d'
vaster geloue. **O**heue
here niemant en moet
se affchoere van diere
beschermenis. noch
leme noch dracke. en
moet sich oerre onder
winde mit machte of
mit lage. **D**e moet lie
ue here mit oere man
in brede ruste. **D**oer
ween en na ween dat
se anders genē man be
kent of getruwet en
heuet. en de se gediēt
heeft. en heuet dy vru
cht gebracht wt lydsā
heit. **A**lso dat sy oec he
dy wan. en in geesten
he o heer myne brued'
diē soen mynen heer
xpo. de ic diene mit h
ten mit stemē en mit
schrifte. **E**n wilt inge

1234

562

894011

1213

1415

1617

1819

2021

22

uen alle de deuote pries-
tere dat se wille geden-
ke tot dine altare dyns
dienstwyfs Monica my
re lieuer moder. En pa-
tricio oers mans myns
lieue vaders. vermits
welcs vleisch du my in
dit leue hebst gewone
en ingeleit. En dat se
mit guder tierente be-
ger te gedencke mynre
alders onder dy den
vader en der moder
hegiger kerke. en my
re begerte in de hemel
schen Iherlm. Daer
die pelgrimaedse dgs
volcs na vsuchtet. vā
den wtganc dyns ker-
kers totte wederkiet.
Op dat. dat se ynt-
lest van my begert he-
uet. dat oer dat auer-
ulodehich moet wer-
de gegeue. Inde ge-
bede voelre mensche
vnuids mynre belyn-
ge. en vnuids de dat
ic begere en bidde.

Wo dat he weder to-
sue lande toech mit
syn geselle na sijne
moder doet. Xlij ca

Male der
doet syn
re goddies
tiger mo-
der so toech Augusti-
nus mit ene groten
geselschap goddiens
tiger brueder weder
in Affrica op syn eige
erfuisse. Ader niet
lange en wasset syn.
want he verlostet
en gafte de arme lan-
ge voer sijne bekie-
tinge was hi alsoe
edel van herte dat
he niet meer dan
een eerlich hemmen
come en begerden.
van tijclike dingen.
Ader nu en begerde
he niet dan nauwe
noettruft en alle
tijclike eer vsmā-
de he. En hi schyn
mede die stede dar

men hē sonderlinge
eer of vordel boet. en
we wemich dat hi had
de het docht hem te
voel. en want hi gode
gewyne sacht in alle
sackē. **S**oe en wast
hē niet genoech dat
hi hē seluē tot gade
schictē mit allet dat
hi vermocht. mer oec
mede alle die geen die
he kende. die toech he
vhtelickē darr toe. en
sunderlinge syn vrin
de en syn huisgenotē.
Als nu mit schriften.
en als nu mit vuerig
sprakē. en bauen al
mit synre engelscher
wanderinge. en mit
sinē ymigen gebede.
darr om so was syn
wanderinge te mael
engels. **E**n ous heue
here die suet hē oec
af allet darr syn na
tuer yet op mocht rus
tē. **D**at hi oec niet al
leen hydsamhē en leet.

68
mer oec danchbarhick
ontfienck na der rede.
al wart syn natuer
darr alte swarhick in
bedruct. **W**ant niet
alleen en onthaelde
hi hē syn goddienstige
helige moder. der he
niet mede te lande en
mocht brengen. mer
moest se butē lants in
pelgrimaedsen laten.
Der hi en hadde niet
lange to lande geweest
dat kint. **I**deodatus
en vuer oec na totten
lande der leuender.
darr die goddienstige
moder anonin voer
was geuaerē. en darr
also grote rouwe om
hadde gedreue. **V**an
welkē kinde **A**ugustinus
aldus self seget.
Dat dat kint alse
subtyl en vnuftich van
synne was dat hi hem
des verschictē mit gro
ten verwonderē. soe
dattet grote vnoemde

meisters ontbraken
solde hebbe. Also hoge
subtyl dingen onder
uant he inden kinde.
soe dat hi he toutsien
plach. als hi he alsde
diepe questien vrage
de. En seide tot hem
datter geschroue steet.
En suect geen merre
dinge dan du en biest.
So dat hi he ontfach
en en doerst niet soe
voel vrage als hi ger
ne hes gedaen. En
oec om dat hi wael
sach dat Augustynus
syn vader beide nach
en dach becomert was
en vonselicht in sine
gebede. en in orber
liche schrift en lery
gen. ¶ Op een tyt do
mercte Adesdatus
dat kint dat syn vad
wat lediger was da
he gewoenlick plach
toe syn. Do gruck he
tot he en spraech he
aldus an. En want ic

sie dat gy nu wat rust
tich sijt soe beger ic
van u dat gi my wilt
antworde op die dy
gen darr ic u om kin
ge die my bewegen.
en als ic vmode met
onbehoerliche en is.
Ducwile solde ic u
gerne wat vragen.
mer ic en weet niet
mit wat griexscher
sententie gy my alto
beruert vmoecht. Als
wy darr in verbede
werde te sueke te die
dinge die haue ons
syn. Om wat saeke
als ic vander sielen
vrage al en hyn ic
niet werdich dat ic
dinge hoer die haue
ons syn. so sal ic licht
werdich werde te hoe
re. wat dat wy self
syn. Doe antworde
Augustynus en seide
Die dinge die du va
der siele begerst toe
wete. vtelle nu corte

licken. Isodatus. ic
 salt doen want se sijn
 mit langer betrachti
 ge bereit. Dar om
 vrage ic tenersten.
 wen is die siel hoeda
 nich is se. en wo groet
 is die siel. en waar o
 is se de licham gege
 ue. en moe dat se wot
 als se totte licham
 comt. en woese wort
 als se vande licham
 scheidt. Augustinus.
 Alstu vrages. ween
 dat die siel is so wer
 de ic gedwongē twe
 dingē te vstaen. wat
 als wij sege. wen is
 dese mensche. Dats
 als wij begerē te we
 te van wat lande dē
 he is. Of een ander.
Ist dat wij vrage. wee
 dat he is. dat is van
 wat elemente. ende
 wat dingē sij esae
 sijn. Wat wiltu nu

van dese twee weten
 alstu vander sielen
 vragest. Mer wiltu
 dan oer konincryck
 weten of oer vader
 lant. wen si herwert
 gecome is. Of bege
 vestu oer substantie
 te weten. Isodatus
 spracet. Seker ic wot
 tet beide gerne. mer
 wat dat myn ist et
 mits is te weten dat
 beuele ic in uwen on
 der scheide. Augustijn.
Je geloene dat god is
 een sonderlinge won
 ge of een vaderlant.
 daer die siel wt afge
 come is. oer substantie
 en mach ick dy niet
 noeme. want ic se niet
 en vmoede te wesen
 wt dese gewoenlike
 dingē der natueren.
 die wi mit lichamlike
 synne begripe. noch
 witter erde noch witter

lucht. noch witte water
noch witten muer. **W**t
dese en wort die siele
niet te saemen gesat.
mer als recht oft u my
vragest. wt wat dinge
steet dese hoem tsaeme.
Ic solde dy antwor den.
wt dese mer bekende
elemente. **M**er wat
wolstu dan voert vra
ge. waer wt et water
en lucht en erde te sae
me staen so en vinde
ics niet. als ic thants
seide. **M**er vraget me
my waar af die mēsche
steet. soe mach ick ant
worde wt hūe en wt
siele. **E**n vragestu noch
na dē lichām soe lope
ic weder totten mer
elemente. **M**er vrages
tu na der siele dat en
hebie anders niet da
oftu my vrages. ween
is die erde. **Deodatid.**
Dat en verstaet ic niet

wael dat gy segt dat
sy een eige substantie
heeft. van god gemaec
ket. **Augustini.** Also
voel als ict niet myn
saekē en mach die er
de van god gemaect
te wese. mer wt wat
andere hūmate sy te
saeme steet dat en
mach ic dy niet segge.
Die erde is een sym
pel lichām. en inden
selue dat se erde is.
dair om so wort se ge
seget een element.
Alle dese deser licha
me die werde witten
mer elemente. dair
en is dese symme niet
tege dat wi segge dat
die siele van gode ge
maket is en oer pper
natuer heeft. en dese
natuer heeft god sel
ue gemaect. **A**ls die
natuer des muers. d'
lucht. der erde en dē

70
waeter 6. Dan alle din
ge te saemē gesat wer
de. Deo datus. In
heb ict ontfange wen
dat die siele is. en dat
is wt god. dat ic stede
lick by my self betrach
tē sal. en ist dat my
dair yet meer af bewe
get dat sal ic dyna bet
trage. mer segt my
woedamich dat die sie
le is. Augustijn. My
dunct dat se god gelijc
is werde ic niet bedra
ge du en meynste die
mensche like siel. Deo
datus. dat self ist dat
ic begere dattu my dat
beduuts. in Wat manie
rē dat die siel god ghe
lijc is en wi doch geloe
uē god ewich te wesen
en van niemant gema
ket als gy voer hebt ge
setet. Augustijn. Wat
vermoetstu dattet god
swaer meer dat hi hē

wat gelijck maecten.
dat gy oec siet dattet
ons verlenet is in soe
voel beldeker dingē
en mēnigehande. Deo
datus. Mer wy makē
vgenclicke dingē of sterf
like dingē. mer god he
uet die siel onsterflike
gemaect. als ic meyn
v en dunct dan anders.
Aug. Dan om dan wol
tu sulke dingē vanden
mensche mogē gedaen
te werde als god duet
of gedaen heuet. Deo
datus. Des en setge ich
niet mer soe als god
onsterflick is so heeft
he oec wat onsterflics
gemaect tot sijner ge
likenisse. Doe als wy
dan onsterflick ge
maect sijn dat wy dan
tot onser gelikenisse
maecte solde oec onsterf
lick sijn. Aug. Du solte
te recht setge mochtstu

dat in een tafel malen
dat in dy onsterflic is.
mer nu en mogestu an
ders niet male dan die
gelikenisse dijns lichams
die in di sterflic is. **A**
Desodatus. woe byn ic da
god gelyck als ic geen
ousterflike dinge mae
ke en mach als hi duet.
Aug. Doe als dat belde
dijns lichams dat niet
en vmach dan dyn lich
am vmach. so en ist oec
niet te verwonderē dat
die siel alsulke macht
niet en heuet. Als die
geen na wolcs gelycke
nisse dat se is gemaect.
Desodatus. dat is my
oec nu genoeg. nu bid
ic voert. segt my woe
groet dat die siel is. **Aug.**
In wat maniere dattu
vragest woe groet dat
die siele is en vstaen ick
niet. wer dattu vragē
wo groet dat oer spaciū.

in lanchheit en broetheit
is of van wat machten
en crachte dat se is. **Hi**
plegē te vragē wo groet
dat die ruese **Cracles**
was. dat is woe mē
gē voet dat he lanch
was. en oec plegē my
te vragē van wo groter
crachte en machte dat
hi was. wat wiltu na
desē twee wete. **Des**
datus. Alle beide begi
ic te wete vander siele.
Aug. Want men dat
voet seget is vander siele
niet sege en mach no
ch te mael vstaen wer
de vander siele. **Want**
in geenre maniere en
is die siel te vmoeden
lanc of breed of licha
like cracht te hebben.
want dese dingen syn
lichamlich. **Dar** om so
wort wael gebadē in
den gothicke dingen.
dat se wie dat hē self

wil weder gegeue wer
de gade. also als hi vā
gade gemaect is. Dats
gelyck god. dat die alle
lichamlike dinge vsinnē
sal. Dat is dat hi der
werlt vsaekē sal die
wij sien dat lichamlick
is. Want anders en is
der siele geen venigin
ge of geen vswoeninge
tot oere schepper. Om
wat saekē ic dy oech
niet antworde en ma
ch tot deser vragē en
onder suekinge noe
groet dat die siele is.
Mer ic mach dy afre
miere. dat se noch groet.
noch lanc. noch smael.
noch breet. en is. Ende
want om dat ic dat ver
moede sal ic dy guede
rede geue. ist dattet dy
genueget of behaeghet.
Ideodatus. dat behae
get my te mael wael.
en ic verwachtes beger
hke. want my dunct

ist dat die siel van geen
sulker dinge en is. dat se
dan oec hy na niet en is.
Aug. Ten ir ste of et dy
guet dunct. so wil ic dy
sdinge dinge toene die
du niet sege en mogest
dat se niet en syn. dan
nochtant geen spacen
in vnde en mach alstu
inder siele suekest dat
di dan om sal duncke
die siel niet wese. Want
tu dan geen lengede of
des gelycke wat in en
vints. mer so voel toe
duerbartre en werdig
is te rekenē als se der
gelycke niet en heuet.
Ideodaty. Gebrinct wat
ordenancie of maniere
dattu wilt ic hy bereit
te hoere en te lere. **Aug.**
Du doets te recht. mer
ic wil dattu my vragen
ste antwoerts. ic mocht
dy hy auentuerē wat vli
tije te lere dattu mael
wostes. Ic meyne dattu

niet en twiuelst dese bo
me en is vmeres wat.
Deodaty. wie solde dan
an twiuele. **August.** En
twiuelstu niet dat recht
in dicheit beter is dan
dese boem. **Deodatus.**
dit is een but dinge die
lachen weert is. dan
en is geen gelijkemisse.
Aug. Vermeke doestu
mit my. mer meret an.
dese boem is voel arger
te achte dan rechtur di
cheit. en ten dunct dy
geen gelijkemisse mit al
le wese. en dat hant dat
tu hebste behet niet te
wese. behaget dy dat
in gelooue solde recht
ur dicheit niet te wese.
Deodaty. wie solde also
onsprich wese die dat
gelooue solde. **August.**
Du seggest mael. mer
licht dese boem duncty
wat wese. want se lange
is na s erre maniere en
starck. mer als die dinge

ontage were. datse da
niet wese en solde. **Deo
datus.** Ja so dunct my.
Aug. wat duncty dan
rechtur dicheit wesen.
die du behet hebste niet.
mer wat te wesen en
voel gotliker en beter.
Deodaty. In geenre
maniere en dunct se
my lanck of breed wese
of yet sulcs wat dat my
dunkende te gemoete
come mach. **Aug.** En
is dan rechtur dicheit
niet sulker dinge en
nochtant is sy. **War
om duncty dan die siel
dan niet wese sy en heb
die forme sulker din
ge als lengde of breide
Deodatus.** duet nu
als gy wilt. hier wt en
dunct my niet die siel
wese om wat se noch
lanck noch breed en is.
mer of dat warachte
lich soe is. dat en is noch
niet van gesacht. **Et**

mach wael wese dat
 voel dinge groot te re
 kenē sijn die deser dinge
 derue. **A**er witter
 maniere en vermode
 ic niet te recht te geloe
 uē die siel soe te wese.
Aug. Ic weet dat ons
 dit noch ansteet tout
 knoppe en di dit voert
 te bedude als ic gelaest
 heb. **A**er waerlick ge
 sprake. wanttet een al
 te subtyle dinc is. en
 et suet vere and oge
 des herte dan die me
 schelike gewoent is ge
 went. inde werke des
 dagehische leuens. **I**
 vmaene di dattu dage
 lie en gern wanderste
 dar ic dy dencke te lei
 de. en dattu daer in
 niet vmoet en werde.
 ofte swarlike en vdrue
 gest om de orberlike
 omgange. oft u wat lae
 ter comest dar du be
 gerst te wesen. **A**er
 ten wste wraege ich van

dy oft u di niet vmoder
 enich licham te wesen.
 dat na sijre maniere
 niet en heeft. lanchheit.
 en breedheit. hocheit.
Adeodatus. Ic en vstne
 niet wat hocheit dattu
 meynst. **A**ug. Die ho
 cheit seg ic dar hy men
 die ingewade des lich
 ams hy denct of gewoelt
 werde. hy wil ic dattu
 my dine synne toenste.
Adeodatus. Ic en tnuel
 dar niet an dat die li
 chamē al deser dinge
 niet derue moge. **A**ug.
 wat ist dan dattu moe
 gest dencke dese drie
 niet te wese anders da
 inde licham. **A**deodatus.
 Ic en vstne niet. woe se
 ergens anders mochte
 wese. **A**ug. Dar om en
 vstnestu ~~niet~~ dan die siel
 anders niet te wese dan
 die licham. **A**deodatus.
 behen wy dat die wynt
 licham is so en kan icks
 niet vsaekē dat wy die

siel licham dinct wesen.
Want sulcs wat denck
ic se te wesen. **Aug.** Segt
my of die wynt dan du
af segest oft u yet geuo
lest of die wynt enge
lancheit of breetheit of
hocheit heuet na dinen
geuoelē. **En** dan sollē
wi sien of yets wat sulcs
die siel is. **En** dat wi da
in sulker maniere mogē
onderuynde woe groet
die siel is. **Adeodatus.**
woe mochtme yets wat
vinde. dat langer bred
of hoger is dā die licht.
Aug. vmoedstu dy siel
oec ergent te wese dan
in dine licham. **Adeodatus.**
dat en vmoede ic ner
gent anders. **Aug.** Du
meynst dat se dat licha
van hyne geuoelt als
een vat. en van buten
als een tente. **Adeodatus.**
dat geuoelt ic wat en
weer se van hyne niet.
so en hedde wy niet leue
dichs in onse licham. **En**

en weer se van buten
niet so en soldē wi niet
prekels in onse vellege
uoelē. **Aug.** wat suet
stu dan meer wt groet
dat die siel is. **Alst** se
also groet sieft als die
spacie dyus lichams
reike. **Adeodatus.** leert
dat die rede so en sueke
ic niet vorder. **August.**
Du duest recht dattu
niet meer sueke en wil
lest dan die rede en leet
mer en dunct dit niet
een alte vaste rede we
se. **Adeodatus.** Als ich
anders geen en vinde
so dinct et my op shure
stede sal ic noch vinge
dat my alte seer beme
get. **Of** oec dese figue
re die selue bliuet als
se vande licham scheit.
want dat heb ic int lest
mijne vragen gesat.
Mer want ic doe ich
vander siele vragede
so ducht my dattet tot
ter groetheit hoerden

en dat en vmoede ick
oec niet op dese stat
noer hy te gaen. Aug.
dat en vmoetstu oec
niet outemelken. Ick
bidde segt my oft dy
die memorie yet duet
een ydel name wesen.
Adesodatus. wen solde
dat dunke moge. Aug.
wer dunct dat die me
morie der siele of de
licham to hoert. Ades
datus. dan an te truu
len weer een spottelick
duick. want wat solde
een doet licham denke
moge of vstaen. Aug.
hebstu enige gedencke
nisse der stat van mey
lane. Adesodatus. seer
mael gedenct my der.
Aug. dan om dan wa
du oerre gedencst denc
stu dan oec mael woda
nich en wo groet dat
se is. Adesodatus. slechte
dat denck ic alle mael.
want ic niet verffes
noch heeltres en heb. Aug.
dan om wanttu die

stat nu mit dmen ogen
niet en siest. so siebstu
die mitte gemode. Ades
datus. Ja dat is alsoe.
Aug. Ic vmoede dattu
oec mael denckte wat
groter spacie der erde
dat se nu van ons is. Ades
datus. dat denc ick alle
mael. Aug. Sietstu mit
te gemoeede die spaci
tussche den stede. Ades
datus. Ic sieet also te mael
mitte gemode. August.
want dyn siel daer is.
en hyr dan dyn licham
is. also als di die reden
voet bewese heuet. dat
oer die siel niet en trect
banc des lichams groet
heit. want af geschriedet
dat se al die dinge siet.
Adesodatus. Ic vmoede
dat se dat vmits der
memorie siet. en niet
dat se dan tegenwor dich
is. Aug. dan om wer
de die belde inder me
morien outhalde. Ades
datus. also geuele ick
oec. mer watme dan

des en weet ic niet. Aug.
Ic wil dattu een wenich
andachtelike bedencke
woe groet en woe voel
dinge die memorie ont
helt. Welke memorie
sekerlic in der siele ont
halde wort. wat is dan
oer gront. en wie is oer
schat. of wie so mocht
oer geheel menichual
dicheit begripe. noch
tant dattij hir te noere
dochte dat se also groet
meer als dat licham.
Adesdatus. Ic en vinde
oec niet dat ic antwor
de mach. noch ick en
mach oec des niet ge
noech wt spreke. woe
seer dat my dese dinge
bewege. en belach my
self dat ic also gerin
ge der voester rede con
sentierde. dat ic witter
maniere des lichaams
emde wolde we groet
die siel meer. Augustij.
Dunct se di oec mi iets
wat wese als die wynt
is. Adesdatus. Geens

gins en dunct my dat.
Aug. danc om of ict
beters is dan tegeloe
ue als ic voer secht
had. noch lanch noch
breet te wese. also alstu
my vander rechtin
dicheit geconsentiert
hebst. Aldus maecte
Augustij een gans
heel boeck mit Ades
datus sine sden vanden
siele dat hir te lange
te schriue is. en oec te
swaer. en voel mensche
niet alleen de onge
leerde. mer de geleer
de onbegripe. en
alte voel groter aebel
heit en scharper sub
tylheit beuant. Augus
tij in de ionge dat
he danc seer van ver
wonderde mit ontfie
als voer seget is.
Op een ander tyt
antworde hij oec au
gustij sine vader
in een boeck dat sy
te saeme gemaket
hadden en hiet. Deui

gro. Welcs teem is
dat die mensche te v
geefs van bute leert.
als god van hyne niet
en leert. Doe he Aug
ustynus voel geuwa
get had en geleert.
Adesdatus seide aldus
Ic heb nu vstrae vnuide
vermaeninge uwer
woerde dat me mitte
woerde anders niet
en duet. dan dat die
mensche dar mede v
maent wort dat hi
leert. mer of die din
ge dieme leer waardich
telick gesecht werde.
dat die geen dat alle
leerde die he vmaen
de. Inwendelick van
hyne te wonen. doe
me van bute spraec.
vnuide wes gunstelik
hulpe ic he self die
inwendelick woent
also voel te vuerich
licker myne sal. als
ic te vromer en toe

meer voertgaende
byn inder leringhen.
Nochtant der reden
die gy gebruiet hebt.
dar heb ic alre meest
gracie in vunde. wat
al dingē die ic bereit
was tegens te seggen.
die heuet se onthom
mert en ontbonden.
En niet en is van v
achter gelate dat my
twiuel maecte. en dat
heimelic orakel of ge
sicht van hyne heuet
my van alle alsoe ge
antwort als gi my dat
mitte woerde geconfor
miert hebt. **S**anctus
Augustinus vrageden
op een tijt synen soen
Adesdatus. welck die
meeste vrede weer die
die mensche hebn mo
chte inder tijt. Ii ant
worde dat weer een
puer luttel consciencie
wael geredent. Aug.
Ween comt die puer

lutter consciencie. Adedatus. van nauwer hueden
der sonde. Augustynus.
Ween comt die nauwe
huede der sonde. Adedatus
wt eenre heilighe
wortelē. Aug. ween co
met die heilige wortel.
Adedatus. witter goetli
mynen. Aug. ween comt
die goetlike myne. Adedatus
vander gracie
godes. Aug. ween comt
die gracie godes. Adedatus.
van mynheit des
gebedes. Augustyn secht in synen
briech boeke van desen
kinde. O lieue here woe
geringe haelsu dat kint
van myds deser sterflike
dinge na der doet synre
older moder. en ick be
denck hē alsge voel to se
kerre te wese als wy ge
nē mensche by hē en lie
ten wesen die syn euen
alder was. en hieldene
mit ons in dynre gra
cie op te voede. Mer

lieue here dat wy dat
dede dat was dyn gra
cie en genade en met
die onse. Ic en hadde
niet an den kinde van
sinde. Van sinē lieue
vriend en geselle nebr

N Exo xliij c
brius syn so
der lange lieue vriend
woende een wijltys
van Augustynus nasy
re dope by syn moder
want hē die alte node
ontbere wolde. Mer
he mocht dat quellich
verdmegē en hed om
alte gerne weder by hē
gehat dat he mit hem
hedde gewoent. mer
hi en mochtet niet ver
krigē. Want hē syn
moder en syn ander
niet ontbere en moch
ten. En nu hier wy dan
al dē dach te trecken
auer wech dat en ver
mocht he niet wael.
Dat schreef hi hē guet
lick weder woe he dat

met en vermochte. en
oec schreef hi hē twes-
telickē in aldusdane
woerde. Augustyne.
Rebridus. Saluut
indē heer. Al ist dat
gij sijt een bekennē-
myns gemoedes ende
myns synes. Nochtāt
en weetty hi auentue-
ren niet woe gerne
dat ic uwer tegenwor-
dicheit gebruke solde.
Die heer salt licht
noch enige tijt voegē
en die grote waldant
verlene. Ic heb dijn
alre rechste epistel ge-
lese darr gij in van
uwer enicheit bedra-
get. en dat afwesen
uwer gesellick vrin-
de mit welkē v dat
leuē alre suetste en
genuuechlicste weer.
mer wat mach ic v
anders seggē. dan
dat ic darr niet an
en twiuel gien doet

75
et doch vltelike. Dat
is dit vergadert di sel
uē tot dīnē ynwendige
mensche in dīnen ge-
moede. en oprichtet
dat in gade also voel
alstu moegest. en darr
suldy ons oec sekerre
hebbē niet vīnds licha-
lickē licham. mer ver-
mids sulker gedencke-
nisse daer du in ver-
staets vīnds der stede
ons niet warachtelic-
ken versacment te we-
sen. Darr he meynt
dat ons die gotlicke
myne meer en bet by
een voeget. dan die
stede van butē. Darr
schreef hē Augustino
voert op sijn vrage die
te mael subtyl was.
Alte duck plach hē Re-
bridio epistele to sen-
dē. om antwort tout-
fingē van geestelike
diepē vragen. Darr
hi hē al weder op toe

antworde plach mit gā
ser mynen. **O**p een
gader tyt schreef hem
Rebridius dat hē docht
dat hys niet genoeg
en bearbeide dat he
mit hē wonen mochte.
Daer hē Augustynus
aldus op antworde.
onder andere woerde.
Wij lesent in uwe scif
ten als woe gy ons be
straeft dat wy ver su
me dat toe te ruden
dat wi tsaeme comen
mochte te wonē. dat
weer sūde en perike
les en weer dat niet
tegens die waerheit.
Ame Rebridig ick
brus te mael onseker
wat ic mittij doen sal
en sal men niet een alte
gemekelickē voere totti
sendē. of sal mē dy bet
een basterna senden
Ite basterna comt vā
sternere dat is spreie.
want het is een voere

die men mit sachten
cledere bespreit ofte
mit sachte gewade so
datter een sieck men
sche gemekelicken op
mach en twe mensce
die arudent voert dā
mochstu dan onderli
ken op ^{lige} geuoert
werde. **E**n onse Lucia
mus is dat een tyme
meister af. **M**er ick
bedenck dat dyn mod
die dyn afwese niet
verdrage en kan als
tu gesont bist. wo voel
te myn solde sijt dan
moge liden alstu arm
en teder bist. **O**f solde
ic self tottij comē mer
die mit my sijn die en
moge niet alle mit my
comē. en ic en vmode
my dat niet georloft
te wese dat ic die solde
latē mogē. **D**u moe
gest wael by dyns sel
ues siel suetelic wonē
dat oec om gearbeit

wort dattet dese die
by my syn oec vmochte
te doen. Ofte wilstu
dat ic vaeke totti come.
en my mit he weer. en
na mittij. Het en is
geen cort wech en oec
meniger leie onlede on
der wege tontfangen
dat en dient my niet
totter heger der ruste
der ledicheit te come.
Dair toe soe geet oech
die crancheit myns li
chams vmits welken
alstu wael wetes ick
niet en vmacht te doen.
al dat ic wael wil ten
weer saeke dat ick op
hielt te wile dat ic ver
mochte. Inder seluer
epistele schreef hi oec
tot Hebridiu seggende.
Ic spreke totti niet tot
ene ygelicke. mer totti
wes wege in dat ouer
ste hie haue is als ick
wael bekend heb. En
hebstu dat niet ducm

le onderuonde en ghe
smaect woe rustelic en
sueteclick dat hi leuet.
wes gemoeede deser ert
scher dingē en der lich
amliker mynē gestorue
is. Dese getruwe kers
ten man en lieue vrint
godes en syns knechte
Augustijus die guede
Hebridiu sterf oec
cortelicke en vint tot
gade. In welcs ouer
ganck seē Augustinus
inde negenden boeke
synre biechte aldus se
get. Inde schoet abra
hams daer leuet myne
Hebride myn suete
vriend. O heer dyn v
crege soen leuet al dair
mittij. Daer leeft he
seker daer he my enen
mensche die des niet
onderuonde en hadde
als he waerlick duet.
alte duck en voel nae
plach te vinge. Du te
hantes en set he syn ore

niet an mynen mont.
Aer o heer myn god
he settet sine geestelic
ke mont tot dinre fon
teme en drinct dar
nu die hemelsche sma
kende wysheit na al
sijnre beger te altoes
sachich. **I**c en imode he
nochtant als dronke
niet te werde dat he
mijnre vet moge ber
geten. **W**anttu o suete
here den he indrinct
oec seluet onser niet
en vergeets mer altoes
onser gedechtich sijts.
Van sijnre groter danc
barheit dat he ons lie
ue here had bekiert.

O He gro **Alig cap**
te inuerige danc
barheit die helige leer
re **Augustijn** onsen lie
ue heer inwendelike
in sijnre siele gaf van
sijnre bekieringe. dat
machmen eens deels
merke tetter synen

woerde die hi tot god
sprict. **I**nde negende
boeke sijnre biechten
aldus seggende. **O** lie
ue here ic heb dy be
kant. wanttu bist my
god. **I**c hebdi bekant
alleen god te wese le
uendich en warach
tich. en **I**h in xpm den
du hebst gesant. **A**er
leider et was een tyt
dat ic dy oec niet en
kende. en wee der tyt
dar ic dy niet in en
kende. wee der blin
theit mijns herte dat
ic dy niet en sach. wee
der doefheit dat ic di
niet en hoerde. **O** my
licht du hebst my ver
lichtet. en ic hebdi ge
sien en ic hebdi genyt.
Beker hick niemant
en mynt di die di niet
en siet. **E**n niemant
en siet di die dy niet
en mynt. **A**er och
my lieue here wo laet

heb ic di gemynt. **O**
ouerste schoenheit wo
laete heb ic dy bekent
en gemynt. **W**ee der
tijt dair in ic dy niet
en kende noch en myn
de. **I**ndē seluen boeck
sprict he noch alte my
neutliche tot god. **O**
heer wie is dyns ghe
lijck indē gode. wie is
god alstu bist. **D**u bist
groet en groetmaken
de in heilicheit ontsich
telick en laelic. doen
de wonderlike dinge.
Och woe laete heb ictij
bekant. **O** warachtige
licht. **M**er dair was
een grote doncker wol
ke voer die ogē mynre
ydelheit gesat soe dat
ic dy niet sien en mocht
die claer sonne d'recht
uirdicheit en dat clare
licht der waarheit. **I**c
sone der duisternisse
wart gementelt in my

nē duisternisse want
ic dat licht niet en kē
den. **E**n wie heuet my
my dair wtgebracht
dair ic arme blinde
man sat inder duister
nisse en in schemeder
doet. **W**ie wasset die
my by der hant naem
om my wt te leide en
wie is myn verlichter.
Ic en soch hē oec niet.
mer he socht my. **I**c en
anriep hē niet. mer hi
anriep my. wie is dese
die my alle dit gedae
heuet. **D**an du **O** heer
mijn god ontfermher
tich en genadich vader
der ontfermherticheit.
en god alles troestes die
ons troestet in al onse
druck. **D**u myn heilige
god dē ic bekie mit alle
mynē hertē en danba
lick lof doe dīnē heilige
name. **D**u inlydes
van bauē mit groter

stemmen. **I**n dat inwendige ore mijns herten en seide. **F**iat lux. Het werde een licht. en een gte licht clam neder ende die duister wolke die mijn ogē bedect hadde die vsmelte. **I**ck op hief mijn ogē en sach dijn licht en ic bekende dijn steme en seide. **W**aerlike he du bist mijn god. en du hebst mij wtgeleit vanden scheem der doet. ende hebst mij getope in dijn wonderlike licht. en sich heer ic sie di. **O** hee alte grote danckbarlike lof moetty dair vā wese. **O** mijn god ick danck en laue di mine verlichter. **I**c byn alte saemē gekiert totti. en ic heb mijn duisternisse gesien dair ic in was. en de duistere afgrōt dair ic in lach. **E**n ick

vschricten en outfach mij en seide tot my. wee wee myne duisternisse dair ic in gelege heb. **W**ee wee myne blintheit dair ic dat licht des hemels niet in sien en mocht. wee der voerledenne onwetenheit dair ic di niet in en bekenden. woe laete heb ic di bekant. **O** alde warh du waerst in de licht en ic was in der duisternisse en ic en kende di niet. want bute di en mocht ic niet vlicht werde. het en is oec geen licht bute di. **I**n de negenden boeke sijne knechte sprict hi alte suetelic totte heer. in groter danckbarheit seggede. **H**eer want ick dijn knecht byn. **I**ck byn vmer s dijn knecht

en een soen dynre der
ne. du hebst myn ban
de geschoert. ic sal dy
sacrafiere die offer ha
de dyns laues. **O** sue
te here myn hert moet
di laue. en al myn be
ue en al myn crachte
moete di benedie en
lauē en secge. **O** hee
wie is dyns gelijck.
Antwort my heer en
secgt tot mynre siele.
Io hyt dyn heil dyn sa
lichgeuer en wilt niet
ontsien. **O** myn lieue
here wo haestelicken
wart my dat suete en
licht te der uē die sue
ticheit van mynē vor
ledenē leue en vā my
nē loegenē die my ont
sichtelick warē te late.
en dat ic die nu late
mocht dat is my blyt
schap. wanttu **O** wa
nichtige en alre hoech
ste sueticheit wt worp

ste die. en du gingest
weder in voer hē du
die dan suet bist ba
uē alle weelde. mer
niet den vleische en de
bloede. **E**n daerre bist
dan alle lichte. mer in
wendiger dan alle ver
borgē dingē. **H**oge ba
uē alle eer en hocheit
deser werlt. mer niet
de hoge in hē self. **O**
heer wāneer solde ick
tijts genoeg hebbe mo
gē. dat ic bedencken
mocht al dyn grote mē
nichuoldige waeldade
tot ons werts. **E**n sun
derlinge inder tijt doe
my tot meerre dingen
genectē. want myn
duisternisse alte groet
warē dan ic in lach.
En als dat myn gedec
nisse weder auerhaelt
dat wort my genuech
lickē en suet dat ic dat
behen mach mit wat

inwendiger prekelin
ge du my prekelst en
temde. En woe dattu
my slecht makedes inde
berge der oetmodich
die hoeuele myne ge
dachte en woe dattu
my die krumme kamesti
ge dingē slecht ende
recht maecte. En die
scharpe dingē gesach
tet. **Dit woe groter
uueriger ymicheit dat
he die psalmē las. xliij**

O hee wat **cap**
stemē gaf ick
wt doe ic lass
dauid psalmē die ge
trouwe lauelike sange
dijne laue. die gelude
der goddiensticheidē
die wtsloete dē opdm
dende geest. O heer
mit wat vlāmen ont
stach doe mijn hert tot
ty en in dy. Och of ick
dat al dē ontynck der
werlt vtellen mocht

wattet is dat me auer
al die werlt inde ker
ke singet di te lauen.

Non est qui se abscondat.

Want ten is niemant
die hē verbergemach
van synre heitē. En O
heer doe ic las dē vr
dē psalm. **Cū i vocare**

O god mijn rechtur
dicheit doe ick inwen
delicke anriep vhoers
tu my. en du hebst my
gebreit of gewidet in
der droefnisse. Ont
fermt v myns en ver
hoert myn gebet. dat
v schricte ic al ont sien
de. en verheite alle ha
pende. en ic verrou
de my O vader in di
re ontfermherticheit.
En dit gūck al mede
doer mynē oge in ouer
ulodicheit der tranen.
O here als dyn gude
geest tot ons is ghe
kieret en ons to seget.

Ahi sonē der mensce
woe lange suldi van
swarē hertē sijn. want
om mynt gi ydelheit
en suect loegē. Want
ic heb vēmāre ydelheit
gemynt en loegen ge
socht. **E**n du here had
dest thant dāne heli
gē groet gemaect en
hadst hē verweert van
der doet. **E**n hē gesat
tot dijner rechter hāt
daer he af sendē solde
dine belaeftē den he
lige troester dē geest
der warheit. en ic en
wostes niet. **E**n hi had
dē gesant en he was
groet gemaect. **E**n hi
was vresē vande doet
en opgeclōmē totten
hemel. **E**n die geest
en was voer niet gege
uē. want **ihs** en was
doe oec noch niet glo
rificiert. Die pphēet
riep woe lange suldi
van swarē hertē sijn.

want om mynt gi ydel
heit en suect loegē. **E**n
weet nu dat die here sy
nē heligē groet gemaect
heeft. Die geest roept
dat hi wept. et satote.
en weet en ic en wostē
niet. **A**er ic had also
lange ydelheit gesocht
en loegē gemynt. **D**an
om hoer de ict. en doe
ict hoerde doe beuede
al mijn bynenstē tsame.
Want ic dacht dattet
tot alsulke menschen
gesprake was als ich
geweest hadde. **W**ant
ic hadde die ydelheit
en die loegē voer die
warheit gemynt. en
dat was vners ydelh
en loegē. **E**n ic vscric
tē in my self. wāt ster
kehck ludent my van
bynen in grote rouwe
myns wederdenkens.
Och of sijt alle gehoert
hadde die tot noch toe
ydelheit en loegen ge

socht en gemynt hebbē.
Se solden licht verstoer
der hebbē gecomde en
soldē dat quade wtge
spege hebbē. En du o
heer solt se vhoert heb
bē. want se riepe totti.
want he is inde wan
achtigē vleisch gestor
ue voor ons. En ic las
voert an. Tornt en en
sundicht niet. en woe
wart ic doe bewegen
o myn god. die thants
geleert had op my self
tornich te wese vā my
nē voerledene sluden.
Doe dat ic voert an
niet meer en soldē son
digē. noch myn gude
dingē en warē nu te
hants niet van butē
noch sij en wordē oec
niet gesien mitte oge
des vleischs. inde licht
der sonnē. Want die
hē van butē wille ver
blipē die vrydelē lichte
lickē en werden wtge

stort inde dingē die
men siet en die tytte
lick sijn. En se lecken
oer verbelldinge mit
hongerigē gedachte
Och of se vermoet
wordē mit hunger en
seidē. Wie sal ons gu
de dingē toene. en dā
soldē wtge sege en my
pldent hoerē. Oheer
dat licht dyus ange
sichtes is getriekent op
ons. en du hebst gege
uē blijfchap mynen
herten. Want wij en
slen dat licht niet. mer
wij met dē verlicht nā
dy. op dat wi die wyl
neer in duistermissen
warē dat wi nu licht
in dy sijn. Och of se se
gē dat ewige licht in
der ewicheit dat ick
sach. Want doe ics ge
sinaect hadde was ic
herde droevich dat
ics hē niet toene en
mocht. Of se tot my

gebracht hedde oer
herte in oere oge en sei
de. wie sal ons guede
dinge toene. Want o
heer darr so was ick op
my self torrich inwen
delick inder slaepcae
mer myns herte. darr
ic outslape en outfoet
was. darr ic mijn alt
heit dode en di die sa
crifierde. En daer
gauestu blytschap my
re herte. En ic wriep
lesende van bute en
bekennende van hyne.
Noch ic en wolde niet
inmenichuolsicht wer
de mitte ertschen din
ge als een die vslonde
is vande tythike dinge.
want ic inder ewiger
sinnelheit alle ander
ter we wyn en shie had.
En ic wriep mit gro
te rope myns herten.
Om vrede en in dat
self. O die gesecht he
uet in dat self sal ick

slapen en ruste. Wat
wie sal ons dan weder
staen. als die rede ge
schiet die darr geschre
ue steet. Die doet is in
der victorie verwone
en du bist dat self her
de seer wanttu en wer
dest niet verwandelt.
en in dy is die ruste
die allen arbeit vgete
duet. want niemant
anders en is mity:
Wanttu en hebst geen
re andere dinge te
doen dattu niet en bist.
O heer du bist alle in
alle. en du hebst my
sonderlinge gesat in
ene hape. En o lieue
here ic las die psalme
en ic brande inwende
liche mit dinen vuer.
Noch ic en want niet
dat ic doen mocht de
doue en de doden van
welcs getal ic oec irst
was geweest. Ja een
wreet basser een ver

blint byter en blocket
was ic tegens der scrif
ten. die sueter ware ba
uē honich en honichra
te van dē hemelschen
dourwe ver suetet en
die van dīne gothickē
lichte verlichtet ware.
*Van sinte groet vuerich
en voertganc in helige*

Hier na opsat. xlv
was dese helige
man al vol uers dat
die gesontmaker in hē
ontsteke had. en na dē
helgē ewangelio wol
de he dattet solde ber
nen. En et brande seer
sterke hē in dē suete
weke die die ogē niet
en verdinstere. mer
al meer en meer vluch
te. En die plāme sinte
heliger werke sijnre
vueriger leringe en
sueter schriftē wt spre
dē sich auer al wīde en
veere doer al die werlt.
Also dat dān groet wo

der was van sijnē hel
gen leuē en sijnre lern
gē. Hi vertoefte sijn va
derlike en moderlike
erue en deildent sul
delick dē armē. Hi
wolde gerne in dē woef
tenie enichlic gewoet
hebbē. mer et wart
hē groetghick verbadē
mit dese vers. *Pom
bq mortuū xps ut qui*
Cristus is voer ons al
lē gestorue. op dat die
geen die nu leuē thant
hē self niet en leuen.
mer meer den genen
die voer hē is gestorue
en opuer staen. Mer
hi toech mitte sijnen
doer die wildermisse
daer he voel heliger
mensche vant die hē
volgedē. en he sette se
alte saemē in een cloes
ter. soe als hi self ver
telt. woe dat hi dat de
de mit langer en swar
te bangicheit. wande

rende doer die woeste
me wael twe iarr lanc.
Dat cloester dair hi se
infette stont oec inder
woestenie. dat hi da
tymerde mit hondert
collē ten mynste. en
dair leerde hi he alle
leue. en oec die hi me
de hadde bracht van
auer die zee. en den
arme italus na der
apostele manier. Als
alle dinge ynt gemey
te besitte. en god ghe
boet he alle doer hem.
Hir van seget he inde
sermoen dat hi dede
totte selue bruedere
aldus. Die maniere
en oerde der heremite.
welker leue alre clare
ste en alre heichste is.
dat heuet sine oer sprac
gename inder tyt der
aposteliker predicacie.
En dit sijn die volco
me manen den ick al
toes angehangen heb

oec inder tyt mynre
dwalinge. vinds den
welke ic oec vdiēnt heb
verlichtet te werde. en
der welker forme der
heichheit oec tot my qua
en doe en vtoech ic niet
langer gedoept te wer
de. En doe ic noch toe
meylaen was begerde
mijn goddienstige mod
dat ic weder te lande
trecke solde. En ic beger
de se inde bynenste der
mynē te hebbē en tsaē
mē mit deen te leuen.
Dair om toech ic wist
tot Simpliciae den he
lige man die god van
synre yonger ioeghet ge
dient had mit groter
deuotie. En ic bat he
mit tranen en ymger
begerte myns herten.
dat he my somich van
de knechte godes wol
de mede geue. En dat
dede hi vaderlike en
gudertierlick want

he wost wael dat ic in
Affrica een cloest wol
de tyme. En so nae
ic doe mit my Anastasia
Fabianus en Seuerus.
en dan oerre noch tre
toe. En Quodui Alpiu
en Pontianu. en den
arme Vitalis Adeoda
tus. en quam mit alle
desse in Affrica nader
doet mynre goddiens
tiger moder. En ic heb
dit cloester getymert
als gy wael weet dan
wij inder enicheit syn
afgescheide vande ge
rucht der werlt. En
het behaechde god te
geue een getnel van
hondert bruedere ver
lichtende onse herten.
Niet alleen na te vol
ge die alre helichste
vaders der enicheit.
mer dat wi oec in d' eni
cheit alle dinge inden
cloester int gemeyn
besitte solde na der ma

nierē en forme der
heliger Apostele en
vmds my wolde heb
gebiede. Aldus siet
dat voel vaders hebbe
geweest voer ons die
wij na volgen sollen.
mer nochtant en heb
be se niet geleert tele
ue na der aposteliker
forme. Dan om so en
schaeme ics my niet
te segge. dat ic een be
gyne en een hoeft byn
van he alle die na d'
aposteliker forme le
ue. Vande habyt dat
santus Augustinus doe
he inder woestenen
woende mit sine monic
he droech. xlvj capittel
 Sinte au
gustinus
en syne
brueders
droegen
in der woestene een
sunderlinge habyt. dē
was dat self habyt dat

he van s^ce Ambrosius
 den heilige bisscop ont
 sienck na sijner dopen.
 Datme oec secht dat
 tet he Ambrosius an
 toech. en s^o much ande
 re sege dattet he Sim
phianus gaf. dat no
 chtant den syne niet
 en verwandelt. want
 he mochtet wael outfa
 ge hebbe van Simphi
anus en latent he van
Ambrosius antrecken
 om die bisschoplike
 macht en werdicheit.
 En hi achte cleyne af te
 legge dat habyt der
 eerlicheit dat hi te dm
 ge plach na der werdi
 cheit sijner groter kous
 te. dan men nochtant
 syus gelijk niet en vat.
 En woe dit habyt was
 dat machme inde ser
 moen merke dat hy
 totte selue bruederen
 dede vande blarenen

soen. en begint aldus.
Pax vobis. Vrede sy
 mit v alre lieffte broe
 ders. dan hi aldus in
 sprict. Broders denct
 wat dat swarte cleet
 beduyt. en die pelsen
 gordelē en die ~~affschere~~ croē
 des hoofdes. Dat swar
 te cleet dat onduer en
 lelick is. dat bat scapt
 ons vsmadenisse der
 werlt. en gedencenis
 se ons doets. Dat gor
 del beduyt bedwingin
 ge der nyere of lemdē.
 Dat afgeschare haer
 beteikent datme van
 der herte afdoen sal
 alle ertsche gedachte.
 Want die heilige Am
brosius doe he my we
 der bare hadde in xpo
 inder dopen my doe an
 toech om dat ict he bat.
 En sprac. broeders
 betrachtet hy om woe
 onbehoerlike dattet is.

dat he onder dit gees-
teliche habyt houwer die
ghiericheit en onkuis-
heit verbergen solde.
O myn lieue broeders
alre hoechlicste is ons
die oetmodicheit noet-
truffich die hier in de
ser woesteme wonen
de syn. die vermits de
swarte cleden beteiket
syn. **Oec** is ons baue
al noet die doechde d'
suuerre kuisheit. die
darr is beteikent by
der gordinge ofte be-
dwinginge onser len-
de. **En** gehorsamheit.
die darr verstaen wort
by der onderworpen-
heit. **Wij** druege oech-
stock. by welke datme
discaplyn sal verstaen.
darr wij altyt to sulle
syn willich en bereit.
Van dese selue habyt
secht hi noch inde ande-
re sermoen totte selue

bruedere. **De** cana-
nu. en begint aldus.
O broeders wij die in
den habyt ons lichams
schme te druegen die
gelycheit des cruces
xpi. wij hebbe de nae-
me der geesteliker te-
ligie. en wij druegen
dat swarte cleet der
oetmodicheit. en wij
syn omgegordet mit
pels gordelen der kuis-
heit. **Dan** om laet
ons. ons huede dat
wij niet gelijck en syn
de bemaelde groneue
die van bute schoen
schme. en van binne
syn se vol onreinichei-
de. **Aldus** was dan
syn habyt als voers
is dat he in st droech
in der woesteme. **Als**
een zwarte kappe
mit eenre ankullen.
en mit wijde mouwe
lange auer die hande

hangende. en gegor-
det mit pelstriem. en
desen broeders gaf
hi self dese regel wst
mit synre engelscher
tegenwordicheit. **Woe**
Augst tot sponē quam
en pster wart georde

Duert. **XLij**
was een helich
bisschop die valerius
hietē to sponē die
griex was en niet wal
geleert inder latyn
scher tonge. Dese gu-
de man plach god erf-
telick te biddē dat hi
hē wolde touoegen
enē geleerdē beque-
mē man in d' schriftue-
rē om orberlicheit
syns volcx. En in dē
seluē tīdē was tot sponē
die rijke man die
alte grote beger te
had tot **Augustinu**
te hoerē en te sien. v
mids dat guede ge-

rucht synre doechdē
dat hi van hē vnamē
had en outboet hem.
Docht hi dat woert
godes eens van synē
monde hoerē. hi wol-
de hē kiere tot god te
dienē. Doe dat **Aug**
ustynus vnam qua
hi haestelick dair en
spraet mitte seluen
man also suetelick
godes woert. En doe
die bisschop valerius
syn toecomst vnamē
hadde. en hē gesien
en gehoert hadde soe
wart syn siel an hem
geknipt. en gaf hē
mit vaderliker my-
nen tot hē. en hi wart
wtermate blide van
her tē. En bat **August**
ynus vrntelick dat
hi een wijltjts by om
bliuē solde. En hi bra-
chte dair toe dat hi
hē liet priester orde

meer dat hi dede mit
groter anetuooldicheit
en oetmodicheit. en mit
voel tranen beruert. **De**
datter somich meynde
want hi also groeten
meister was dat he
dare om schreide dat hi
na sijne werdicheit
gene meerre staet an
en ginch. **En** troesten
ou spottelich en seiden
om. dat he noch meer
re dingē anstaende we
re. mer dat was veer
van sijne oetmodigen
herte. **Want** die pries
terlike staet die stont
he alsoe groet in. dat
he sich dare toe alte ou
werdich achte en mit
groter anetuooldicheit
an ginch. **Dat** geru
cht van sijne engelsche
leue en sijne vuerig
schrifte en geleerden
woerde vloech wijde
en veer mer alle. en

men hedde tot voel
stede gerne tot euen
bisschop gekare. mer
als se dare om quame
soe dede **Valeri** by si
de gaen. dat mens
niet vinderen kunde.
En **valerius** dancten
god ymchlich om dat
he sijn stedige gebet
gehoert hadde. en hi
hedde te mael gerne
gehat. dat **Augustinus**
dare nu stedeliken by
he hedde gebleue en
sijne volck apenbar
lich gepredickt inder
kerke. **Want** dat
meeste deel vande vol
ke van yponē was v
leit vander secte der
alre quaetster **Dong**
tiste. **Mer** **Augustin**
was al mitter herten
by sijne bruedere in
woesteme. en he docht
dat he noch daer toe
niet genoeg mitte en

was. en he genuechde
 noch een wijle in der
 enicheit te wese. En
 he dair te oeffenen en
 sich te bereide mit ym
 gen gebede. op dat hi
 te bequemer mocht
 werde den volck te le
 ren en te predicken.
 Mer den heilige vale
 rij docht dat he niet
 en outbreke en en het
 niet af Augustinus
 dair toe te noede en
 te biddē. als he by he
 was mit woerde. en
 als he van he was mit
 syne brieue. Augustini
 soe als he te mael myn
 lick en guder tierē was
 so en wolde hi he dair
 niet langer tegē sette.
 Mer mit mynen en
 detmodicheit begerde
 he noch den tijt te ver
 trecke om der woersei
 der saekē. dat mē oec
 mach merke in der

epistele die he totten
 bisschop Valeri schreef.
 En want se niet alte
 lanck en is. so wil ick se
 hier beschrue. Den
epistel de Augst schreef
tot Valerio. XLijij cā

D En alre salich
 ste en eermich
 ste vader. en
 inden anschijn des heere
 mit teynre mynne my
 nende sme alre genyn
 ste vader. Valerio. Au
gustijne priester. Zalut
inde heer. voer alle dy
gen beger ic en bidde
 dat dyn religiose moet
 heit beddenke wil in de
 ser tijt niet te wesen.
 En alre meest ind tijt
 datte mensche lichter
 vrolicher en outfenc
 kelicker is dan dat am
 bocht des bisschops of
 priesters of drake is.
 dat mē duet. verganc
 like onnutte lichte ofte

smelike dinge onder
he. **A**er dat hy gade
niet onsaligers of v
doemelikers en is. **I**te
dat oec niet in desen
leue en is en meest in
der tijt dat swaerre
arbeideliker of peri
culoser is dan dat am
bocht des bisscops p
sters en dyacones. **I**st
dat hi also strijt als
onse keiser xps gebiet.
mer dat hy gade oec
niet saligers en is. **A**j
woedanich dese manier
is dat en heb ic van
myne kintscheit noch
van myne ioget niet
geleert. en inder tijt
dat ic began te leren
soe is my geweld ghe
schiet vermits scholt
myne souden. **W**ant
ic en weet niet wat de
ic anders vmoede sal.
dan dat my die ander
stat des rueders gege

ue solde werde. die
doch de ryem niet hal
den en kan. **A**er ick
vmoede dat van my
ne heer dat he myal
soe wil betere dat ic
die souden voelre schep
heere eens begripen
wolde. eer dat ick
wost watter gedaen
worde. recht of ic ge
leerder en beter ghe
weest hed. **A**er seker
lick na dien dat ick
vut middel gesat byn
soe heb ic myn vmetel
heit bestaen te voelē
dat ic in myne begri
pinge hadde. **A**l wast
saek dat ic nochtant
te noere de dienst vol
periculē achte te we
sen. **E**n danc wt qua
me sommige en mercte
dat ic tranē wtstorte
ind tijt myns priester
like ordenerens. en
want se niet en wostē

83
die sacke mijns vrouwe
en mit wat rede dat
se mocht troeste se my
nochtant in gude moe-
de. mer die reden en
troestinge en hoerde
mit alle niet totter
wonde mijns vrouwen.
Glosa. Die broder s
troeste he als vorf is.
als dat he meerre dy-
gen anstaende were.
mer dat en hoerde
niet totter wonde syn
vrouwe tot eniger ver-
sachtinge. mer noch
vmeertredent synen
druck. **Mer** hi ontsul-
dichde die broeders
dat se dat wt guder
meyninge dede. **Wort**
volget inder epistole.
O heue vader valeri
noel en seer noel heb
ic onderuonde ende
meer dan ic vmoedt
hadde. **Mer** dat ick
enige nye bloede of

tempeste gesien heb
dat ic te voere niet en
wost. **Mer** die te schu-
we of te verdraegen.
so en kende ic te mael
mijn cracht niet. noch
en vmode te wese van
eniger weerde. **Mer**
die heer bespottē my.
en mitte dingē wolde
he my. my self toenen.
Al ist dat he dat niet
vdoemende. mer ont-
fermende gedaen he-
uet. **Want** dat haep
ic of seker wi ic mijn
siecheit bekenne. soe
sal ic al die schristuere
synre medecynē ond-
sueke. **En** al kniddende
en lesende dat bewer-
ke. dat mijnre sielen
bequeem starcheit ge-
geue mocht werde tot
alsulke periculosen on-
lese. dat ic der heilig-
kerke in dienē mach.
en dat en heb ic te noe-
re niet gedaen. **Want**

ic der tijt niet en had
de. want ic doe wart
geordeneert. doe wij
vander saekē des wer
kes dachtē. **A**ls die got
like schriftuer te bedē
ken en wi ons als de
beschickē woldē dat
onse ledicheit hed mo
gen wese ons totter
onlesdē te bereiden.
En tys war dat ich
oec noch niet en wost
wat dat my al ontbre
ke tot sulke wert als
my nu druct en pinccht.
En al heb ic dat inde
dingē geleert. wat dat
te mensche nutte en
orberlick is. **D**ie den
volck andient dat sa
crament des gotlike
woerts. soe dattet my
nu thant niet en is ge
orloft te vercrige dat
ic bekant heb my niet
te hebbē. **V**ader ba
leri gebietstu dat dat
ic vguen sal seker du

mynst my warlich.
du mynst oec die sel
ue heilige kerke. en
des hyu ic seker dat
tu my en oec oer lief
hebst. **H**er vmoed
stu my bequeem tot
oere dienst te wesen.
als ic doch my self bet
kenne dan du my ke
nest. **E**n ic en solde
my self oec nochtant
niet kenne. ic en heb
de my self ist onder
vynende lere kenne.
Her licht dijn helich
seget tot my. **I**c solde
gerne wete wat ty out
brict vande gueden
instructie. **D**an toe
antworde ic. datter
dingē noch alte voel
sijn die ic niet en wete
so dat ic lichtelicker
solde tellē die dingē
die ic weet. dan die
dingē die ic beget te
wete. **W**ant ic doet
wael sege dat ich

wael weet. en mit vol
 comenre gelouē halde
 dat tot onser salicheit
 behoert. **H**er woe dat
 ic dat self andienen
 solde tot ander lude
 salicheit. niet te sueke
 dat my orberlick is.
 mer dat voel luden
 dient op dat se behal
 de mochte werde. en
 dar steet my oet om
 te arbeide. **E**n et syn
 oec sonige dingē mi
 ners en is dar niet
 an te twiuele. men en
 vynt orberlike rade
 inder schrift. als die
 begrepen syn en beket.
Die mensche godes
 en mach dar wal me
 de diene den werke
 godes en den kerkeh
 ke ordeweringe. of
 he mach te bet onder
 den hande der quad
 mensche mit gesont
 consciencie leue of ster
 ue. so dattet leue niet

vlarē en werde. dar
 die oetmoedige ende
 sachtmodige kersten
 herte na suchte. **E**nde
 woe mocht dat geschie.
 het en geschiede als
 die here seget bidden
 de suekende en cloppe
 de. **D**at bedende lese
 de en werkende tot
 welker betomerisse
 so heb ic vande brueder
 begert. dat se my een
 cleyn tyt bewerue wil
 len van uwer alte puer
 ster eerwerdichster
 gotliker mynen. en mi
 begert ic dat oec vande
 dese bede. **W**ant wat
 sal ic doen sal ic den
 richter **xpi** antworde.
O heer ic en konde die
 dingē niet sueke. wat
 ick wart vande kerke
 liche dienst besweert.
 ajer ist dat he my seget
 schalke knecht. weert
 dat die dorpe eerre
 kerke enige auer dadi

gen mensche leet. ende
men groten vlijt dar to
dede datmē die vruch
tē vande dorpe verga
derē solde. **E**n weers
noet sōmige solden dy
dat gebiede auer die
Zee te trecke. en een gās
iāw dar te bliue. sō dat
geen claege dijn abten
cie wederropē en solde.
En dat om der erden
mēt der sielē mer des
lichams. dat dē armē
noettrustich is. **D**alme
dan dē acker versumē
der die ic mit mynen
bloede begatē heb en
nat gemaect heb. **E**n
den hunger der sielen
solde men voel bequeē
liker veruulle vanden
leuendē brode. weert
saekē dat die salicheit
der sielē vltelic geoef
fent werde. **E**n want
om segstu dattu tyts
out braeck te lere. woe
dattu mynē acker oe

fenē soldest. **I**c bidde
di segt my wat sal ich
dan antworde. **O**ff
wilstu oec licht dat ic
sege sal. die alde eer
sam valery. doe he my
geloefde in alle dinge
wael geleert te wesen.
Oeer sam vad valery
meret en andent alle
dese dinge. en ic bids
v mit begerte vinds
der strengicheit en d'
guetheit xpi. **E**n ver
mids sinē ordel en bar
herlicheit. **I**c bids v ver
mids den genē die dy
alsō grote caritmit tot
ons gegeue heeft. soe
dat wy di oec om dat
gewyn der sielē mēt
en doere vtorne. **E**n
alsō moetstu my god
en sijne xps een ghe
ruich der begerte ind'
suuerre gothker my
nen die du tot ons
werts hebst. Als ic vā
al dese mēt schuwen

lich out feugede inder
 mynen godes en woede.
Mer hi vtroeste sy en
 seide en bat he dat se
 doch alsoe drouich niet
 en soldē wese. wat mit
 ter beger te soe wolde
 he mit he wese al totte
 ende der werlt to. en
 hi wolde god voer he
 bidde dat hi he geuen
 wolde enē andere twes
 ter den geest der wan
 heit. die tot inder ewi
 cheit toe wolde mit he
 bliue. En op dat se
 niet wenē en soldē dat
 hi se also haestelic ofte
 bute oer wete begene
 wolde of van he schei
 dē. so seide hi he to mit
 vaderliker myne. **O**
 myn alre lieffte vader
 en brueders ic beger
 noch wst te cusse in
 den heer voer my wech
 naere inde cusse des
 vrede. Als hi oec dede.
 en scheide doe na der
 tijt van he als hi orlof

hadde vanden bisscop
 valery mit grote druck
 syns herte. van syne
 alre lieffte bruedere.
 die also ware als hi se
 begerde te wese. En
 hi vtroeste se echter
 suetelick en guder tier
 lick en seide he to. dat
 hi se geen weese en wol
 de late. en dat hielt hi
 he oec. Want hi plach
 duck tot he te comen.
 doe he priester was en
 den volke mit geesteli
 ker anwysinge inder
 stat diende. En oeck
 noch doe he bisschop
 was. soe wāneer hi dat
 van ouledē by konde
 gebrengē. En hi besor
 gedē se vaderliche in
 tijtliker noettrusten
 wtte bysdom. En aldus
 toech hi hen totter stat
 van yponē. en die heli
 ge bisschop valery out
 sienge mit groter reue
 rencie. en mit alte gro
 ter myne en bligtschap

pe. en beual he syn am
bocht te verwaere. dat
was de volck dat woert
godes te dispensieren.
Dare he and bisscoppe
om achter claptē des
he nochtant niet en ach
te. wantet die priester
Augustijn veruulden
dat he by he self niet
en vermocht. *En Augustijn*
vant die stat byna
al verwoest en verleit
vande ongeloeunge do
natiste. dare hi grote
arbeit to dede die we
der te brengen totter
rechtter geloue. *Vande*
sermoen dat Aug dede
tot sponen voer al de va

D*Je ders. 1. en*
vaders die
in olderdom
voertgegaen ware wol
de mitte 11ste dat hi
he apenbaerlick een
sermoen doen solde. doe
he noch priester was
en geen bisschop. van
den geloue der kerste

heit dat hi alte noede
gedaen hedde. Want
he docht dattet he niet
en beteemde want hi
noch ionck was. en se
in eer same olderdom
ware voertgegaen.
Mer die gehoersam
heit verwan die nitmo
dige scheemte in hem.
ayer dit sermoen bega
he mit alte groter oet
modicheit en dar wil
ic hier nu een wemich
afschriue. Aldus began
he syn sermoen. Oer
sam vaders die beger
te uwer vaderliker
myne eissche van my
een betamelic sermoen.
ayer der punten syn
voel die my daer in
veruerē en afstreckē.
Alle wolde ic uwer be
gerte gern gehoersa
syn. myn gemoede we
derroepet my dan van
en besorget dattet
niet en mach wesen
der ons selfs perikel.

Als totte wste om dē
 ic noch ionck byn. en
 gedwonge werde toe
 spreke in tegenwordi
 cheit der ald'. **H**oert
 soe schijntet vmetel
 dat ic mit onwysheit
 solde wille spreke ond'
 dē gene die die alde
 lerninge gestarct heft.
Dat om hed ic lieuer
 mit sinige boer by te
 gaen en die alre seker
 ste stat meer te vkie
 se. dats te hoere. dan
 het voel te segge of te
 leze. **H**er wat salich
 doen. v myne wil dat
 hebbe gedaen van my.
 mer onse scheemte we
 derwoepet. **D**at gebot
 der heiliger alder va
 ders dwinget. en wol
 de ics dan vniuers ver
 drach hebbe seggende.
 vaders v dmeiges my
 en spaert onser schee
 ten. **H**er want ic den
 ke dat v behoert t spre
 ke tot my. spaert die

alde want het betemet
 v. **S**oe solle se my mit
 ter heiliger caritaten
 dwinge dat se mach
 tich in syn. antworde
 de aldus. **S**preect du
Iongeluck wantet ond'
 aldus genueget van v.
En segge ic dan weder.
 lieue vaders wat sal ic
 spreke. wed' om solle se
 my antworde. **D**attu
 duck van ons gehoert
 hebste denct soen dattu
 van vniuers ionger voe
 get die littere geleert
 hebste. **E**n so en mach ic
 niet my outschuldige
 tegē v. welker herten
 my mit deser steine an
 cloppe. **W**at ont siestu
 di voert te brenge dat
 woert godes. ist dattij
 die ioeghet weder wept.
Vaumeli geboet den
 ionge **T**imothee segge
 de. **N**iemant en sal v
 smaen dyn ioncheit.
 predict dat woert go
 des mielich. ontbrict

di die rede. bidt en gy
solt ontfange. want gy
en sijdes niet die dan
spreect. mer die geest
godes die doer u spreect.
want dat u gegeue wt.
dat wort ons doer u
angedient. En hi om
werd ic benauwet mit
bangicheit. en wer wert
mach ic my kiere dan
totte voetstapen uwer
myne. En ic bidde der
seluer gotliker myne
dat se my vleen wat in
dichs van oer te spreke.
dat myne dienst ver
uulle mach en u beger
te vsaede. En also ver
uolchde die heue Augu
stinus dat sermoen
dattet seer genuuechlic
was te hoere. en seer
stichtelick tot oereleer.
Hi verdreef die qua
de secte der donatiste
wter yponen mit grot
nersticheit. en pre
dictē dat woert gods
mit vueriger stemen.

en mit also mynlike
gelaet syns ansichte.
soe dattet genuuechlic
was te sien en te hoere.
En die alde eer same
bisschop ualerio vbl
de mit groter blytscap
pe syns herte. en laef
de en danctē god seer
ruichlick dat he syn
gebet vhoert hed en
syn beger te veruult
auerulo edelick. En
he mynde Augustinus
mit alte groter liefde.
Der al was hi noch
tunt in anxt datmen
on afneme solde en in
eniger and stat bisscop
maeke. dat he oer alte
vacke geschiet solde
hebbe en hedde hi hem
niet nauwe bewaert.
en he tot eenre heime
liker stede late ghen.
Aldus soe wart dese
beruende lanterne op
uer heue opte hande
ler. op dat se lichten
solde alle de genen

die inde huse waren.
En syn gude gerucht
wart wyde en veere
inmeerrret. want he die
here een alte wise tou
ge had gegeue. voert
komende wtte gronde
eens wise herte. wat
he vercierde die woer
de sijne predicacien
mitte heilige leue. En
want he sach dat he by
syne brueders inder
woestene niet wesen
en mocht. Doe tymer
de he w in des bisscops
haue een cloester van
derke. dan he mede
begua to leue na der
apostele leue. En die
bisschop valeri gaf he
doe hi priester was ge
worde. en noch geen
bisschop by. Iponē ene
hof stat die al vol ge
mechte was. en want
die stede vande luden
gescheide was soe ont
fienc hi se alte gerne.
en dan tymerden hy

doe oec een cloester da
he die broeders in satte
die he vestichde in ene
heilige leue. En want
die stat niet al vere en
was vande lude. so qua
me die lude dan som
tijt tot he. die he dan
stichte mit sijne suet
leringe. en mit sinen
guede leue. *Doe dat
Augustinus fortunatus
verwan uut disputacie
dat een manicheus was*

Die niemere
vande heilige
vader *Augustino*. die
quam auer mere ynt
heilige lant. en oec totte
auer heilige priester
Iheronimo tot bechlahe
by der kribbe ons here.
En want die te mael
wys en wael besochte
was. so was hi besorcht
en had anet dat *Aug*
noch also besocht niet
en was inde kerstene
schrifte dattet allen
mensche diene mocht.

^{hē}
En schreef dair wat
af. en want Augustin
syn fundament op gā
ser oetmodicheit gesat
hadde. soe naem he dat
alto mynlick en guder
tier lich. en schreef hē
weder adattet alsoe
weer dat hi noch iouc
en onbesocht weer. mer
die myne en liet hem
ruste. Dair na do he
rouinus syn schrift
las soe behaechdent
hē alte seer wael. en
schreef hē doe weder
om. Aijn lieue soen
schryft vrylick. want
ic uwes gelycs niet ge
uonde en heb in scrifte.
en ic verblide my van
uwer leringe en gue
de leuen. Doe August
tynus noch priester
was en geen bisschop.
doe ter tyt was dair
oec een ongeloewich
quaet priester die
fortunatus hiet. die
voel volcx verleit had

mitter ongeloewicht
der manicheen. en et
was een strich des du
uels en had lange tot
yponē gewoent want
tet hē lustelick en ge
muechlick was dair
te wonē. En dat was
meest dair om. want
hi der dair voel vleit
en bedruge had. Mer
die borger van ypo
nē dwoege auer een
en se ginge hen totten
eerlike priester August
tine. en bade dat hy
doch mit fortunatus
den hereticus int ape
bair disputiere wolde
vander heliger mitte
godes. Augustine ant
worde hē dat hyt ger
ne doen wolde ter ere
godes. dair den volch
van yponē alte seer
lieftoe was. Want hi
te mael wys en mach
tich was. in te vesten
te conformiere en oec
to herdende alte suete

90
lich inder gothlicker
leer. **H**i was oer scerp
en strenge in tornelick
berispinge tegens al
die gene die hē setten
tegen die wyt godes.
Mer hi vragedē den
borgers van yponen
die tot hē gecomē wa
re. of fortunatus oer
willich weer tegens
hē te disputierē. Die
borgers die brachten
dat haestelick an for
tunatus. en troeste on
darr toe en badens hē
dat hi hē doch niet on
ledich makē en wolde
von hē te comē. **M**er
want fortunatus. A
ugustinus **M**al bekeent
had in voertijde. doe
he tot hartnagie woen
dē voer sijne volcome
re bekieringe. so en hed
de he darr niet gerne
an geweest en ontsach
hē herde seer. **M**er
van scheemte en uerf

ticheit der beden der
geenre dies mit hem
hieldē. so laefden he
int apenbar te comē.
en dē strydt der dispu
tacie an te nemē. A
ugustinus toech tot sine
heilige broeders inder
woestenie. en seic hē.
en bat oerre alre gebet.
En toech doe med tot
yponē. en darr quame
se op enē gesette dach
to saemē. **E**n darr vloie
dē ontellike schaere van
volke te saemē die uerf
telic en curioselic tohoer
dē. **D**arr wordē doe op
gedaē die tafelen der
Notarie. en die bescre
uē woerde. en antwor
de van hē beide. **E**n die
disputacie onder hē
tween geduerdē mal
dage lanck. **E**n die
questie was. ween die
natuer des quacks wee
comē. Augustinus die
heilige priester godes

beweest dat mit schone
clare rede dattet quade
des mensche wt vriheit
des wille gecome weer.
Fortunatus seide dan
tege dat die natuer des
quaets god eue ewich
weer. Des andere da
ges quamē se weder
by een. mer fortunatus
en vmocht geens syns
die kerstelike sekerheit
te veridelen. noch en v
mocht oec niet syns
selfs ongeloue bescher
men. **E**n hi outbraeck
inder antworde en sei
de. **H**i wolde noch bet
mit sine meeres sich
vspreken dat he niet en
vmocht te bescherme.
en seide oec hi solde sy
re siele raden dan he
niet genoeg af gedaen
en hedde. **E**n aldus
wart fortunatus ge
toent en geordelt by al
den genen dan hi gtwet
en geleert by geschenen

had. woe onmachtich
dat hi was syn secte
te bescherme. **E**n ind
confucien wart hi alte
seer gepynnet. en des an
dere dages ginc he wt
ter stat van **S**ponen als
een soen der vhesens
se. en en quam dan
niet weder. **E**n vnde
den andachtige ymige
gebede man de heilige
priester godes **A**ugus
tine. so wart dat quat
der ongeloue af gena
me van al der geene
herte. die dan tegen
wordich waren en diet
vname woe dan ge
ualle was. **D**ie guber
tiere man godes **A**ugus
tine die docepte na de
dat **fortunatus** van
dan geulume was
omtrent virtich man.
die alle an **fortunatus**
gehangen hadde. **E**n
hi wart verblift inde
heilige geest en dancet

god ynichlick en toech
doe weder inder woef
teme tot sine bruedere
en baetschapie he een
grote blytschap dat he
inmids der hulpen go
des de priester fortu
natus verwone had
die also voel mensche
bedrage en vleit had.
En aldus so wart die
heilige reyn kerste ge
loue inmids he geape
bart en vast gehalde.
En inde wonderlike
heete vuor der myne
so leerde hi en predice
hemeliche en apenbar
inde huse en inder ker
ken dat woert der sa
licheit mit alle betrou
we en tegens die here
tisen in affrica. En
alte meest tegens die
donatiste en qamchee
en ander heide mit
schrifte mit bucke die
he dar tegens ingecte
en mit sermone. Dar

he die kerstone onpre
kelicke seer af vblide
mit verwonderen en
laefde god te saemen
mit groter danckbarhe.
Ver mids deen dat hi
he also gude tymer meis
ter inde huse gods dat
die heilige kerke is ver
leent hode. die also seer
veruallē en neder ge
druct lach vande qua
de ongeloeinge hereti
cien. **V**ant alsoe als
voer s is so wate dat
meeste deel vande bor
gere van yponē vande
ongeloeinge hereticie
verleit. **J**a dat meer
is dat meeste deel van
affrica. was soe seer
vande donatiste here
sien verleit en hōten
om anderwerf doepē.
en hietē na de heretisie
Donatū donatiste. Die
andachtige boeke des
priestes godes augus
tini waren vloende

van wonderliker gra-
den godes. **E**n bewijse
like mit auerulodigen
rede en mit machte d'
heliget schrift. **E**n die
heteticie liepe tsaeme
mitte geloeningen ende
hoerde se mit groter
andacht en vliticheide
en brichte die **Notarie**
dare by en besochden
dat alsoe dat se wtge-
schreue worde. **E**nde
dare van so wart die
alre suetste roeke xpi.
auer al gestogt en die
auelclan leer des wer-
dichts te gedenke ma-
godes des helige pries-
ters **Augustini**. doer
al **Africa** gesprent.
Soe dat alle die kerke
xpi verblide seer hoech-
lick. **I**nder seluer tijt
disputiet de hi oec hoech-
lick. voer de bisscoppe
die he des baden seer
subalich vande **Crin**
bol. dats vande **Crede**

ous geloue. **V**alerus
hadde noch al anet
datine he mit geweld
afueme solde. en an-
ders ware bisscop or-
demete. want hi wost
wael datine dan seer
na stont. en dicwyle
om wt was geweest.
Soe dat **Augustinus**
bisschop wart georde-
niet. **I**n capittel.

Die alde eer-
sam **Valery**
mercte dat
he van alderdom inde
licham krank was.
En dare om beschicte
hyt mit heumelicken
brieue ande ouerste
bisscop van kartagie.
en naem syn alderdo-
en crancheit syns lich-
ams voer. **E**n beger-
de dat die eer sam heli-
ge priester **Augustin**
de stoel syns bisdoms
outfange moest. en in
synre stede bisscop ge-

ordemart werde. **E**n
dat hi begert de ueruech
he mids antworden
der weder schriften.
Daer na vergaderde
die alde eersam vale
ri een deel bisscoppen.
en mit naemē de bis
scop van calamene.
en meer heiliger bis
coppē en wiſer geleer
der manne. **E**n alle
die clerckdy van ypo
nē mit al de borgeren
en gemeyne volc der
stat. en wtſprac die
begerte sijns herten
voer hē alle. dat se oec
op die tijt noch niet v
moedt en hadde wat
hijt hē noch verborge
had. **S**ijn begerte was
dat sjs gehenge wolde
dat die heilige andach
tige priester **Auguſti**
ne de stat sijns bisscop
stoel ontfange mocht.
Die bisscoppen mitter
cleredien en mitte ge

72
meyne volke vbliden
hē des te saemen seer.
En riepē mit groter
vroude en ymiger be
gerte dat ment volbre
gen solde en latent ge
schien wattet hē alle
wael behaechde. **E**n
hadde sijn groete gue
dertierenheit. en sijn
heilige exempelike le
ue en sijn vuerige ser
monē wael besocht.
en onderuonde. en se
kende hē wael. **M**er
doe **Auguſtini**
die priester gods dat
vnaem. so wart hi alte
seer ontdaen en bedru
ct van herte. **W**ant hi
en had om dā mit
voer gehuet. en hi we
der stont mit groter
uernsticheit en eersa
heit. mer hi en konde
niet ontkome. **E**n hi
seide oec dattet tegen
gewoente weer dat
yemant bisscop solde

werde te wyle dat die
ander bisschop noch
leefden. **E**n die ande
re seide dair tegen.
dattet wael geschien
mocht en te geschie
plech. in andere lande
en auer zee. en oec in
africa. **S**oe dat he
gedwonge wart en
het he ordeneren. mer
nochtant mit grote
druck en bangicheit
sijns herte. **A**der na
maels doe he innaem
datter in bisschoppen
Concilien in gesat was
datme gene bisscop
ordeneren en solde te
wyle dat die ander bis
schop noch leefde soe
beclaegde hijt seer
dat he dat onrecht
gedaen was. **V**an
om vhuende hijt dattet
de andere niet geschie
en solde. want hi hal
pet insette inder bis
schoppe naet. **D**atme

al die statute en in
settinge der priester
en bisschoppe de gene
diene ordeneren sol
de te voeren eer dat
men se conformieren
wist apenbaren solde
vande ordeneren en
dat geschieden voert
an alsoe. **H**et was he
seer swaer dat hi bis
schop wesen moest. wat
he schrijft aldus van
he selue. **I**c en voele
in gene dinghe meer
dat my god so verbol
ge is als hi in. **A**lso
dat ic die niet wer
dich en byn gesatte
werde ten tyem. in
byn gesat ten weder.
dat is hocheit des re
gements der kerke.
Hi hadde in sine her
ten wtuer care ver
worpe te wesen inde
huse godes alle die da
ge sijns leuens. **E**n
heuer oetmodelic te

dienē dan gedient
te werdē. **A**l wast doe
he priester was dat
he doe wt groter ruc
richeit der mynē dē
woert godes predic
tē. **N**ochtant doe hi
bisschop gemaect wā
en hē die schape des
herē te male beualē
wārē. so was hi noch
alte voel vltiger en
ernstiger. als eē guet
getrunne hierde sijn
schape te werdē en te
voedē indē grūdē grōe
nē crude der heiliger
schriftuere. **E**n seer
sorchuoldeho die te
bewaerē woer die wul
ue der ongeloevinger
hereticie. **E**n all be
reit te settē sijn siele
woer sijn schape die
hē vande heer beua
lē werdē. en willich hē
te dienē mit voel ar
beits beide nachtes
en dages. **D**es dages

mit predickē en schri
uē. des nachtes mit sijn
nē yngen gebede tot
god te stortē mit voel
tranē. **E**n was bereit
sijn siel. dats sijn leuē
te settē vorr ou salich.
Van suere groter sober
heit en armoedē. **I**n

Helhielt die sel
ue soberheit
doe he bisscop was die
he inder woestemen
hielt onder sijnē brue
der ken. **H**i en at geen
vleisch dan als die gas
tē quame. so had ment
opter tafelē om der ca
ritatē wil. **H**i at wer
moes en huse sonder
alie en sonder botter.
en oec onder wylē bo
nen en erwytte en al
sulck strot. **H**i at sijn
spise als medechē. hi
dranch wijn mer den
seer gewetert. mer
dat moest he doen om
siecheit sijnre maegē.

Hi hadde alsoe grote
myne totter armode
dat hi se syn brunt hie
te te wesen. **A**ls hi oec
in ene sermoen secht
totte broedere aldus.
O myn lieue broeders
al siet gy my inde bis
schoplickē stoel sittē.
ic vbljts my nochtant
hoechlickē dat ic my
lieue brunt die armo
de behalde mach.
Mer was dān vmat
ouder dē brueders
die meer behoefden
dan die gemeynt dē
plach he dat naderli
kē te orlouē. **E**n dan
ontschuldechē hi se
voer dē andere brue
ders dat se dat mit sy
nē orlof dedē. **E**n als
men inde sermoē vint
dat hi tottē **C**anonike
dedē. dat aldus begint.
Caritati nrē. **I**nden
seluē sermoen seget
hi. **I**s yemant ouder

onse geselschap cranch.
of die na der siecheit
niet vastē en mach.
soe dattet hē noet is
voer der gesett mail
tyt to eten deen en
biede ics niet toe ne
mē. of hē wat vante
ligosen manē of vrou
wē gesant wort. **D**es
se butē dē cloester oer
maeltijt niet en doe.
Mer die starcken en
moeste buten tyden
niet eten. **E**n in ene
andere sermoē seget
hi. **N**iemant en sal
niet werletliche lude
butē den cloester etē
of drinckē dan wa
ter en bwet. dats te
verstaen inder stat.
Want van groter my
nen der armoeden
plach hi gern vande
almyssē der armen
geuoedet te werden
diemē inde hertstock
offerde en die offer

hande der geloening.
 mer die canoniken
 en dede des niet ger-
 ne. Inde voer seiden
 sermoen Caritates
pre totter clerken ca-
 nonicke. so sprac he
 in groter mynne der
 armoede aldus. An
deut den kercstock
 mijn lieue brueders
 en wi solle al genoech
 hebbe. het is myn har-
 de genuechlic dat die
 onse cribbe mach we-
 sen en wi die beestke
 godes. Hi seluen die
 soen godes Ihs xps hi
 is onse kercstock. he is
 onse cribbe dair wy
 af geuoedet werden.
Ist sake dat wy syn
 beestke syn. wat vād
 des gesynnes ist die
 syn beestke niet en
 voedet. Woe voel te
 meer dan salt doen
 onse gudertiere vād
 onse lieue he Ihs xps.

Hi en plach oec niet
 alleen warachtich ar-
 me te wese. mer hy
 plach oec wt vuerich
 syns greestes die ande-
 re mede dair to te ver-
 maene. En seide oec
 niet alleen dat se syn
 bruit weer. mer oec
 mede dat se xps bruit
 weet. En besittinge
 der heiger lude. een
 leuen der saliger. En
 sekerheit der gelou-
 gen. een cierheit der
 clerke. een leuen der
 monicke. En schoen-
 heit der edelinge. een
 groetmakinge der ry-
 ke. O broeders dit is
 die heige armoede
 en we se helt en myniet
 die en mach in geene
 behoeflicheit arbeide.
 en dat en is geen wo-
 der. want he wort ge-
 geue den heer alre-
 ding in eenre besit-
 tinge. Dair om seget

hi voert. **M**ijn lieue
bruederkens weest
gern arm. want die
here heuet die armen
vhoert sprict dauid.
en syn ore heuet ver
hoert oer gebet. **E**va
mijn lieue broeders
weest arm. en niet al
leen mitte woerden.
mer oec mitte werke.
en mit gotliker myn
nen. **A**ndenken de wat
dat he ons seget. die
gene die hē selue onse
loen heuet gemaect
inde altair des cruces
want hi seget. **D**alich
syn die arme van geest
want dat rijk der he
mele is oec. **M**er niet
die hē mynse arm toe
wese. als die hypocri
te doen die van kute
armoede predicken.
mer se en wille selue
geen armoede of gee
noet hē. **A**Der dese
heilige vader al was

hi hē self strenge en
sober. hi was nochtat
den andere milde en
gudertiere. **E**n hi en
hadde niet gern dat
se meer dede dan se
vmochte. alst oec
wael scheen inde ser
moen dat he dē here
mitē dede. **I**n tenodui
dair he seget. **O** brue
ders wi solle dat lich
am voede. mer niet
dode. wy sollent spise
en onthalde. also voel
als onse starcheit v
mach. en also willet
god onse here hebbe.
mijn lieue broeders
also voel heb ic v ge
bade en gesecht. **D**a
om myn broders soe
to herde ic v en vmae
ne v en gebiede v dē
niemant sine licham
meer en tēme dan
die natuer druegen
en kan. **W**ant ic sie
wael dat uwer sonich

Ixxx. of xc ianr alt
syn of hondert. en dē
gy also seer ind myne
godes sijt beruende.
dat gy uwē licham al
te seer cructet en castiet
dat gy genē wijn en
drinct. Ic heb anxt
dat gy god dan meer
mede ver toerut dan
behaeget. En dē sul
ken gebiede ic inden
naeme xpi. dat se doch
des sonnen dages en
op allē hoichtidē wijn
sollē druckē. Also wil
it hebbē. en alsoe ge
biede ic u te hal den
indē naeme xpi. Dat
wi onse licham niet
en doede. mer alsoe
besorgē en voede dat
se oere schepper behou
lich mach diene. **Wo**
dat he dē clerke beual
int gemeyn te leuē. Amj

De scē **Augus**
tynus bisscop
geworden was doe
geboet he dē clerken

die hē in sinē bisdom
onderdaen ware. dat
se gemeynheit solden
haldē en leuen sonder
eigenheit. **A**er want
he sach datmē dat sta
tutiū niet wal en hielt.
En datter voel auer
treders worde. dan
om so wedertiep hy
dat statutiū. en leet
dat die clerke en die
niet gepromomert en
ware eigenschap had
dē of se woldē. **A**er hi
en naem hē dan om
oer clerks prauende
niet. mer namaels
conformierdē hi dat
mit oere consent. En
doe en moestē se niet
eigens hebbē. of men
dede se witter tafelē
dan der clerke name
in beschreuen ware.
Dat statutiū refor
mierdē hi aldus. hi
naem die clerken dat
syn die canonickē te
saemē. en hietē laza

rus den drake dat pā
Actium apostolorum lese.
Dair aldus steet. Quil
tidī credenciū erat
cor unū et aīa unū in
dm. Der voelheit der
geloenger was een
hert en een siel in ga
de. en niemant en sei
de ver sijn te wese. vā
den dinge die he besat
mer alle dinge ware
hē mit gemeyn. en nie
mant en was behoe
uich onder hē luden.
Die besitters der ac
keren of der huse vros
ten dat en leiden dat
gelt voer die voeten d'
apostelen. en men deil
dent ene ygeliche na
dattet hē noet was.
Doe dit die drake la
zarus in dē latijn gele
sen had. Doe seit die
gudertiere vader. Augu
stijn noch ander wof
na. en seide woert niet
gebiedelich. mer suete
lick radende gudertu

liche mit biddenden
woerde. Nu bid ic oec
mit my god dat myn
vmoegen moete. En
die clerke consentier
dent hē mit beloften
gudertierlich sonder
dwanck. En also als
men in sine bucken
vynt. so had he al sy
religie ap gemeyn
gefundiert. En die
helige religie is niet
formich en sluit al op
der apostelen forme
en leue. Die wste is
gemeynheit der die
stedelike tsaeme wo
ne als der voel tsa
eme wone. En dat
merct mē wttē vof
woerde. multitudo
credenciū. Der voel
heit der geloenger.
als vergadert in een
vmoegen der saeme wo
ninge. Die ander ge
meynheit is der gref
teliker eenheit. Als
wāneer datter som

my al soe als ic myner
ue broest hadde en den
arme gedeilt hadde.
dat dede se oec al. En
die mit my wese wol
de en vande gemeyne
leue dedent oec. **O**n
solt oec wete en vgot
liche myne moetet we
ten. dat ic myne bwe
ders die mit my bliue
gesecht heb. **D**oe wie
ret heuet dat hi dat
vrope en deilene den
behoeringe en maket
mit gemeyn. **H**i heft
die kerke vnnids welk
dat ons god voedende
is. **M**er die wat eiges
wille hebbe. en de god
noch syn kerke niet
genoech en syn. die
bliue daer se willen
of dar se moege. se
hebbe oer vriheit mer
se sien nael toe of se
oec die ewige salich
inder vroude mogen
hebbe. **V**an sinte groe

**behuethert en onthal
ding der kuisheit. Lv.**

Onder tijt sinte
bekieringe soe
leefden he in reinicht
syns lijfs en siele. dar
hi gene cleine arbeit
toe en dede. **W**ant hi
bekende mael dattet
sulke gawe was so dat
der niemant mit syn
re crachte vercrigen
en mach. **D**ar om bat
hi god stedelick beide
dach en nacht mit voel
tranen en mit wel wne
kens en vastens. en v
creech dese genade va
den heer. **V**an deser
gawe der onthaldinge
sprict hi suuerlicken
totten heer inde tiende
boeke sinte biechten
en secht aldus. **O**he
ue here en is des men
sche leuen niet opter
erde strijt en tempta
cie sonder myddel. **D**a
om so en is alle mijn

haep anders niet dan
in dy myn hulper en
in uwer seer groeter
ontfermherticheit. **G**e
uet here dat du gebie
des. en gebiet dan wat
dattu wilste. **O**hē du
gebiets ons onthaldin
ge der suuerheit. **D**u
was der een van uwe
knechte die spracck.
want ic wost dat nie
mant kinsch wese en
mocht god en geuet
hē. **E**n dat behoert d'
wijsheit te wetē wē
gaue dattet is. **D**umts
onthaldinge der suuer
heit werde mi verga
dert en weder in dat
een gekiert daer my
af geulumē sijn. **O**he
ue here he mynet dite
myne die siet mit dy
mynet dat he om di niet
en mynet. **O** myne die
altijt beruet en niet
wtgedaen en werdest.
O gothike muet. **O** my

god ontfenet in myn
myne. **D**u gebiets ot
haldinge inder suuer
heit geuet dattu ge
biets en gebiet dan so
wattu wilst. **D**eker
here du gebiets dat ic
my onthaldē sal vand
begerlicheit des vlei
sches. en van begerli
cheit der oge. en van
houwdracht d'werlt.
Vander echtschap hebt
gy my wat beters ver
maent en geleert dat
georloft was. **E**n wat
gy dat gegene hebt d'
gy my vermaendē so
ist oec also geschiet.
En oec eer dat ic een
dispencierte wart dy
re sacramente. mer
noch leue in mynre
memorie die vbel di
ge der dinge dairick
af gesprake heb. **A**er
als ic sie en merke so
lope se my al togens.
mer inde slape wan

97
neer ic slape en myn
re crachte der ue. so en
brenge se my niet allee
tot gemuechte. mer
oec tot consent. en die
bedriechlike bespotti
ge is also starck in my
re sielen en in mynen
vlesch dat se my slape
de valsche dingē rade.
dat se my als ic waeke
niet en doete doen. **O**
here myn god en byn
icks dan niet. en noch
tant ist so groet onder
sheit tussche my self
en my selue. in een cor
te stonde dair ic to gae
inde slape en dat ick
van dair weder kiere.
Mer lieue here waar
is dan die rede dat ic
sulke ingeuen weder
staen mach als ic wae
kende doe. **W**ant ho
me my die dingē voer
als ic waeke so bliue
ic onbeweget. mer en
wort oec die rede niet

geslate mitte oge en
en geet se niet waken
de wt mitte sinne des
lichams. **E**n waer af
dat wi inde drome we
der staen en gedenke
ons opsattes en bliue
alte puerste. en en ge
ue oec inde drome ge
consent. tot sulken on
puerheide. alsoe voel
onderscheits is. dat als
wy outspringende wed
gaen totter rusten der
consiencie. **A**l en heb
wi dat tot andere tīde
niet gedaen. nochtant
sijn wy dan droevich
als wy outspringe of
dat in eniger and ma
nietē geschiet weet.
O almachtige god en
is dyn hant niet mach
tich alle die qualen on
ser sielē te genesē. **E**n
mit dynre auerulodi
ger gracie alle die on
suuer beweginge oec
inde slaep te verwyne

en wt te doen. **O** lieue
here meer en meer salst
tu dyn gracie in my v
meere. op dat als wt
gedaen is die hyme der
vulre begerlicheit. dat
mijn siel dy altyt na
volge en niet rebel en
sy. **O**p dat mijn siele
niet slapende en con
sentier. want op dat
niet sulcs wat of des
gelijcs my en lust als
men my wil dwinge
in enē suuere begerē
des slapens. **E**n dat en
is oec dē almachtige
niet gewet. die meer
mach geue en doen
dan wi mogē bidde of
vstaen. **O** here dit en
heb ic niet gesaget dē
ic noch alsoe voel ind'
maniere des quaets
byn. mer ic hebt v my
nē guder tierē heer v
telt. verbliden de my
mit vrese. in deen dat
tu my heb st gegeven

victorie. en droeuen
de in deen dā ic noch
onvolcomē in byn. agh
hapende dattu noch
dyn outfermhertich
salst volbrengē in my
tot volcomē brede te
raekē die mitti hebē
sollē alle mijn inwen
dicheidē en wtwendi
cheidē. als die doet v
slondē is ind' victorie.
Hi en wolde syn sust'
niet die nochtant een
alte wijse vrouwe wā
en vol helicheit. noch
syus brueders dochte
te by hē in sinē hane
niet late wonē. **A**er
hi seide. al en weert
hē geen hinder het
mocht dē andere brue
dere hindere. **E**n al
weer syn suster en sy
nichtē alsulck datme
dā geen quaet van
vmodē en droft. **A**lsul
ke personē en mochte
nochtant niet altoes

wese sonder and meer
vrouwe personen die
he diende. dan mocht
dan hinder af comen.

Oec en wolde he des
niet hebbe om ee guet
exempel te lere. En hi
en wolde oek mitten
vrouwe niet alleē spre
ken. dan alst ind lichte
was of om heimehke
noetsaekē. En alst he
gebaetschapt wart
datter enige vrouwe
quemē die he gruetē
of anspreekē woldē so
en giuck he niet alleē
dar toe. Mer he naem
sōmich van Canonike
mit he en giuck dan
gudertier ho tot he en
hoerde oer redē en sei
de he wat guets tot
oerre leringe. En hi
plach die Canonike
na alle sijne macht
tot behuethheit te hal
dē. En al was hy al
vol vande hemelsche

vuer godes. hi gaf he
nochtant allen ee guet
exentpel in alre eer sa
mer behuethheit. alsoe
dat se mit genē reden
te denckē of te seggen
en hadde. Ja dat gi ond
gebiet dat en duet gij
self niet. *Wo grote mi
ne en vadhke he fde he
had tot sine volc. Ivi*

I was hi te mael
vhtich en gehor
sam den insprekē godes
en sattet vromelic te
werke. En hi hadde
altoes lieuer in alre
onderworpenheit ge
horsam geweest dan
den andere te gebiede
En dat he inder bisscop
pē Consiliū beu alen
plach te werde tot
orber der heliger ker
kē. seer oetmoeheke
was hi dan in gehoer
sam. En syu gehor sa
heit was geciert mit
te vuer der gotlicker

mynen. **E**n hi was oec
sine onder sate seer my
lick gudertiere gehou
sam. en plach te staen
waere voer der doere
en te wachte op somm
ge tyden of yemants
syns begerde. en wat
datter toe he quamen
guden en quade. wer
digen en onwerdigen.
Doe plach hi eens yge
licken saech guetelick
an te hoere. en ene yge
lick behulpeho te wese
en troestelick. **E**n woe
menichuoldelic dat se
om an quame. he was
nochtant ene ygelike
genoech in allet dat
he ymocht als ee guet
vader. **E**n dat hi oec
somtyt om der geente
wille die des behoefde
die werltlike machte
te versueke plach. **E**n
als hi he verweruen
konde dat se begerde
en te doen hadde. soe

was he mit he blide.
mer alst soe niet en
quam soe was hi oec
mede bedruct. **W**ant
dat had he voer een
ewige gewoente alre
mensche ongeualle te
beschreien. en mit al
re mensche vor spoet
int guede te verblide.
En hi had dus grote
arbeit om sulker sae
ke wille onder sy vol
ger die gotlike myn
ne dan hi se vaderlic
ke mede mynde die
maectent he al licht.
Als hi oec secht op se
Johans epistel. **W**ij
sien dat die heesthen
duch grote onstueri
cheit an der moder
borst maecte als mit
stote en hortte en oec
byten. wan se sugen
wille. **N**ochtant is
der moder dan bet
dan mede toe mode
dan of sy se niet sugt

en woldē. vermits
grettheit der liefden
die se tot oere yongē
hebbē. Al doen sy oer
nochtant somtijt wee
wee mitte stote. want
dat van caritaten ge
dronckē wort. dat en
wort niet geest noch
omierdrechtlich. Also
wast oec mit hē. en
dar om vluwē se tot
hē in alle oere noede.
recht als die kuycken
onder der moder vloet
gel. En want hi se al
soe vaderlich mynde.
en soe guder tierlike
hoerde. so warē sy hē
oec weder te gehoer
samer. Also dat hys
hē verblide in dē heli
gan geest van oeren
vdechoz. En oec woe
grote onlede hi hadde
alster yemant sieck
was en syn toecomst
begeerde om van hem
gebedeyt te werde.

soe liet he alle dinct
staen. en was oer te be
ger te gehoursam. **Woe**
he tot Iheronimo seer
oetmodelic schreef. Wy

Die hi noch
een yonck
bisscop was.
al was he auerulodich
in voel kunste en wys
herde. Hi was nochtat
sorchuoldich en beayt
of he in enige saeken
dwelē mocht in sinen
schrifte. Dar om plach
heden vaders en dē bis
schoppē die syn schrift
begeerde oetmodelich
te biddē dat si hē corri
giere woldē. En baue
al plach hi sē Iheroni
mus correctie seer oet
modelich te biddē. wat
hi een seer alt wys be
socht leerre was. Al
woende se te mael voer
van een. nochtat plach
Augustinus eer sam ba
dē tot hē te schrieken.

En mitte iſte Alippio
en doe die weder come
was en he vteldē Ihe
ronimus forme en ge
daente wiſe ende ma
nier. ſoe wieſtj noch
meerre heſde en wer
dicheit in he tot Ihero
nimo de helige priester
godes. en ſchreef dan
na menige epistel tot
he. En doe Alippio we
der was come ſo ſcreef
he in aldus dan woer
de tot he. veruult mit
grotter troude witten
ſuete woerde die hem
Alippio van Iheronimo
vteldē. Sijne alte heſ
te heer en vinds der
oeffeninge der alte
ſueter myne werdich
te dienē en om te batte
ſine alte lieſte brued
en mede priester Ihero
nimo. Augustin. Sal
uut. ic. Niemand en
heeft vermits de anſie
pement als bekent ge

weest. als my die vro
liche ruſte en hibernel
oeffeninge dijner v
ticheit in ſchriſte. en
dijn gotlike leringe
my di ſo warachtelic
te kenne geeſt. Noch
tant dat ic di te maal
ſeer beger noch het te
kenne. nochtant heb
ic di al een wenich te
myne. als ic niet en
heb die tegenwoordich
dijns lichaams. Die
my die alte ſalichſte
en w biſſcop Alippio.
mer doe des biſdoms
werdich vtellet heeft
die dy geſien heuet.
En ic en mach des niet
vſaekē die gedaente
dijns lichaams en dyn
anſichtes en is my een
deel dan van ingefre
tet. En want gy my
dan ten iſte vants ge
menschap des geeſte
vants welkē dat wij
in een geknupt werde.

En dan na vmits
 den woerde Alipio
 my oec mynet. soe en
 byn ic niet als onbe-
 kent. en oec geen synd
 als onschemelich en
 beuele ic synre brue-
 derlicheit. brueder
pfuturu. den wi ver-
 mits onser vlichheit.
 en mede vmits uwer
 hulpe warachtelick
 geluckelic tocomende
 hape. Mijn gemode
 dat ophrodelt inder
 begerte om nutty te
 spreke vants nlich-
 der schriftuere. die
 wij in xps ihu onsen
 heer hebbe. die ons
 voel orberlicheiden
 in brenge. en oec som-
 nige wech kunst des
 weges. Die he ons on-
 selieue here Ihs gewe-
 sen heuet vmits uwer
 caritate niet cley-
 en gewerdicht te die-
 ne. En voert so screef
 hi he om orberlicheit

vander heliger kerke.
 Int lest vants epistole
 schreef hi voel ander
 dinge begerde ic wael
 mit uwer suuerre her-
 te te vercallen als vants
 kersteliker vlichheit
 en studio. mer dese my-
 re begerte en mach gee
Epistel lauck genoeg
 wese. Mer brueder pfu-
turus de ic my vblide
 tot u gesant te hebbe.
 die mach aueruloede-
 lick geuoedet werde.
 mit uwe suete mynlike
 weder sproke. Mer
 behal delick brueder
pfuturus vrede. so behie
 ic dat he uwer gothick
 sueticheit volre is dan
 ic. mer ic byn uwer be-
 gripeker dan hi. En
 als he vmits gothiker
 hulpe weder come is.
 en ic wt synre borst
 van di veruult deelaf-
 tich byn worde. so en
 mach he dat in my le-
 dich en begerich is mit

dijne synne niet ver
uulle. **E**n soe salt ge
schien dat he uwer an
ulodiger sal wese en
ick behoenger. **D**ie
self onse bruder bren
get oec sonige schrif
te van ons mit he. en
ist dat uwer dicheit
vlichticheit dair to greeft
die te lese. so bid ick u
dat gy dair toe doen
wilt reyne broderlike
strengicheit. want ic
en vstaets anders niet
datter geschreue steet.
Die rechturdinge sal
my berispe in onser
herticheit. en dat alie
des sunders en sal my
hoeft niet bet maekē.
dan die genesende be
risper mynt my meer
dan die smeiker die dē
hoeft saluende is. **A**lte
swaerlick kan ick self
een guet richter wese.
als ic oec self geschre
ue heb. **S**oe dat ic dā
niet angstulodich of oec

te begerlick in en sy.
Ic anmerke oec som
tijt myns selfs gebre
ke en myn onuolto
menheit. mer die wil
ic nochtant heuer vā
myne betere en wiserē
hoere. **O**p dat als ick
licht my self berispe
te recht. dat ic oec dā
weder om mit my self
smeike. **E**n ic my dan
laet dunckē dat ic vō
my self meer een angst
ulodige dan een wa
richtige sentencie ge
geue heb. **D**ie heilige
bisscop Augustinus
schreef tot Iheronimus
al meer dan eens dat
hi he nochtant niet
weder om en schreef
mer dat naem he al
mit oecmodiger her
te mit guede. en hi en
liet oec dair om niet
af he al meer te schri
ue hent dat hi he wed
om schreef. **O**p een
tijt schreef hi he oec

modelick in aldus da
nē woerdē sinen alre
lieffte heer en beger
licste en eerwerdige
brued en mede priest
den helige Iheronimo
Augustyni. Saluut in
den heer. Ic heb gehoet
dat myn brieue in uwē
handē getomē syn. mer
dat ic noch nre geen
weder schrift v dient
en heb. En des en wyte
ic geen synus utwer lief
den. mer son d twiuel
dat heft wat anders
belet. Wan af ick be
kēne dat my des toe
meer steet toe biddē.
tot god dat he uwē wil
le spoet geue my wed
om te schriuē dat my
nutte weer. Och oft
my georloft weer v
wat naerre te wonen
om te gebrukē inden
heer v suete stedi ghe
medesprape. Mer
want dat met gegene
en is. so bid ic v dat self

dat my inde heer vnuoe
gen dat gy v wilt gewer
digen dat volbracht te
werdē. En die scriften
al syn se seldē met te v
sin aen. Gruetet my
mynē dienstbrueder
paulini. en alle die brie
ders die mit v syn. en
mit v inde heer glorge
re. Weest onser gedech
tich in uwē gebede en
verhoert moettij wer
dē vande heer in allen
helige beger te alre lief
ste heer en alre beger
licste eerwerdichste
brueder in xpo.

S Wante Iheronimus
schreef weder om tot
Augustynus aldus. sine
heer werdelick en he
lichste. den alre salich
sten hoge vader Augus
tyno. Iheronimo. Saluut
inde heer. Ic belie sin
pelick inde heer uwer
werdicheit. Al ducht
my dat die maniere d
schrifte v was. mer ic

en wolde nochtant niet
inmetelick geloeuē de
exempelen der schrifte
die wtgeschreue sche
nen te wese. **O**p dat
als ic v wed geschreue
hed. en gy dan gequest
hede gewor de. dat gy
dan gerechtelic sege
solt dat ict ic st solde
proeue of oec v sermo
ne geweest hedde. en
dan dan weder solde
schreue tottij. **D**ie eer
werdige vrou paula
was oec sieck in sware
suicte. dan wij lange
by satē. soe dat wi v
epistele of dat onder
uwē naem geschreue
was te mael vergate.
Gedechlich des vers
kens. **S**uet sanc in d'
dwoefnisse is een onbe
queem vertellinge.
Mer ist v epistel dat
schrift my apenbarli
ken of seint waracht
ge exempelen. op dat
wij sonder stote inder

disputacie der schrif
tuere ons becomere
moege. op dat wi onse
dwalinge betere moe
ge of wi oec niemants
te vergeefs begrepe
hebbe. **D**at sy veere
van my dat ic yet sol
de doere tuere vande
bueke uwer salicheit.
Het is my genoech dē
ic die myn proeue en
der ander niet en on
der sueke. hoert mael
an so bekend mael v
vroetheit dan een yge
lick in sine oueruloe
dich is. noch ic en byn
oec alsoe dwaes niet
dat ic my vmodē solde
gequest te werde in
menichuoldicheit uwer
beduynge der schrif
te. **W**ant gy en salt
niet torrich werden
of wi daer tegens voel
de. **D**u salt my die di
mynt oec myne. en gi
die ponck syt en wilt
de alde niet verweke

inde kampf der schrif
 tuere. **W**ij hebbe onse
 tijde gelede. wi hebbe
 gelope alsoe voel als
 wij mochte. en nu is
 men ons rust schuldich.
Gedenct des gemer
 ne puer bi. 9. Een ver
 moedt off vest sijne
 voet starckelike. **D**e
 se dinge hebbe wi dro
 uch gedicht of wi v
 diene mochte v om
 helsinge en onderlin
 ge medesprake. **O**p
 dat wij v wat leren
 mochte. of vany wat
 geleert mochte werde.
Ziet woe seer dat ic v
 myne. dat ic noch ver
 weet niet en wolde
 antworde. noch ic en
 geloefde oec niet in
 v te wese dat ic licht
 in ene andere begri
 pen solde. **G**edenct
 mijns in uwe gebede
 helich eerwerdighe
 paep. brued coming
 gruete v. **W**olhe noch

weder schrift tot Ihe
 Jer rommo. 1. viij
H toe so antwor
 den sante Augustijnus
 de helige Iheronime
 in eenre epistele die hi
 he weder sande. **S**ine
 eerwerdighe heer en al
 re begerlicste broeder
 en mede priester. Ihe
rommo. Augustine. Sa
luut inde heer. dyne
 schrift die gij mij gewer
 dicht hebt toe senden
 vinds onse soen Asteru.
 dar ic op antworde.
In welke ic alte voel dy
 gen geuonde heb van
 uwer alre guetwillich
 ster caritate. **E**n oec
 sonige dinge tekenende
 van verstoeringe uwer
 siele. **S**ekerlich dar
 ic lesende in bemorwet
 wart. dar wart ic te
 recht in weder slaege.
 en dat mij oec alre meest
 verwonderde dat gij
 segt. dat gi dar om die
 exempelē mynre litte

terē niet vermetelich
en mocht vmodē of ge
louē. **O**p dat ic licht
weder antworde ende
gequest wer ic recht
delich wt eissche solde
dat gij u st geproeft
solt hebbe mijn reden
te wese en dan alsoe
weder te schriue. **E**n
na soe gebiet gi my oft
mijn epistel is dat ich
u dat apenbaerlichen
schriue sal. of warach
tige exempelē sendē
sal. **O**p dat wij sonder
twijf ons becomeren
solde inde kampf der
schriftuerē. **D**er woe
mochte wij inde kampf
der schrifuere meyn
gij disputiere. meyn
gij my te quesse en ver
moet gij dat niet woe
sal ic dan gequest wer
de als ic van dy niet
gequest en weer ende
rechtuichelich dat wt
eissche. **D**at moet veer
van my syn. dat ich des

met mit werke der
dancbaerheit tot mijn
re wyninge rekenen
solde of ic van dy ond
wysende geleert wor
de of die my heterende
corrigeret. **D**ochtant
mijn alte lieffte brued
en heb ic my niet ver
moet dy gequest te
wese van myne schrif
ten. en du en salts oec
niet vmodē my mogē
gequest te werde mit
dine schrifte. **D**aer
om hebdi my gequest
dat gij soe van my ge
uoelt hebt. gij en salt
my billix also niet ver
moedet hebbe. want
gij my also niet onder
houde en hebt. **D**er
war om arbeide ich
tegens de loep d vloot.
en en bid ic niet bet u
giffnisse. **D**ar om bid
ic u om die sachtmodi
cheit **xpi** heb ic u yet
gequest dat gij my dat
ngeeft. **E**n dat gi my

niet weder quessende
 quaet voor quaet en
 geuet. want ist dat
 gy mijn dwalinge ver
 swiget soe questy my.
 die gy licht in myne
 woerde en in mynen
 werke beuynt. **D**er
 begrijpt die dingen
 in my die niet te begri
 pen en sijn. soe questy
 u selue meer dan my
 dat verre moet sijn na
 uwe heilige sedde en va
 uwe heilige opsat dat
 gy dat solt doen myt
 wil. **H**et mocht wael
 geschien dat u anders
 wat ducht dan die waar
 heit is. **D**at nochtant
 anders niet geschien
 en solde dan die cari
 tmet der gotliker my
 nen in heuet. want ic
 sal u alre vrintlicste
 berispinge alte danc
 barijckhe ontfangen.
 al mochtet te recht be
 schermt werde en niet

bdiert en weert. **O**p d't
 ic bekennē mach v'er
 sam guetwillicheit en
 myn scholt. **E**n alsoe
 boel alst my die heer
 geeft. so sal ic geuonde
 werde inde ene danc
 barij. en inde anderen
 geleert en verbeteret.
Waar om en wold ghy da
 niet doen. hy auentuerē
 u woerde solde haert we
 sen. niet seker se solde
 oer heilber wese. **H**er
 als ic u medecynlicke
 correxcie ontfange. so
 en sal ic dan geen wee
 van hebbe. **m**er weert
 sake dat crancheit mer
 menschehick of van my
 re eigente gebreeclich
 v'mers een wenich wol
 de bedruet werde. of
 als ic warachtelich be
 druct worde so ist noch
 tant beter dattet opdy
 uē des hoefts wee doe.
Op dattet gecorrigiert
 en genesē worde. want

als men spiert. so en
wordet niet genesen.
want dat ist dat hi ha-
de scherpelick sacht die
dair spraeck. **B**eter
weer die woude des
vriendes dan besmei-
kinge des die geen wa-
rechtich vrient en is.
die he ont sien malcan-
dere die waarheit toe-
sette. **H**er die vrien-
de als se schelde die set-
gen onderwyle waer-
dinge die wij beteren
moge. en dese hebben
wijre vriheit totter
rechturlicheit dant
noet is. wanneer sij he
ont sien die sueticheit
der vrintschappen toe-
nscharpe. **W**ant om al
ist dat gy v selue een
vmoede off acht wese
van alderdom. uwe
lichams. **H**er noch tant
niet van crachte uwe
gemoets. en sijt noch
tant vlichtich vruchtbar-
dinge te bearbeide ind

gotliker schuere. west
den voet noch stercke-
liker. die last dyns al-
derdoms en sal wij niet
moelick wese. des dat
kaf wijre gebreeclich-
te wreuen mach werde.
Doertmeer dat gi int
lest uwer epistele hebt
gesat. dat lese ic en be-
denct ducht mit suchte
en groter begerte. **O**ch
of wij v diene mochte
v omhelsinge en v on-
derlinge medesprake.
wij solde v wat lere of
gy solt ons wat leren.
Her ic sette. och of
wij doch wat naerre
vinds der steden der
erde by een woenden.
Aen mochte wi onse
tsaeme sprake niet by
malcanderē hebē dat
doch als dan onse litte-
re der epistele doch
wat naeker mochten
wese tot malcanderē.
Alsoe groet dunct mij
dat wese dat in uwer

schrifte schijnt die in
myne hande comē is.
soe dat ic van mynen
studio of vlticheide
niet meer en wolde dā
an uwer syde to han
gē. **E**n want ick dat
niet en vmach so denc
ic inde heer te leren
en tot u te sende of ic
ser van dese dinge n
weder schrift vdiene
mach. **I**n my en is no
ch en mach wese alsoe
voel der kunste en d'
gotliker schrifte als
ic in v sie. **E**n of ic in
dese dinge iets wat
machten heb dat deile
ic en geuet gerne den
volke mede. mer vlti
ger ledich to wese tot
studiere der schrifte.
en kan ic te mael niet
gedoen. om der kerch
ker becomer nissen en
onlesde wille. **N**och vā
den selue tot **I**heronim

Hier volget na
in der seluer

epistele woe datter wt
ten heilige lande schrif
te waren comē tot affri
ca. woe dat **Iheronim**
en **Rufinus** dat alte
grote geuriende plage
te wese twidrachtich
ware worde. **E**nde die
schrift quam voer au
gustynus. en he was dā
alte droueuch om. **E**n
schreef daer aldus op
tot **Iheronimo**. **I**ck en
weet wat quaet spreke
der schriften op uwen
name is gecomē in **Af
frica**. wy biddē nochtāt
dat gy u gewerdicht
te sende antwort den
kmaeledide woerden.
Want doe ic dat auer
lese hadde so belie ic dat
ic te mael droueuch was.
dat onder also geesteli
ke persone die tsaeme
geuoegēt ware mitte
bande der vrintscappe
dat byna alle kerken
bekant was. datter al
so grote quaet der tui

drachticheit is gecome
tussche u twee. **O**er
woe seer dat gy v mati
get. woe noel dat gy
haelt die precule uwer
onwerdicheit. gy en
geeft nochtant geen v
maledynge voer v ma
ledynge dat schynt
oec genoegh in uwen
schrifte. **N**ochtant doe
ic die self v schrift ge
lesen had doe verstyf
de ic van rouwe. wat
solde dan doen die schri
ft die he van u gescre
ue heft in my doe. of
ic se in mynen hande
outfange hed. **W**oe d'
werlt van schandelsa
den siet het is geschiet.
siet ic is te mael vuult
dat die waarheit ghe
sprake heeft. want die
quaetheit gesueruloi
et heft. soe sal die cari
tate voere menschen
v lauue. **W**an syn my
alsde getrou borste da
men sekerhick die wor

de des mondes wester
te mach. **I**n welcs syn
ne die myne oer alte
mael werpe mach. en
wie is vrient. en niet
ontsien en derf tot
mende manschap.
Als tussche Iheronimo
en Rufinu opgegae
is. dat my ontfarme
lick beschreien. **O**ut
fermehcke condissie
die tont herme bust.
Onbetruwendewe
tenheit der tegenwor
diger dinge inde wil
der vriende. dar gee
voer wete en is der to
comender dinge. niet
wat ist dat den enen
vande andere te be
droue en te besuchte
als die mensche niet
bekent en is in dit na
comende meer ic self
die epistel die ic v sen
de en gy se leest. soe
salstu my antwoorden
dat ic begett. **O**er wa
neer saltu my noch me

der om schryue of nu
 antworde. of wāneer
 salt come. of wāneer
 sal ict ontfange moge.
En nochtant oft enichs
 tijts geschien mocht
 dat doch soe balde niet
 geschien en mach als
 wij gern hedde. **E**n dat
 wij hede mit groter v
 strechlicheit et bestet
 wij kunne. want om
 dat ic weder-loep tot
 die alre suetste woer
 de uwer epistele die
 alre begertlicste syn
 mynne begerte. **E**n
 die self v woerde sal
 ic oec die myn make
 en setze. **O**ch of wij
 verdienē mochte dyn
 omhelsinge en onder
 linge te saemē sprake.
 of wij solde v wat lere.
 of gy solt ons wat lere.
Mer oft in eniger ma
 niere wese mocht dat
 wij v wat lere mochte
 mer in dese woerden
 niet alleen dyn. mer

oec die myne dan heb
 ic genuechte in en wer
 de vermaect. **E**n al ist
 dat onser beider begert
 heugtet en niet te wer
 ke en comet. **N**ochtant
 en werde ic dan in ge
 ne clemē deel in getroest.
 mer oec weder om wer
 de ic mit periculē des
 vrouwe geslaegē. **A**ls ic
 denck dattet v god ons
 v beide vleent had.
Kusmi en v dat gy
 oec beide begert hadt.
Als dat gy lange tsaē
 mē alte genuechlic en
 gesellick die homichuloi
 ende sueticheit d'schris
 tuere te saemē lecten.
 en dan nochtant also
 grote schade der bitter
 heit in gecompē is. **G**y
 die die werltlike borde
 af geworpe hebt en
 van alle ontkōmert.
 en dapperlick den hee
 volgedē en ind etde te
 saemē leefde. **I**nde wel
 ke die here mit sinē mē

schelike voete wanderde
en seide. myne vrede ge
ue ic u myne vrede laet
ic u. **O**ch och dat dit de
mannē geschien mocht
die rype van alder dom
ware en woende inder
wtsprake des heren.
Warlic des menschen
is al een temptacie opt
erde. och my dat ick u
niet eens tsaeme vinde
en mach. licht so als ick
bewege werde. soe als
ic droeulich byn. soe als
ic vrese. soe solde ic tot
uwē voete valle. **I**c sol
de schreien en bidde al
soe voel als ic vmocht.
Ic mynde nu enē ygehe
ken van u voor hē self.
en nu alle beide de enē
voer de anderē na ende
voer anderē menschen.
en meest voer die cranc
hē voer welke xps gestor
ue is. **D**ie als een aen
schouwē des leuens dat
tegenwordich mit gro
tē perikel oers selfs ver

wachte. **I**c segt uwer
caritate dat war is.
dat niet alsoe ont sien
en heb als dat exempel
als ic sonige teiken
uwer onuerdicheit
tot my in uwē epistel
las. **A**er ic en mach
niet segge dat my nu
uwē epistele te vbetere
dunct. noch gij inde my
nē sonder quessinge
der vrutschappe. soe
laet ons dar af ruste
en spaete der salicheit
ons leuens. **I**c geusele
my vere te wese vande
volcomenheit dar af
geschreue is. so wie in
enē woerde hē niet en
stueret dat is een vol
maect man. **A**er slech
tes inder barmhertich
godes soe hape ic my
lichtelike van dy vgif
nisse to bidde. heb ic u
wat vstoert. dat beg
ic dat gij my dat te we
tē wilt doen. **O**p dat
als ic u hoer en ic my

beter gij uwe broeder
mynt. want ic u ver-
onwert vuele so en sal
ic anders niet doen.
dan vgifnisse te liden.
Inde genē dāw ic my
seker in werpe. en inde
genē dāw ic sekerlick
in ruste. dāw vuele ic
god te wese. en nochtan
in deser sekerheit en
heb ic genē sekerē mor-
gē. want dat is d' men-
scheliker gebreectich-
onseker. **E**n dāw ontfie
ic my oec te mael af als
ic inde woerde voer s-
bekeget heb. want
als ic my enē mensche
die bernende is in got-
liker mynē my enē ge-
trouwe vrient geuoel
te wese. **E**n soe wat dē
ic dan myns traets en
myne gedachte hē be-
uele. dat en beuele ic
genē mensche. mer ic
beuelet god die inden
mensche woent. ver-
mits ween hi so daen

is als he is. **G**od is die
mynē. en so wie inder
mynē blijft die blijft in
god en god in hē. **E**n of
hi dien dan achterlant
so ist noet seet te bedroe-
ue also voel alst bliue
de blytchap maecte.
Rochtant als een mant
gewordē die een alre
bliuenste mant geweest
is. als die torwich is en
geen saeke en vint voert
te brengen. so suet hi be-
heersich wat te misere.
soe als wat vande quant
spreket misert dat en
wort te mael niet ghe-
loeft. of alleen wort dē
gerucht gemoit mit
geheele salicheit die
dat lyt. **W**ie is vande
vroede die niet en siet
woe lijdsamlich gij ver-
draeget die ongeloef-
like mantschap des
geens die voertijts v
alre gesellicste vrient
was. **D**ie guede con-
sencie is v twestende.

en wedanich dat hy
beroemt en dat vande
sommige licht geloeft
wort. dat tekenstu al
le totte wapenen die
totter lichterhant sy.
mer welke men niet
my en beschermt te
gens den duuel dan
totter rechter syden.
Nochtant hed ic hem
heuer sacht te wesen
dan dy in eniger ma
niere gewapend. Dat
is een groet en een dw
uich myrakel wt sulke
vriendschap tot sulker
vriendschap gecome te
wese. Hoe noel te mee
sldet nochtant wolk
ker wese wt sulker
vriendschap weder ge
kiet te werde totter
wster alder eendrach
ticheit. Deo gracias.
Hic mede eynde sante
Augustinus die epis
tel en sande se tot Ihe
ronimo. **Die weder**
antwort van Iheronimo

tot Augustinus. Ix.

Ante Ihero
imus die
schreef wed
em tot Augustinus.
in dusdane woerde.
mer niet van woerde
tot woerde die heel
epistel. **A**er sommige
woerde daer wtgena
me. syne eerlike hee
en heilich en alte salich
ste paep Augustyne.
Iheronimus. Saluit
Stedige epistele schic
tij tot my en dwinge
my dy te antwoorden.
Men sal vande heere
vriendschappe alle sus
picie afdoen en so sal
me nutte vriend spre
ke als mit ene ande
re he self gelyck som
nich van myne gesel
lickie vriende en nae
te xpi. der tot Ihe
roel is en oec inde an
dere heilige stede die
hebbe my ingegeue
dattet mit gene sin

107
pelen gemoede van dy
gedaen en is. **A**er dat
gy dat lof en ruumer
en glorie des volcx sue
ket. op dat gy van ons
wassen sult. dat voel
mensche bekenne sult
dat gy my verweete.
En dat ics my ontsien
sult dat gy wat weder te
schreue als ene groten
geleerde man. en my
te swijge als ene onge
leerde. **E**n ten leste te
wynde dat gy in myne
spreke een swijge me
de insette sult. **A**er ic
behesimpelich uwer
werdicheit. dat ick u
dare om ten wste niet
antwoorde en wolde.
want ics volcomelich
niet en geloefde u epis
tele te wese. **E**n noch
oec als een puer hui
is. een swert mit houich
bestreke. **D**are om soe
huede ics my. dat ic de

bisschop mynre gemeen
schap niet vmetelic en
scheen te antwor den.
Dare om seynt die epis
tel mit uwer selfs hant
beschreue. of laet den
alzo mit vrede in sme
celleke ruste. **A**er wil
di u leringe seffenen
of toene. suet die von
gelinge die wijs en edel
sijn der voel to comen
is als me secht. want
die moege en doeren
nuttij te saerne comen
inder disputacie der
gotliker schriftueren.
en den **J**uch mitten bis
schop leide. **I**c was hie
voertijts een ridder.
mer nu hy ic een alt ma
en sal dyn en der ander
te verwyngelauen.
Ic en sal mit u niet we
der bestaen te stride
mit ene cranke licham.
op dat alstu my al soe
vaeke dwingest te schri

uen. **I**c weder denck d'
historie quytgagari
ning. syn lydsamheit
brake. doe hi hambel
sach ongelijckhe boerde.
Dese dinge schriue ic
v dan om. want ick v
puerlick en herstelick
myne en begere noch
oec niets wat in myne
herte te drage dat twi
dracht is van mynen
monde. **W**at ten meer
met temelick dat ick
die van mynre voucht
tot myne alderdom
al tot dese vate in dit
cloesterken mitte heli
ge bruedere gearbeit
heb. dat ic vet solde doe
re schriue tegē de bis
schop mynre gemeyn
schap. **D**en ic eer be
gan te myne dan toe
kennē die my oec tēst
totter vrmetschap ver
weert heeft. die na my
is opgaende in leringe

der schristuere des
ic my verblgt heb. **D**u
segest dattu dan toe
bereit bist of my iet
beweget in durre schif
tuere dat ic dat cor
rigiere wolde dat gi
dat broederlick ont
fangē wilt. **E**n dat
gi v niet alleen vblde
en wolt van mynre
guetwillicheit in dy.
mer gi bidt my dat
iet doen wil. **N**och
seg ic dat ic voele gi
verweert dē alden. gi
prekelt dē singenden.
gi schynat v leringe te
beroenē. **E**n beteet
myne alderdom niet
tot quaetwillich ver
moet te werde tegens
den genē den ic meet
gouste schuldich byn.
blyft gesont alre ge
mynste vrient. soen
vrmids dē alderdom.
nad vrmits der werdi

cheit. **Doe Iheronim^{us}**
schrijft tot Augustino **ix**

Noch schreef
Iheronime
tot Augusti
mus synen heer wer
delicke helich paep
Augustino. **Iheronime**.
Saluut inde hee. Doe
ic van onse helige broe
der **frimo** sothuolde
lick vragede wat dat
gij doet. en woe dattet
mit v stonde. so hoerde
ic vroelic dat gi gesot
waert. En doe ick v
brieue niet en vmoede
mer die eiffchede van
he. So seide he my.
he weer bute uwe we
te wt **Affrica** getage.
En ic sande v doe ver
mits he die v mit ewi
ger myne ombeuat
officien der grueten.
En te saeme bid ick v
dat gijt mynre schemte
vgoeft dat ic de genen
die my lange gebede

had weder te schriue
oec niet weigeten en
mocht. noch en heb ic v
niet geantwort. mer
die saeke heft der sae
ke geantwort. En is
dare scholt in geantwot
te hebbe. Ic bid dat gijt
lyd samlickē an hoert.
datter meerre scholt in
is gelegē dare toe ver
weet te wese. **Mer** al
dus daen claegē mote
vgaen. en onder ons
moet syn puer brued
liche myne. En en laet
ons tot malcanderen
niet meer sendē episte
le der questie. mer d
puerre geheele cari
tate. Die helige vader
die mit ons den heer
hier diene die gruetē
v in etichuoldelick. en
oec die ander helige
die mit v de lichte **Juck**
xpm trecke. En sonder
linge den heligen ont
fenchike vad' **Alipriu**

beger ic dat gy mit my
nen dienst sonderlinge
gruetē wilt. **E**p̄s onse
god almeychtich moet u
bescherme en gesont
berwaere en myns ge
dachtich. **O** heer waar
lick hehich en alre salich
ste vader oft u behae
gheliche is laet ons in
de kampf der scriftuere
spole sonder onse on
dinge quessinge. **Woe**
sc̄ Augustinus weder
schreef tot Iheronimo lxi

Sante Augustij
nus schreef we
der tot sc̄ Iheronimi
sine alre lieffte hee. In
den hynenste xpi. eer
werdige helige brued
en medepriester **Ihe**
ronime. Augustyne.
Saluut inde hee. Ich
had cortē uwer carita
ten een lange epistel
gesant te antworde d'
epistele die gy vnde
de hede **Asteru** onsen

helige soen gesant
hadt. **M**er noch en we
te ic niet of se vdiēnt
heft, in uwe hande te
come. **D**an dat gy v
vnde onse alre hehich
ste brueder firnu.
schreeft. **D**ie geen die
dij mitte swerde geef
schet heeft mit een
griffel verdreuen is.
en of dat mynre me
schelicheit en rechtu
dicheit tohoert. den
genē die niet en ant
wort te beschuldige.
Dan wt vmoede ic.
een wenich dat gi mij
epistel gelesē hebt. in
welker epistele ic be
claegede schreiende.
dat sulke twidracht
tussche v en rufinum
was geuallē. **W**elker
vriendschap en gude
gerucht also inde ge
spreit was alre wege.
dat oer die broderlike
caritaet dan af vli

den. dat ic niet gedaen heb als om v lrued' licheit te begripen. **E**n ic en was oec niet kuen te segge dat ic v enige scholt inde dingen bekent hedde. mer was bedroeft op die men schelike onsalicheit die alsoe groet is. dat woe groet oec die caritate inder vrientenschappen schyn te wese. dattet nochtant een onseker bliuinge is. **N**ochtant begerde ic vmits uwe weder schrifte te vne me of gy my dat vergeue hebt. Als ic doe begerde so beger ic noch dat gyt my doch ape lick te wete wilt doen. Al is dat ansicht uwer schrifte wat vroliker also dat my oec dunct dat ict vmits der epistole vercrege heb. mer vander saeke en toent oec niet dat ic v doe

af geschreue had. **G**hy begert of het gebiet gyt vmits der caritate dat wy inde kamp der schriftuere spole solde sonder queffinge. oer alsoe voel alst my an geet so wolde ict liever mit uernsticheit dan mit spole angauen. all had v dat woert om d' lichteit luste te segge. **I**c behies dat ic wat meer beger vanden crichte uwer guder tierheit die also leetlic is en also alt en vol vare. en soe studios vltich is en also subtyl en uernustich. en niet du alleen dese dingen geuende. mer oec den he ligen geest dichtende. **O**p dat in arbeitelike sware questie niet als spolende inde kamp. mer als dien die inden anhangende helpe wil lest. **I**c bids oft v beha

get anſiet u ſelue een
wenich. en oec u ſelf
tot my warſts en bedē
het en wederleest die
woerde die geſchreuen
ſtaen in der epiſtele die
cort is. En inmits onſe
brueder Cyprianuſen
de. mit woe warachtig
bruederliker myne en
mit woe volre begerten
der caritate. doe du u
maent haſt ſonninghe
dinge die ic in di ge
daen had. En du dan
ſwarlick to dedeſt en
ſchreeff. dat in wart
die vrientſcap gequest.
dat werde die rechte
der noettelicheit ver
weldiget. Op dat wy
niet en ſchme kintlick
te ſtride. en onſe v
de die ons gunſtich ſyn
of oec onſe achter ſpre
kers geen materie des
twiſts te geue. Ic en v
moede oec niet dat de
ſe dingē alleen wt u

wen gemoede geſecht
ſyn. mer oec wt enen
guder tierē gemoede
my te tadē. En dan
doet gy dat noch toe.
en al en dedet gy dat
niet niet toe ſo ſchryu
doch wael en ſeg. dat
ic u deſe dingē ſchriue
want ic u puerlick en
kerſtelick myne. En
oec niet in myne her
te te behalde dat tui
dracht ſij van myne
lippe. O helige man
ſoe als god myn ſiel
ſiet ſo ſiet gy my ge
mynt mit gewariger
herte. ſeker du buſt
my als ic di. niet mit
behendicheit der loe
gen. niet mit begerte
der compaſſie. Alſu
dachts my niet acht
te late in der ſcholt dā
du v modes dat ic in
geuallē was. Dar
om ſde doe ick umen
guetwilligē herten

tot my warts danchar
 heit. **E**n ic eiffche oec
 alsoe als ic u toe wetē
 heb gedaen dat bewe
 gen myns moedes als
 of my einge dingē be
 wegedē in uwē schrif
 ten. dat gys niet quel
 lich van my nemē en
 wilt. want dat ic tot
 u gehaldē heb so begger
 ic my van allen men
 schē gehaldē te werde.
Doe wat dat se to be
 gripē voelē in mynre
 schriftuerē dat se dat
 mit geene bedriech
 liker borste en lauen.
 dat seet hy anderen
 mensche laekē en hy
 my ver swigē. **H**ier
 innoede ic bet die
 vrientchap in gequest
 te wese. en die rechte
 der noetlicheit in ver
 weldicht. **I**c en weet
 niet of dat kerstelike
 vrientchap is te reke

nen. **I**n deen dat puer
 lui meer werct. **D**ienst
 maect vriende. en war
 heit haert haet. **D**ant
 kerstelike woert. **B**e
 ter syn die wonde des
 vrients. dan bedriech
 like cussē des viants.
Doert so lerē wy mit
 alre nernsticheit dat
 wy moegē ofen alre lief
 sten vriendē die mit
 suuerre herte onse ar
 beit gunstich syn dat
 oec wael geschien
 mach onder lieue vry
 den. **D**at die een tegen
 den andere schrift of
 woerde secht. dat danc
 om nochtant die cari
 taet niet vermynnet
 en wort. **E**n dat die
 warheit die men der
 vrientchappē schul
 dich is genē haet en
 haert. **O**me gesellike
 hē vriendē onsen lieue
 brueders den bid ick

dat sijt oec geloeven
willen daer gyt getuich
af geuet dattet vaete
vp̄n sijn. Dattet my tot
onwyl geschiet is en
dattet geen middelbar
druck mijne sielen en
is. Dat mijn epistele
in soe voelre mensche
hande eer dat se tot u
quame dair se toe ge
schreue ware. **W**ar
om en in wat maniere
dattet geschiet is dat
is te lanck te vertelle
en te aueruloedich.
Alst doch genoegh is dē
men my dair in geloest
dattet in sulker manie
ren niet geschiet en is
als men vermoedt. **E**n
dattet te mael mijns
willē niet en is noch ge
weest en heeft of oec
mijne beschickinge
of oec doch mijne ge
dachte. **E**n of sijt my
niet en geloeven soe

neeme ic god tot getu
ch en dan en heb ic niet
meer dat ic daer toe
doen mach. en dat mo
te oec nochtant vere
van my wese. dat ich
gelooue solde dat se
dat uwer heilicheit
mit quaetwilliger
herte geraden solde
hebbe als tot vrant
schap onder ons toe
wecke. Dat oec die
bar mher ticheit des
here verbiede moet.
mer sonder enich ge
moede te dene. so als
mensche lichteliche
mensche like dingen
vmoede. Dat is be
temelick van deen te
gelooue. se sijn vaete
vp̄n niet in laster ge
maect. mer in eten
en beschiet van gode
indē grote huse. in
allē guede werken
te werke. **E**n ist dē

se na deser onscholt of
 sijt innemē niet en doe
 soe sietstu oec wel moe
 dat se niet te recht en
 doen bute dynē gesel
 lickē vriende. **Doe**
 bid ic v self. vermits
 der gracie dair wi me
 de vloest sijn. soe dat
 die guede dingen die
 dy vande heer vleent
 sijn. en ic in mynē boe
 ken getagē heb. dat
 gij niet vmoeden en
 wilt dat ic dat bedrie
 chlick of smadelic ge
 daen heb. **En** of ic yet
 in dy gesundicht heb
 dat gij my dat vgeue
 wilt. **En** noch bid ic v
 dat gij my koenlick
 corrigiere wilt want
 gij siet dattes my noet
 is. **Al** ist dat na den
 naem der ere so als
 die gewoent der ker
 ken helt dat bisdom
 bauē dat priester scap
 giet. **N**ochtant in

voel dinge is Iheroni
mus bauē augustinus
 in voel dinge. nochtant
 dat die correctie van
 ene die mynre weer
 dan ic. byn van my niet
 en weet te voutwerdi
 ge. **Ic** sal vlitich wese
 dat mijn schriftē die
 ic tot v schriue ist tot
 v comē also voel alst
 in mynre macht is en
 my die here sal geue.
 op dat se niet wijde
 gespreit en werde eer
 dat se tot v comē. wat
 ic belie dat ic oec niet
 en wolde dattet my
 geschiede vande uwe.
Laet ons een behaegē
 hebbē dat niet alleen
 onder ons en sij die
 goetlike caritiet. mer
 oec vriheit der vrient
 schappen. soe dat gij
 by my niet en vsmaget
 noch ic by v dat ons on
 derlinge in onse schrif
 tē beweget. **I**n alfulkē

gemoede datter de oge
godes in bruederliker
mynen niet en misshae
get. **A**er vermoedt
gy dat niet moge wese
sonder schadelike ver
stoeringe der seluer
hefde. so en moets niet
geschien. Die caritait
die ick myttig hebben
wolde die is meerre.
mer beter is die myn
re caritait dan geen
mit alle. **D**at weer
alte lange te schriuen
die grote liefde die tus
sche dese twee helige
leerre was. **E**n die se
voede mit bade te sen
den tussche malcande
re. en mit epistele die
een totte andere toe
schriue. **W**ant dat
grote mere was tussche
he. en se woende ael
uere van een. **E**n na
den wtwendige men
sche en hadde se malc
dete nye gesien. dat

oec he beide alte on
genuechlike was en
haddet den heer soe
niet behaaget. **E**nde
een ygelick vclende
sich voer den andere.
Dan om so bleef die
ouderlinge myne al
toes geheel van dese
leue tot int ewige le
ue. dan se nu tsamē
studiere inder schole
des geens die daer
spraeck. **E**en is vmeis
ter. dats **xps** die wijs
heit godes des onsterf
like godes soen. mer
soe waer houet die is
dan die een haue de
andere wil wese da
en mach die gotlike
vriendschap niet stae
de bliue. **D**an se **au**
gustij **grot** oetmodich. **I**cy
Herominus schreef
noch weder tot **au**
gustij **uus** aldus. **I**ch
heb altoes alst bete
niet dyn heicheit.

geeret. **E**n ic myne
den heere den behald
die in dy is. en nu of
dat syn mach soe ver
meerre wy yet tot dy
nen laue en alle vol
veruulle wyjt. **E**n wi
en late niet een ure
auergaen wi en deuc
ke dyus. **D**ate
Augustinus was also
oetm edich niet allee
in syne woerde en in
sine schriftte. met oec
mede in al sine wer
ken en in sine wtne
dighe habyt. en inden
ynwendighe geuoelē.
Doedanich syn habyt
was inder woestenie
en doe hi in het cumi
nus was dat is vorst.
Her doe he bisscop
was doe en was syn
habyt niet te dostel.
noch oec niet te suoe
de. **O**p dat vanden
ene of vande andere
alst onnatelic weer

geen ydel glorie af op
en stonde. of oec betal
linge. **E**n oec van got
liker wyjsheit der he
vol was. so als sine mach
merke witten sermoē
dat he de clerke dede
dat begynt Caritate
me. **D**an seget hi al
dus in. **N**iemant en
geue my enich cleet
noch vulle noch tochel
noch subtyl. **I**c en ont
fanges niet dan ynt
gemeyn en witten ge
meyne guede. **E**n al
le dat ic heb dat wil
ic ynt gemeyn hebbe.
Noch ic en wil niet de
vheicheit my enige
dinge offerē of bren
ge. der ic alleen als
temeliker gebruiken
sal mit sonderlingen
vordel. **A**den en geue
my geen sonderlinge
costel cleet. al betemet
de bisschop. ten betemet
nochtant Augustinus

niet. Want he is een
arme mensche en vā
armē mensche geba
ren. En die lude sol
de dāw af segge dat
ic mi inder geestelich
also costelē cleet ge
uondē hedde die ick
in myns vader huis
niet en solde gehat
hebbē of inder werlt
licker pphessie d' hōf
ten dat en betemet
my niet. Mer alsulke
cleet sal ic hebbē of
mijn broeder des ge
breck hedde dat ic
hē voert mach geue.
Of geest my iemāt
een beter dat verco
pe ic dat ic oec toe
doen plech op dat wa
neer dattet cleet niet
gemeyn en is dat dā
dat loen des cleets sy
gemeyn. Mer heeft
dāw iemant gemue
chte in dat ic dat cleet

self heb dat he my
geest die geue my
sodanē ~~dat~~ cleet
dat ic my niet schae
men en darf. want
ic belieg dat ick mi
van enē costelē dede
schaem. Want ten
beteemt niet mijn
re pphessien. heb en
beteemt mynre ver
maeninge niet. ten
beteemt niet desen
myne ledē noch oec
myne grauwe haet.
En noch secht hi. Ja
sulke cleet geue he
my die wil dat ic
draege. als of myn
broeder en geen en
heeft dat ic hē mach
geue. Alsodaen dat
tet een priester dra
ge mach. Een diake
draege mach een sub
drackie draege ma
ch. I do mocht iemāt
segge men leest doch

hier te voere dat syn
alder s rijcke hauekin
ge ware en dat hi edel
was van geslechte.
Want om dat hi dan
seget dat hi een ar
me mensche is en van
arme anders gebare.
Dat meynt hi alsoe
dat se arm ware by
gelijckenisse eens bis
schops. Deer quellie
mocht hij vdrnege
dat syn canouicken
somich alte costelick
gecleet ginge. mer
hi leerde se meer mit
synē guede exempel
dan mitte woerden.
En soe wat dat hi he
leerde dat dede hij
ten irste irst alte tru
welick voer. Hi was
alsoe oetmodich van
herte dattet he alte
groet ducht syn. dat
somige badere syn
schrifte mit so grot

vliticheit lasē. Wat
Simpliciaen die bis
schop van meplae na
ste Ambrosius was.
daer Ambrosius doe
et synre doet genaec
te aldus van seide.
Al is hi alt he is guet
dair oec hy noer af is
geschreue. Als dese
van auer meere vna
me had vander won
derliker wijsheit en
grote konste. en alre
meest pande heiligen
gotliche leue daer
Augustyni vmds der
gracie godes mede
begneft was. soe ver
blide hi he des mit
groter blytschappen.
Want hi he oec seer
hief hadde gehat lan
ge tyt. En hi oec som
nich synre bueke ge
lesen had die al vol
wijsheit ware. so dat
hi oec somige epistole

santde tot hē die in
hielde vander groter
hefde die hi tot hem
had. **E**n oec groete
swaer questie die he
van Augustinus be
gerde ontbonden te
werde. en in scrifte
hē die dan weder te
sende. Dat hi seer
oetmodelick en wijs
selick dede om sijne
bede wil. en oec sub
tylick. en twart een
groet boeck dā voel
scrifte in stonde. wat
der questien was ee
groet deel en oec sub
tyl en swaer. **M**er
voer dat begyne dits
boecs schreef hi hem
wist een corte epistel
oetmodelick in aldus
danē woerde. **M**en
alre helichste salich
ste vader Simplicie
en alte onspreekelike
seer mitter alre su

uerster gotlicker
mynen te omuatte.
Augustine. Saluut
meē heer. **I**ck heb
ontfange v scrifte
vol gueder blijfscap
pē om dattu myne
gedachtich bust. en
oec woe dattu my
noch hef hebste alstu
pleggeste. **E**n mede
dattet dy een genuē
chlike blijfscap is en
een alte grote vroli
cheit dat die hee hē
heeft gewerdicht
my sijn gracie in te
storte vmijs sijn
grondeloser ontfen
herticheit my sijn
genuē te geue. **D**ese
schrift en heb ic niet
van myne vdiensse
ontfange mer vmits
die genuē dijne heli
cheit. **I**n welke scrif
te ic v vaderlike be
gert der liefde yet

onuermoedt of mye
in my ontfangē heb
mer slechtes onder
uondē en bekant. **Ic**
wederhaele oec alre
salichste heer en eer
werdelichste vad mit
ter alre suuerster
myne te omuatten.
Wan af is onse schrif
telicke arbeit daer
wij vltich in geweest
hebbē. **Als** inder be
schruiuinge somiger
bueke also grote sal
cheit opgegeuen is dē
se van dijne werdi
cheit gelesē soldē wer
de. **Dan** dan om dē
die heer den mijn sie
le onderworpen is
en my vtroeste wol
de in myne sorgen.
en my vande anxt
en druckeliker wre
sen wat vmaecten.
dan my des noet is
sorchuoldich in toe
wese als in dē werck

sulker schrifte op dē
ic my niet en stoet.
Als ongeleit guende
al ist oec inden alre
slechste effenste kam
pe der schriftueren.
mer alset dy behaget.
want ic bekenne wael
wie dat in dy woent.
En sekerlick die in dy
woent is een deilre
en een mylde geuer
alre geesteliker gnuē.
die heeft vmits dme
sentencie mijn gehou
samheit geuestet. **En**
wat dat die schrifte
in haldē dan du al
sulke genuechte in
hebste. wes datter
werdich in is tot dyn
re genuechte. dan to
seide die heer in my
ne dienst. **Dat** gemer
de. dat gemerde. **En**
het is gewor dē en in
dme waelbehaegen
sach die here dattet
guet was. **Ende** die

questien die gy my ge
beden hebt. Ja gewerdi
get hebt te gebiede. al
weet ic mit mynre
grofheit becomert dat
ic der niet en bstonde.
vermits dyne vdiens
ten solde se my van by
nen geapenbaert wer
de. En dat alleen bid
ic v dat gy voor myn
crancheit biddē wilt.
En soe wat dat myn
re schrifte in dynen
hande come. en oeck
dese schrift daer ghi
vaderlick en gueder
tierlick wolt dat ick
my in oeffenen solde.
En oec in al den ande
re dattu niet alleen
vlicheit dair to doen
en wilste die te lesen.
mer oec annemē wil
ste die te corrigieren.
want also als ic godes
gauen bekenne. soe be
kenne ic oec myne
dwalmige. **Woe seer**

Datten prosper syn dis
cipel prysden. **Item**
Sante **Augusti**
nus had enen
ouder sine clercken
Canonickē die **prof**
per hiet en was syn
discipel. Dese was
een wael geleert he
lich man. Dese plach
oec alte grote genue
chte te hebbe in sine
heilige woerde so dat
he dair voel verffen
af maecte. Dese sel
ue **prosper** seget in
enen sermoen tractait.
Dat die eerwerdige
heilige bisschop **Augusti**
nus vol was vande
heilige geest. want
die heilige geest doer
griech he en ingleet
he doer syn bynenste
tot inde grout synre
sielen. en maecte om
tot alle syde helich
en geestelick. so dat
he angetagen was

vande heilige geest.
 Doe dat hi geen men-
 sche en scheen te wese.
 mer altermael in sera-
 phinischer myne ont-
 stekē en heet bernē-
 de en te mael gotlick.
War af dat die bis-
 chop furando oech
 secht inde sermoē dat
 hi voer die cardinale
 dede en spraech. **I**ch
 seg dat inder waerh
 dat die heilige geest
 altermael was inden
 eerlickē bischop Au-
gustynus. **I**n gelede
 en doer ginc al sine
 gront en maecte om
 altermael ontfeken
 en bernēde als enē
 seraphin. en dat hij
 was altermael als een
 gloiende vuerige cael
 inder myne godes en
 syns naeste. **A**ls dat
 hi wael te recht tot
 god sege mocht. **O**

here du doer schoets
 mijn herte mitter sta-
 len dijne myne. **E**n
 ic droech dyn woerde
 als vuerich geschutte
 in myne hymnen.
Dar om dan want hi
 altermael brande als
 een seraphin inden
 vuer der gotlicker
 mynen. **A**ls spraech
 hi aldus inde sermoē
 dat hi dede totte volck.
Ic werde ontfekē de
 se werlt te vsmāē en
 niet en is my genuech-
 lick in myne ansicht
 van genē vgenckike
 dingē. woe suet of ge-
 nuechlick dat sy oech
 syn of schme vermits
 der myne der ewiger
 dingē. **H**et was hem
 altermael bitter en
 ongenuechlick al dat
 god niet en was. **A**ls
 hi oet seget in synen
 hantboeck. **O**he my

god mijn enige ghe-
muechte en mijn vma-
kinge en alle mijn so-
laes. al dat ic in deser
tijt gemuechlics heb
dat is dat ic van dy
O here mach spreken
en hoere. en van di te
schriue en dyne lof
stedelike in myne her-
ten mach auerhaele.
en dy dair in dinge
Doe prosper sijn di
apen secht noch van
he in de selue sermoen
of tractaet. dat hy
stedelike was outste-
ke mit bernend vlam-
me der heter myne
godes. En dat hi ste-
delike mit inwerdige
rope wt te berste-
plach en te sege dese
woerde die als ueri-
ge vlamme wt syaen
monde ginge. **O** ewi-
ge waerheit. **O** myn-
like ewicheit. **O** war-

ewicheit. du bist my
god dair ic na suchte
mit vlangē nacht en
dach. **O** myn god wat
dat my anders is da-
du dat is my allet bit-
ter. **D**aer om so geest
my di selue en toene
my dyn ansicht. en
dat is my alleen ge-
muechlick. **O** Ihesu
nazareno als ich dy
myne so kinde ic al-
le dinge in dy en sue-
ke dy alleen. en als
ic dy vinde. so vinde
ic alle dinge in dy.
want alle dinge wer-
de in dy onthalden
O wonderlike myn-
ninge. **O** sonderlinge
en nutte onthaldin-
ge en grote overber-
chheit. **O**ch woe heb
ic my als de lange out-
halde en vertage na
dy te kenne. woe heb
ict also lange vtreck

di te begere en dy te
 smaeke. Och waer
 om heb ic als lange
 gearbeit om d'werlt
 en dyus vgete. **H**er
 lieue here nu so haiste
 ic my totti te comen.
 en allet datter werlt
 behoert dat versma
 de ick. en dat lait ic
 mit genuecte acht
 en voert twee en sal
 ic die dinge niet mee
 sueke. **D**an om soe
 geeft my gracie dat
 icky onnuatte mach.
 want ic sonder dy
 niet guets en v mach.
Ic heb al myn tyt ver
 late dan ic sou'd dy
 in geleest heb. alle de
 tyt dan ic op di niet
 gedacht en heb den
 heb ic al vlate. **O** sue
 ticheit mynre sielen
 haelt my in dy en en
 laet my niet leue son
 der dy. **E**n mach ick
 dat niet verdienē v

mids my self soe siet
 doch an die tranē dyn
 re dierne mynre mod.
Possidonus sijn ge
 hoirsam brueder en
 na bisschop gemaeet
 van calaniens seget
 oec. dat sijn eerliche
 vader also heet bran
 de inder mynē godes.
Doe dat he somtijt was
 wael drie of vier da
 ge na een sonder ete
 en drincke. **I**n sinen
 vinge gebede volher
 dende inder gotschou
 wingē. en was alles
 dinges vgetende. **W**a
 af dat hi oec seget in
 den boeke synre vinge
 beschouwingē tot go
 de aldus. **O** suete he
 dat sijn alte voel con
 templacie dan die de
 uote siele in gemestet
 wort. en mede geuse
 det wort. **H**er myn
 siel en wort niet gent
 alsoe seer mede ghe

mestet en ingeuoede
als dan waneer sij al
les druges vergyt en
dyns alleen gedenct.
Mer nochtant als hi
den heer wyninghe
doen mocht an sinen
euen mensche soe on
toech hi he vander sue
ticheit der schouwinghe
woe suet of woe
gemuechlick dattet
he oec was. en behalp
ene ygelike. **Mer** noch
tant en was hi net
gents bute den heer
want hi wostet wael
en seit oec somtyt.
Alsoe noel warachtig
mynen heeft een yge
lick. alsoe voel als hi
godes wyninge socht
an sine eue mensche
Woe dat he ons heue here
ihus xps apenbarde en
sijn kerke beuael te be
waeren. **Ihu**
Ose heue he
ihus xps hadde

sich soe **Augustinus**
sienlick geapenbaert
en beual he syn lieue
bruit die heilige ker
ke te bewaere en te
besorge. **En** oec niet
alleen in sine bisdom
tot **Ipon** of in affri
ca. mer ouer al die
werlt. **Als** **prosper**
sijn discipel in eenre
tractaet. en waer
van hi oec self secht
in ene sermoen. **Ich**
en byn niet alleen
schuldich der griex
scher kerke of den
barbare als paulus
was. mer ic byn alle
mensche een schulde
ner. **En** als hi oec se
get op soe **Johannes**
ewangelio. **Die** wit
des brudegoms steet
en hoert die stemme
des brudegoms en
vlyht sich inder ste
men. **Mer** hi en sit
tet niet en hoert he

717
self also dat he mit
blyfchappē volbracht
soe wat die brudegom
gehoet. Wair van dat
hi oec der seluer bruit
der hefiger kerke toe
sprict tot faustū lib h.
Odu wanchtig he
bruit hefige gelseuige
kerke. ic sal di to spre
ke na mynre machte.
En ic die oec enichs
syns dyn soen en dyn
knecht byn. ic sal dy
oec na mynre machte
noede. want ic byn
gesat in dy die synse
te dispensiere en te
deile mynē mede kne
chte. En hi was als
een getrouwe vrint
des brudegoms be
hoert te wese. Als hi
oec self opte psalm
sprict. en seit aldus.
Die brudegom mynt
syn bruit. in alte nau
wer hoede tot hē self

mer die vrient des
brudegoms en sal die
bruit niet mynē als
te bewaere tot syns
selfs behoef. mer bli
telick al tot des brude
goms behoef. En dat
dede hi also rechte tru
welck beide nacht en
dach mit woerden en
mit schriftē. mit bid
de mit berispen. In
sueticheit der mynē.
mit stedige vrinige
gebode en mit voel
tranē. Hi seget oec in
de boeck vander ker
keliker leer dat inde
latijn hietet. De doc
trina xpiana. dat ee
leerre syn steme also
voege sal totte volke.
Alsoe dat hi dat volck
bewege mach tot vrin
cheit en tot berouwe.
En hi sal oec te noede
god vrinchlick bidden
dair hi dat exempel

van hester der konin
gynen seget. die om
tythke salicheit oers
volcs totten koninck
Assuerus to spreke had.
Dare om bat se god te
voere dat hi oer beque
me rede in oere mon
de storte wolde. Doe
noel te meer sal hi da
tatte heer om gracie
biddē. die te spreken
heuet en te predickē
den volke om te ver
crigen die ewige sal
cheit. En hi vertelt
een exempel dat he
self geschiedē en seit
aldus. Grandegeuus
Dat is een grote ma
niere die mit sijne
swaricheit die stemme
druct. mer oec tranen
we druct. Sekerlick
doe ic hy Cesarean
manucanie de volck
outrade had die bor
gelicke rechtinge.

en meer dan borge
lick. die se selue hietē
schaere vermits der
noelheit. Want niet
alleen die borge s.
mer oec vriende en
mage. en broeders.
en ten leste oech al
ders en kinders stre
de te saeme ondsich.
En dat dede sij een
tijt vande ian mit
stene. en dat geduer
de dan een veel dae
ge lanck. En dit hiel
de se ianlike festelic
en die een dode den
andere als hi mocht.
Siet doe dede ic dat
werck mynre predi
cacion mit alle my
ne plite. Op dat ic
dat stedige quact
van oere herte en van
oere seden vdrue
mocht. en afstrecken.
soe dat se totte wste
mael suchten de wor

ren en bewegelich ge
 laet toende. **O**er dan
 in en dochte my noch
 niet dat ic wat gelov
 det hadde. mer doe ick
 se sach schreiē mitten
 suchten. soe toende sy
 hē geleert te wese. en
 inder leringe genuech
 te te hebbē. **O**er mitte
 tinnē bewisde dat sy
 gebuget ware. **D**oe ic
 die tranē sach genuech
 de my. **E**n die idel ge
 woente die hē van se
 re alders en auer al
 ders geerft en geleert
 was en die oer hert
 alsoe in antlike besetē
 had. nu aldus verwō
 nen hadde. was als
 ic genselic geloefden
 en haep eer dat syt
 mitte werke toenden.
Oer recht doe dat ser
 moen geeyndet was
 te saemē. hier den ick
 hert en oge tot god.

en mit hertē en mon
 offerden ic hē danckba
 rick lof. **E**n siet het sy
 thant wael acht ian
 tanc en bet. dat ver
 mits der genade gode
 alsulke dingen dan
 niet meer en syn ge
 schiet. **I**nde seluē boe
 ke seget hi oec dat die
 leerre alsoe syn leringe
 sal schickē dat se myn
 lick en genuechlic sy.
En dat hi bugē. seere
 hoert totter noet. en
 dat doen totter sueti
 cheit. en dat bugē tott
 verwynningē. **V**an sin
 re vueriger predica

Dit en heft aē **lxvi**
 hi oec niet alleē
 geleert. mer oec mede
 inde volcomensten
 graet volbracht mit
 al synē vlyt. **V**ant
 mitte seluē vuer dat
 god in hē ontfteken
 had. dan mede ont

staect he menigen al
den sunder. Die heel
stat van Critense wāt
van swarē ongeloue be
kiert vnde sinē me
rige woerde. **M**er
doe he noch daer hi
hē was en wost hys
niet. mē se schreuet
hē out bodent hē na
doe he van dan geta
gē was. behalūē een
dronckē een onsuuer
man die hē wāt alle
niet bekiert en had
mitte wste. **M**er na
scē augustijmus ser
moen. en wart hi noch
niet alle bekiert ten
geloue. mer altemael
van sinē onsuueren
leuē. **E**n dat volc vā
der stat schreef hē al
te vrientelick dat hi
doch noch geens wed
comē wolde tot hem.
Mer hi schreef hem
dattet syn werken

niet en were. mer
godes van hemeltyc.
En datmēt genen
mensche hē werke
toe schriue en solde.
dat also snelle bekie
ringe onder also gū
te menichte des volge
gecomē weer. **E**nde
dat god vnde sinē
dienres vermaent
van kute. mer dat
hi self van hymen
beruert en leert.
Mer dat hi dā om
oec niet te traichlik
weder om comē en
solde om sij te mē
tiere. want dat dā
lauelichste is geschiet
onder hē lude dattet
niet ouer vnde hem.
mer vnde dē heet
die alleen wonderli
ke dingē duet. **W**at
voel snelliker sollen
wij comē godes wer
ke te verwachte dan

onſe werke te verwa
chte. want ſyn wiſet
guets ſoe ſynt wy ſyn
werke en niet der me
ſchen. **E**n int ende d'
epiſtele ſo troeſte hy
ſe mynlike van ſynre
toecomſt aldus ſchri
uende. **E**erlike heren
mit recht toutfange
alre gemynſte en be
gerlicke brueder
van onſer tocomſt
tot u ſo gewerdige he
god onſer beider beg
te te veruulle. **W**ant
mit woe groter berue
der caritate en ont
ſteke werde u te viſe
tiere. dat en mogen
wy mit gene woerde
bedude. mer wy en
tunuel daer niet an
gy en geloebes guder
tierliche. **A**lſoe rede
lick en onuerwintlick
was ſyn leringe ſo dē
men dan niet tege

ſpreke en mocht dan
mit onredē tegens die
ſchriftelicke macht.
En alſo ſuetelic gin
ge he ſyn woerde af
tude geest der wiſh
die guder tierē is dat
hi oec alte menige me
ſche bekierde. **H**i be
kierde eens enē onſu
uerē man. of licht dē
voerſeide mit ſynen
mynlickē woerde al
dus tot he ſeggende.
Iſt oec enich dinc dat
tu hebbe wolſte dat
quaet weer. gi ſegt wy
te mael en begere ick
niet te hebbe vet dat
quaet is. **J**a du en wilſt
niet hebbe een quaet
wyf noch geen quaet
kint. noch du en wilſt
niet hebbe enē quade
rock. **J**a du en wilſt
niet hebē alſde voel
quaets als enē quade
ſchoe of ſock. wilſtu

dan een quade siele
hebbē. **A**lit sulke en
der gelike vruchtike
moetde wart hy vand
gebreecticheit bekiert.
Hi was op een tyt in
een stat dair hi suete
lick dat woert godes
sprack. en dair was
een edel ryke vrouwe
die hiet **Iuliana**. dese
had een dochter die
Demetriada hiet. die
men ter echtschap ge
ue wolde. **H**er acht
deen mael dat se **Au**
gustynus woerde ge
hoert hadde soe wart
se alsde ontfekē inder
myne godes dat se v
sinade alle tytliche
gemuechte en eer der
werlt en al verganchi
ke glorie en wolde al
leen **xpm** tot ene bru
degom hebbē. dair se
oer mit ewiger myne
an vbant. **E**n die mo

der was te mael vro
lick en auer schreef
tot se **Augustynus**.
En hi leerde se vints
epistele die he der mo
der en der docht auer
schreef en sande se hē
en verblide hē als eē
getrouwe vint des
brudegoms om die
grote trouwe die hē
syn nye brint. **Deme**
triade belaeft hadde.
Niet alleen en beki
de he menigen men
schen mit synre engel
scher tegenwordicht
dat woet godes predi
kende. mer oec die
gene die om nye gesie
en hadde. en syn lue
ke lasen worde dair
wt ontfekē. **E**n se
crege dair wt alte gro
te toekier tot god. en
oec grote myne tot hē.
En sonderlinge die
eer same bisscop **Pau**

lym. die doe he sō mi
ge bucke synre schrifte
gelese hadde alte gro
te myne tot hē creech.
Al en kende hys niet
van persone. en screef
tot hē wt groter my
nen en verwonderen.
dese nauolgende epis
tel. En dese helige
paulinus had enen
grote vrient enen ge
trouwe geselle die the
arasia hiet. en schreef
die epistel tsame mit
paulinus. Dit is die
epistel die die helige
paulinus schreeff tot

D En aug. Ixvi
eemodigē eer
werdigē heē augusti
ni. pauwelinus en
the arasia sūder. Da
luut inde heer. Die
gotlike myne die ons
bedwinget en benau
wet. al en syn wi niet
by v. die hynt ons noch
tant an h mit eenheit

des geloue. en sy heeft
ons betrouwe gegeue
tot v te schriue en die
schempt te verdriven.
En die self cari tael
heuet ons di doen ken
nē ymits uwer schrif
te. Die van kunstelic
kē ryedom meruloie
de syn. en vanden he
melschē homichraten
suet syn. Doe dat se
mijn siel als vuerige
vouchē onstekingē hebū.
Inde vyf bucke die ic
tot noch to heb behalde
die wij ontfienge ver
mits der gauen des ge
benedide eerwerdige
onse mede bisscop ahp
pi. en oec tot oer ber
licheit der kerke in
noel stede. dar dese
boeke oec werde gele
se en gestudiert. In
dese bucke heb ic alte
grote genuechte van
dese boeke neme ick
mijn spise en voedinge.

Diet die spise die ver-
genchike is. mer die v
mits onser geloue wer-
ket die substancie des
ewige leuens. **O**mits
welke wi een licham
werde in xpo ihu onse
heer. **O** warlick du
bust dat salt der erde
mits welke onse vor-
hertelicheide gesaltet
werde en getempriert.
Op dat se vants dwa-
linge deser werlt niet
en verydeler. **O** clau-
lanterne wer dich op
ten kandelaer der ker-
ke gesat te werde. **D**ie
wilde en vore verder
uest die duisternisse
der heresie. **E**n wt-
stortes dat licht der
vrolicheit des kerstene
volck dat inde seuen
uoldige geest is geuoet
mitte olie der vrolich.
En onderschiets dat
licht der warheit van
der confucie der duist

nisse. **E**n apenbart
dat mitte schynfel
uues auerclaer mae-
kende sermoens. **O**
eemodige brueder
die wonderlike syts
in xpo ihu onse heer.
en werdelic tont fan-
ge syts. **D**iet gi weet
wael woe gesellichen
dat ic v kenne. ende
mit woe grote verwo-
dere dat ic my ver-
wonder. **E**n mit woe
groot myne dat ick
v omuatte. die dage-
lye die medesprake
uwer schrift. en ge-
uoedet werde mitte
geest uues mondes.
Want uwe mont ma-
ch ic mit recht noeme
een pipe des leuende
waters. en een ader
der leuender fontai-
ne mitter ewicheit
vloeiende. **W**ant xps
is in di geworden een
fonteyn des leuende

waters springende
 in dat ewige leue. Na
 mes begertē mijn siel
 in dy gedorstet heuet.
 en vander vuchticheit
 dijner vloet heuet mij
 erde begert ingedreect
 te werde. **D**air om so
 hebt gy mij genoechge
 wapent tegē die ma
 nichēen. **A**er hebt
 gy enige ander wape
 nē bereit tegens die
 ander mande d'kerf
 teliker kerke. **W**ant
 onse mande hebū du
 sentich konste mede
 te derē en te schaede.
 soe bid ic u dat gy mij
 die sendē wilt dat wa
 penē der rechtur di
 cheidē syn. **W**ant ic
 een arbeidelick sūnd
 gesat byn in groter
 eren. **A**lt byn ic in de
 getal der sōndē. mer
 de ewigē koninc byn
 ic een wie stryder der
 rydder schap in den k
 cham. **T**ot noch toe

heb ic onsalige man
 verwondert vander
 wysheit en byn sōt en
 stōme geworden vmits
 onnutte schriftē en we
 der proest der wysheit.
En na deen dat ic ge
 aldet byn onder mynē
 mandē en byn veridelt
 in mynē gedachte. **D**o
 heb ic mijn ogen opge
 heft in de herge dair
 my hulp van comē sal.
Dats totte gebede go
 des en byn ontfangen
 de die gāue der gracie
 die my die heer geue
 de is. die niet weder
 en geet na de boeshei
 de. die heuet den blin
 de verlicht. de gestric
 tē outboudē. den geual
 leuē opgericht. dair om
 soe volge ic my die voet
 stappē der rechtur digt.
Och of ic vmits uwē
 gebede mocht begripe
 dair ic in de barmer
 ticheidē godes in be
 grepe byn. **D**air om

soe regiere dine cleme
die inde onsekeren cru
pe en leert he oec in
dine wege in te gaen.
Ic en beger noch ic en
willes niet dattu my
ne lichamelike opgaue
meer andeneste dan
myne geesteliken op
gaue. **I**c bin also alt
als die geen was die
inder schoone poerte
sat en gesont gemaect
wart vander machte
des woerts godes.
Her inder geboerte
myne siele is my noch
een tyt der kintheit
die geoffert is inden
wonde xpi vmits de
werdige bloede des
lams. **I**c bid di dattu
mijn kintheit die no
ch is als suckende wil
lest voede mitte woer
de godes my die an
hangende bin den
borste uwer wyshei
de uwer gelouen ende
uwer gotliker myne.

O broeder mertij on
se ambocht soe is onse
officiu als des bisdom
gemeen. **H**er anmer
tij die rijpheit uwer
vermiftiger sinnen.
Soe sij di my een meift
en den vader. al ist
oec dat gij licht inde
olberdom ionger sijt.
Want di ene iongen
heuet di grauwe ouer
heit gebracht vmits
rijpheit der vdiensse
totter ere der alder.
Daar om bid ic u my
alre hefte voedt my
en sterct my in helige
littere der scriften
en inde helige studi
en. **D**ie als ic geseg
heb noch verffche en
mye bin vermits der
tyt. die oec na men
gen schepbrokingen
mitte vloede der werlt
opspingende bin.
en noch liggende bin
gewont inde graue.
O du die daer inden

vastē oever gesat bist
 ontfanck my in dine
 schoet. **E**n oftū dat ge
 werdichste dat wi dā
 tsaemē vaerē mogen
 totter haue der ewi
 ger salicheidē. **E**nde
 hi en tussche soe ont
 halt my mit uwe ge
 hede. die my blitich
 ontgaen vande pe
 rikel deser werlt en
 vander diepheidē
 der sonde. **O**p dat ic
 van deser werlt als
 vander schepbrokinge
 ontgaen mach. want
 vmits der warheit
 te recht sinakeste en
 niet hoge en sinakest.
 mer de oetmodigen
 maecstu di bequeem.
Dar om so hape ich
 oec dattu die mynne
 onser oetmodicheidē
 thants ontfange heb
 ste vmits den alre
 heichste salichste p
 ter **Alipnu**. **W**at hijs
 hē gewerdicht soe be

trouwe wi hē als onse
 vader. want he isses
 een saeke geweest dat
 gy ons gempat hebt.
 en oec dat gy ons ghe
 kent hebt. haue onsen
 vdiensste. **D**ese heuet
 ons oec wst gegeuen
 die leringe en dat pat
 unwer caritate als van
 der graue unwer voer
 sechder bueke. **E**n mit
 woe groter bliticheit
 hi oec dat bearbeit he
 uet. dat wi v heichheit
 oec niet alleen wt sine
 woerde. mer oec mede
 vmits unwer wtsprake
 en unwer geloue mynē
 soldē. dat wi oec niet
 myddelbar en doen.
En also vmoden my
 oec weder van v dat
 gy ons oec weder lief
 hebt wter sijn anwi
 singe. **O** eemnodige
 broeder eerwerdige
 en alre begerlicste in
xps my begerē dat die
 gracie godes mit v in

der enicheit moet bli
uen also als se is. Alle
v huis en al v gesinde
en huisgenote. Die
myner syne heicheit
in de heer die gruet
wij in de heer mit me
nichuoldige eenmoe
dige begerte. En
broet hebbe un uwer
mynen gesant in een
teike uwer eenmoedi
cheit. En bidde v dat
gy dat ontfange wilt
benediende. Dese vor
schreue epistel die sch
reef paulinus tot Au
gustinus. En Augus
tinus antworde he alte
mynhick weder om
alst apenbare sal in
nauolgender epistele
die he he weder sende.
Den epistel de Augus
tinus schreef wed tot

O En paulin.
heer werde
hick heich.
en in xpo mit sonder
linge laue werdelich

te laue. **O** brueder
linus. Augustin. Sa
luut in de heer. Oer
hke guede man. Om
heue brueder du waerst
myne siele vbor gen.
En ic segt myne siele
hoe dat se dat mach v
draege dat stu noch
myne ogen verbor ge
en nauwe maticht se
my vmer se en maticht
my niet of se oer ver
draeget. Want hy so
pynicht my dijn beg
te inwendelic hy my
re siele. Want leet ic
moelicheit des licha
en en verstoerden die
satieit myns gemo
des niet dat weer
rechturdelic verdrae
ge. Mer want om en
verdraege ic niet
mit gelycke moede
dat ic dy niet en sie. de
weer onuerdrachlike
dat me dat verdrach
licheit solde noemen.
Mer wanttu sodanich

bist en te wese sonder
 dy dat dunck my on
 uerdrachlick. **W**ant
 dan om so en mach ic
 dat niet mit gelijcke
 moede draege. want
 droege ic dat mit ge
 lijcke moede so en wee
 ic mit recht niet ge
 lijckemodellich te dme
 ge. **H**et is een wond
 lick dunck dat my ge
 schiet is. **I**c hy n droe
 uich dat ic u niet en
 sie. en die self droem
 cheit troestet my also
 mishaget my die start
 heit dan men lydsa
 lick mede verdraget.
 dat afwesen guder
 mensche. **W**ant toto
 mende **I**hc lvn ver
 wachte my en bege
 rent sekerlick. wo my
 dat onld samlicket
 begere. woe dat my
 oec alle dinge te lyds
 samlicket lide. **W**ie
 en mocht he niet ver

bliden als he dy gesie
 hed die sonder rouwe
 niet wese en mach al
 so lange als he di niet
 en siet. **E**n ic en mach
 oerre en geen **I**ck en
 mach dy niet sien en
 niet verblide. **E**n al
 so lange als ic dy niet
 en sie so en mach ick
 sonder rou niet wese.
 en mocht ic oerre enich
 soe mocht ic vet gesa
 cht werde van mynre
 droefheit. **H**er van
 mynre droefheit en
 werde ic niet gesacht.
 mer als ic myne rou
 we anmerke so troest
 he my. **I**c biddes di en
 begripes niet. mer
 swaer ripe helicheit
 dan du machtich in
 bust. en segt dat ick
 niet te recht droenich
 en hy n om dat ic dy
 noch niet en kenne.
Wanttu dyn inwen
 dige gemoede an my

te sien geapent hebste.
want hed ic di in durre
stat leue kenne alsul
ken myner en liefheb
ber dat ic dan tot dinc
huse niet come en mo
cht. **W**oe en solde my
dat dan geen droefh
maeke en wo en solde
ic dan niet dweulich
wese dat ic dyn ange
sicht niet bekent en
heb dat dat huse din
re siele is. **W**ant ick
heb dyn brieue gele
sen die vloeiende syn
als van hornich en mel
ke. **D**oenende die sin
pelheit dyns herten
daer du de here suete
like in genoelfte syn
guetheit haelende in
he claerheit en eer.
Die broeders hebbe
se oec gelesē en vbli
de onsprekelick van
also hogē vruchtbare
gaue godes dynre we
chde. **E**n soe voel als

se der gelesē hebben
die neme se al gripe
de tot sich. want als
sy se lesen so werde se
gegrepe. dats myn
lick inde mynliche
woerde onthalden.
Woe auer suete toe
ke **xpi** datter af come
en kan men niet lich
telick wtgespreken.
Die schrifte en offere
dy niet dattu gesien
moegest werde. mer
se verwecke ons op
dattu gesocht moe
gest werde. want se
make dy begerlick
te sien. **E**n soe voel
als se ons dyn tegen
wordicheit bieden.
Also voel en gehenge
se ons niet dyn afwe
sen te lide. **A**lle die
myne die mynen dy
en alle begerē se van
dy gemint te werde
Doe die wort gela
uet en gebenedijt

van wes gracie du al
 so danich bist. **D**aer wt
wys verweert daer he
 dy die tydende bist tot
 sine bliuende staende
 lieffte wil. **D**ie wnde
 en zee daer werden
 die wederbome vande
 berch lybani neder ge
 licht. **E**n inde tyne
 ringe der arche ver
 mits toneiginge der
 caritate opgericht
 en doer synde ouer
 der fliche die bloede
 deser werlt. daer wort
 die glorie versmaet.
 op dat se vrede ma
 ch werde. **D**aer wort
 die werlt versmaet
 op dat se gewonnen
 mach werden totten
 wechde. **D**aer werde
 die cleyn die groet
 begonste te werde ge
 stoten totter leye. dat
 syn die kinder van ba
 bilonien. als die be

gerlicheit der confu
 cien en der houer die
 deser werlt. **D**ese en
 deser gelijcke geuen
 die schrifte den lesen
 de alre suetelicste en
 alre helichste an toe
 schouwe. **H**et syn lit
 terē der ongeuinsder
 gelsoue. lytteren der
 reyne puerre carita
 ten. se anhangē onse
 dorst en begerte en
 dat ontbreke onser
 siele inder erde des
 herte. **E**n woe groete
 danckbarheit geue se
 gade dat se van gade
 vercrige. **W**er syn se
 smakeliker of trueri
 ger. wer syn se claere
 luchtende of vrucht
 bare. **E**n wat ist dat
 ons also bemorwet
 en outstict. soe te sae
 me regent en so clare
 wort. **I**c bidde wat
 ist en wat sal ick dy

dan voer weder doen.
dan dat ic altemael
dyu byn. **J**ude genen
des du altemael bist.
En ist wenich soe en
heb ic seker niet meer.
mer du hebst gedaen
dattu my niet cleyn
en duncks wese. **D**ie
my in dyne epistelen
mit alfulke laue ghe
werdicht hebste te v
heffe. **E**n als ic di my
self wstorte en reke
ic dat cleyn so schyn
dat ic di niet wael en
geloene. **E**n wat sal
ic dan doen. **I**c en sal
my niet geloene al
sulck te wese alstu my
vmoets. want ic dat
in my niet en bekene
mer ic sal geloene
dat ic van di genynt
werde. **W**ant ic dat
voele en volcomelike
vne me op dat ick in
my self niet vmetel

en sy dat ic dy niet
ondancbar en sy. **E**n
als ic my dy al geheel
offer dat en is niet
wenich want ic offer
my dy deen du sterc
lick mynest. **E**n en
ist niet soedamich al
stu my vmoets te we
sen. **I**c offer my noch
tant soe daen op dat
tu voer my biddest
dat ic so moet werde
alstu my vmoet heb
ste te wese. en dat
bidde ic meer dattu
doen wilt. **O**p dat
tu niet myn en bege
vest to gedaen te wer
de tottlen dat ic byn
alsoe alstu my ver
moets te wese. als
ic nochtant so niet en
byn. **S**iet mijn alte
heffte begerlicste
vrient vands ioget
tot nu toe. **D**ie byn
get uwer hocheit en

uwer wackerre my
 nen onse **E**pistel. woe
 naem dat is inden
 boeke der regule die
 dyn heicheit so alstu
 mit dine schriften
 tigest alre seer ger
 ne wtuerkiest. **A**jer
 ic biddi dat gy den
 geselle myne lieuen
 vrient niet te wael
 en geloest. of he niet
 lauehiste van my wt
 spreke. want ic hebt
 sucht genoelt dat he
 niet al willens hege
 de wat seide. mer
 dat he van groetheit
 der myne bedrugen
 wart. **E**n vermode
 en ordelende sonige
 dingē van my als of
 ict al ontfange heb
 de dat ic mit apene
 monde mijns herten
 wode ongtuepte dat
 ic se ontfange mocht.
Als hi dat dede in my

re tegenwoordicheit.
 wie en solde dan niet
 imoede. woe voel din
 ge die bet beter were
 dan se syn warachtel
 ke wtstorte als ick
 dan niet hy en weer.
En groet deel onser
 boeke sal he v doen te
 studiere. **A**er mijn
 paulijn heilige broed
 laet v die dingen die
 du dan in vints. **J**ae
 die die warheit doer
 onser crancheit sprict
 dattu dan die mijn
 andercste die ic totti
 spreke. **O**p dattu als
 tu mit gieriger beg
 ten puttes die dingē
 die daer guet en ge
 recht syn die de dien
 re gegeue syn en da
 niet biddē en salts
 voer mijn sonden en
 dwalinge. die ic doe
 in deen die di missha
 ge solle ist dattu die

nauwe anmercke da
salstu my ansien en
mede dinge die di ver
mits der gauen des gees
tes die du ontfangen
hebeste te recht behae
ge in myne bucke soe
is die te myne en te
prediche en werdelic
ke te laue. **H**y ween
die fonteyn des leuens
is. **I**nmits wes licht
wij dat licht solle sien
sonder duisternisse
van anschijn tot aen
schijn. **H**er nu sien
wi dat als doer een
decsel in duisternisse.
In deen dat ic vand
alder hesse opgerich
tet heb. dan he mede
meynt **L**ibris gressio
ni. die boeke syne
brechte. **A**ls ic die le
sende bekenne so or
del ic my self mit be
rouwe. **H**er mede dy
gen die ic inmits der

gaue godes bekenet
heb soe verblide ick
my mit anxt en beue.
Want wat heb ik my
dat wij niet ontfan
ge en hebbe. wie solde
dair an twiuele hy
en weer meerre ende
beter. die van voel
en meerre gauen ryck
weer. dan die van
myne gauen ryck.
weert. **E**n oec weder
om soe ist beter van
eenre cleynre gauen
godes god dan char
lick lof te geue. dan
van grote gauen self
wille gelaest toe we
sen. **A**ls als ic dese
dinge self bekie wt
volle gemoede. **O**
broeder ic bidde v bidt
god voer my dat my
hert en mijn tonge
vners niet twidra
chtich en sy en ic niet
en moet wille gelaest

werde. mer dat ic la
uende de heer moet
antwepē. so sal ic van
myne inande behal
de wese. Het is oech
noch een ander dinc
dar gy dese brueder
om salt te lieuer heb
bē. want he is neue
des saligē Alippius.
den du mit geheelre
hertē omuattes en
wael te recht. Want
so wie guder tierlich
van de man denct
die denct vand' grot
ontfermherticheit
godes en vandē ga
uē godes. Dese hel
ge paulinu had Alip
prio seer lief en den
kende hi. En Alippio
had paulinu een gē
deel van Augustinus
buckē gedaen te lese.
en leerdene Augus
tinus aldus vā veers
kennē. En dese pau
lino had seer grote

myne tot Alippio. wāt
he was een suet myn
lich guder tierē man.
en een groet dispen
tierre des woerts ga
des. En paulinus be
gerde van Alippio by
enē sent briue dat
hi hē leue en historie
vandē begyn ouer
schriue wolde. Dar
wart Alippio in begne.
hi heddet van myne
gern gedaen. mer
van schempte noede.
En hi vant gude met.
hi schreef een epistel
tot Augustino en be
claegde hē daer in
woe dattet mit hem
stonde. En begerde
betruwechick van hē
dat he om dar af hel
pē wolde. Dat Augus
tini alte gern dede.
want hi had anet
heddet Alippio self
gedaen hi en saltal
soe altermael niet ge

schreue hebbe van sche-
ten. En opter epistele
schreef he noert tot
paulinu in deser epis-
telen aldus. **S**ekerlic
doe dese den du mit
geheele herte mynest
gelese hadde dyn be-
gerte. **I**n welker du
toendest dattu seer
begerde dat he di syn
historie auer schriue
wolde. en he woldet
doen om dinre guet-
willicheit wille. en
hi en molts niet doen
om synre schempten
wille. En doe ic he tus-
schen der mynen en
der schempte sache be-
gange wese. soe auer-
ruerde ic die borden
van sine scholdere op
te myne. want dat
had he my vmits een-
re epistele gebeden.
En ist dat my god hel-
pe wil soe sal ic v den
heele Alippiu in uwe

noer hertelicheiden
brenge. Want ich
mercte mael dat hi
he des solde schaeme
dat hi alle dinge die
die heer mit he ge-
daen heeft solde wil-
len apenbare. Op
dat licht iemāt diet
lese en niet mael en
verstonde dencken
mocht dat hi self pre-
dicten en niet die
gotlike gracie die de
mensche verleent
syn. **M**er du die wal
wetes woe datmen
dese dinge lesen sal
gy solt vander hwe-
derliker koninge
niet beroeft wesen.
dat ic thants gedaē
hebbe solde. en gy
sollet oec thants lese
en hedde my haest
des broeders gedaē.
En dese broeder be-
uele ic v en uwer
tonge. En wilt hem

also gesellick wesen
als of gij om lange mit
mij gekent hebt. **O** pauli
vno. want gij voel on
ser schrifte lese solt soe
sal u hiefde mij voel te
danckeliker en ange
namer wese. **I**st dat
tu mij beter st en cor
rigierst inde dingen
die dar in mis haeghe.
op dattu als een recht
ur'dich man mij ver
beterste en berispe. **W**anttu oec also daen
met en sijts van wes
alie ic mij ont sie myn
houet het gemdeet te
werde. **D**ie broeders
gruete v en oec niet
alleen die mit ons wo
nen. mer oec mede
die anders waer wo
ne god to gaeder die
nende. **E**n oec byna
alle die gene die ons
in xpo gern kennen
die gruete v en bege
re v bruederlicheit en
salicheit. en ic en doe

res v niet bidde. **O**er
offtu dat van kerke
ker saeke vmochtet
so besiet doch wat affri
ca mit mij geuoelt.
Dese epistel schreef
Augustinus tot pauli
nus. en om der cortht
wille soe heb ic oec voel
dar in duergeslaege.
woe rechte mynlic dat
hem seuerus schreef.

Deser **IX^{om}**
epistele die
paulinus tot August
tinus lanekick en boech
lick schreef dar hem
Augustinus alte myn
lick op antworde. der
is oec also voel en al
so menich geweest dat
se op dit pass te langh
te schriue were. **E**n
wie dat syn schriften
lase. al en kende sij he
met. se hadden daer
nochtant gwoet verwo
deren in. **E**n sonnge
die se lasen die en kun
de dar niet van v'sae

det werde. **A**Mer die
tijt wart he alto cort
mit soe groter begerte
worde sy ontsteken.
en dan in getage als
in een paradyse der wel
de. **A**ls oec **Seuerus**
toe he schreef in eenre
epistele die he tot he
sande. die syn boeke
mit alte groter blit
schappe plach te lesen.
AMer oec soe waren sy
he alsoe voel te smaer
keliker en genuechli
ker. als he syn engel
sche leuen en syn my
lickte tegenwoordichheit
mael kende. **E**n wat
syn herte als wete wy
kelre des hemelschen
myns der sueter scrif
ten auerulodelick ver
milt was. **S**o en mocht
te hys niet late hi en
dede he syn grote blit
schap te kenne die he
on vermits der gna
en godes bereit had.
En hi schreef he ond

andere woerde die
al vol vroude waren
aldus. **G**od sye ghe
laest lieue broeder
Augustini. van mes
gmae dattet is so wat
dat ons guder blit
schappe in is. **I**c behoe
uy is mael nittij en
seer gerne en voel
lese ic dy. **I**c sal oec
noch een wonderlich
dinck sege. also als
uy n tegenwordich
vermits uwe gothike
becomeringe als ab
sencie plach te wese.
AMer uy is uy n af
wese weder alsoe te
genwordich en geen
releue mer he tijtliker
dinge en onder sette
he. **I**c en lese also voel
als ic mach. mer dy
soe voel niet als ic
wil. mer weder om
en doe ic niet uyn
dan ic en mach. mer
god sye gelaest. **K**ief
altre suetste broeder

my is seer wael mitty.
In verblide my mitty
 en my is seer wael mit-
 ty. en ic hyr dy seer na
~~togeuoegt~~ togeuoegt
 en ic bhoeghe my op di.
En op dat ict al te va-
 cht sege alte enich
 licet hyr n togeuoegt.
 en n anhangende. en
 ic vergneder al myn
 anchte als of ic n ver-
 bequeem mocht syn
 tont fange die auer-
 ulodicheit uwer borst-
 ten. **E**n oec dan wt
 te drucke dat se inwe-
 delich beslate beware.
En oft moegelic weer
 soe begerde ic wal dat
 die wellē dan die suc-
 kende doer tont fange
 plegē te mael beside
 gedaen worde. en die
 hyrenste hē gewerdi-
 ge woldē aellinge wt
 te storte. **I**c segt dat
 ict beger dat my die
 hyrenste wtgestortet

mochte werde. **D**ant
 verwar n hyrenste
 syn vette hyrensten
 veruult mit hemelsch
 vetticheit en alte gees-
 teliker sueticheit wal
 getemperiet. **O** hyr-
 nensten syn reyn puer-
 eenuoldige hyrenste
 behalue dat se mitte
 twuuldige bande der
 caritate alte temelike
 syn geciert. **O** hyren-
 sten auer stortet mit
 tē licht der ewiger
 waerheit weder bhc-
 kende hmits gotliker
 caritate. **E**n onder
 dese hyrenste voege
 ic my toe also na als
 ic mach. **O** waarlike
 gy syt een wyse hre
 vol gueder konste en
 te saemē tyniert die
 rntē des gotliken ho-
 nicks en suete clareits
 die drupende syn ont-
 fermherticheit ende
 waerheit. doer welke

dat myn siel menich
sins loept en wort v
lusticht vande hemel
sche boetsel. Ende soe
wat dat myn siel in
oer self te myn off
cranch voelt dat bli
ticht sy oer dan in te
wedermaeke en te
sterke. Die heer die
wort auerulodelick
gebenedijt vanden
lof dyns mounts endy
ne trouwe dienste.
en die di den heer si
gende syn doestu oec
weder antworde de
heer. Doe wat dat
van synre wijsheit tot
ons vloiet dat wort
ons genuchliker en
te danckeliker vinds
uwe eer same dienst
en uwer wael geschic
ter puerheit. en um
getrouwer simpeltre
dienstelicheit. Dat
gy oec also uwer scerp
snyger vwoetheit en

snelre wackerheit
also inde verborgene
dinge in v neemt. en
ons intrichtes. Ende
dat begerstu oec va
den heer soe wat ge
muechlics van he in
vluchtet dat wi dat
alle weder tot he sol
len brenge. en syn
gotlike weese beken
ne sollen. Van wes
guetheit gi also guet
sint. Van wes puer
heit en eenualdicht
gy alsoe puer simpel
en schoen hynst. En
wij doen he danckbar
heit van sine gawe.
en guede die he in v
gestort heeft. En he
moet he gewerdige
vmits sine gawe v
ons toe te voege. Op
dat wij he volcomeli
ker onderworpe mo
ge werde vmits wes
geleide en maticheit
wij ons vblide dat gi

soe daen sijt. Op dat
 tet ngeu alle oec van
 ons te vblide dat ick
 oec niet en mistruwe
 te geschien. wilt gy
 mij mit uwē gebede
 te hulpe comē. **Dit**
 schreef **Seuerus** in
 eenre epistele tot **Augu-**
stinus. en mit een
 de vander epistolen
 soe begerde he van
Augustins enē lange
 epistel weder om.
 En schreef oec mede
 woe lange dat sij oec
 worde se solde he noch
 tant alle te cort valle
 te lesen. want he van
 sine schrifte niet en
 mochte vsaedet wer
 de. **Mer Augustinus**
 schreef he weder dat
 he he des billix ver
 draege solde en oeck
 ander lude die dat
 oec van he begerde
 onderwijse wolde de
 sij he dan niet mede

en belaste. want he
 temael voel onleden
 hedde mitter heiliger
 kerke. **Also** dat hi ond
 wijle nauwe tyt en
 hedde syus lijfs noet
 druft te nemē. en enē
 ygelike dan te schriue
 diet begerde. des en
 was he niet wael mech
 tich te doen. **He** en
 moest dan dan om ach
 ter late ander orber
 like dinge die der heil
 iger kerke noet ware.
 dat he niet guet en du
 cht. **En** seer noede wei
 gerde hi enē ygeliken
 die he wat bat. **Dan**
 om soe hat hi **Seuers**
 alst geen merckke noet
 en dede dat he dan die
 lude daer hyt vnoch
 te onderwisen solde.
En sorchde als hyt re
 chturdelick weigere
 mocht. dat sijt nochtat
 quellick nemē mochte.
Want hi altoes en ba

uen alle dinge die got
like en die broederlike
myne. in ene ygelike
te noede en te halden.
daer he he self oec ge
druck voer en setten.
Want woe onbegripe
lick dattet he suet was
vander werdiger he
liger drieuoldicheit
te schriue. **A**ls als hi
tot **Quodiu** schreef
soe liet he nochtant
die boeke ligge onuol
come. waneer hi mer
te dattet noet was tot
te gemeyne orber of
totter myne dienden.
En want die boeke te
mael swaer ware va
vstande oec niet alle
den gemeyne mensche
mer oec mede grote ge
leerde mensche. **W**at
der bueke is xv. der
nye mensche wo kuns
tich hi oec was te gro
de verstaen mochte
dan hi alleen. **E**n die

boeke die plach he to
maeke als he myn
onlede hadde alsoe
datter niemant ge
breack hy en hadde.
Want hi wost dat
he na de gebade die
he vander tegenwor
dicheit godes ontfan
ge hadde alre mensche
schulden er was. **V**an
sinre groter oetmodich
en dat hi alte quellich
de mocht datme he prede
Alte grote **lxix**
druc plach
he dar af
te hebben dat he die
mensche laefde en
prijsde. mer sonder
linge leet hyt alre
noedes van synen
heimeelicheit liefften
vriende. **D**ar om
want he mernde dat
se he soe wael kende
dat sye dan vmer
niet doen en solden.
Als als hi oec totten

voersechde Seuerus
schreef en aldus seide.

O broeder Seuerus
als ic vande gene ge
laeft werde die my
alre broeder liefste en
alre gesellichste syn.
dat heb ic als of ick
van my self gelaeft
weer. en dat verstaet
gy en merket wael
woe moeichick dat my
dat is. Al weert oech
waer dat me van my
seget. en woe voel te
moeichker ist my dan
van di te lide. Want
tu bist my als myn an
der siel. en vners dy
siel en die myn syn
als een siel. En du da
alsoe werdest bedra
ge in my. en meynst
die dinge in my toe
wesen. die my noch al
te seer outbreke. En
woe seer mach dan
een mensche van he
self bedrage werden.

Dat ic oec daer in
niet alleen en wil dat
tu my dat doen salst.
mer want ic di lief
heb oec bedrage solst
werde. Mer dat beg
ic lieue broeder dat
gy oec niet te myn
voer my en bidt dat
ic alsoe werde moet
alstu my vmoets en
geloeyes te wese. Gy
spreect my recht in
uwer epistele toe als
of ic dat van v begert
hedde dat gy my lan
ge epistele schriuen
solt. die vol van myne
laue syn. Mer dat
moet verre van my
wese dat ic dat van
v vermode solde. Mer
io seg dat dyn epistel
vol van mynen laue
was. dat was my moe
lick van v te lide. en
dat heb ic van my self
begert dat ic dat be
rispe en laeke solde

oec tot dinen onwille.
Hoert myn broeder
ic merne oec dattu
oec wael wostes woe
voel dingē dat ic ond'
handē heb. **T**ot welke
ons die noet des diens
tes dwinget tot men
ingerhande sorgen.
soe dat ic alte wenich
tyts heb tot anderen
dingē my te kieren.
En en voldede ic niet
den noettelike herke
lickē saekē sō dede ic
tegens myn officiu.
Mer dat gy wilt dat
ic u een lange epistel
solde schriue dat we
re ic seker schuldich
dat belie ic. want ic
byn te mael schuldich
dine alte suuere wil
le te voldoen. **M**er
want gy een guet en
een rechtur dich my
ner syt. **D**an om soe
vmaen ic u. dat gy
dan dan heuet van

aphoert du die my
mynnest. **E**nde du
mertste oec wael
dattet rechturdelik
voert geet. dat icty
en den andere schul
dich byn. dan dat ic
dy alleen schuldich
byn. en die tyt en is
my niet genoeg tot
hē alle. **D**an om my
alte lieffte en gesel
lichste broeder dan
du onder dē name
xpi onder dē rste
syts. die en doen my
oec niet als hē tobe
hoert te doen. **A**ls
se my niet alleen in
en sette tot hē and'
dingē te schriuen.
mer dat se oec den
andere mit heelte
macht en gudertie
renheit niet en ver
biede. **O**p dat ick
oec niet te haert en
scheen als ic enen y
gelike syn begert

niet en voldoe. **E**n
als ic lieuer die din
gen doe die ic allen
mensche te saemen
schuldich byn te doe.

Doert an als wij ha
pe en belaeft hadde.
als v eer samtheit tot
my comt. soe salt gy
dan wael vernemen
mit wat werke der
schrifte dat ic beko
mert byn. **E**n dan
suldy wael doen dat
ic v gebede heb als
die andere van my
te weere. **O**use here
god vervulle uwen
alsoe groten heiligen
schoet. den he gemin
ket heeft in uwer be
gerte. **O** alre salich
ste here. **E**n op dat
ment oec mach mer
ke woe dat he sinen
lof weder spraech
soe wil ic hi noch ee
wte epistel schreue
die he **Audax** sande

en oec eens deels **die**
dat hi dan wed op
antworde. **Van Au**
dactus epistel tot Au
gustynum. Lxx. capit

O Inen heer
werdelike
lauehiste
en mit alre werdich
tontfange en te ver
uolge in alle manie
ren van laue. **D**en he
lige vader **Augustyn**.
Audax. Saluut inde
heer. Ic heb gracie
uwer salicheit dat
gy gerne ontfangen
hebt die temperieri
ge mynre rede. **W**at
dan wort den soe gue
den haep gegeue en
guet betrouwe als se
mitte wege der vader
liker fonteyne begate
werde. **O** suete bis
schop ic heb v verwe
t niet dat ic een cley
n guue ontfange solde
van uwer vaderlik

borst. mer dat ic een
geheel vloet mildelike
wtputte mach. **I**c heb
den schat der wysheit
begert. mer ic heb my
outfange dan ic wol
de en haepte. **N**och
dattet niet myn ghe
meynt en solde wer
de mer gaue. **P**rou
ninus sed min.
Dat Augustinus ge
uet die ornel of wisi
sen der myt. als een
sacrificeringe ofte
hechichmakinge der
rechtuurdicheit. en is
een vmakinge d'gees
teliker glorie. **E**en
dispencleringe der e
uiger salicheit. **S**ek
ic beger mitte blome
der ewiger wysheit
geuoedet te werde en
van bynnē begate te
werde mitten tegen
der leuender fonteyne.
Heuert dan **O** suete
bisschop dat ons bei
de orberlick mocht

syn. en dat ich van
uwē vloede gesoect
mocht werde soe mo
cht ic groien. **D**ont
an so en laue ich niet
soe seer mit schrifte
als mit belauen der
begerte die tegen
wordicheit mynne
clerueit. **I**st dat ic
mits uwer voersie
nichheit v schrift we
der lese. **O**eerwer
dige heer die gotlike
guedertierenheit
moet v beschermen
ontellicke iare in sy
nen dienst. **H**ier
schrift hi achter an
verskens daer he in
beclaeget dat hem
Augustin so corte
epistel gesant had.
of corte rede tegens
he gehat had. **E**nde
hiet Augustinus
een fonteyne d'werlt
en seget aldus. **W**an
om heuet my die so
teyn der werlt mit

alsoe corte clemen
sermoen doerulātē.
En of he licht die hē
te der fonteinē myn
bequaem heft geuo
den of gehaept. die
bequeem vloede ge
uē hulpe dē geesteli
cheide. wolke die
volcomē geloue ver
wacht die vanden
hols xpi hangende
is. *Wo dat Augustinus
den eerlike bisscop we
der antworde. lxxj.*

D En alte ge
mynstē en
in xpo to la
uen en alte seer be
gerlike broeder Augu
stin. Augustini. Da
luut inde heer. Ick
heb vrolike ontfan
gē dijn corte epistel.
mer slechts een crech
tige sterke bede last.
eene langer episte
le van my. En dan
om so en heb ick der

met noede mer ger
ne ontfangē dat ick
lichtelico dijne gier
cheit voldoen mach.
mer dat ic my van
dijne caritate ver
blide. Want al sif
dat gij dat vande ge
uē bidt die dan my
bequeem toe is. het
is nochtant guet dat
gij dat also vlitelike
begert. en tot eene
langer epistelen toe
schriue. soe ontbrict
my meer machte dā
die guede wil. Dat
ic alte seer onledich
bin mit kerke liker
onledē. Soe dat my
wenich tyts geboert
tot minen digē betra
chte. En dat ic oeck
die dinge doe die
meer noet sijn en voel
mensche orberlick.
en dat ic oet duc we
nich tyts heb tot ver
maekingē des lichaams

crachte die onse dienst
noet syn. Want die
woerde en outbreken
ons niet mit welken
men wael voel briue
mit schrifte veruulle
mocht. **A**er dat gij
van ons in langher
schrifte der epistelen
begert. dar to soe ant
worde ick dat ick mi
niet bequeem en beke
ne. Want gij hebt in
uwer epistele geschre
uen. dat gij ene schat
der wijsheit begert
hebt. niet dat gi oec
mijn outfangen hebt
dan gij wolt. Als ick
doch selue wtte schat
der wijsheit mit out
fermeliker bede mijn
dagelicche outhaldi
ge oet modelicke bid.
en nauwelic vcrigen
mach. en moe mocht
ic een oerakel of een
visioen of gesichte
wese. Van welke ver

borghe heimelicheide
alte voel meer dinge
syn die ic niet en we
te. dan die ick wael
weet. **E**n oec men
ge vborghe heimelich
eide dar ic niet en
mach to guen en doet
gaen als ic wil. **E**n
des en bekenne ic mi
oec niet myn dan te
mael onwerdich. **E**n
seker wie byn ic dat
ic een sakariere of
een heiliger der recht
urdicheit byn. **H**et
weer mi te mael groet
self geconsacriert
of geheilicht te wese.
En dattu mi oec noe
mest ene wederma
ker der geesteliker
glorie. **I**c seg tottij.
och god vergeuet dy.
wanttu en weets te
mael niet ween dat
tu toe sprekest. **M**er
ic werde selue alsde
inder glorie vmaect.

soe dat ic belie dattet
 my vborge is. **N**iet
 woe voel dat ic van
 daegē to daegē voort
 gaē. **A**er slechts ic
 byn een dispensaerre
 der ewiger salicheit.
 mit mynē ontellike
 medeknechte. **E**n
 doe ic dat mit guden
 wille soe heb ict loen.
 en doe ict noede so is
 my die dispensacie
 niet dan alleen to be
 laest. **H**ir in en in
 voel syn schrifte mit
 men dattet hē alte
 swaer was dat hē die
 lide laefde en prijs
 de. **W**ant als he op
 paulus epistel **A**d
galathas seget. **D**oe
 wort die gotlike myn
 ne alre best in d' oet
 modicheit bewaert.
En in genē dingen
 secht hi voert. en wt
 die gotlike mynne
 meer belettet dan

mit houardicheit. **E**n
 secht danc oet an ind'
 seluer epistele aldus
 tot sctē peters laue.
Dan hyt also oetmo
 delike leet dat hē pau
 lus voer alle dat volc
 berispede. **L**eert van
 my sprict ons lieue
 here **I**hs xps. niet die
 doden op te wecken
 die mier dage inden
 gmeue gelegē hebbe.
 of die duuele witten
 besetenē mensche te
 vdrue. of ander qua
 len te vdrue. **A**er
 he spreedt. leert van
 my dat ic sachtmo
 dich byn en oetmodich
 van herte. **D**ese lexe
 onthielt hi seer wal
 in synre herte en had
 se altyt bereit in sine
 woerde. in sine wer
 ke en wanderinge.
Van sūre groter bli
 cheit tegens die onge
 loemigen te vdrue.
Lxxij capittel

Overt soe ist te
wete dat dese he
lige man alte groten
vlijt dede tegens die
quade ongeloeninghe
kerste. en sonderlinge
den donatiste die sich
anderwerf lieke doe
pe. so dat he noch na
cht noch dach en ruste
dat lant en was dan
te mael af gesuuert.
Dat hi oec inde geest
der saticheit alsoe
voel als hi mocht al
toes dede. en oec na
inde synre medebis
schoppe. En mit des
pauus en keisers be
dwange diet gebade
haddē datmen der
uer gent en solde late
bluue. En se haete de
guder tierē man gode
den werdige bisscop
Augustinu. Om dat
die heilige kerke xpi
inmits hē tonaem.
en se kuerste mit oe

re tande op hē. En
want hi stedelic ge
bedē wart te wisen
tierē en te lere. en
te sterke dat geloe
uige volck. En dan
oec niet alleen in e
nē conincryke mer
alre wege. in hier
in dan. dat hi oec
mit groter begerte
te doen plach. En so
plage se al gewapet
inden wege te gaen
liggē op dat sy om
doede mochte. mer
god bescherme hē
altoes. Al was hi de
mael gemoet te ster
uē. dat gelouige vol
en mocht synre niet
ontbere. Mer noch
voel quelliker die
quade ongeloeninge
voer welker bekie
ringe dat hi stedeli
ke arbeide. De pla
ge alte verueer
lick tegens hē te spre

he en te segge dat me
 he solde doet slaen
 als ene mulf en seide
 oec mede. god solde
 he al syn sone verge
 ue die Augustynus
 doet sloege. En se
 riepe duck onbestue
 lick tegens he. dat hi
 nochtant mit alte
 groter saticheit ver
 droech en veruolget
 mynlick. En sy en
 wolden oec somtijt va
 groter onwerdicheit
 niet mit he spreken
 en seide dat hi een
 bedrieger weer en
 een valsche verrader.
 Mer vmits bedwan
 ge des rechtes so moes
 te se tot sommige tijde
 tot he come en syn
 werde hoere en tegē
 he dispenriere. Op
 een tijt stonde se by he
 op een stede. en he
 was gaen sittē. doe
 he sach dat se bleue

staen en niet sitten
 en wolden. Doe seide
 hi he guder tierlick
 toe. Fres nō vultis se
det nobiscū. broders
 en wilt gy niet sittē
 mit ous. Doe seide se
 onwerdelic. Do. Doe
 seide he mynlic tot he.
 want om dat se antwor
 de seer smelick. et is
 geschreue. Ic en sal
 mitte boese niet sittē.
 Hi antworde he my
 lick. want om sydi da
 mit ous ingegaen.
 Het is geschreue. du
 en salst niet ingaen
 mitte genē die qua
 de dinge doen. mer
 se en antworde niet
 dat he niet quaet en.
 weer by he lude. mer
 hi seide dat god self
 spraek tegē den du
 uel die he temptier
 de. die he wed wter
 schrift antworde.
 En so wat datter da

by quam die verman
he voer dē volke mit
schone rede. en wo dat
ter dair meer in quae
woe dattet om lieuer
was. dair die kerste
geloue seer mede ge
starct wart. Die ma
nichéen en alrehande
ongeloeuige mensche
verwan he alle mitter
hulpe godes en mit
machten der heiliger
schrift. **Woe dat Au
gustinus disputierde
mit ene manicheus lxxij**

Op een tijt een
manicheus die **felix**
hietē. en wolde dair
syn dwalinge sayen
vander manicheesch
secte. den naem he by
hē inder kerke voer
den gememen volke.
en die **Notarie** dair
by en he dispensier
de mit hē apenbar
lick. En na der der

der collacie so wart
die manicheus mit
alle verpydelt en en
konde syn dwalinge
mit alle niet bescer
me. en hiet syn dwa
linge achter en wart
ter stont bekieret tot
ten kerste geloue die
hē die edel bisschop
Augustini claerlick
bewees mit schonen
rede. **Het gemiel**
datter een wtt clerc
dien wttē huse sco
Augustinus was. w
ant he duc bisschoppe
en priesters wt sine
cloestere van hē wal
volleert in alle ker
keelike saeke. dē an
dere kerke auergaf
daer hē des noet
was. als tot stichtin
ge der heiliger ker
ke en sterkinge des
geloue. **Niet sueke**
de hē selue mer die
dinge die voel men

sche mitte ware. en
 hi gesalicht mochten
 werde. Want he liet
 oec Alipiu van he vne
 re den he van ionx op
 also rechte lief hadde.
 want he oec anders
 ware bisschop wart
 gemaect. En oec Se
uerus. want die gene
 die inder latynscher
 tonge wael geleert
 ware die voechde he
 onder die latynsche.
 Op dat me dat woert
 godes te bet van he
 vstaen solde want se
 van eenre tielen wa
 re. En die grietsche
 voegde he totte grie
 ke. in deser seluer
 maniere. Aldus soe
 hadde hi twe natuer
 like broeders geschei
 den. om dat die een
 bequeem was dat
 woert godes te leven.
 Mer die and' mocht
 dat alte quellie ver
 draege en hat hem

ernstelick en voel de
 hi he doch sine broed'
 weder hi he late wol
 de. En Augustinus
 heddet gern gedaen
 van rechter barmher
 tiger myne. mer wat
 tot der hehiger kerke
 orber niet en was so
 en mocht he des van
 rechter consiencien
 niet doen. Mer he
 schreef he guethicke
 in aldusdane woer
 de. Sine alre lieffte
 en eerwerdichsten
 broeder en mede pries
 ter Prouty. en den
 brueders die mit he
 syn. Augustinus en
 die brueders die
 mit my syn. Saluut
me heer. Ic geuoele
 wael dat ic al haert
 schyn te wese uwer
 begerte. en naume
 en kan ict in my self
 vdraege dat ic myne
 soen den dyake lucil
 lu dine broeder dyn

re helicheit niet weder
en sende. noch en ghe
ges niet by di te bliue.
Ader wāneer dattu so
daen werdeste dattu
dine alre lieffte en be
gerlicste vriende van
di lates trecke of na
di vseruēts tot nutti
cheit der heiliger ker
ken. **D**an saltu geuo
len mit wat prekele
der begertē dattet my
inwendelick doer
gmaenue. dat die geē
niet mit my en syn
mitter lyflicher tegē
wordicheit die my
alre meest en alre
suetste inder geselli
ker liefde togeuoegt
syn. **O**p dat ic dine
gedachte niet wedet
sende en darf woe
starch die broederli
cheit dyns bloets is
tot dinē broeder. **S**i
en verwyut de brāt
der vrientenschappen
nochtant niet dāt

broeder **S**euerus en
ic mede to gader han
gē. en nochtant be
kenstu wael woe sel
de dattet my geualt
hē te sien. **E**n dat en
is myns willen noch
oec syns willen niet.
Dan tot nutticheit
der heiliger kerken
om die tocomende
werlt dāt wi onstei
delick te saemē solle
leue. **W**oe voel toe
gelycanodeliker stee
di dan te vdraegē
dat afwesen dyns
broeders om orber
licheit der seluet mo
der der heiliger ker
ke. mit welke broe
der du oec noch also
lange niet en hebst
die gotlike spise ge
eder cauwet als de
lange als ic mit my
nē alre lieffte en ge
sellichste vrient en
alre suetste mede
broder **S**euers ghe

daen heb. **D**ie oeck
 in nauwe iet mit my
 sprict dan seldē mit
 enē clemē sentbrief
 kē. **E**n die self epist
 telkē hebbe oec meer
 in dan andere mitte
 saekē der kerkelike
 sorge. dan se dringe
 tot ons onderlinge
 tot malcandere van
 gemuechliker weelde
 wter sueticheit. **I**
Hir saltu licht toe
 antworde en mach
 by ons mijn broeder
 der kerkē oec niet
 nuttelike diene. of
 begere ic om oec an
 ders man om te heb
 bē by my. **I**c seg dy
 slechts broed. weer
 sijn tegenwoordicheit
 al dan alsd mitte als
 se hier is totter my
 ninge der siele. en
 regieringe der scha
 pe **xpi** des heren. so
 en segt niet dat nie
 mant myn hardich?

met vmer s meer
 myn quaetheit mit
 recht mocht beschul
 dige. **M**er want die
 ewangelische dispen
 cacie in onsen lande
 seer arbeit in latyn
 scher tonge des hier
 groet behoef is ende
 dair niet. **E**n gewoel
 stu dan niet dat men
 der salicheit des vol
 kes aldus raden en
 helpe sal. **A**lsoe dat
 my die salicheit der
 mensche mit geenre
 clemte sorge en steet
 te suekē. **E**n ic sende
 se dair die dair mit
 te sijn. en neme se va
 dair die hier mitte
 sijn. **M**er dair om
 so geuet my vgi fuis
 se en nemet mit best
 dat ic niet alleen te
 gens dyn begerte en
 doe. mer oec tegē my
 nes selfs synne dair
 my die sorge dyus
 lastes toe dwinget.

Die guder tieren hee
in welke dattu dy her
te gesat hebste die salt
digene. Dat dyn ar
bet alsoe wese sal dat
tu voer dese tualdant
wael geloent salt wer
de. Du en salst my
oec niet wemich lieue
hur in doen. ist saeke
dattu my hur in niet
meer mit dine bede
en belastes. Op dat
ic by dijne heiliger
guetheit willicheit
die my eerwerdelike
is niet to haert en schi
ne. Dese woer sechde
broeder den hi eenre
ander kerke beuale
had dair ic dit leste
pas mede begonde.
die quich op een tyt
om te predike tegen
die quade heresie toe
brede der heiliger ker
ke En he viel inde la
gen sijne triande se
sloeghe he alte swaer
like. en name he die

selue die mit he wa
re en syn ander din
ge en reischappe die
he by he gename had
om der seluer saeke
wille. En op dat die
kerke dair niet mede
gehindert en worde
so en is weech die be
schermer der kerke
niet. En die hieten
Defensor ecclesie de
alsulke dinge beua
le ware tot bisschop
te brenge om dat niet
corrigeren solde. En
doe wart die bisscop
selue donatist geuo
de vand stut calamés
en hi hiet Crispinus.
En om dat hi voel
guets dair mede ver
boert had en schul
dich was. om dat he
die ondaet die den
heilige man mit sine
gesunde geschiet was
niet en corrigerde.
Ader hi sette he oec
tegens die insettunge

der ewe en weder
 spraect en v'saectens
 dat hi hereticus was.
 Die defensor dat een
 guet kerste bisschop
 was stont he tegens
 al dat hi mocht. ende
 men beuantet dat hi
 hereticus was des
 hi v'saect had. En die
 andachtige helige
 bisschop Augustinus
 was te mael vltich
 in alle maniere tott
 wederstrubbicheit
 der kerke saeke toe
 bedwingē. En dan
 quamē twe ande bis
 schoppe van calamen
 by en he maecte een
 dispensieringe dat
 een grote menichte
 des kerstene volcx by
 stont die den wtgang
 des eendes verwach
 tende ware. Alle dat
 wijde grote kartaegie
 en doer alle Africa
 begerde se dat einde
 hi af te wete. Tot

drien tidede dispensier
 de sy en Crispinus
 wart verwonne en
 mit gemeynte sente
 cien geprouciert een
 hereticus te wese. De
 se Crispinus was on
 dancbaer en verweete
 den alre gudertieten
 ste honoru. Mer van
 de keiser wart een be
 queem antwort gege
 ue datme die heresie
 en donatiste in gene
 stede en solde late wo
 ne of wese. en datme
 die briue alrewege
 solde schicke en sende.
 Alsoe dat Crispinus
 mitte sine geuisschet
 wart tien pont golts
 in des keisers stat te
 geue. Mer want die
 eerfame bisschop Au
gustinus altoes opte
 guede en opte quade
 barmhertige bynen
 sten had. so was hi da
 seer ernstelic in. en
 die ander bisschoppe

consentierdent mede
dat hē die keiser dat
vergeue solde. en et ge
schiedē oec alsoe. En
vmits deser saekē en
der hulpe godes soe
wies die heilige kerke
seet. En in allen dese
dinge die geschieden
tot vrede der heiliger
kerke so gaf god onse
here Augustinus die
palm der verwinninge
al hi inder erde. en
hehielt hē bi hē self
die crone der rechtur
dicheit. Al dus wart
doe van daegē tot dae
gē vmits der hulpen
godes die eenheit der
heiliger kerke geoeet.
en die broederlicheit
der vergaderinge go
des gemeert. En
dat geschieden alre
meest na der disputa
tien en collacie die al
le die bisschoppe bi kar
tagien hadde mitten
donatiste. Dat die
glorioso en religiose

keiser geboet. Ende
om dat te volbrengē
soe sande he a jar tellu
sine richter in Affri
ca. In welker disputa
tien dat die donatist
te te saemē geconfuist
worde en vande kers
tene bisschoppen ver
wonen. en vande kei
ser verdoemt. In wel
ker saekē dat die do
natiste mit oere bis
schoppe oer gemein
schap meer mitten
rechte kerstene volc
hadde. en hieldē kers
te vrede. En al die
grote guet geschiede
en wart in volbracht
vmits den auerhel
gē man godes Augusti
nu. daer hē die an
der bisschoppe in con
sentierde. noe dat
sich Augustinus had
mitte ongeloeunge do
natisten. Lxxijij cap

In deser dispu
tacie en colla
cie die mitte

donatiste geschiet wā.
 soe ware dān noch so
 mich vande donatiste
 die seide woe dattet
 hē niet gehenget en
 weer hē te vātwor
 de vūds de defonsore
 diet an beiden syden
 hieldē. want he syne
 kerke seer gunstich
 was. Dān na gewielt
 dat sē Augustinus
 die heilige bisschop eer
 werdich indet gedec
 nisse. vūts pauslike
 briue gebade wart.
 mit sinē medebisscop
 pē te comē tot Securie
mauritannie om an
 der saekē vander ker
 kē to eynde. Doe ge
 uielt dat hi al daer
 de bisschop der dona
 tiste sach vander stat.
 den sehl dān in enē
 beschermē oerre sec
 ten hadde gesat. Dān
 Augustini by stont en
 alle dat gemene volc
 by hē vsaement van

mēnger leie geselschap
 en gemeenschap. En
 die eerlike bisschop
Augustini verweeten
 hē dān toe mit hē toe
 disputiere in kerke
 ker maniere. Oft al
 soe weer als se seiden
 inder iester collacie.
 dat he dat nu vbetere
 solde. En dat he nu
 vrilick soude vemaants
 vbriedē sonder enich
 out sien of weder stae
 van machte niet en
 twiuelde toe spreke.
 Mer nu vrilick sijn
 gemeenschap pynde
 te beschermē in syne
 stat en onder sinē vry
 de. Mer des en wolde
 die bisschop der dona
 tiste niet doen. noch
 oet om bede wil syne
 olders en vrienden.
 noch om vlichticheit sijn
 re borgers diet alle
 alte gerne gesien hed
 de. Noch om geeue
 leie woerde of saekē

en was he daer toe te
brengē. **E**n hi en wol
de oec ander niet ant
wordē dan aldus. **O**f
wij verwonnē syu of
verwonnē hebbē dat
haldē die gēesten of
schrifte. en woe dat
hē die hebbē gemaect
ouder dē bisschoppē
hij hartagiē. **E**n op
een ander stat doe hē
bandē notariē gebadē
wart dat hi den eer
like bisschop Augusti
ni antworde solde. so
sweech hi. en sweech
als of hi stōme hedde
geweeft. want hi en
vant niet dat hi ant
wordē mocht. **E**n alle
dat sermoen dat die
werdige leerte Augusti
nius dede tegens der
sectē oerre ongeloue.
dat hoerde hi an als
of hi stom geweest
hedde. **E**n als he mit
alle stil sweech so wat
dair een apenbaer wiss

truwē tegens dē on
geloeningē bisschop.
en oekingē en vestin
ge der heiliger gelse
uē quam dair van.
Die grote vlticheit
des alre heilichsten
mans Augustynus
voer der heiliger ker
ke stichtinge en is
mit genē mensche
ke tonge te bedude.
Het gemel op een
tijt dat hi tot yponē
mit sinē bruederen
ouer tafelē sat. en
dat he tot hē seide.
Brueders mer cten
gij hude ind' kerken
in mynē sermoē wal.
dattet einde also niet
en was als dat begi
ne. en dat ic tegens
mijnre gewoente die
materie die ic bego
uen had liet hangen
en in een and' voert
ginc. **D**oe seide on
die brueders wo dat
syt oec wal gemerct

hadde en dat se hē ge
 noech dān in verwo
 derde. **D**oe antworde
 hi. Ic geloue des gese
 lich datter yemant
 dwalende onder dat
 volck godes was. die
 god ouermids die
 offerhande ons ser
 moens vmaene wol
 de en lere en vander
 dwalinge genesen.
Wy selue en onse ser
 moen syn alte same
 inde handen godes.
Want doe ic die dele
 der voer sechder ques
 tie tractierde. doe
 toech ic in een wtgā
 eens anders sermoen.
 en doe ic die questie
 gestate had do einde
 ic die questie of dis
 putacie meer tegen
 die dwalinge der ma
 nicheen. dān ic niet
 van opgesat en had
 te segge. **A**ls die bis
 schop **Augustini** vnt
 cloester sat ende die

broeders by hē ware.
 siet so quam dān tot
 hē int cloester een ry
 ke coepman der ma
 nicheesscher die **fir m**
 hiet. en viel oetmode
 like op sine knie vō
 sine voete. en storte
 syn tranē en begerde
 dat he vō hē bidde
 wolde. en belijdent be
 wuneliche dat hi der
 manicheen secte ghe
 uolget hadde. **A**er
 dat he nu cortelic wt
 sine sermoen bekiert
 weer worde. en die
 kerste geloue ontfan
 ge. **D**at hi doe eern
 delick en nerstelick
 onderuunt en die broe
 ders oet mede. dat he
 inde selue sermoen
 bekiert was. **E**n hi
 wt soe merctē sy en be
 kendē den diepē ver
 borge niet godes. en
 mit verwonderē dā
 ten se god hoechlic al
 te saemē mitte broe

ders glorificierende heich
liche den suete naeme
des heren. Die als he
wil en alst he behaget
mits de onwetende
oec weret der sielen
salicheit. **Van ene on
geloengen hereticus.**

Die gre **Lxxv**
ue des koninc
liken huses die **pascē**
sius hiet. een **Arriaē**.
die vermits machte
syns persoons die ro
ne kerste geloue alte
swaerliche anuechte
de was. En verdroef
en vstoerde die pries
tere die vande gode
geloue ware wt syn
te stat. En die heilige
bisschop **Augustinus**
noede he te come by
kartagie. in tegen
wordicheit soniger
eerliker manen. **Aer**
pascensius die hereti
cius en wolde daer
geen griffel noch ta
fel by hebbē daer se

dispentieren solde.
Aer Augustinus
wolde daer stantaf
tekkē tafel en grif
fel by hebbē. **Aer**
want dat die hereti
cius also starckelick
weder stont en seide
hi en wolde daer geē
tafel of schriuers by
hebbē. En om anxt
der ewē die tegens
den hereticus gelet
was. so seide die gu
der tiere vader **Au**
gustini. mit synen
prieftere en de ande
re volke die daer
mede by ware. Hy
hietet toe ghen dat
hi dan sond schrift
mit he disspentiere
wolde. Doe naem
hyt an. mer hi seide
tegens sonige. dat
hi dan om daer geē
schriuers by hebbē
en wolde. op dat hyt
na mit loege en mit
geuyftheit vsaekē

mocht en sege dat
 hi gesecht hedde. dat
 hye niet en hedde ge
 seget. En die eerlike
Augustinus toenden
 om die pasticheit des
 geloue mit clare wa
 nchtige rede en mit
 machte der heiger
 schrift. En dat paste
 cius voert bracht dat
 was al sonder macht
 en sonder vciernge
 der schrift. soe dat
 syn dinge altemael
 valsche en idel waren.
 Doe pascencius wst
 tot he quam do prees
 hi Augustini mit la
 ue en mit sine gude
 gerucht dat hi auer
 all onder den volke
 had. en by sine grote
 konste. En des mor
 gens inder wster dis
 putacie spraeck he
 wedelic van synre ge
 loue. en gaff hem be
 schreue in een sedel
 ken. Des myddages

rouwedenche en bat
Augustinus dat hye
 he weder wolde gene.
 en hi gaff he guder
 tierlick weder. En
pascencius naemt we
 der en te veet en schoer
 dent sedelike. en riep
 te mael onredelick op
Augustinus en vspraec
 he smelliche. En seide
 he weer dan op wt de
 hi he lastere en schen
 den wolde. Dan die
 eer sam heilige man
Augustini mit alte ge
 sater steme alte sacht
 modelick to antwor
 de. Wille wi di also
 laster bereide. god v
 goest v. En pascenci
 spraeck yoch alte on
 werdelick tegens Aug
ustinus en seide dat
 he syn gerucht altoes
 beter gehoert hedde.
 mer hi heddet nu suo
 der onder uonde da
 die meere of dat ge
 rucht onder de lude

van hē liep. **D**air toe
sprac Augustinus
guetlick en seide. hu
de voer myddage doe
wij ons onderlinge
gruete en doe gy wij
guede gerucht laefde.
Doe antworde ick di
dattet alsoe niet en
weer. mer het weer
gelage. mer wi segt
gy dat ic want gesacht
heb. Augustinus seide.
Anders byn ic en anders
is mijn gerucht. **V**er
smade lasterlike woer
de hoerde he lieuer
dan prys of lof der
lude van sijns selues
wege. mer om d' me
sche sonde en gebroec
licheit en om oer re
ongeloue was hi al
toes bedroeft. **D**e
scheide sich doe van
een. mer pascencius
was al meer en meer
opgeblase en vtornt
mit alte groter ver
woetheit en betoem

de hē mit voel boege
tael vor syu valsche
geloue. **E**n riep auer
al woe dat he augus
tinus verwone hed.
En dese dingē en ble
ue de man gods au
gustini niet vborge
so dat he gedwonge
wart de voer seide
heretici pascencium
schrifte te sende. **I**n
welker schriften hi
seer bescheidelic en
betemehlick schreef
en toen de hē daer
in al wat dat sy tot
bede geantworte hed
de. en die schrifte be
tinchde he mit schrif
te en tuge geproef
der heiger manne
die dat mede gehoet
haddē. **E**n noch sch
reef hi hē anderwerf
eer dat hi hē weder
antworde of schreef
dair hi hē oec niet
in en schreef dat hi
mitter waerheit be

tughe mocht. mer hi
schreef totte man go
des lasterlike woer
de en want die epis
tel cort is so wil ic se
hr beschriue. Die
epistel was aldus.
*Des ongelomighe heriti
cus epistel den he. augus
tijnus sande. Lxxv*

Alle lieffte bro
der ic hadt
begert van u dat gy
den niet uwer als dwa
lingē afgelacht solt
hebbē. Nu ver won
dert mi dat gy noch
al inde seluen blijft.
soe als u epistel wert
die gy tot mi gesant
hebt. Want u werdi
cheit is recht als een
die mit groter herten
outstake is en der st
heuet en ymt dan slyc
kich water en dat ver
swelliget he in sy lyf.
en als he na comt tot
enen coele borne dat
en mach he dan niet

genoech vorderē. wat
sijn hert en sijn siel is
eens benyuetelt inde
slyck. **D**oert an op dt
ict behatdelike sege
mach uwer vrede. soe
is die niet uwer vli
cheit als een kroone
knoestich boem die
niet recht es in sich en
heuet. En dat gesicht
der oge verkiert u he
licheit. **N**eder schryft
mi de vader. god. den
soen. god. den heiligen
geest god. niet een
god. wie is dan van de
sen drie een god. of
ister een drieformige
persoen die mit dese
name genoemt is.
Aer hedstu gewilt
en hedstu betrouwen
van uwer belijngen.
soe solt gy mit uwer
medebisschoppē mit
mi gaen sette en mit
puere vreesamen
moede vercalle van
den dinge die god to

hoere. en die totter
glorie geesteliker g
cien hoere. **W**at or
ber ist te schriuen en
weder te schriue dat
niet en sticht. **O**p de
ser onweederder epis
tele antworde he die
gudertiere vader **Ju**
gustini alte redelike
en niet bismadelic of
omverdelich mer sa
telick mit aldusdane
woerde. **O**yn schrif
ten en solle my niet
verwecke di lasterli
ke woerde weder te
geue. die dingē die
du my geschreue heb
ste solde my bewege
were se vander war
heit godes gesegget en
niet vander machte
eens mensche. **D**u
hebst gesegget dat in
my niet en is dan ich
byn als een krome kn
oestich boom en niet
rechts en heft en dat
gesicht der ogen ver

hiert. **W**at solstu va
my dan seggen weert
saeke dat ic afgeghe
weer vande behage
dat wy des morgen
geset hadde. en dat
ic inde alre lichsten
dinge dat ons te re
cht behaeghet hedde.
En krome weder to
pen en knoepe der
swarheit gesettet
hedde. en du en solts
my oec niet ordelen
ingeswelget te hebē
slyckich water. mer
te mael hants dron
ken schap verdruct
in wantrouwe. **E**n
hedde ic na den mid
dage niet weder ge
come als ic des mor
gens toe quam. **E**n
siet en hebt gi nu niet
weder geschreuen
wat dattu wilt. en
ic en heb genē laster
ontsien. **D**u mogest
oec ander dingē doe
dattu seggest dat ic

geloene dat die drie
persone godes drie
formich sijn in myn
re geloue. **M**er hed
stu di gewerdicht te
lese die lange epistel
die ic di sande. en hed
stu totte schriftē wil
len antworde. du en
solt machschien des
niet sege. **M**er want
tet di genoeget heft
te schriue dat ic ge
loue solde die drie
persone drieformich
te wese. so antworde
ic di dat ic immers des
niet en geloene. **D**ie
drie persone godes
is een forme. want et
is een gotheit. en da
om ist een god. die va
der die soen en die he
lige geest. **E**n wilstu
te saeme mit my spre
ke als dyn epistel in
helt dat ict doen solde
dat heb ic gracie in
tot dynre werdicheit
en guetwillicheit soe

voel als my die heer
hilpt so en sal ic dine
wille niet ontbreken.
Dit en is niet die heel
epistel mer sommige pu
ten dat wtte woerde
die die self pascenciū
schreef. hoe dat hi den
eerlike bisschop **Augus**
tinus verwonne hed.
Hoe schreef hi he wed
een lange epistel dat
hi dat geloue der he
ger drievoldicheit so
derlinge claerticken
in beuestichde en seide.
Het is licht te doen dat
veman **Augustin** ver
wint. mer of **Augusti**
n vmits der waarheit
of vmits wpe verwon
ne solde werde dat en
steet my niet te sege.
dattet licht te doen is
dat **Augustin** verwo
ne worde. **H**oe veel
te lichter ist dan dat
he schijnt verwonne
te wese of datment se
get. **I**c en wil niet dat

tu dat noer groet reken
ste. **Van snire disputi**
aen tegens die ongeloe

Huigen. **Lxxv**
disputierde oec
eens mit ene bisschop
die **maximius** hietē
die in **Africa** by **ypo**
ne quam mit ene gro
te sterke her van volc
dat gotten hietē. ende
dar ware by voel wij
ser eerliker geleerd
mannē. En wat dat
mē dar seide tot bei
de dat wart beschre
uē vande notarien.
En so wie dat die sch
rift leest mach daer
in vnde woe onredeli
kē dat die heresie is
en woe schalch en be
driechlick. Oec mach
he dar in vnde woe
daerlic en temelick
dat die helige kerke
helt en predict die got
like helige drieuol di
cheit. Also als dat al
dar die eerlike helige

bisschop **scs Augustin**
eerwerdelike en ge
noechlic wrichtet en
alte hoechlick. **A**er
die hereticus ginch
voert van **ppone** tot
kartagie en seide hoe
dat he verwynner vā
der disputacie weer
gegeue. mer he loech
dat. **A**er **Augustinus**
maecte een recapittel
lacie van alle weder
woepe woerde en wed
woerde der disputacie.
daer mē claerlick in
vnde mach en proeue
woe dat die ongelou
ge heresie verwonne
was. en die macho d
kerstene gelouenge
stact was. **Augustin**
Disputierde oec tege
felicianū de hereticus
dar voel eerliker ma
ne by ware. En die no
tarie ware daer oec
by en ontfienge en be
schreuent al datter an
beide syde geset wt.

Daer sprac doe oech
 die helige vād augusti
 m. indē vuer gods ont
 stekē also claerlic en
 subtyllic vād hoger
 heliger drienuldicheit.
 en toendē wonderlike
 en alte genuuechlic wo
 dat indē middelaet
xpo ihu een and gods.
 een and des menschen
 soen weer. En nochtat
 dē seluē en niet een an
 der gods soē. en een
 ander des menschen
 soē. Al is hi om een an
 der gods soen. en om
 een and des mensche
 soen. so dat hē die he
 reicus verwonē gaf.
 En rieplude mit ape
 bare stemē dattet al
 waerheit weer so wat
Augustin seide. ende
 dattet al gekrenct
 weer so wat dat hy
 self seide. En hi seide
 tot Augustinus al dat
 van my voert gede
 bracht wort dat we
 der staetstu en neder

staet dat als mit enē
 sterke storme. En al
 ist marachtelic en niet
 onredelic dat ons van
 dy gesecht wort. en dat
 heb ic oec indē voer sei
 dē woerdē vstuen. Ge
 gens enē andere die
 pelegianiste hiet die
 hy sine tydē doe daer
 nye heresie opstondē
 en die disputiēres wa
 re. en mit subtile conste
 schedelike dinge schre
 uē. En waer dat se by
 quamē en daer se ware
 indē huse daer sprake
 se al van oerre ongeloue.
 Daer tegē so arbeide
 die helige bisscop augus
 tin wael negē of tien
 iaer lanck en maecte
 daer alte voel boeke
 tegē en stedelic dispu
 tierdē hi dē volc teges
 der ongeloue. Aer
 die helige paus Inno
cencius voer en sosumas
 na affuedē se vander
 heliger kerke. en san
 dē oer schreifte in Affi

en en in dē lande van
orientē datmē se sol
de schuwē en toe han
halde. Doe die guder
tierē keiser dat ordel
hoerde soe dede he dā
toe datmē se mitten
rechte verdoemē solde
en onder die hereticie
rekenē solde. so datter
doe sōmich weder kī
dē tottē schoet der mo
der der heliger kerke.
daer se afgesnede wa
re. En oec na vast mee
en meer weder qua
mē ten geloue godes.
Doe mēnichs vus en
woe voel ongeloeuig
mensche dat he mit
disputacie berwan
dat solde te lanck te
vertellē werde. **Van**
sinre groter sorchuoldich
die hi had voer die ker
anc ke. Lxxvij
Stus bernardus
seget. dat Augustinus
is die grote haemer der
ongeloeuigett. want hij
se al mit konste ende

mit wijsheide god hel
pende verwan en be
hielt nochtant kerste
like sachtmodicheit
tegens hē. Want als
hi der sōmich arech
by hē die leerde he en
insat se mit soe groter
vliticheit. En als hij
se wan also dat sy hē
totter rechter geloue
kierde soe was he bli
de. en als der oec sō
mich in oerre verhatt
heit bleue die liet he
guen. Mer als dar
oec sōmige quact da
der onder genauge
wordē die die gude
kerste quellick ontf
handelt hadde. dat
leet he gern datmen
die corrigierde. mer
datmē der niet en
dode. Op een tijt wa
re dat sōmich gette
gen die seer noel qua
des gedaen hadden
mit manslacht. ende
hadde ene gude pries
ter sijn oge wtgeste

kē en kallit en etich
 daer in gegate. en an
 der onmenschelike
 felheit gedaen. En
 totte quade te behien
 ware se gebrencht mit
 harde slaegē der roe
 de. En dat behaech
 de den gudetieren
 vader Augustini al
 te wael datmen der
 niet gebrant en had
 noch ander supplicie
 angedaen. Mer he
 had anet dat se die
 quaetheide na den
 werelike recht orde
 le soldē. en he screef
 haestelike drie epis
 telē tot drien richte
 re tot elke een. Tot
 te richter marcellu
 schreef hi onder and
 woerde aldus. Ic bid
 des di dat die pine
 alsulker behiers en
 bekennes sij sonder
 pine der doet. Om
 onser consciencie wil
 en om dat belauē der

kersteliker sachtmo
 dicheit. want datme
 op sulker wreetheit
 duet dat sal al sacht
 schme alst geschiet
 sonder bloetstortin
 ge. Het sal licht som
 mige vande onse on
 weert dunckē dat wi
 dit biddē. en dattet
 der dissolucie gelijk
 is en vsumentisse is.
 want hē die gemoe
 de noch versich syn en
 bewegē op sulke wer
 kē. Mer als dat auer
 is soe salt hē seker een
 doerluchtige guetheit
 dunckē wese. en dan
 om sal hē oec te bet
 lustē woert volck alle
 dinge en geuauerisse
 te vercallē. Watre
 hoeffte en begertlicste
 soen. daer is onse heli
 ge brueder en mede
 bisschop bonifacius.
 en vermits brueder
peregrinu die mit
 hē getage is so hebic

dij een ymaeninge ge
sant en ic heb dy recht
als mijn tegenwoordi
cheit. **I**c plege te hoe
re datter ind' macht
des richters gesat is
die pijn wat te sachte
en myn te wreke dat
recht is. **E**n ist sake
dat die ouerrichter
al is he kerste en gy
tsaem die wreke do
sweetts inder senten
cien voert wilt bren
ge en dat he mitten
schriste met en conse
tiert. **S**oe geue he
my doch soe voel dat
se in huede gehalde
werde tot dat wi die
gudertierenheit der
keiseren vercrige mo
ge. **O**p dat die passi
en der knechte godes
die inder kerke glo
ries solde wese met
ontvoert en werde mit
ten bloede oerre tria
de. **T**otte richter **A**p
pringin schreef he

vande selue metter
ander woerde in ee
re epistole. **D**ie he tot
he sende. **W**ij lese
die apostel gesacht
heuet van u dat gy
dat swert met son
saek en draget. en
dat gy syt diem
godes en wrekes do
quades inden gene
die quellie doen. mer
anders is der prou
cien saek en anders
der kerke saek. **D**ie
andieninge der prou
cien saek is verueer
lick te doen. mer die
sachtmodicheit der
kerkeker saek is
gudertierenheit te
prisen en te lauen.
Wij sien dy enen te
gierre van hogher
macht. mer wij heb
be di oet bekenet ene
soen der kersteliker
gudertierenheit. dy
hocheit werde onder
daen. **D**ijn geloue w

de onderdaen. **I**ch
truttier een gemeyn
saekc mittij. darr du
in ymoegest dat ich
niet en vermach. hale
niet mit ons en eis
schet ons hulp ontfiet
mit ons dat ordel go
des des vaders. en la
uet mit ons die ge
woent der moder d'
heyliger kerke. **A**lstu
dat doeste soe duet
et die heilige kerke
om wes wil du dat
duest en wes soe dat
tu bist. **D**ar om twist
in guder tierenheit
mitte quade. se hebū
in onmensche liker
sonde die lede afge
schoert vande leuen
den licham du dat
tege doende so beschij
et mit barmhertich
dat werck der wra
ke. die self lede die de
ongeorlofde werck
gedaen hebbē alsoe
grooter quaetheit ge

heel enige mitte wer
ke diene moge. **D**e
en hebbē niet gespaet
den knechte godes die
hē tot oerre beter m
ge predictē. **D**u noch
tunt spaert de gene
die hegrepe sijn ende
spaert se die verwo
nē sijn. **D**e hebbē mit
ten boese yseren dat
kerstelike bloet ghe
stort. **E**n om godes
wil soe bedwingē du
doch dat richterlike
sweert van oere bloe
de. **D**e wdruete de
dientres der kerken
den tijc des leuens.
Du vslappe oec noch
dat spaciū om trouwe
te hebbē den leuendi
ge vander kerke. soe
daen behoert di enē
kerstene richter toe
wese inde speke der
kerke. so als wij dat
hegere vermaenen
en biddē. **O**m deser
seluer saekē wil schr
eef hi oec tot martel

lianū in eenre episte
len aldus. **O** kersten
richter veruult dat
officiū dyns gudertie
ren vaders. Also salu
veruolgē die boesheit
soe dattu altoes ghe
denkste der mensche
liker crancheit mit
medelidē terade. **O**er
soe onderwees he die
richters dat sy alsoe
bescheidelick mitte
quade om soldē gae.
also dat se berouwe
cogē van oere mis
dade. **E**n datmē der
vners mit geentre
felre haestig wreet
heit also mishandele
en soldē. also dat se
vander tijtliker pine
niet en quemē totter
ewiger pine. **Woe**
vlitich he was totter sie
len gemyn en dat he ons
heue here ihus cristus
sels prees. lxxix. cap

202 **A**se heue he
die n'sacht
in syne got

liker gotheit dat he
in deser tijt vdiende
te verblidē vnde
die vrucht syns ar
beits. **E**n totte w'ste
inde conincryck van
pponē die he w'st en
meest n'sach in kers
teliker eenheit en
volcomē brede. **E**n
daer na voert inde
andere landen van
Affrica. als vnde
he selue en oer ver
mids andere pries
tere. die he dar toe
schictē en oerdenier
de. **E**n he sach die
kerke godes gemeen
nich uol dight en die
ongeloeuige van me
niger hande sette be
kiert. en der moder
der heiliger kerken
toegeueget. **E**n al
dus sach he in synen
nleisch dat he die he
belaeft had. soe als
prosper syn discipel
seget. **D**at he ons he
ue here **I**hs self apen

baet de en van ange
sicht tot ansicht om
toe sprack. also als
ons lieue here **Ihus**
inder er de te wande
ren plach. en seide tot
he dat woert dat he
tot **Abraham** seide.
Ic sal dyn saet vmen
nichuol dige als die
sterne des hemels
en dat saet der zee.
Hi was als een guet
acker man en dat lat
der heiliger kerken
dat he xps onse hee
gebade had en toe he
trouwet had te bou
we en te saie dat de
de he mit groter ge
tuumicheit. **Hi** en
ontsach nyut noch
rege noch oet geent
leie omweder enichs
weder stoets. of ver
veruolginge der qua
der mensche of der
ongeloeuiger. **Hi**
gimck blitelic al om
saiende dat saet syn
te pdicacie en synre

sueter leringe ende
schrifte. **Hi** sacht op
gaen en vmenichuol
dige in also groter me
nichte als he die heer
belaeft had. **Hi** plante
den wyaguer van **En**
gady wes druuen vol
sueticheit ware. Die
sone der rechtur dich
die in synre borst ber
nende was. die maet
tent altemael vrucht
barr ouer mids sinen
exempelike leue. **Hi**
hadde also groete ghe
muechte inde voertga
ge der guder mensche
dattet niet wt te spre
ke en weat. **Syn** woer
de die ware als vueri
ge plame vande vuer
des hemels outsteken.
soe als men oet singet
van he inder heiliger
kerke. **Syn** woerde
brande als een sackel.
Want alsoe alsme van
he schrift so was syn
leer die herte ontfen
gende als een vuer.
Want van dat basilus

aldus van hē schrift
in enē sermōen. **S**iet
die groetmakende gul
den **Augustini** die een
ruerich gloient ouet
der mynē was. ween
dat oec geen dynck
vander mynē godes
scheide en mocht. ¶
Och brueders hedde
wij mogē sien mit wō
groter ruerichheit dō
hē die gude mensche
mynde. en mit woe
groter satichheit en ca
ritatē dat hē die qua
dē berispedē en leer
dē. en mit wō groter
beger tē dat hē die
geuange vloeste en
die arme bedroefde
troeste. **I**c waen dat
mi solde hebbe gese
get. **S**iet enen men
schen die mitte enge
len vlieget. en mitte
archangelen singet.
en mitte seraphimne
bernet. en mitte thro
nē sittet. en mitten
crachte wonderlike
dyngē werct. **M**ace

domus schrift oech
aldus van hē. **A**ugus
tynus is een claer
blenckent licht der
wysheit en auer gret
al die ander leert vō
also wael in scharpheit
der syne als in konstē
der schrift. ongelijch
bloiende. al wael in ex
empelē der doechden
als in aueruloynge d'
sueter kunsteliker le
ringe. **S**anctus **A**
ugustinus seget self al
dus op een stat. **D**oe
wie dat grote mynne
heuet die is groet. mer
die grote mynne die
wort betrogen mit
ganser oetmodicheit.
En want hē dan gans
oetmoedich was sē
was hē seer noede dā
men hē voel eer den.
en grote werdicheit
bewees. **O**p dat die
gewan mynne godes
in hē niet helettet en
worde hy houerdie.
En op dat wij wete
moegē dat hy waer

747
lick groet was so seget
propper sijn discipel vā
hē. Woe dat onse lieue
here Ihs xps in licham
hiker forme tot hē qua
en seide tot hē. Magne
Augustine hodie in car
ne filii dei videre me
tristi. Grote had Au
gustini hude hebstu v
dient den soen godes
in sine vleisch te sien.
en he liet hē sijn voet
van hē wasse. dat oer
de bisschop Ferrandus
een alte groten druck
dunct wese en seget.
Het was alte groet
en alte seer te verwon
dere dat die lieue Au
gustini vande monde
godes groet genoeint
was. en secht oer mede
woe dat hys oer van
genē helich meer ge
hoert en heeft noch ge
lesen. En dat onse lie
ue here Ihs xps gebe
nedigt god en mensche
sint dat he toe hemel
uete. nye also open

baerlick yemant sich
vschene en heeft en hē
also lyflick liet hande
le. als den helige vād
Augustinus. dat he
ye gehoerde of las.
En dāit beual hē god
die sorge van alle kē
kē auer al die gāse
werlt. Want Ihs sel
ue seget. Ic en byn niet
alleen de griekē en de
hebreuschē een schul
dener. mer alte men
schē auer al die gāse
werlt byn ic een schul
dener gemaect vande
monde godes my beua
len. Want he dan gwet
was in grōter vuerig
myne tot god en seer
set modich en clem
in synre eigente ken
nisse. dāit om so ver
diende he vande mō
de godes gwet genoet
te werde. En die le
de xpi auer een dine
gende mitten hoefde.
Dats die moder die
helige kēke noemt

hē oec groet singende
alsus in dē ynne. Gro
te vader. Augustini ont
fauck onse gebede en
vmits deen so bliticheit
ons dē gesontmakier
te vsachte. O hoechste
werdicheit der bisscop
pē regier dyn volck of
dyn kusse. Van sinre
vueriger predicacie en
woe rechte mynlic dat
hi hem had tot sinre on

Dat Lxxx capit
der saten. dat
woert godes
dat en predichten he
met alleen tot sponē
of tūt hōmucryc van
Affrica. mer oec in al
len landē daer mens
begerdē en hē bat. En
dat predictē hi alsoe
seer mynlick en vuc
richlick als of hi een
hemels seraphim hed
geweeft. so dat syne
woerde die her te ont
fengdē en betnē dede
als een vuerige vlam.
En he hielt altoes

grondige oetmodich
in hē self. Possidom
die bisschop van cala
mens die seget alid.
Die gene die die trac
tate en die sermone
des heilige mans lasē
en studierdē. die mo
chte darr seer in tone
mē. Mer noch alte
woel meer mochte die
ontstekingē werdē die
syn engelsche tegen
wordicheit inder her
hē sage. en hē self
hoerdē dat woert go
des predictē en tractie
rē. Nochtant so leer
dē hi den volke erus
telick dat sijt altemael
god solde to geue. En
he seide van hē self.
dat he anders niet
en ween dan eē korf
die dat broet des wo
dē godes dwege of
onthielt. dat he van
godes wege en beue
le syne medeknechte
om deile solde. Ende
als dat volc blitelick

teker hē quam totter
predicatie. so plach hij
hē des alto seer te ver
blidē. en hē ducht dan
dat dat die kinckē des
herē quamē. Als he tot
eenre tijt sprac in ene
sermoen die hi oec dā
onder die vloegel sijne
gotliker mynē als een
guede moder na der
gelyckenisse der hynē
alte begerlick vergae
derdē en verwarmdē.
En se haddē hē seer
hief en wit alte groter
mynē besetē. en se pla
gē oec also ernstelick
wer hē te stridē tegen
die hereticie die hē seer
haetē en leet hadden.
om dat hi oec quade
sectē so to mael ver
wan. en temet maec
tē so dat se niet en wos
tē te antworde. Dan
kierdē se oec verwoet
heit tegens hē en belo
gē hē. en se heddenē
den volck geru verle
det. en tegē gemaect.
en ophē verweert mit
torne en seide dat hi
ingedoept weer. Als

dan dat volc van sinē
sermoen quam so wa
rē se boese en spraken
optē heligē man voel
lasterliker dinge. En
dat volc sat hē daer te
gē want se wael beke
dē dat sijt loegē auer
hē en dat he vol doech
dē was en vol helicheit.
Mer he bat den liden
en leerdē hē dat sijn hē
niet te seer cueden en
soldē. en he leerdē hē
wat se sege soldē en wo
syt verantworde soldē.
Also als he oec indē sesen
dertichstē psalm. Reh
emulari seide doe hi de
volc expomiet dē. en in
dat vers. Et exmict eos
a peccatorib⁹. dat is. en
hi sal se verlose vande
sunderē. en seide aldus.
O broeders se moeten
mael tegens ons sprekē
wat se wille. wij hebbe
se hief al en begeren se
des niet noch en willen
niet hebbe. Wij hebbe
oec tonge wael beken
wi wete oec redē wel.
Mer wi en werdē dan
niet om tot mich. lydet

doch oec lydsamlic mit
ons want se merke dē
se inder saeke niet en
hebbē datter waer is.
soe kiere se oec tonge in
ons. en se begīne voel
dinge van ons te segge
liegende. voel dingen
die se wese en oec voel
dinge die se niet en
wete. Die dinge die se
wete die sijn voerledē.
wij hebbē wilneet als
paulus secht. siet en onge
loeuich geweest en son
der smaethe in vander
dwalinge. Wij en v sae
kens niet in also voel als
voerledē is en ver saeke
wijs niet. En in alsoe
voel als wi onse voerle
dē dwalinge niet en v
saekē. also voel danke
wij god dat he ons dar
in wtgerope heft. Die
hereticus let sijn saeke
en geet totte mensche.
wat byn ic arme cleme
mensche. Ic en byn die
heilige kerke niet. ic en
byn die erfuisse xpi niet
die vere en wjt is ge
spreit. doer die heidene.
Het is mij genoeg dat

ic inder kerke en in
erfuisse xpi byn. **Ic**
hiet meint he mede
dat die hereticus pla
ge te segge dat die he
lige kerke xpi niet nor
der en ginge dan in af
frica. dat doch open
baerlick tegē der war
heit der schriftē was.
En want se also gans
verwone wate van Au
gustinus so dat se niet
meer datt tegē te seg
ge en woste. En se doe
allet quaet dat se hē
dē bedencke tegens
hē dedē. Datt om seg
ge dat he die heilige ker
ke niet en is noch die
erfuisse xpi. om wes
wille dat se hē alsoe
seer haete en veruol
dē. **Ic** secht he noch
woert in dē seluen ser
moen. **O** hereticus
dunct di dat groet dat
tu mijn quade werke
lasters. Ic byn mijnē
quade werke voel hae
teliker en wroeder dā
gij moget sijn. dat gij
verwitelick in my las
tert dat heb ic self oec

vdoemt en ver wor
 pe. en en wils oech
 niet meer doen. mer
 och of gy my volgen
 wolt en dyn dwalm
 ge oec voerledē weert
 Dese quade dingen
 in my syn voerledē
 die se meest bekent
 hebbe in deser stat.
Hir hebbe wi quellie
 geleuet dat belie wy
 en also voel als wy
 ons verblide vander
 gracie godes. alsoe
 voel ontsien wy ons
 van onse voerledene
 quade. **W**at sal ick
 segge ic byn droevich
 mer ic solde droevich
 wese weer ic noch al
 soe. **M**er wat sal ic
 seggen ic verblide my
 en dat en mach ick
 niet vol segge. en och
 of ic so niet geweest
 en weer. mer nochtāt
 wat dat ick geweest
 heb dat is my inden
 name xpi voerledē.
Mer wat dat se my

in my begripe dat
 en wete se niet. want
 ic doe voel in mynen
 gedachte striden de.
 tegens quade mynd
 ge hebbende dagelic
 sche strygt. en byna ste
 dige crachtige vlyt mit
 te temptacie des viand
 die my verderue wil.
Ic ver suchte ducwyl
 tot god om mynre crac
 heit. die geen die my
 geboerte bekent die
 weet wat dat myn
 hert baert. **H**et is my
 dat alre mynste dat
 ic van u geordelt wer
 de of vande mensche
 liche daegē sprict pau
 lus die apostel. noch
 ic en ordel my self
 niet. **I**c heb my self
 bet bekent dan se. mer
 god die kent my noch
 bet dan ic my kenne.
Noch van sime groter
 lidsamheit tegē die heri
 e aius. **I**erri
 seggen oech
 van ons spē

die helige man **Augus**
tini. **S**iet wij kennen
om wael dat he onge
doept is wij kennen
wael wie dat he is en
van ween dat he is.
Ic segge weder hebbe
se onse quaet bekent
soe wete se oec wael
dat wi pelgrimaedse
te schep muere. **E**n se
wete oec wael dat wi
dare anders toge en
anders weder quame.
Wij en sijn hier niet
gedoept. mer waer
wij gedoept sijn dat
der gemeyne helig
kerke en al den volc
seer wael kundich.
dat wi gedoept sijn.
dat wete oec voel bre
ders die oec mit ons
gedoept worde. en de
is oec lichtelic te ver
neme ofter enich bre
der mede becomert
weet den wolden wij
genoech doen en benn
sent he inmits getuich
der heliger kerken.

daer se noch geen ge
meynschap mede en
halde. **A**zit recht en
bekenne se ons noch
niet gedoept te wese.
auer die zee in **xps**.
die auer die zee **ge**
ne xps en kenne. die
heeft **xps** auer die zee
die auer die zee ghe
meynschap der helig
kerke helt. **W**oe moch
te se bekenne woe ic
gedoept bin. welc
gelouinge gemeynschap
nauwe totter zee geet.
O mijn lieue broder
wat sal ic noch meer
segge. **I**c mach segge
vmoedt van ons soe
wat dat gy wilt. sijn
wij guet inder kerke
xpi soe sijn wi ter we.
sijn wi quaet inder
kerke soe sijn wi kinf.
Noch tant en gaen
wi niet witter schue
re der heliger kerke.
Ader gy die mitten
winde der tempta
en witter schuere der

heiliger kerke gewan
 et syt. **W**at bistu die
 wynt en neemt den
 wynt niet wter schue
 re. wat seget me van
 ons. **D**oest een for
 me der geloouger
 dan om arbeide wij
 dagelike dat wij dat
 wese mochte. niet wat
 dat wij noch syn. dat
 bent die geen dan wi
 toe suchte. **I**st dat ic
 guede dingē spreke
 so volget mij. mer
 ist dat ic niet en doe
 dat ic spreke en leer
 so hebt gij den cnet
 ons here so duet na
 myne woerde en niet
 na myne werke. noch
 en wilt vande kerste
 like moegende stoel
 niet guen. **S**iet brue
 ders nu solle wi gae
 inde name ons here
 en voel dingē salē
 v die hereden van
 mij sege. niet en se
 get hē niet daer te
 gens dan aldus. **G**ro

ders antwort totten
 dingē der saekē of gi
 dan wat tegē geseg
 gē kūnet. **A**ugustinus
 is een bisschop inder
 heiliger kerke hi dra
 get syn eigen borden.
 he sal god rode geue
 voer hē self. wi hebū
 om bekent mit guede.
Is he quaet dat weet
 he self. en is he guet.
 so en is nochtant mij
 hape in hē niet. mer
 dat ic heb voer alle
 inder kerstelicker
 kerke geleert dat mij
 hape in geue mensche
 wese en sal. **A**er wat
 gij uwe hape set inde
 mensche dan om be
 grijpt gij ons. **S**iet
 broeders des bid ic u
 als se ons to spreke
 onwerdelike. en quant
 van ons spreke so en
 segt noch en set v da
 niet tegen. noch en
 stryft dan niet tegē
 mit hē. **W**ant wij
 weten wael wat stride

dat wij in uwē herte
hebbē. **E**n wi wete oec
wael wat stede gy in
onse herte hebt. wat
dat se van ons seggen
dat geet snel voer hi
des weest to vreden.
Op dat gy uwes selfs
saekē niet en versumt
als gy atbeit in vli-
cheit om ons te besche-
men. **W**o dat hi gebets
begerde vande gemene
vole voer die ongelou-

Niet ge. **Lxxxij**
alleen en ver-
wan he die ongelou-
ge mit disputacien.
mer he storten daer
oec stedelike syn ge-
bet voer mit groter
begerde. en oec niet
alleen he mer he ond-
wees oec die broeders
en dat gemeyn volck
dat se dan voer bid-
de solde. **A**ls hi oec in
de **xxxij** der tichsten
ps. **Diligite misericor-**
diam et iudicia. Die
here nuput barmher-

ticheit en ordel. aldus
seget. **O**ch broeders
wilt gy bekennē woe
dat god mildelic syn
ontfermherticheit
geuende is. so bewijst
mildelich v broeder-
like minne. **D**an om
uyn broeders to her-
de wij v alte weest
totter onderlinget
caritate. oec niet al-
leen in ons self. mer
oec in de genē die bu-
ten syn. **W**er se noch
heide syn of se noch
anders ongeloeuich
syn in xpo. of wer se
van ons gescheide sijn.
of wer se mit ons dē
hoeft behiende syn.
of dat se vanden lich-
am afgescheide syn.
O broeders wi sollen
op hē droevich syn als
op onse mede broeders.
se wille of en wille se
syn onse broeders. **D**an
so haldē se op broeders
te wese als se niet mit
ons pē en seggen.

Van dese sprict die
 pphet. den genē die n
 segge gy en sijt ons bro
 ders niet. den segt
 weder gy sijt onse bro
 ders. **O** mijn broders
 wij beswēre n by den
 hēnenste der carita
 tē des geens van mel
 kes melch wi geuōede
 werde. van wes bro
 de wi gestarct wer
 de. **V**mits xpm onse
 heer en vmits sijne
 sachtmodicheit beswe
 re wi n. **W**ant het is
 nutte en noet dat wi
 hē onse caritate be
 wise. als in groter
 begerte en in auer
 ulodiger barmher
 ticheit. voer hē tot
 god te bidde. **w**ant
 hē en is anders niet
 gebleuē dan crancheit
 der clemmodicheit.
 die alsoe voel te volke
 van qualē en is als
 se meer te cracht ver
 moede te hebbe. wāt
 se en hebbe te mael

niets niet te segge te
 gens die waerheit.
O mijn broders stort
 wt voer hē tot god dat
 mer ch in uwer caritate.
 wi hebbe in dē consili
 ū wat beschiet tot oer
 re salicheit dat wi te
 lange te ver tellē weer
 en dāt om soe noede
 wi n dat gi morgē mit
 noch meerte getnel en
 mit meerte dapperhē
 tsaemē comet totten
 monster tridaru. **I**n
 also groter reuerenci
 en en liefde had die
 heilige bisschop **A**ugus
 tijnus syn volck. **A**lso
 dat hi hē gern te stel
 len plach wat en woe
 danich dat hē die dī
 gē gehade hadde in dē
 consiliū der bisschoppē
 totte vrede en eenheit
 der heiliger kerke dat
 hi oec self alre meest en
 crastelicste bearbei
 de. mer die anderen
 volgdē hē gern en nil
 lichlick en satten hem

alte saemē die saekē in
sinē handē. **E**n alst ge
uiel dat he wat lange
wt had geweest om der
kerkē saekē. en wedet
comē wns en vnaem
dan datter niemant
sieck en was geweest
noch gestorue en was
vande gemeyne volc
Des vblide hi hē dan
en gruetē sy seer my
lick en vaderlic. wan
neer se dan wst in die
kerke tot hē quamen
en seide god sy is gelaest
myn lieue kinder sus
terē en broeders dat
ic u nu noch gesont w
de en ander mynlike
woerde die sprac hi
hē vrintelike toe. **Van
der manieren sijner
predicacien. Lxxxij**

H I was anxtuol
dich in te pre
dicken dat woert go
des en hi hede altoes
lieuer van enē andere
gehoert. heddet so mit
hē belegen geweest.

en heddent die anden
vrints der gracie gods
soe vmocht. **E**n hi bat
vut begyn syus ser
moens gebat vanden
volck. **D**oe hi den xpi
tichste ps den volck
tractiere solde doe sei
de he totte gemeyne
volc. **D**it is een psalm
der gracie godes en
onser rechtuirdighe
sonder onse voer gae
de vdiensst mer he is
ons belaeft. wt voer
comē der ontfermh
ticheit ons herē ons
godes. **D**ese psalm is
van onser cleyneheit
ontfangē v mit gothi
ker mynē den te trac
tiere. **D**an om totte
wstē mael so beuele
ic myn tractheit uwe
gebede als die apos
tel seget. **O**p dat ons
inde opdoe des mon
des die wode moet w
de gegeue my also te
sprekē dattet u niet
periculoes en sy. **E**n

u also te hoere dattet
 tot uwer salicheit die
 ne mach. **D**at men
 schelike gemoede is
 anetwoldich taniela
 chich waggelende
 tussche dat behē der
 crancheit en kuenheit
 der vermetelheit. **A**l
 dus soe wort dat anet
 woldige gemoede ge
 stotē en gedreue hē
 en dan. **O**p dattet
 tot elker syde dē stric
 ke ontwere. **L**aet ons
 hoere die stēme ons
 herē seggende. **E**n wilt
 u niet neigē ter rechte
 syde noch ter lichte
 syde. **E**n en wilt u
 niet vermetē ter rech
 ter syde nmidē uwer
 rechtur dicheit. noch
 en wilt u oec niet ver
 metē vander barmh
 ticheit godes op dat
 gy u te wyu huet vore
 sonde. **W**ilstu wesen
 wreem vander gra
 dien godes so beromet
 u van dme gude wer
 ke. **E**n want dat volc

niet al gelike vuerich
 en was so was hi oec
 forthuoldich op dat he
 sijn sermoen den enen
 niet te cort en tinctē
 en den andere te lanc.
En he seide het weer
 dair mede als mitter
 lichamliker spise. als
 een mensche te voel ne
 me merckelike tegen
 sijn aptijt dat beswaer
 dē hē. en en weer niet
 soe verduwelike. **E**n
 als hi se al sprekende
 auersach. en sach en
 merctē dat se alle be
 gerlike dair na hoer
 dē. nochtant so ducht
 hē dattet sornich wa
 re deent te lanc wart.
En want hijt dan dē
 ene te cort maectē en
 den andere te lanc.
 soe bat he int einde dē
 sermoen vngifnisse en
 seide guetlick. **I**c hebe
 uwer sornich wat toe
 lanc gemaect en wat
 swar geweest ic voelet
 en uwer sornich heb ic
 alte cort gemaect en

te geringe geuindet.
en dat geuoele ick oec.
die cranche die sollent
de sterke vergene en
die sterke sollen voer
die cranche bidde. wat
wij syn alle lede onder
linge van ene licham
van onse hoefde groie
wij. In he hape wij in
he is onse stat cheit. dat
xps onse here god. **Mo**
dat he god vuerichlik
mynde woe dat hi oec
syn beuale schaepken
nauwer en mynliker
bewaerde voer die wul
ue der ongeloeuiger
quander mensche. En
hi dreef syn beualen
schaepke inde alten
vetste en gruensten
weide alte doechden.
en doer die kampe d'
heiger schrifte. En
was altoes bereit syn
stel te sette voer oer
salicheit. En was soe
ene ygelike andiene
de na daen dat hi ont
fanchic was soe mede
deilde hi he dat gothi

ke voetsel. **Hi** leerde
die stanche dat sedie
cranche guetlick sol
de dmege. **Al** sine in
ene capittel in enen
boeke synre questie
merke mach sinder
linge in dat een en ses
tichte capittel daer
he aldus in leert. **Wo**
hi leerde vander onder
linger mynen en dat wi
malcanders crancheit
sollen draege. lxxxvij

Mine alre lief
ste broeders
want die bewaeringe
der alder ewe anet
en wese in hadde soe
en mocht die gneue de
nyen testaments niet
bet beteikent en ner
uule werde dan ver
mits der gotliker my
ne. En dat ind stat
als die apostel secht.
Draget broeders on
der linge malcanders
last en also suldi die
ewe xpi veruullen.
Dare om secht hi die
ewe xpi een ewe ofte

witte der mynne te
 wese. want hi ons ge-
 hadē heeft dat wy
 malcanderē lief solle
 hebbe. **E**n settent me
 de inde syne alsoda-
 nich gewicht. dat hi
 setde. dair in machme
 bekennē dat gy my
 discipule sijt ist dat
 gy onderlinge malcā-
 dere lief hebt. **D**at
 werck of ambocht
 der liefde dat is on-
 derlinge malcander
 last te draegē. **A**ijn
 lieue broeders wi solle
 wi in dese leue onder-
 linge malcanders last
 en swaerheit mynlic
 en medelidelic drage
Op dat wy totte leue
 comē. **K**ingē daer
 noch last noch geente
 leie tegenheit en is.
Daer van hebbe wy
 een exempel inden
 her tte. als se totten
 walde werts treckē
 als om te weidē en
 se quet dat water
 swemē moete. **D**oe

ordemiē se dat alsoe
 dat se die lastē derre
 hoefde mitte hoernen
 op malcanders rugge
 leggē. achter een die
 een optē andere. ende
 die dan voer. **Z**wemmet
 die en heuet niet opte
 leue. so haldē se daer
 enē ygelike stuyt me
 de dat dan die achter-
 ste voer geet. en dat
 doen se also lange tot
 dat se totter vasticheit
 der erde comē. **D**ese
 natuer der her tte mo-
 cht niet recht salmon
 meynē dair hi sprac.
Dat hertte der vrunt-
 schappē en dat ionge d'
 gracie solle t'fame mit
 ons spreke. **G**een dinc
 en proeft also dē vrunt
 als draginge des laste
 syus vrients. **W**eert
 een tyt der crancheit
 der geente die dē last
 drage. **O**fte weer een
 maniere der cranchei-
 de so en droegen wy
 malcanders crancheit
 niet. **M**er wi syn mo-

nigelere tide der cranc
heide en meniger han
de maniere van cranc
heide onder ons alle
en die doen die een de
ander crancheide da
drage. **A**ls exempel.
als dyn broeder toer
nich is op dy. en du te
gens he dan niet toe
nich en bust. so salstu
so dan syn crancheit
der toernicheit guet
lick drage. **E**n oec
dan weder om alstu
dan toernich bist soe
sal di dyn brued mit
alre gesatichheit weder
drage. **N**och een an
der exempel die een
brueder en heft oech
noch in he syn onnutte
callinge niet verwo
nen. die ander en he
uet noch syn eigenwil
licheit ofte hart synich
niet verisone. **D**iet
so sul dan een ygelick
syn eige gebreeclich
anmerke. en denge
den andere guetlick
als hy wolde dat me

he dede totter tyt to
dat een ygelick syn
eigen gebreec ver
wonne heuet. **W**ant
alster een is geuallē
so en sal die ander v
nuds onlydsamheit
ofte onynlicheit he
selue daer niet hy ne
der werpen. en gaen
oec dan dan hy ligge.
mer he sal he gueth
ke bugen en reike sy
ne cranche brueder
die hant guder tier
lic en helpe he weder
op. **G**een druck en
mach noch en kan de
mensche also vlich
en also dienstachtich
maeke dese arbeit
of dese bruederlike
borde mynlic te drage.
Als vlichke te be
dencke woe voel en
mynlike dat xps on
se lieue here vort ons
heeft gelede en gedra
ge. **H**i was alleen
puet en veyn sonder
alle sonde. en hi leet
en droech mynlic en

verduldich de last
onser alder sonde. **E**n
dair in solle wi he na
volge en draegen oech
maelcander mynlich
en medelidich. **E**n
noch een ander sollen
wij dencke als dit. **A**s
dat geenreleie cranc
heit in niemant en is
noch in lijf noch in siel.
wi en mochte die self
crancheit oec wal heb
be of crige licht of ons
god niet en bewaerde.
En also als wi da wol
de datme ons dede of
wij die hedde. **O** mijn
lieue broeders also sol
le wi oec onse cranche
eue mensche doen. het
sij an lijf of an siel en
guen he mynlic te ge
moet. **D**an vervulle
wi die ewe xpi alsoe
wi also maelcander
last draege. **H**ebben
wi xpi gewaerlich
hief so lide wij myn
lich mit onses euen
mensche crancheit.

En al en heuet die
cranche broeder oec
an he geen gude di
ge dairme he om my
ne mach. **S**o solle wi
he nochtant mynne
om der myne wil da
xps onse here he in ge
myne heuet. **A**s dat
hi om he alsulke bitter
re tismade doet gele
de heeft om sijne wil.
As paulus oec tmaet
seggende aldus. **O** bro
ders sal dijn broder
in dijne wetenheit
beguen om ween dat
xps gestorue is. **E**n
ist dan wael dat wij
de cranche brued om
sijne gebreeclicheit
myne lief hebbē. so solle
wi den gene in he mer
ke en myne die om s
ne wil is gestoruen.
Want ons lieue here
ihs xps niet te myne.
en is geen crancheit
mer et is die doet. da
om solle wi mit groet
whiticheit die bar in

her ticheit godes bidde
dat he ons wil helpe
dat wi onse cranke bro-
ders niec en hysmaen
die wi om sine wille
solde myne. **Wat** na-
deen dat onse myne
tot god is geschiet soe
is se oec tot onse eue
mensche. **Wat** dat me
sal lidsamlic verdinge
der broeder crancheit.

De **xxxviiij**
broeders onvol-
comenheit plach hij
seer mynlich en gue-
der tierlike te dinge
beide in lijf en in siel.
Mer die mer kielicke
crancheit en sonde a-
penbaerlic dede die
plach he oec apenbaer-
lick te berispe. in ge-
satiger sachtmodich
en in gothiker myne.
Want soe wat dat he
leerde mitte woerde
dat volbracht he oec
self mitte exempel
guder werke. **Want**
hi secht opter epistele

Ad galathas aldus.
Mer meer en sal
he enich mensche on-
derwinde ene ande-
re te berispe. hi en
heh is st mit inwen-
dige oge sich self an-
gemeret en he self
is st ernstelic in syn-
re consciencie exami-
nert en die onder-
uraget. die he puer-
lick antwoordt dat hyt
vners van myne
doe. **En** secht oech
noch voert inder sal-
uer epistele. **Om**
broeders wat dat gy
segt mit verstoringe
of wt ene toernigen
moede. dat is een on-
stuericheit des geens
die pinige wil. mer-
ten is geen tancmet
des geens die corri-
gierē of betere wil.
Mer voelt is st die
myne inde herte en
segt dan satehe dat
mitte is en guet.
Deuerus hadde by

sich enē broeder die
Chimatheus hieten.
 en die hadde sich op eē
 ander stat van twee
 priestere butē sē Au
gustynus orlof diake
 late ordeniere. Dat
 kunde Seuerus alte
 quellie vdrnege en hi
 schreuet tot Augustin.
 dattet hē alte swaer
 lic was te vdrnege en
 seer druckelic dat hi
 alsulke dinge hiet hen
 guen en niet vor der
 en corrigierde. Dat
 sē Augustin alte gue
 telick van Seuerus
 naem. al was hi vete
 benede hē in stade en
 werdicheit der heilig
 kerke. En hi schreef
 hē mynlic en oetmo
 delick. Al hedde hi hē
 wael mogē berispen
 om dat he in hē begre
 pē had dat niet te be
 gripe en was. en ond
 anderē woerden soe
 schreef hi hē aldus.

Oer sam brued Se
uerus solde ic seggen
 die saeke die gij my
 dwinget te segge. want
 solde dan die sorchuol
 dicheit der mynne we
 se. en ist dat ics niet
 en segge want sal dan
 die vryheit der vrint
 schappe wese. Nochtat
 tussche twee twiue
 lende saekē so heb ick
 et meest vdrnege my te
 vernige en tontschul
 dige dan di te beschul
 dige scheldende. Du
 eer werdige broeder
 hebst my geschreuen
 dat gij dat druckelic
 hē vdrneget. en dattij
 verwondert dat ick
 alsulke dinge hennē
 laet gaen en der niet
 en corrigere. Alte suet
 ste broeder halt op
 te verwondere. Chi
matheus is diake ge
 ordener t butē mynne
 raet en butē mynen
 wil by Zurruani. En

dat beract hangt noch
an onser beider sente
cien. en siet het is mi
noch leet al is hi thant
totti gekiert. **I**n welke
dattet mi niet en rou
wet dat ic dinen wil
genoech gedaen heb.
Nu hoert woert lieue
broeder wat dat wij
berispende biddende
vmaenende lerende
gebetert hebbē. **E**n
ist dat he van hi ge
tagē is. dattij dan om
niet en darf dunke
dat he van ons niet
gecorrigeert en is.
want he noch niet we
der tot ons gekiert
en is. al scheldende
hebbē wi hē gecorti
giert. **D**en wste dat
om dat he di niet ge
hou sam en was en
dat he butē broeder
C^odominus niet tot
tij wst getagē solde
hebbē. want af dattet
begyn onser turba

cie wst is gecomen.
Dan na so hebbē wi
vname dat he ouer
mids den priester
ferinū is geordemet
en dē seluē hebben
wi oec gescholde en
se hebbē hē behiet dē
se dan niet wael an
gedaen en hebbē en
se hebbē begert en
gebedē. dat men hē
om godes willē ver
geuē wil. **E**n enge
loefde wij niet dat
se also gebetert sijn
dat meer alte grote
houer die. **W**ant se
en kundens nu anders
niet gemackē tē wo
est tūmers gedaen
bluē. **A**er wi en de
dē hē anders niet in
dē berispē dan dat
wi van hē begerden
dat se sich misdadich
bekandē. en dattet
hē leet weer. en all
vmaenende sbeter
dē wi se oec. **A**ls ten

wste dat sye niet mee
 doen en solde op dat se
 den toern godes niet
 op hē en ver wecte.
 Dair na vmaende wi
 oec broeder Thima
theus en broder Cor
domu hebbe wy oech
 vmaent also voel als
 wi mochte. en hebbe
 hē oec also vere gebra
 cht dat hi om bewae
 ringe der kerckeliker
 discipline gern wil
 doen tot beter inge
 so wat dat mē gedaē
 wil hebbe. En al bid
 dende hebbe wy ons
 seluē oec gecorrigiert
 dat wi die regieringe
 en den wtgange onse
 rade. en al onse sake
 der barmherticheit
 godes beuelen solde.
 En of ons yet onwer
 dighs an queem ofte
 ansepte. dat wi dan
 oetmodelic vhen sol
 de tot hē en onder
 syn medecynlike re
 chter hant gesont

mochte werde. **N**iet
 wi broeder seuoro
 woe voel wi hebbe ge
 corrigiert eens deels
 berispende eens deels
 vmaenende biddende
 lerende op dat wy be
 teringe doen mochte
 In eenre and' epistele
 schreef hi oec tot seu
 to voer soninge brue
 ders die hi anxt had.
 dat hi hē te strenge
 valle solde om wat
 gebreecs daer se in
 geuallē ware. En hi
 bat hē dat hi dat den
 broders wolde vgeue
 want dat gebreec
 meer weer comē sch
 reef hi hē mede wt
 anxtuoldicheit dan
 wt quaetwillicheit.
 en ontschuldichde se
 gudertierlich. **Woe**
 dat he syn volc leerden
 dat se niet vernigert en
 solde werden van gebre
 ke en schandelsacien
 der quader. **Lxxxij**
In sine cloester tot

Iponē ware twee brue
ders dan die een pries
ter af was en hiet bo
mficius. Die and en
hadde noch gene mer
kelike gnet in d' kerk
keliker beneficiē. **O**n
der dese twee so schul
de een merkelike sae
ke der misdact daer
ste **Augustin** die heli
ge bisschop alte seer
in bedruet was. **H**y
bhuedent wor dē volc
om der schandelsacie
wil also hi laneste mo
chte. **A**er het quam
nochtant wt en dan
quam alte grote scha
delsacie af orts dat
volck inder stat. **E**n
oerre somich die en
woldē dan om van
onwerdicheit niet
to kerke gaen. **D**oe
het he die cler die
mittē gemene volck
altesaemē voer hē to
men. en oploech sinē
heilige mont en sprac
aldus. **D**en alre lief

ste broeders dē clerke
en voert den alders
en alsē gemene volc
der kerke van **I**ponē
dē ic inder mynē xpi
dienende bin. **I**c **Au**
gustynus v hilde en
v bisschop gruet v al
le in den heet. **O**ch
of gij alte saemē mit
forchuoldiger herte
betrachte wolt die
schriftuer godes soe
en solt gij in eniger
leie schandelsacien
der hulpe ons sermoē
niet behoene. en die
gene die ons troest
die solde v oec wael
troeste. die oec niet
alleen die guede en
voersiet. dat he sinē
heilige geloeningē ge
uē sal. **A**er oec mede
quade dingē dan de
se werlt mede auer
uloie sal. **E**n hi heuet
oec also beschiet dat
men se beschreue he
uet. op dat wi oec te
sekerre verwachten

solde die guede dinge
 die na de leste eynde
 tocome solle. **A**ls wy
 noele en wete dat die
 quade dinge voertgin
 ge die oec voort gebuit
 schapt ware. **W**aer
 af die apostel secht.
Alle datter geschreue
 is dat is tot onser le
 vinge geschreue. op
 dat wi inmits lijdsam
 heit en troest der scrij
 tuere haep solde hebn
 in god de here. **H**ort
 an alre heffte brueder
 in deser schandelsacie
 van bonifacius so wer
 de uwer somich ver
 stoert. **I**c en seg niet
 dat gy dair om niet
 droevich wesen en solt.
 want so wie om aldus
 danige dinge niet dro
 uich en weer dair en
 weer die myne godes
 niet inde herte. mer
 so wie he van dusdan
 dinge vblide dair au
 uloiet leider die hoef
 heit des diuels. **N**iet

nochtant so to vstaen
 mijn lieue brueders
 dat inde voer sechde
 yet geschene heuet dat
 ter vdoemenisse wer
 dich geordelt mocht
 werde. **M**er wantter
 twe van onse huse alsul
 ke saeke hebbe bedre
 ue dat oerre een dair
 om vlate is. **E**n des
 anders gerucht is bi
 de somige quet en bi
 somige twiuelachtich
 al weer oec syn consi
 encie onbeulect. **O**m
 dese dinge syn te be
 droeue also alsme na
 recht droevich wesen
 sal. als om schade der
 siele. op dat vermits
 sulke wuwe vcaritate
 niet en blauwe vande
 gode werke en van
 wael te leue. **M**er oec
 te meer soldet gy vhte
 lic en vuerichlic bidde
 totte heer. op dat of v
 priester onschuldich
 is dat ic dochet beste
 geloene en hape. **W**at

doe hē die ander totter
oudaet brengē wolde
so en wolde hijs niet co
sentierē. en hi en wols
oer niet vswigē. op
dat hē haestelick die
gotlike sentencie niet
en auerginck mer on
schuldige moet. **A**er
heft hi hē seluē schul
dich bekent dat ic niet
vmoede en doere. so he
uet hi des anders ver
moede willen quetsē.
want hi hē niet conse
tierē en wolde so als
die geen secht die die
sake mit hē heft. **D**oe
he my dese lange tijt
gecrust en gedruet
hadde. en ic niet vin
dē. en mocht wo dat
die een van hē beide
verwōnē mocht wer
dē. **A**l sōlde ict noch
tant dē priester et
best geloeft hebben.
Doe dacht ic. ic wolde
se onder hē beide god
beuelē totter tijt toe
dat inde gene die my

suspect was wat apē
bandē dat he niet son
der rechtindige sae
ke die apenbar werr
van onser woningē
vdrue en wegwer
pē en worde. mer die
geen die my suspect
was die blitichden
hē alte uerastelicste
dat ic hē pmoniere
wolde ind clerscap
of ergens anders of
vmits mynē schriftē
wolde late pmoniere.
Aer doe ic geen syn
dau toe gebracht en
mocht werdē dē me
sche dau alsulke sus
picie op ginck die hat
dē ordenieringe op
te leggē. of vemit
my nē beuele late ge
schien. began hij be
subt en onsuete die
andere te verwecke.
mocht he indē clerc
scap niet pmoniert
werdē. dat mens da
oer niet en geheng
dē dat homificus

in sine ginet der pries-
ter schap bliue solde. In
welker vstoringe sach
ic homifacius bereit we-
sen. syn priester liche-
eer af te legge voor de
mensche. op dat hi om
de cranche die verta-
ge ware in mensche-
liker suspicie geen
schardelezacie werde
en solde. **A**er ic ver-
coer een middel dat
sy he beide bedwingen
solde. en dat se mit
ene sekeren behaeghe
dat doen solde en tre-
ken tot eenre heiliger
stat dan die verueer-
like werke gods voel
lichteliker eens yge-
liker consciencie apene
solde. en vmits pine
of vmits anxt totter
belijnghe der biechte
solde dwingen. **E**nde
uwer voel is die heh-
cheit der stat wael
kundich. dan dat hi

cham soe felicis leget.
want dan wolde ick
dat se toge. **W**ant van
dan soe mach ons lich-
telick geschreue werde
wat dat in oerre enich
geapenbaert worde.
Den alre swaersten
druck mijns herte de
ic van deser saeke ge-
hat heb en wolde ic tot
uwer kenneisse niet bre-
ge. op dat ic niet on-
nuttelic bedroeuende
vstoete solde. **A**er
licht god heuet gewilt
dat gyt mit ons wete
solt. op dat gy mit ons
te vlitiger inde gebe-
de solt wese. **E**n op
dat wy oec in deser
saeken bekene mochte
dat he bekenet vmits
syne genade ons dat
vtoenende. **A**er den
naem des priesters
den en doet st ic niet
wtdoen van syne ge-
selschap. of ic en doer st

des oec niet vdrucke
of vdeluwe. op dat
it geen onrecht en de
de der gotliker moe
gentheit. onder wes
ouder suckinge die sa
ke oec noch heugtet.
En dattet niet en sche
ne dat it mit mynre
ordel der gotliker se
tencie voertome wol
de. dat die richters
oec inde werelike sa
ke niet en doen. so wa
neer die saeke twiue
lachtich is en tot mee
re macht gebracht
wort. **E**n also lange
als die saeke also han
get so en doeren die
richters niet dair to
doen. **E**n inder bis
schoppē consiliū is in
gesat datmen gene
priester of clerck ver
bannē en sal also la
ge als hi onuerwou
nē is. ten weer saeke
dat hi om niet presen

tiere en wolde in oer
re examinacie. **E**n
nu brueders behaget
v datme sinen naem
niet en lese mitte ps
ters naeme. op dattet
vult geen oet saeke
en neme dat se niet
ter kerke en willen
gaen. mer dat wett
en sal ons niet wese
met om der geente
wil dairt om gesaet.
Wat hindert dat de
mensche of hē die
menschelike onbeket
heit witter tafele on
ser schrift niet en wil
late titelt werde. of
hē anders die quade
consiencie niet en wt
delluwe mitte boeck
des leuens ind' ewig
werlt. **H**oert an my
brueders die god ont
sien die wese gedach
tich die woerde des
apostels scē peters.
dair hi sprict. **D**at

onse wederſacke die
duuel geet al om als
een bymende lewe
ſuckende ween he ver
ſlindē mach. **E**n den
he niet verſlindē en
mach vleitende totte
ſonde. ſoe bliticht hy
hē nochtant ſyn gude
gerucht te vmyuen.
op dat hi oft weſe mo
cht vmits achter ſpra
ke outbrekē mochte.
en vmits der laſterin
ge alſo in ſine kēuebac
kē valle. **E**n en mach
hi dat gerucht des
gude menſche niet be
ſmitte. ſoe pyuet hi hē
die guede darr tye te
brenge dat he ſynen
euenē menſche van
quad' ſuſpicie ordel.
Op dat he doch ſo vā
hē beſteict mach wer
dē en iſlondē. en wie
mach alle ſine vanke
miſſe en bedriechliker
behemdicheit ontgāe.

Nochtant tegens deſe
drie dingē die tot deſer
tegenwoordiger ſacke
hoerē. ſo anmerct tot
unver leer als ten iſ
tē dat gij niet vleit
en werdet quāet exe
pel na te volge. als on
die heer to ſpricht doer
ſine apoſtel. **E**n leit
dat **J**uck niet mitten
ongetrouwē. of wat
deel is dē gerechtige
mitten ongerechtigen.
of wat geſolſcap is dē
licht mitter duifter
niſſe. **E**n ter and' ſte
dē ſeget hi. en wilt
niet verleit werden
mit quad' callingen.
want die quade calli
ge vderue die gude
ſedē. **E**n die heer ſpre
ket oec doer enē pphe
te. hoert mijn volck
die dat ordel weet in
welker hert mijn ewe
is en en wilt niet ont
ſien dē laſter der men

schē. noch en wilt niet
herwonne werde van
oerre achterclappen.
noch en wilt des niet
achte dat se v vsmāe.
want se sōlle mitter
tijt v slytē als eē cleet.
En se sōlle gegete wer
dē als die wulle van
dē motte. mer mijn
rechtuirdicheit blijft
inder ewicheit. **E**n
op dat gij oec thant
mit quaetwilligē ge
moede niet en vgaet.
quade dinge vmode
de vande knechte go
des. sō bedenct dat
postelsche woert. **E**n
wilt niet ordelē von
der tijt tot dat die hē
comē sal en v luchte
die verborgē duister
nisse en apenbaren
die gedachte des her
te. en dan sal enē vge
likē lof wese van gā
de. **E**n echter sprict
hi. welke dinge sijn

v apenbar. mer wel
ke sijn unē herē god
apenbar. **D**ese dinge
sijn clare en ape
bar dat in alle ver
gaderinge der knech
te godes menschen
sijn en niet sonder
gebreck en swaer
droefheit der heilig
guder geloewiger.
Nochtant sō troest
ons die geen die al
le dinge voersiet dē
wi vmits dat auer
uloe der boesheit.
niet verlaunen en
sōdē inder mynen
godes. en dat wi tot
te eynde to volherde
sōdē inden guede.
Want dat heeft he
ons vinnent op dat
wij behalde mochte
werdē. **B**roders
also voel alst mi an
gaet. en is die tijt
ne xpi iet in tijt wat
of enich sijn. **W**ie

van u wortter cranch
 en ic niet mede cranch
 en werde. en wie wot
 dan van uwer enich
 geschandsiert. en ic
 niet en berue. **Ic** bid
 de u en wilt doch my
 ne cruelike bangich
 niet meer seken ont
 brekende in valscher
 suspicie. of in vreem
 der lude sinde ordelē
 de. **En** en wilt des
 doch niet doen des bid
 ic u mit begerte myn
 herte. **Op** dat ic niet
 van u sege en dar f
 alster geschreue steet.
Op dat wee mynre
 wordē hebbē se to ge
 daen sericheit. **Want**
 die geen die hē vblidē
 van dese onse druei
 cheidē. **Van** welken
 indē personen xpi vout
 secht is indē spheet.
Die inder poerte sa
 te beschempen my.
 en die den myn dron

kē belachte my en son
 ge op my. **Dese** werde
 seer hdsamlic vdrage
 voer welke my oer ge
 leert hebbē te bidden
 en hē guet te doen en
 te begere. **Want** to sit
 tē dese of wat wille
 se anders. dan dat niet
 dan voer halde. of enich
 bisschop clerck of nōne
 in sonde valt dat men
 dat gelooue sal dat se
 soe quaet syn en becal
 lē dat en twistē daer
 om. **Mer** ten comt niet
 al int apenbare sege
 sy. nochtant vint men
 een of twe auerspeel
 ster. nochtant en ver
 werpē al die man oer
 wiue dan om niet en
 des gelijce die wyue
 oer man. **En** dese be
 gripē sueticheit oerre
 tonge van onse druc
 kelicheidē. **Het** is re
 cht dat wi se gelijckē
 dē hondē of se licht int

quade te vstaen syn
die daer leckē die won
dē des armē mensche
die voer die doere des
ryckē mans lach. **D**ie
alle arbeitlike ont
delike dingē lydsam
lick leet ter tyt dat
he quam totter ruste
in abrahams schoet.
Mer gij die enige ha
pe hebt tot gade en
wilt my niet meet
aldus cruelio bedroe
uē die wondē die se
leckē der en wilt niet
vmenichuoldigē. **O**m
welker wil dat wy
nochtant in perikel
syn tot alle stondē en
hebbē van butē stry
tē van bynnē vrese.
Pikel inder stat pikel
inder enicheit. perikel
wttē volck. perikel wt
ten valsche bruedere.
Ic weet dat gij drouich
syt mer niet bitterli
kē. dan bidt voor my

op dat ic dē andere
predikende byn oec
self niet wederstrub
bich geuondē en wer
de. **N**ochtant als gij
glorijert soe en glori
eert niet in my mer
indē heer. **W**ant wo
wacker of vlitich dat
die discipline mijns
huses is. ic byn noch
tant een mensche en
ic woen onder dē mē
sche. **I**c en doere my
niet vmetē myn huis
beter te wese dan die
arke. **S**oe. dāt ond
acht mensche een we
derstrubbich geuon
dē wart. **E**n mijn
huis en is oec niet be
ter dan Abrahams
huis dāt to geseget
wart. wtwerpt die
diertne en oer kint.
Mijn huis en is oec
niet beter dan Isaacs
dāt van twee twe
linge wart geseget.
Jacob heb ic geynt

en Eſau gehaet. Noch
oec en doere ick mi
niet inmetē myn hui
beter te weſe dan Ja
cobs dan die ſoen dē
vaders bedde beſmit
te. Of oec dā dāuids
huiſe dan die brued
ſyn ſuſter vkrachten.
welcs and ſoen bech
tende was tegens die
heilige ſachtmoedich
ſyns vaders. Of oec
beter dan die tſame
woningē pauli. wāt
hedde ſe alle guet ge
weeft daer he onder
woende. hi en hedde
niet geſecht dat ick
thants hie voer ſeide.
van brute ſtrijt ende
van byne vreeſe. en
noch dit. Alle ſueken
ſe dat oer en niet die
dinge Ihu xpi. Noch
oec inmer niet beter
dan die tſaemē woe
ninge ons lieue here
Ihu xpi. dan die iſt
dē ongetrouwe in

der liſſamlic vdroe
gē. Ten leſtē oec dan
die hemel dan die ho
uirdige engelen wtne
le. Des gelijcs belie
it uwer caritate die
een getuich is mijner
ſiele dat ic vand' tijt
dat ic god began toe
dienen dat ic ſwaerli
ker ennigē betere me
ſchen onderuonde heb.
dan die geen die in dē
cloeſter wael leue en
volherde ten eynde.
So en heb ic oec ſwar
liker genē boſer men
ſche geuonde dan die
in dē cloeſter achter
wer te geguen ſyn.
Dan om vmoede ick
dat in Apocalypſi ge
ſchreue is. Die recht
uirdige ſal noch recht
uirdiger werde. ende
die beulect is die ſal
noch al meer beulect
werde. Want om dan
O brueders iſt dat wi
bedroeft werde vand'

sonniger vullicheit.
Laet ons dan weder
om getroest werden
van oerre voel aierht.
En en wilt om dat
dross dattē oge niet
gemuechlic en is den
schonē olie niet ver
smaen. dāt die got
like **apoteike** mede
vlichē wort. **O** mijn
alre liefste broeders
die barmherticheit
godes moēt v bewae
rē tegens alle die la
gen des boesē viants.
Hier mach men in
merke hoe mynlic
en medelidēlich dat
he die crancheit sijne
onder satē verdroech.
want altoes hadde
hi se lieuer mit redē
te onder wise dā mit
machte te gebieden.
Vander maniere sinre
predicacien en werdi
cheit des woert godes
xxxvij capittel.

Niet alleen en
plach hi oer die
geestelike quale en
crancheit te verdra
gē en te genesen in
alre lidsamheit. mer
oer mede die licham
like crancheit wan
he kunde en mocht.
Want als hi totten
volc sprac of pēdicte
so sat he in een cleyn
taber nakiēken dat
hoge was dat men
mit trappē op ginch
soe dat he dat volck
auer sach. **E**n al dat
volc gemeynlic wijs
en man stonde alre
saemē van reueren
ciē. doe merctē hi dē
dat lange stuen som
mige al dē persone.
als die sermone wat
lange mēle te suere
worde en cōedelich
stondē den hi **g**af
or lof te siccē en alle
gemeynliche dē dat
stuen toe suere wort.

Doe merctē he dat
 se des sōmich misbr
 uictē. doe vermaen
 dē hi se guetelicken.
 in dese nauolgende
 woerdē en seide aldus
Mijn alre lieffte vor
 een deel daege hiet
 te werē so wart ick
 mit vaderliker my
 nen bemegēt op uyn
 sōmich die teder en
 crinck warē of em
 gē anderē hūds had
 dē so riede ic u en or
 lofdeut u mynlic. soe
 wāneer men die lā
 ge passie of lexen le
 se of lange sermone
 dede die dan niet
 wael lange staē en
 moegē. dat se oetwo
 delick mit swigē sol
 dē neder sittē en hoe
 rē dat woert godes
 andachtelike. **A**er
 uyn sijn dan sōmich
 van onse dochteren
 die meyne dattet
 die geen oec sollen

doen die starck en ge
 sont sijn. want als mē
 dat woert godes be
 gint te h̄treckē so gae
 se dan ligge als of se
 op oetē bedde ligge.
Aer of se doch al stil
 legē en swigē en dat
 woert godes mit beg
 like hertē anhoerde.
 mer uyn becoemere se
 hē mit idelē fabulē
 en lachē. so dat se niet
 en hoere dat mē dan
 predict. en h̄ndere
 oec den anderē dat
 se niet gehoere en kū
 nē. **D**an om h̄nd ic u
 myn eerwerdige doch
 terē en inmaene u in va
 derliker sochtuollich
 so wāneer men die lex
 cen leest of dat woert
 godes predict dat hē
 dan niemant inder er
 dē neder en legge ten
 weer dan dat hi mer
 kelic sieck weet ende
 van noede moest doe.
Noch oec dat se niet

en ligge mer reuerē
tolick sitte en hoeren
mit andacht datmē
dau predict. en mit
begerlike herte ont
fange. **O** myn lieue
sustere en broederen
ic vrage u wer dattet
u meerte dunct wese
dat woert godes of
dat heilige licham xpi.
En wil di my dat want
antworde so segt gy
dattet niet mynre en
is dat woert godes
dan dat licham xpi.
en gy siet mit woe
groter forchuldicht
en reuerencie mi dat
bwaere. als mi dat
andient dattet mi
mers niet wter on
se hande en outfull.
En also solde mi oec
mit also groter forch
uldicheit bwaere
als men ons dat woet
andient so mildelic
en werdelick. **O**p dē
mi dan niet en solde

dencke of spreke dat
tet wt onsen herte
mocht wtualle. **W**at
hi en is niet myn sul
dich die dat woert
godes vsunelic an
hoert. dan die inmid
sijne vsunelisse dē
heilige sacrament dē
lichams xpi inder er
de liet valle. **I**c wol
de nochtant dat ick
wost dat vander tijt
datmē begint te pre
dicke. of wi v alle dē
tijt duerbare gestee
te en gulde oerringe
en ander duerbare
clernode offerde en
geue. of dan onse eer
sam dochtere niet en
solde opstaen. en ont
fange die mit reue
rencie. **J**a se solden
sonder twiuel stuen
en begerlic outfun
ge datmē hē offerde.
Mer want wy geen
lichamlike aet heide
en offerde noch en ge

uen dan om en wer
de wi oec van uwer
sonich niet gern ge
hoert. **H**er ten is
niet recht dat wi
die geestelike gme
andienē aueruloe
dich solde geacht w
de en verdrictelich
outfinge. **D**oe wie
dattet woert godes
gerne hoert hi en sal
daer niet an twiue
le hē en wer de alte
costel gulde cierhei
de vande vader des
paradises auer gesat
die hi outfuct tot v
cieringe sijne sielen.
En so wie vermaent
wort dat hi de ar me
wat geuet als he da
sijn hande westiet o
die almisse te geue
die outfuct wed' hos
tel ryuge an sine vin
gere die hē van god
gesant sijn. **R**echt
als dan dat onueru
licham een corte tijt

mit dagelicscher v
ganclicher cierheide
wort geciert tot sine
eigenē behaegē. en
op dattet begert mo
cht wer de vande son
dige begeres en ge
treect totte sundelike
vallen. **A**lsoe wort die
siel mitte gotlichen
sermoen noch bet be
settet en geciert mit
geestelike ewige mar
griete. op dat se salich
lich come mach totte
hemelsche brudego.
en totter festeliker
brutlachte wer scap
pe mach. **S**o dat me
oer niet to sege en
darf dat inde ewa
gelio steet. **O**rient
woe bistu hr in geto
me en du geen brut
lachts cleet an en
hebst. so dat hi vmer
dan niet naect en sij
vander cieringe der
doechde. **E**n niet en
darf hoere brut hē

hande en voet en wer
pet hē in die witter ste
duister nisse. **O**er om
vāieringe der guder
werke hē die begerli
ke stēme to moge wer
dē gesprake. **D**er blyt
v guede getrouwe kne
cht ganc in die blyt
schap dīns herē. **O**
mijn eerwerdige doch
terē. **I**c biddes v hoert
andachtelike dat ic
v seggen wil. **I**c bid v
merit an weer enige
moder die oer docht
wolde ciere en die
dochter dat vsmade
en neichde oer totter
erde. of seet onse de
lick en om rustelic soe
dat se die moder niet
geciere en kunde na
oere wil. **E**n schelt of
sleet se dan die moder
niet wael mit recht
oer dochter. **O** mijn
lieue eerwerdighe
dochterē achtet mi
doch te wese een mod

uwer siele en weet
dat ic v alsoe getre
wael schicke en ciere
wolde als enige mo
der oer dochter so dē
in v noch kranke noch
oer uleche en apen
bande voer dē ogen
des hoechste richters.
En ic en beger oech
niet alleen v siel te cie
re mit hemelscher
cier heide. mer oer
mit hemelscher me
decine te genesen.
En ic blitich mi oer
harde seer weer dan
hemant ontmaet en
geschoert dat ic dat
weder heel mocht
maeke en te saeme
naien. **O**f weer dā
iet beulect of ontren
dat ic dat weder mo
cht massche. **O**f wat
blare dat ic dat we
der mocht sueke. **E**n
so wat datter heel en
gans is dat ick dat
noch schoentre ciere

164
mocht mit hemelsch
margrietē. **E**n ist
dattet mi niet en ver-
driet te geue. waer-
om verdrietes v dan te
nemē. ingut meret
doch an. **I**st datmen
niemant en viat die
ertsche aierheidē ge-
ue wil. so coept men
se costelic mit duere
loen. **H**oe voel te meer
solt gy dan mit alle
techten in volcomen-
te mynē outfangen
sonder loen dair vor-
te geue die ewige cos-
telike aierheidē uwer
sielē die oec mit ge-
uē clemē arbeit out-
fange en syn of vcre-
ge. **A**ldus syn wy v
voersienende of besor-
gende die costel mar-
grietē vande lande
des paradys. **E**n wi
en begere oec geen
ander loen van v in
der tyt toutfangen
dan dat wi sien moe-

ge dat gyt gerne en
begerlike anhoert de
wij v lere. en dat gyt
nutter hulpe godes
na uwer macht na u-
wer macht pmet te
volbrenge mitte wer-
ke. **A**ls lieffte brue-
ders en lieue eerwer-
dige dochtere die en
setge wi dair om niet
dat wi meyne dat gi
dat woert godes niet
gern en hoert noch en
outfancet. **A**der inde
genadige guder tiere
nē here god so verblift
sich onse hert en onse
siel meer dan men se-
ge of dencke mach na
uwer gehorsamheit.
Ader want wy wille
en begere dat gy al-
toes opwer ts chymet
en vorwarts gaet tot
betere dinge. soe ver-
meerte wi oec onsen
vljht in vaderlik sorch
uoldicheit v te vmae-
nē die dinge die wy

bekenne dat onuoelco-
melich in v gewracht
werde. **E**n want oec
nu alle die mans per-
sonen en oec vrouwen
hier niet al en syn
vgnedert totter vigh-
lien. **D**obid ic v mijn
lieue soen en dochtere
dat gyt he trouwelic
voert wilt vtelle alle
dat hier is gesecht.
op dat gy oec niet al
leen et loen en ontfact
van uwer beteringe.
mer oec mede vand'
andere beteringe.
Woe seet dat he sich ver-
blide van sijne ondersa-
ten doechden ende vout-
ganck. **Lxxxvij capitel**

Onbegripelike
grote vroude
en blytscap ontfiene
he in sijne siele wan-
neer dat he mercte
en vstont dat syn on-
dersate to nannen en
voertginge in doech-
de. **O**p een tijt als in

sine smelien boeke
steet doe he sach dat
ter voel volcs ter her-
ke come was om syn
sermoen te hoere. so
vblide hi he inden
heilige geest en spo-
mit vroude. **O**mijn
lieue broeders wi v
blide ons inde heilige
geest van uwer gro-
ter menichuoldich-
want gy seet wack-
lic te saeme syt geto-
me en oec braue dat
wi haepde. **E**n dat
ist dat ons verblyt
en twestet in al onse
arbeit en perikel
dis tegenwoordighele-
uens. en wy merke
v myne tot god en v
goddienstige vltich-
en uwe sekeren hape
en puerheit des geest
En want hi altemael
was beruende ende
ontsteking inder my-
ne godes. so ware oec
al syn woerde recht

als beruende blāme
oprisende witte glori
ende vuer syus pue
re herte. **D**an om
so worde oec die her
te sijne ondersate
dān van outfengt.
En wat datter bernt
voert outstiet. en dat
niet en bernt dat en
outstiet niet. **D**an
om singet men van hē
behoerlike inder he
liger kerke. **Der bū**
psl 99 quasi facula
ardebat. **S**ijn woer
de brande als facke
le. **A**ldus soe voeden
he sijn schape als een
guet getrouwe hier
de. en dreef se mitte
stock der vrese godes.
en he leide se mitte
armē der myne en
vaderlike begerte.
Op dat hi se also mo
cht werde in dē groe
ne bloeiende werde d'
heleger schriftueren.
en sijne heleger lers

ge. en drencke se in dē
water der wysheit en
der myne godes. **O**p
dat se te saemē mit hē
mochte comē dān god
die heer **I**hrlm voede
mitte voetsel der waar
heit. **A**ls als **F**erran
do die bisschop tuget
in dē sermoen dat he
voet die cardinalen
pdictē en secht aldus.
Die alre salichste **A**u
gustini was altemael
ontstekingē en gecneet
in dē vuer des heiligen
geestes en clam alte
muertichlike op tot god
in also muertiger myn
ne en beruender hef
de. mer nochtant en
vgaet he dān om sijne
schaep niet. **I**n seker
lic woe dat he inder
myne godes meer toe
naem en hoger opclā.
Als voel te vltiger
en nernstiger so clam
hi oec neder tot sijne
schape. en voede se mit

groter mynen. en na
sijner macht so en liet
he niemant geen ge
breck liden an siel noch
an liue. **E**n woe seer
dat hi se mynde mach
men oec eens deels v
stien inde boeke syn
te **O**meke dair hi als
tot sine volck sprack.
O mijn alre liefste bro
ders en sustere. wat
wil ic of wat beger ic
want om spreke ic en
pdicke. of want om
syt ic hier of waer
om leue ic. **A**nder
dan inder meyminge
en andacht. dan op de
wi tsaeme mit xpo
mochte leue. **D**at is
mijn gieticheit en al
mijn begerlicheit. **D**e
is mijn eer en al my
geloue. dat is mijn be
sittinge en al my schat.
dat is alleen al mijn
vroude en mijn blyt
schap. **A**er ist dat gi
my niet en hoert. en

ic nocht niet met en
swige so vloes ic my
siel. mer ic en wil v
miers niet sonder v
salich syn. **D**aw toe
antwort **Ferrando**
inde selue sermoen
en secht aldus. **O**
wonderlike en alre
wuerichste myne des
alre heilichste bisscop
Augustino: want hi
seget. **I**c en wil son
v niet salich syn. de
se was gewaerlic sa
lich en werdich der
schaep xpi te noede
en te huede. **A**er
och here god of oeck
u die hier den also
dauich were. **W**oe
rechte noede dat hem
sijn volck ontboere.

Lxxxix. capittel
Alre quellicken
mochte die
borgers van sponen
liden dat he van hem
was. en hi en mocht
altoes niet by he wese

want alre wege begē
 den sij hē te hebbē om
 orber en nuttichheit
 der heiliger kerke. en
 na al sijne macht was
 hi enē ygelichē genoe
 ch. **H**i wost wael dat
 hē god niet alleen vā
 sinen bisdom die sorge
 beualē hadde. mer oec
 mede van al der heil
 ger kerke. **E**n noch
 tant sō en toech he niet
 van sinē bisdom sond'
 mitte of noetsaeken
 der heiliger kerken.
Die van tagatensie
 mer he gebaren was
 die hadde alte lange
 sijne begert. en had
 dē lange tijt begert
 van sijne tegenwor
 dicheit geuisentiert
 te werde. **A**er hi en
 mocht niet comē als
 hi wolde. en schreef
 hē onder andere woer
 dē guder tierlike we
 der. dat se wael den
 kē mochte dat he syn

vaderlike lantschap
 alte geru visentiere
 en vsuekē solde die in
 gresteliker salicheit
 alsulke menschen ont
 hielt. **E**n schreef oec
 voert woe dat hē gree
 onstuericheit des we
 ders gehindert en sol
 de hebbē tot hē te co
 mē. en schreef oec dā
 na inder seluer epif
 telē. **I**c salt u seggen
 mijn alre lieffte vrin
 de want om dat ic niet
 gecomē en bin en wat
 dat my gehindert he
 uet. op dat ic niet al
 leen vergifnisse van
 u en vercrige. mer
 oec mede barmher
 ticheit vrinde uwen
 gebede vande genen
 die in u woent. en in
 u dat gude werck wer
 ket dat gij oec alsoe
 leuet. **D**at volck van
 sponē den welkē my
 die heer tot enen kne
 cht en dienne beualē

Handwritten notes:
 Gas
 v. 1. 1. 1.
 v. 1. 1. 1.
 v. 1. 1. 1.

heuet dat is tot ene gro-
ten deel. vmer 6 byna
alte saerne also cranch
dattet vande druck
lichter tribulacie siec
werde mocht. Mer nu
wordet mit also groe
tribulacie geslaegen.
al en wordet oec soe
cranch niet dattet nau-
we die tribulacie mit
eniger sekerheit des
gemoedes solde iet la-
ge moge lide. Want
doe ic laets wt geweest
was en weder come
was so vnaem ic dat
tet self volck alte pe-
tikelofelick geschan-
delsiert was van my-
re absencie. Mer gy
van welker sturchei-
de wi ons verbliden
bstaet wael wat dat
ich meyne. Want wie
wort dan sieck en ick
niet mede siec en wer-
de. en wie wort dan
geschandelsiert. en ic
niet en berne. Doel

isser dan die ons on-
der dat volck achter
clappe. en die sielen
die ons myne en lief-
hebbe vlitige se tege
ons te vstoeren. Op
dat se ons verdrue
mochte en de duuel
een stat in ons mae-
ke. sonder allen twi-
uel soe vergreeft gy
my gerue om alsulke
sorchlike sacke te v-
hueden. Van sine my-
like medelide totte ar-
men behoungen men
I schē. xc. cap
was hi sonder
linge mynlic en bat-
het tich tot alle men-
schē. Soe had hi oec
nochtint een sonder-
linge vaderlick mede-
lide totte arme en der
was hi altoes gedach-
tich. En deilde he my-
lick mede daer he en
syn gesinde van leef-
de. Dat is vanden
tentē en besittinge d

kerke. en vande off
der geloeygen. **E**n
als hi he alle niet ge
noech en kunde gewe
sen. so vmaende he
dat gemeyn volc dat
se vners der arme
niet vgete en solden
Doch plach hi altoes
in sine sermoen der
armer te gedenken.
en hi seide dan son
dinge totte ryke. **H**y
syt verlaede daer
om soe greeft den ar
me vande een dat v
anculoedich is en v
myntet v boede. voe
det die arme geuet
den arme des bidic
v. **I**c vermaeus v ic
hietet v doen. **O** myn
lieue broeders en sus
tere. **I**c salt v seggen
want om dat wi aldus
vthelcke vande ar
me beuele. want soe
waneer wi witter ker
ken gaen. en waneer
wi totter kerken co

me so come se tot ons
en bidde ons op dat
wi doch oer woert wil
le spreke voer v op de
se van v wat out fan
ge moege. **E**n se ver
maenent ons en sesie
dat se niet en out fan
ge. en he dunct dat
wi al te vgreefs onder
v arbeide. **D**e verwa
chte van v wat te heb
be mer si en ont fan
ge niet voel. **O** lieue
broeders siet wi geue
he dagelike dat wy v
moege. mer wi en ku
nen he allen niet ge
noech gewese. **E**nde
want wi he alle niet
genoech en kunnen ge
wese als wi gern de
de en se wael meer
behoenede. **D**are om
sijn wi oerre lide legga
ten en bade tot v. **E**n
siet wi hebt gijt ghe
hoert van ons en wal
vstnen. god sijse gela
uet gij hebt dat saet

ontfangē. gij weder ge
uet die woerde uwer
laefs. En dese laue be
sware ons meer en bre
gen ons in perikel. wij
dringē se en ontfie ons
dair in. Weet nochtāt
mede dat die lauende
woerde en sijn anders
met dan blader. mer
die vrucht wort gesocht.
En aldus so bracht hi
se dair toe mit vmauin
gē dat se dē armē wat
gaue en guder tierē wa
re. en dat si se oec te de
dē plagē. Het gemel
op een tijt dat hi om so
der linge orber der he
liger kerke wt was
getage. En dair was
grote persecucie vande
ongeloeuigē op dat
kerstē volck. Augusti
ni die heilige bisschop
wost wael dat sijn vol
ke hē alte noede ontbre
re. En hi ver naemt
oec doe he dair met en
was dat sij der armer

vigate en der niet en
voedē noch en cleden.
En dat en kunde he
niet wael gelyden.
want hi had aueruloi
ende barmhertige bē
uenste opten armen.
Doe dat mē oec van
hē alte betemelihe in
enē gebede hē schrift
aldus. Augustinus
dulcedo paupū. Au
gustinus du bist een
sueticheit dē armen.
En doe he dat volck
mit sijne tegenwor
dicheit niet vmaenē
en kunde als vander
vsmenisse der armē
soe vmaendē hi se mit
sijne mynliker scrif
tē in eenre epistelen
aldus. Wo he sijn volck
vmaendē do he van om
was dat se d'armē niet
vgetē en solden. xxij cā

D En alre lieffte
broeders mit
ten clerke en den ge
meynē volc. Augustini

Saluut in de heer. In den iſte ſo bid ic u gotlike myne. **I**c bids u oer begerlike vermits xpm onſe heer en laet u doch mijn lichamelike abſencie niet ſwaer weſe. want ic mey u in geene maniere daer niet an te twiue len en is dat ic in geewijs vmits der begerte des greeſt en des herte van u yet gaen mach. **N**ochtant dat my dat afweſe meer beſwaert dant u be droeft, om dat mijn crancheit niet genoeg weſe en mach tot alle ſorge. en nutte ſake die die lede xpi van my eiſſche. **D**en my ſyn anxt en ſyn gothike myne dwinget te diene. **W**er dat ge meget my inder mynen te wete dat ick niet van u geweest en bin. in georlofder

vrpheit. mer alleen mit noetteliker diens taſticheit die oer mij helige broeders en me de geſelle gedwonge hebbē die arbeidelike auer ueringe der zee te lide. **V**an welken my oer altoes ontschuldicht heeft clemē cracht des lichaams en niet mijn beger te deuotie. **V**oert an mij alre lieſte broeders ſo bid ic u dat gy alſo hebt als di apoſtel ſecht. **W**er dat ic tot u come en u ſie. of dat ic van u bin mitte lichaam. dat ic vmerſ anders niet en hoer of en vneeme dan dat gy ſtaet in ene greeſt. in ene gemoede in enen wil te ſaemē arbeide dende. in der ewangeliker geloue. **E**n iſt ſake dat u enige lichamelike moielicheit beto mert. dan ſuldy af

vincent werde teden
ke vande tocomende
leue dan gy sonder
alle arbeit sonder al
moyenisse of vdrict
solt leue. Daer gy
niet alleen en solt ont
gaen bangicheit cort
tijt. mer die verueer
licheit der ewiger tor
menten. Want ist sae
ke dat gy nu mit soe
groter sorgē en arbeit
vlitich sijt dat gi niet
en valt in dese vgnan
like pine of tegenheit.
O mijn lieue broders
denct woe groet noet
weert v dan dat gi v
mers sorchuol dich
weert dat gi die ewi
ge droefheit ontukē
mocht. En ist oec dat
die doet also seer ont
frucht wort die den
tijtliche arbeit endet.
O woe seer billix is
dan die doet tont sien.
die ons inden ewigē
rouwe vsenct. En ist
oec dat dese corte ke

ulecte weelde deser
werlt en des onreine
vleisch also seer ghe
mynt werde. **O** woe
voel te begerliker
en starckeliker sold
men dan billix sueke
en begerē die puer
ren weelde en onre
like blytschappē der
tocomender werlt.
A mijn lieue broders
aenderenct dese dinge
en en weest niet tinnich
indē gude werke nu
hier te saien. op dat
gy totte tocomenden
bouwe uwes guden
saets blidelick moget
mayen. **H**oert lieue
broeders soe is my ge
baetschapt dat gi v
gude gewoente als
vande armē te dede
en te besorgē hebt
vgetē. In welker bar
herticheit doe ic by
v was v plach te noe
de en to te herde. En
noch noede ic v en to
het de ic v danc to. op

dat u niet en verwy
ue noch en tinge die
druefheit deser wêlt.
In welker gi sulker
dinge siet geschien.
Als die here die niet
hege en mach heeft
gesaget dat se toeto
mē sollē. **M**er men
solt gi vmer's niet uyn
doen dan gy pleget
die werke der barm
herticheit. mer gy
solt nu lieuer meer
en meer doen dan gy
pleget. **W**ant alsoe
als gy siet dat die ge
ne doen die in dē ver
uallene huse wonen.
want wāneer dat se
sien dat die wende n
slete syn en dat huis
vallē wil. soe haeste
se sich auer te gaen
tot eentre sekerre ste
dē. **A**lso sollē die kerf
telike herte oec doe
also voel te meer als
se vmds stedige tri
bulacie sien geneke
dē valle der werlt.

Alsoe voel te meer sol
len sy oer guet dat se
opgelacht hadde te
beschicke totter erde.
nu mit meerre suelre
wackerheit auer pnie
te buere in dē hemel
sche schat. **M**er oft
oer sulcs wat niet en
meer volgende van
sonder linge tribula
cie. so en soldet noch
tant enē sterflike mē
sche niet druckelich
wese dat he syn vgen
like guede den onsterf
like heer beuele dan
sy en he af come is en
dan hi gerne tocome
solde. **D**an om myn
lieue broeders een yge
lick doe dat hi vnnach
en alsoe voel als gy
pleget te doen en oer
mit meerre nerusti
cheit dan gi pleget te
doen. **E**n onder allē
moelicheden deser
werlt so onthalt in
unver herte en en ver
getes niet die **A**poste

like vmaeuuinge dan
hi secht. Die heer is
alre naest by en west
niet so chulldich sul
ke dinge moeten my
van v gebaetscupt wer
de. Op dat ic weten
en bekennē mach dat
gij die dinge die gi in
voel iare in mynre te
genwordicheit pleget
te doen. Om dat gebot
godes soe duet se oec
nu om hē die altijt by
v is en niet om myn
tegenwordicheit. God
gewerdich sich v alle
in vrede te bewaere
mijn alre lieffte brue
ders en bidt dē herē
voer my. *Van sinre bar
herticheit en groter gu
dertierenheit die hi had
tot alle mensche. xcy*

MEn singet ind
epistelen van
scūs Augustinus dat
in sinē daegē die put
te der waeterē wtuloi
de. En dat is alte be
hoerlike want he vol

doechde was. *A*er
sonderlinge volgena
dicheit en sueter ont
fermherticheit. tot al
len mensche van wat
sectē dat si oec ware.
wer se guet of quaet
geloewich of ongeloewich
ware. Tot hē al
len was he mit vader
liker mynē gekieret
soe dat se tot hē vloen
in al oere noede. En
als oerre sonich die
oere lants heer brue
lich wordē ware. dan
schreef he voer en bat
en verwerf hē gena
de. Want hi schreef
also gematelic wijf
selic en redelich dat
hi al duest verhoert
wart. Als die grote
greue bonifacius die
hē niet te weigeren
en plach. of waer hi
oec anders an schreef
En sonderlinge bat
hi gern voer verwon
nē mensche datmen
die sachteliche solde

handele en niet alte
wredelick. **H**et geuel
op een tyt datter som
much ware onder sine
wolke die sonderlinge
wreetheit en scherp
heit in ene misdadige
verwijde man getoet
hadde eer dat hi ape
like vmits de richter
verordelt was. **D**oe
onderwees he dat
volck in enen sermoen
mit dusdane woerde
dat se des niet gedaen
en solde hebbē en vni
mers niet meer doen
en solde en seide aldus.
Oweders heuet ye
mant misdaen mit a
penbare quaetheit
hi heuet syn richters
die heeft die macht
ouer hē. die dingen
syn also geordemert
van god se syn guet
en recht. **H**er war
om siet gi dan wreet
en ongenadich op die
misdadige. wat mach

120
tē hebt gi ontfange
onredelike wreetheit
an hē te toene. verwa
et is manslacht. **I**ch
bids u dan segt of et
dan geen onrede en
is also grote wreeth
te toene inde genen
wes saelic noch niet
te recht onderuonden
en syn. **W**reetheit te
toene in ene onvordel
de. en wreet te wese
in ene quade misdadi
ge dat gi geen macht
ouer ontfangen en
hebt dat is verwan
u eigē quaetheit. wij
en bescher me die qua
de alsde niet dat wij
vet segge dat se niet
quaet en syn. **M**er ic
segge dit. die richters
die dat beuele dan
van hebbē sollen se
corrigeren. **M**er gi
die genē last d' mach
tē en draeget. waer
om wilt gi u anne
mē swaerheit der te

den te geue van vrede
der daet. **G**od heft u
vloest dat gy geen rich
ters en sijt waar om
trectij u dan an vroom
der ambocht. socht
en geuet vrede voer u
selue. **O**us lieue here
Ihs xps prekelde die
het ten der wred men
schen alte behoerlick
doe he seide. **D**oe wie
van u sonder sonde is
die werpe wt de stee
op oer. **E**n vint de
strengē scharpē woer
de soe worde oer her
te also geprekele en
bekende oers selfs co
sience inder tegenwo
dicheit der ouer ster
rechtu dicheit. en se
schaemde om en die
een na de andere gin
ge wt en hiet dat wijs
alleen by onse heer.
En dat besundichde
wijs en was dat niet
alleen me die richter
was by oer. hoer noch
tant niet vdoemende

mer mildelick syn
ontfermherticheit be
wende. **D**ie wrede
ware afgeguen en
dat ontfermhertiche
wijs wart by der ont
fermherticheit gela
te. **E**n die heer seide
tot oer. wijs heeft dij
yemant verdoemt.
En se seide heer wie
mant. **E**n onse here
die spraech tot hoer.
noch ic en sal dy niet
vdoeme. ganc en en
wilt niet meer sun
dige. **A**der nu moget
gy licht segge die rid
der of ruytter heuet
alte voel quaets ghe
daen. **I**ck solde gern
wete of gi ridder scap
ruerde. of gy yet des
gelijcs solt wille doen
die die gedaen heuet.
en of gyt wael solt
bewaere na der ewa
ghen dat gy nye
mant en voutrecht.
Op dat wi eendrach
telic te saeme leuen

mochte. **H**y moeget
oec licht segge. doe ic
een coepman was doe
bedruet he my swar-
lick. **M**er besiet nu
seg ic of gy oec v co-
menschap rechtuer-
delic gedaen hebt of
gy daer oec loefheit
en bedriechnisse in
hebt gedaen. of gi oec
valschehke geswaren
hebt en gesegget. ver-
mids den genen die my
auer die zee gebrac-
ht heeft so heb ic dit
also of soegeloft.
Och broeders ic segt
v apenbarlick en also
voel alst my die here
geuet so seg ic v vri-
lic. **N**iemant en is
wreet en quaet auer
die quade menschen
dan die in hē self quait
en fel is. **H**et is een an-
der dinc dē die noet
der macht dwinget.
want die richters wer-
de gedwonge dat sy
zwert oeffene mote.

Mer also voel alst in
hē is en solle se niet to-
wreet wese. mer die
gemeyn gude gewoen-
te en solle se niet laten
vgaen. want hē die
noet der machte dair
to dwinget. **M**er v be-
hoert dat gi seggen
solt. **Red libera nos**
Amalo. God verloes
ons van alle quaden.
Wo hi oec seer barmh-
nich was die gebonden
tonc binden. **xviij capitel**

In der bisschoppē tude
plach hi seer ernstelic
te besorgē dat die ver-
bande excūmūierde
clerkē onthonde moch-
te werde. **H**i was in
al sinē leuen en seden
een recht nauolger
ons herē godes. **W**es
barmherticheit gaet
baue al sijn werken.
En alst oec gemel bu-
te den **Consiliū** dat ye-
mant van sinē bisscop-
pē en priesters excū-
muniert wart. dair

hi dat ver naem en leet
hys niet gerue. Ende
dat datt om want die
kerste mensche dan ge
sat werde wtter gra
den godes.

Het gemiel op een
tijt dat een eerbaer
man mit sine gesinde
vbanne wart vande
bisschop Aulixilio. en
die guede man vloet
tot Augustino den he
ge bisschop. Want hi
was altoes der bedroef
der bedructer mensche
toulucht en help en
troeste ene ygelicken
na al sijne macht.

Nu was he mit desen
bedroefde man mede
leedich en auer schreef
den bisschop Aulixi
liu in aldus danne woer
de. Den alre liefften
heet en eerwerdigen
broeder en mede p
ster Aulixilio. Augusti
no. Saluut inde hee.
Een eerbaer man Clas
sicianus die heuet my

swanlike mit schrif
te geclaeghet wo dat
hi v onrecht vbanne
ge heuet gelede. En
als ic syn schrifte gele
sen had en was ic oec
niet luttel mit he be
swaert inde gedach
te mijns herte vloien
de in sware tempeeste
so dat ic by uwer cari
tate niet swigen en
mach. Op dat of gy
enige seker sentencie
die gy mit seker rede
en getuge der schrif
tuere onderuonden
hebt. dat gy ons die
oet gewerdige wilt
tehere. Als woe dat
die sden voer des vae
ders sonde recht in de
like mocht mocht wer
de verbanne. Of dat
wijf voer de man. of
die knecht vor syus
here scholt. En oster
nemant in de huse
weer gebare gewor
de doe gy om aldus
vbout mitte ban. soe

dat inē in dē doethikē
 perikel deen niet toe
 hulpe comē en mocht.
Dit en is geente licha-
 liker pine weert ver-
 mits welkē dat wij le-
 se dat alsulke vsmā-
 ders godes mittē ge-
 nē die der quaetheit
 oec niet al deelastich
 warē te sijnē gedoet
 wordē. **Doe** worden
 die sterflike lichamē
 die doch steruē moes-
 tē tot waer tussē der
 leuender mensche ge-
 doet. **Mer** die geeste-
 like pine vmits wel-
 kē pine datter gesch-
 iet datter geschreue
 is. die dinge die gij
 brint opter erden die
 sollē gebondē sijn in
 dē heemel. Die vbrint
 die sielē. van welker
 geschreue is. die siele
 des vaders is mij. die
 siele des soens is mij.
 die siel die daer sin-
 dicht die sal steruen.
Of gi hebt licht ge-

hoert dat enige pries-
 ters van grote namē
 enigen die gesindicht
 haddē mit al oetē huis
 gesinde vbanne haddē.
Mer licht of hē die re-
 dē geuraget werē wan-
 om dat sijt gedaen hed-
 dē se soldē licht genoeg
 wese hē te vānt wordē.
Mer ic seg v weer se
 mant die dat van my
 vragedē of oet te recht
 geschiedē. **It** en vnde
 niet dat ic antworde
 solde. **It** en wart noch
 nye alsoe kuene dat
 ic dat doen doerst. noch
 tint dat ic dūck wael
 swaerlich genoeg be-
 weget byn geweest te
 gens sōmige grote ge-
 brekē die tegens der
 heiliger kerke gedaen
 warē. **Mer** heuet v dē
 die heet gewent woe
 rechturdehikē dattet
 geschien mach. geens
 sons en vsmāde ic dī
 ioncheit en dī macht
 die du inder kerkehik

ere outfangen hebste.
Diet ic hi in tw bereit
een alt man en een be-
gijn vande ionge. en
eijn bisschop van dus
voel iaren. **I**c hi in noch
berait te lere van my-
ne mede gesellē alen
weer he niet een ian-
alt woe dat ic god en
de mensche recht rede
geue mocht. **E**n weet
saekē dat wi die onoe-
sel sielē voer vrende
sunde die se niet en
treckē als wt. **A**dan
witer welkē wi al die
erffindē hebbē. dat
wi die mit geesteliker
qualē pijnde. **W**ant
die soen **Classiciān** he-
uet hi mitte vader des
irstē mensche sūde ge-
tugē die was te tem-
gē mitter fonteyne des
saligē doepsels. **H**et
wat sūde dat sijn va-
der dan na gedaē he-
uet dan en is geen
twiuel an dat dat tot
te soen niet en behoet.

Wat sal ic van my-
ne wpre sege en wat
van also voel sielē als
alle den gesūde. wan-
af weert sake datter
een siel vūds deser
wreetheit dan al dat
huis mede vbanen
is. sonder doepsel
vande lichā vschei-
de. den schaede en
weer geen tytliche
schaede te gehkē. **A**l
wordē oec ontelkē
voel mensche mit an-
chte wten kerker ge-
tugē en gedodet. **E**n
hi om dan moget gi
dan rede af geue die
begerē wi dat gi die
ous wilt schreue. op
dat wi oec die roden
mede wofte. **H**er
is dat sake dat gi hi
af geen rede en mo-
get geue. wat legt
gi dan dan an te doe
mit oubetudenē be-
wege umes gemode.
dat niet hantwode
en kanst mit emigen

rede als men di vrage
 aet dese dinge heb ic
 di gesaget. al heb ousc
Classicianus oec wat
 misdaen dattij recht
 uir delike ducht des
 bans weert te syn. en
 heeft he warachtige
 schrift tot my gesant
 so en solde he nochtut
 alleen in sine huse mit
 deser sentencie niet
 gepijnt werde. **En**
 hir van en doe ic mit
 dyne helicheit andec
 niet dan dat ic bidde
 dattu de gene genade
 geueste die genade
 bidt. **En** ist dattuut
 gewys bekeneft dat
 he niet gesundicht en
 heuet. **Doe** duet als
 ene gerechtē gueden
 bisschop tobehoert. en
 ist mitti geuallē als
 ene mensche dat die
 pis secht. **Dijn** oge is
 vstoert van toene. so
 wept oec weder totte
 heer. **Out** far mit v
 mijns heer want ick
 byn cranch. maket

my gesont om dy bar
 herticheit. **Op** dat he
 di syn rechterhant rei
 ke en bedwingende me
 toerne. en vsacht dyn
 hert om te sien en te
 doen rechtur dige din
 ge. **En** en wilt niet v
 moede dat ous dan
 om geen ongerechte
 dinge en begripē wat
 wi bisschappe en prela
 te syn. **Aer** laet ons
 vners het bedenken
 dat wi dan om alre
 perikeloeft leue ond
 den stricke der temp
 tacie. want wij oeca
 cranche mensche syn.
Noch van sine medechde
 en bar mherlicheit op die

N **Jes** armē. **xcij.**
 alleen in rade.
 mer oec mede in dade
 quam hi ene ngelike
 toe hulpe so dat he om
 der armer en geuan
 gente wil die vaet d'
 kerke plach doen te
 breke en he dan mede
 to hulpe te come. **En**
 dat volck was he dan

in behulpelick. **H**i was
eens van **I**ponē getage
in een ander stat om
geestelike daer sach hi
en hoerde datter een
guet man gemaent wt
om seuentien peninge
en die arme gude ma
en haddes niet te ge
ue. **D**ie maenres wa
re seer onbestuer. die
arme man was ver
ueert en sochde vort
syn lijf en vloet tot hul
pe der kerke. **E**n die
guder tierē vad **Au**
gustin had medelide
mitte armē man en
magede faciū. alsoe
hiet die arm man of
he iet schriue wolde
voer hē an der stat
van **I**ponē dat so hē
to hulpe queme. mer
dat en doerst faciū
van schempte niet co
sentiere en had heuer
dat hys niet en dede.
Die maenres quame
totte bisschop **A**ugus
tijnus en begerden
mit noel claegens en

swaerichheit dat hi hē
faciū auerleuere wol
de. of dat hi hē voersie
wolde en wisen unier
dat sijt nemē solde de
hi hē schul dich weer.
Doe wart hi noch al
meer bewegē mit ont
fermherticheit wat
he die xps arm was
geen auerulodicheit
by hē en behielt mer
gast mildehick de ar
mē so en kunde he by
hē self den armen
man dat gelt niet u
legge. **A**er hi leen
dent van **I**ucedoni
dat een eerbaer man
was den he broeder
hiet. en hi leendent
hē tot faciū behoeft
op synre vrouwen.
En want die tijt der
betuelinge om quae
eer dat hi weder tot
Iponē quam so schreef
hi oetmoedelich tot sy
nē volck om dat gelt
en offer iet an ont
breeck dattet syn
priesters veruulle

soldē. **D**an om soe
mocht oec **hemigius**
wael seggē mit recht
dat hi also mynlic en
also merichlic wan
derde in alle maniere
als een seraphim. **D**a
sinre groter behuet
heit sinre woerde en
wo seer hi die achter sp
kers lastert. **xcv cap**

O He wanneer
dat he bi hius
was so plach
hi suetelic en geselllic
ouder syn broeders
te wandere. hemelste
en stichtige dingen
mit he te vercallen.
En bane menschehke
maniere was hy be
huet in sinre woerde.
Aher of dan iemāts
vande broeders nae
menschehke gewoe
licheit wat voert br
cht dat myn stichtich
was mer doch niemāt
to na en ginch daer
leet hi onder wijlen
mede op dat he den

broeder niet en con
fuisde. **A**her oft gemel
dat he dan iets wat mit
bedachte moede na hoer
de daer geest he he oet
modelike van schuldich
in sinre biecht bueken.
He plach oec syn gesin
de te vmaene dat se v
mers oer her te noch
oer tonge niet en soldē
neigē tot enige quaet
willigē woerde en dat
se niet dāuttes callen
of vmers niet sweren
en soldē auer tafelen.
En hi settent strengeli
ke in onder syn gesin
de. **D**oe wie dat van he
auer tafele swoere ofte
anders onbehoerliche
dinge calde die solden
een guet gericht ontbe
re. of vande beste drin
ke den se dronke onge
droncke late. **D**ie ach
ter sprake plach hi alte
seer te lastere en te mis
prisen beide te spreken
en te hoere. **E**n seide.
nyemant en segget den

andere gerue dat hy
noede hoert. want ee
geschut dat op enen
steen wort geschaten
dat kiert weder ach
ter wert en en vesticht
sick niet inden steen.
Also ist oec mitte gene
diet gehreect noede
hoert. **H**i hadde hi sy
re tafele twe ver se ge
schreue tegens die ach
ter sprueck die aldus
ware. Quis quis a
mat dictis absentu
rodere bitu hanc me
sam vetitum nouerit
esse sibi. **D**at is. **D**oe
wie dat meint mit
woerde der geene le
ue die dan niet tege
wordich en syn wil be
knaege die sal ver
wilt wete dat he dese
tafel is vba de. **E**nde
het gemel datter op
een tijt sonige geselli
ke vriende en bisscop
pe te gast ware die de
ser schrift vgate ende
dan tegens dede die

berispede he scharpe
lick en seide. **H**et en
weer saeke dat sy
swegge of men solde an
ders die ver se af doe
vander tafele of he
wolde opstue en gne
vander mael tijt in
sijn camer. **H**i seide
oec mede. het en wee
geen werdige onscalt
dat niemant secht de
hi den vtellende ach
ter clepper geen confu
cie an doen en mocht.
Want die gene die
dat achter clappe de
de en die se hoet de die
hedde alle beide. **d**en
duuel op oerre tonge.
En hi seget oec inde
vftiende psalm. **O**r
re lude kele is een a
pe graf. dat segt hi
syn se die he geue tot
ter smutter callinge.
en dan oec ander lu
de mede vleiende. **D**at
se syn self inder siele
doet en oer kele is als
een ape graf. **W**ant

alle die geen die se
gerue hoere die valle
dan in en sterue mit
he inde doet der siele.
Hi seget oec noch voet.
quade mensche hebbe
quade tonge. **A**uer ta
felē was hi meer be
comert woe dat hi he
self en die syn woede
mocht mitter guder
lexen der gotlicker
disputacie dan dat se
inde licham geuoedet
mochte werde. **E**n
een ygelick stichtich
woert dat he van sine
gesinde hoerde dat was
he smaekeliker ende
gemuechliker synre
siele dan enige wael
smaekende spi se sine
monde. **H**i was noch
tant al de andere gu
dertiere en he seluen
haert. **W**ant van he
steet aldus geschreue.
Die salige eerlike bis
schop **Augustinus** was
he selue strenge en
haert. en de andere

myntlic suet en gud
tiere. **H**e was he self
arm en sparich en de
andere rijck en milde.
He was he self vaster
de en den andere wer
schappende. **W**oe he
sich niet gern en woude
dichde mitte wtwend
ge sake en van sinte on
der scheidenheit. **xcvi**

Alt gemiel of
noet was soe
moest he om
ouderwile wouledige
mit wtwendige sorge
der soniger saekē te
beschicke of briue te
schreue voer anderen
licde. **A**l dede he dat va
noets wege en barm
her tiger myne. he
grinck he self dan noch
tant seer in wt. om de
hi he te wyle vanden
betere dinge outrecke
moest. **E**n die dinge
die beschicke he alsoe
suelliche als he mocht.
en als he dan weder
toe sine gewoenlike

oeffeninge quam soe
docht hē recht als of
hy dūttewerke ge
daen hēde. **D**ie sorge
vande kīsdōm. dat is
vande bisschophlike
rentē te boere des ge
loefde he den andere
toe en beual dat den
wīste en broemsten
clerke. **N**umer meer
en hadde he slottel of
rīnge in die hande.
In dān om steet hier
rīnge. want mē plach
doe an dē rīnge groef
kens te hebben dān
men die brieue mede
segelde. **A**er alsulke
dinge beual he den
wīste clerke. mer een
of twi des iars plage
se in sijnre tegenwor
dicheit rekeninge te
doen. **D**ān men hy
wete mocht wat dat
men outfange hadde
of wtgegeue. en soe
wat datter dān auer
bleue was. **N**umer
meer en wolde he noch

ackier noch dorpe ge
copē of quame se he
an als in erfuisse die
en wolde he oet som
tijt niet outfangen.
mer liet se dē genē
outfange die dē dode
et naest warē. **E**nde
wart hē enige offer
hande gegeue die out
fienc he totter armer
behoef. en want die
lude oere sielen dān
mede to hulpe quame
en gedachtich warē.
Alster oet somtijt on
der dē clerke cranch
of in dicheit optoes
en hē hētē duncken
dat hi dē armē en wee
se der hi numer meer
en vāt alte voel gaf
Doe sprueck hi dat
volc godes toe en van
rechtter mynne der
ar moede soe had he
heuet te leue vande
aluyssē des kerstene
volcs. **D**ān hi sorge
hebbē wolde der an
derre besittinge tont

finge. **M**er die der
 he die en waren des
 niet to treden en en
 woldens niet doen.
 heriet se mael te bes-
 ten mer hi en wolder
 niet dwinge. **A**lte
 voel dinge die he self
 mael en oetmoechlick
 dede. dan leet he no-
 chtant lijd samlick in
 de andere. **H**i en wol-
 de geen tijtlike dinge
 in sine beueel hebbe
 of halde. mer de cler-
 ke die se hebbe wolde
 of halde den en ver-
 boet hys niet. **D**ie
 auer tredinge en wa-
 seede sijne onder sa-
 te die niet tegen die
 eersam regule of ape-
 bair recht en waren
 die indoech he lijd sa-
 lick of berispede se
 mynlick so alst hem
 noet of mitte ducht
 wese. **Z**onder linge
 leerden he sine brue-
 ders te halde voer
 alle dinge den bant
 der broederliker en

der gotliker mynnen.
En dat niemant ten
 altair gaen en solde
 als he wost dat sijn
 broeder wat tegens
 he hedde. sonder linge
 dan hi he enige mer-
 kelike saeke to gegeue
 hedde. **M**er hi solde
 wst gaen en wswone
 sich mit sine broeder
 en come dan te altair
 en offeren sijn gauen.
En die wat gebreec-
 lics op sine broeder hed
 gemerct de sold he wst
 mit hem elc vngane.
 hoer de he dan sijn brue-
 der so hedde hi he ge-
 wonen. meer des niet
 so solde men die getu-
 ge dan by neme. **E**n
 baetent dan niet soe
 solde ment der kerke
 sege. en doen da woert.
 soe als dan ind ewan-
 gelie geschreue steet.
In sine epistelaer sch-
 reef hi oec tot felicita-
tem en rustici en an-
 oerre vngaderingen.
Die dan wat an sche-

ne te twiuele of men
die broeders en suster
re oec vmaene solde
of niet. want het schee
somtijt dat se datt in
gemoiet en beswaert
worde die me berispe
de en worde tornich
en onuerdich tegē die
geen die se berispede.
Dare op schreef hi he
ouder andere woerde
inder epistele die al

Dus begint.
Er alre helich
ster en lieffter moder
felicitate. En broder
rusticum en alle der
heele vgaaderinge
sustere die mit he syn.
Augustinu. Saluutte
inde heer. Heest lide
de onder malcandere
in onderlinghe wyne.
En voer alle dingen
soe vhticht nte halde
die eenheit des geest
inde hande des vrede.
En n en sal niet ont
breke gien salt wael
wat te vdrage hebbe
oud malcandere. weest

dan vdragende on
der een gelijck als
ous die heer vdrage
heuet. bps dat die doet
vslonde is inder in
torien. Want te twis
ten en mit woerde te
kijue des en salmen
mitmer meer wyne
of volge. mer noch
tant werde onder
wile twistinge wt
caritate gebare of se
baere caritate. Wat
wie mocht lichtelike
geuonde werde die
gerue berispet wil
wese. want vmitne
de wyse dan af ge
schreue steet. beris
pet de wyse en he
sal di liefhebbe. mer
nochtant solle wi tot
somige tijde onse bro
ders en sustere beris
pe op dat he niet int
onseker koenlike en
gae inde doet. In inde
doet der siele. Het
pleech wael te geual
le en het geschiet oec
duwyle dat die gee

die gescholde werden
en berispet, werde dar
in bedroeft en weder
staent en twistē dar
om ten iuste. **A**er na
maels wan he sich be
sint en wort sich self
kennēde in enē stille
singē van bynē dar
nienant en is dan god
en hi alleen. **D**aer he
de menschen niet en
outsiet te myshaege
want he berispet wort.
Aer hi outsiet god te
myshaege om dat he
niet berispet en wolde
wese. **E**n he betert sik
en huet hē voer dat
gebrecke dar hi recht
iudelick af berispet
was. **E**n alsoe seer als
he dan syn gebreken
haetet en hē myshae
ge also seer mynt he
de genē die hē beris
pede, want hi geuelt
hē te wese netwaer
een getrouwe vrient
sintre sielē en een mi
ant sintre gebreke en
sintre sonde. **A**er ist

saekē dat he nander
geente galle is daer
af geschreue steet. be
rispet de sotte en hy
wort tornich. en hi sal
dare oec to doen dat he
di haetē sal. **D**o en wt
van dynre caritate die
twist niet gebare. mer
he begripet die carita
te syns berispers en
oeffent se en proeft se.
also vere als om die ge
ne die om berispeden
dare om oec niet en
tornet. noch weder en
twist of en haetet. om
dat hyt so quellike ge
name heuet dat he hē
van mynē berispede.
mer die myne die hē
totter berispinge toech
ongebrake in hē blijft.
Aer ist dat die geen
die de andere berispet
had oec tornich is en
quaet voer quaet wed
geest. **E**n wort onwer
dich tegens de genen
die syn berispinge v
onwerdicht heuet. de
se sal verwar weten

dat he noch niet wer
dich en was noch wijs
genoech yemant te be
rissen. mer behoefte bet
dat in hē berispede.
Duet dan aldus alte
heeste also dat onder
vgeen twistinge of on
werdicheit en come.
En ist dat se onder n
opstaen of onderlin
ge oprisse. dat se dan
vmer s mit snelle vte
de weder god doet wer
de. En geeft altoes
meerre vlyt en ueruf
ticheit onder malcā
dere vreedsam en een
hertich te wese. Dan
malcādere alte nau
we te begripē of te voel
te berispe de dat niet
sonderlinge to en hoet
van beueels wegen.
Want so als die etick
dat vat suet en gebre
kelic maect wāneer
dat he dan to lange
in bliuet. Also duet oec
die bitterheit des tor
ues wāneer dat die
lange in d herte mer

ret. **D**an om so duet
aldus in dese dinge
en godes vrede sall
mit v wese. En bidt
oec whitelike alte sae
me voer ons. op dat
in die dinge die wy
v leue en vermaene
oec selue getruwehe
ke mitte werke mote
volbrenge. **Wo myn
lic dat he sich had tot
te cloester ionfere. en
wo dat hi se onderwees
en leerden. xvij cap.**

De vrouwen
cloesterē plach
hi te inuentie
re alst noet dede mer
oec anders niet. En
hi en bleef daer oec
niet langer dant noet
en dede. **A**er vande
wereltlike volc en pla
ch hi sonderlinge nie
mant te inuentiere
ongebede of sonder
sunderlinge saeke
der gothker rymē.
De arme sieke men
sche en den weeste.
welker vader dat hi

was. die plach he sue
telick te troesten mit
auerulodigē bynēuſte
der barmherticheit.
Alst geuiel datter on
der dē gefelſchap der
nōnē enigē twiſt of
onurede was dat ver
ſwoendē he wed en
ſat ſe to bredē mit al
te mynlike onderwi
ſingē en oec alre meeſt
mit ſine ynigē gebede
Het geuiel tot een
re tijt dat inde grote
cloeſter darr ſijn ſuſ
ter Garmania lau
ge tijt praſtyne ge
weeſt had en was ge
ſtoruē. Van welker
dat hi oec ſelf tuget
en ſegget dat ſe ſeer
onder ſcheidē en wijs
was en van enē ſeer
heiligē leuē. En doe
ſe geſtoruē was ſoe
was darr een ander
iouſer praſtyne ge
maect die ſijne ſuſ
ter garmania der
wiſter praſtyne te
dienē plach. darr hi

oec geen dage van te
hoerē en plach. **D**e ge
uielt op een tijt dat ſe
die nonnē mit onſue
richeit af ſettē wolde
van oerre officiē. En
beget dē vande biſſcop
Augustinus dat hi tot
om comē wolde. want
ſe haeptē vinnidē hē oer
te wil te volbrengē an
oerre praſtyne. **H**ier
hi en quam darr niet
en hi vtoget oec een
wyltijts eer dat hi hē
weder om ſchreef en
haeptē dat ſe die ſcha
delike onlede die ſe
onder een haddē wed
verſachtē ſoldē. Ende
een wyle darr na. ſoe
ſchreef hi alte mynli
kē weder om in eenre
epiſtelē als hi nauol
get. **A**lſo als wreetheit
en haefſticheit altoes
bereit is te wreke en
te pynigē die gebreke
die ſe vpin. **A**lſoe be
gert en wil die gothi
ke myne niet te vin
dē dat ſe wreke mocht.

Dese saeke heuet ghe
daen dat ic niet en bin
gecomē doe gy mijn te
genwoordicheit vsocht
en begerde. niet totter
blijt schappē uwes vte
den niet totter vmeert
ringe uwer twidracht.
Want in wat manie
re en solde ic dat niet
geacht hebbe of on
gepynt achter wegen
gelatē moege hebben.
Hed v onrusticheit al
so groet geweest in my
te tegenwoordicheit als
se was in mijne alse
cie doe ic dar niet bi
en was. **A**en heb ic des
mit mynē wtwendige
ore niet gehoert noch
oec mitte oge van bu
ten gesien. nochtant
heeft dat gerucht mi
stēmē mijn ore geslae
gē. **E**n bi auentuerē
v twidracht solde licht
meerre hebbe geweest
in mynre tegenwordi
cheit dant v mitte of
guet solde hebben ge
weest heddet v geor

loft gewordē dat gy
doe begerde. welker
oec een schadelick ex
empel solde hebbe ge
weest tegens die gue
de gesonde disaphne.
Als gy v seluē eyften
en baet dat v geen
nutte geweest en weert.
en also en solde ick v
dan niet vnde also ic
wolde en v begerden
te vnde. **A**ls die **A**pos
tel sprict totten van
Corinthē. **I**c nemes
god tot enē getuych
myne sielē dat ic v
spaerende niet tot v
gecomē en bin gi van
Corinthē. **N**iet dat
wij uwer gelouē heer
schappie hebbe. mer
om dat wij mede wer
kers uwer blijtstapē
mochte sijn. **E**n aldus
segge ic v oec dat ic v
spaerende niet ge
comē en bin. **E**n ic heb
be oec my self gespaet
op dat ic niet en had
de rouwe op rouwe.
Mer ic vtoeghet dat

ic v mijn aengesichte
 niet her toene en wol
 de. **Mer** dat ic ierst
 mijn hert te voer v tot
 god wtstorten solde.
En ic die saeke uwer
 grote per ykels niet
 by v irst en solde trac
 tierē mit woerden.
 mer dat ic se tot gode
 solde satigē mit tra
 nē. **Op** dat he mijn
 vtroestinge mij solae
 en blytscap die ic by
 v en van v te hebben
 plech niet en hierdē
 in bedroefnisse. **Der**
 mits welker ic mij te
 vblidē plech van v en
 onderwile vmaect
 te werdē mit blytscap
 pē mijns geests. **Ou**
 der also voel schandel
 saciē dair dese werlt
 mede aueruloiet. als
 wāneer ic dan mit
 genuechtē auer plech
 te denke v grote men
 nichuoldige vguede
 ringe en op v reyne
 myne. en menichuol
 dige doechthike heh

ge wanderinge. ende
 milde gracie godes die
 v gegeue is. **So** dat
 gi oec niet alleen die
 vleischelike brutelach
 tē en hebt vsmact. mer
 oec dair to wtuertare
 soe oetmodelic en ver
 worpelic te wonē indē
 huse godes dat v een
 hert en een siel te gne
 der is indē heet. **Als**
 ic dan dese en deser ge
 like gauē godes in v
 plech te merke die al
 so nutte en guet sijn.
 so plech mijn hert iets
 wat troestes en vma
 kinge te hebbē onder
 also menichuoldige
 tempeeste en moeh
 cheidē deser tijt. **Indē**
 welker en in anders
 meniger leie sorgen
 mijn hert alte menich
 uoldelike te stote en
 gequest wort. **Gi** ple
 get wael te lopen en
 wie heuet v nu al dus
 gebondē. die in radin
 ge en comt verwar
 niet wt god die v ge

ropen heeft een weinig
heffen. **I**c en wil niet
segge dat dan na vol
get. **M**er dat bid ic u
meer en meer en toe
herde u dat die heffe
in een beter gekiert
moet werde. **O**p dat
tet swaer geheel ghe
wicht niet in een ar
ger en kiere alst bina
gedaen solde hebben.
Mer ist saeke dat gy
in weder begonnen
hebt dat gesonde en
dat wat te smaecte.
Doe waect en bedet
erastolike op dat gy
niet en valc in temp
tacie. en op dat gy
niet weder en comt
tot twistinge. **I**n be
nidinge. in morme
rieringe. in achter
sprake. **I**n twifugen.
in runinge. **M**er ist
dat u crancheit noch
onturstich is soe bidt
oetmodelike op dat
gy vander becuringe
verloest moeget wer
de. **M**er die gene die

u istoere. **I**st dat se
u noch istoere en ist
dat se hē niet en bete
re se solle dat ordel
druege soe wie dat se
oet syn. **V**enct doch
wat groter quaet
dattet is als wij ons
vblide mitte genen
die van god vercare
syn. dat wi ons dan
meer bedroeuē moe
ge van oerre inwen
diger twistinge en
onturstē in dē doest.
Dolher det vromelic
in unse gude opsat
en inder bewaerin
ge der disciplinen.
En gi en solt dā niet
hegere u prastvne te
verwandele. die als
lange in dē doester
volherdet heuet. en
gy by oerre tijden ge
massen syt in dē ge
tal en in olderdom.
Die u allē als een
moder ontfange he
uet. niet in oeren li
cham. mer in oeren
herte en gemoede.

En gy byna alte ſae
 me hebt ſe dair oeck
 geuonde newer der he
 liger iſter praſtyne
 myn ſuſter dieneende
 en wael behaeggende
 of ſeluer praſtyne
 weſende. Die v allen
 outſinge heeft en on
 der oer ſydi geleert.
 onder oer ſydi gepro
 feſſyt en gewiele on
 der oer ſydi gemeni
 chuoldicht. En ſyt no
 chtant als onruſtich
 geweeſt dat gi ſe ver
 wandele wolt. En
 gi nochtant ſchreien
 ſolb of mi ſe v her wa
 dele woldē. Ze is die
 geen die gy kent en
 die v kenet. ſe is die
 gene dair gy to geto
 me ſyt. ſe is die geen
 die gy dair ſo lange
 iare haue v gehade
 hebt. En en hebt nie
 mant outſinge my
 dan dē praest. En of
 gy nu om ſme wil de
 ſe myheit ſuect en ſyt
 my in ſynre myheit

aldus rebel geworde
 tegens v moder. Niet
 want om en hebt gy
 niet bet begert dat
 he v gewandele mocht
 werde. Mer iſt ſake
 dat gi v des outſaaget
 want ic wael bekent
 hebbe wo eerwerdeli
 kē dat gi he in vpo ge
 mynt hebt. wo en duet
 gy oec des niet billick
 uwer moder der praſ
 tyne die v langer gere
 giert heuet. En inder
 myheit uwer praestes
 v te regiere ſydi aldus
 geſtoert geworden.
 Mer dat weer vermae
 dat he v lieuet laten
 wil dan dan gerucht
 van v te hoere dat me
 van v ſecge ſolde dat
 gy nye geen and praſ
 tyne begert en hebt.
 noch oec geſocht dan
 doe he begonne heeft
 praest te werde. Dar
 om ſde moet god v ge
 moede also ſchicken
 en vſachte. Also dat
 tet werck des duuels

in u geen stat en in
de noch auer u yet ber
moegē moet. **A**er die
heilige vrede xpi die
moet in uwē herten v
moegē en dat quade
verwijnē soe dat ver
mits berouwe uwes
herte wanttet oech
niet en is geschiet al
so als gy gewilt hadt
oec vners met en
moet geschien. **O**f dē
gys u schaemt om dē
gijt hebt gewilt. wāt
gys met en sōlt hebē
gewilt. **E**n vns on
modicheit niet en loe
pet inde doet. mer
voel te meer v crach
tē neemt in gude be
rou. **A**er en hebt v
mers genē vrouwe d'
penitencie mit iuda.
mer voel bet so anne
met die tranē des
visschers des saligē
prince der apostele
sctē peters. en daer
mede eynde he syn
epistel. **A**lte seer in
like plach he die vrou

wē cloestere te wode
nuttē brode des woer
dē godes en helige e
pistele en tractate te
sendē die vol geeste
liker genuecte wa
re. **V**an sijner rechtun
dicheit op die geen die
quaet deden. **xviii cap**

Al was sanctus
Augustinus
seer mynlic en guder
tiere. hi was oec noch
tant strenge en recht
uirdich. **A**lst behoer
like saeke had. en die
grote gebreke apen
barlickē dedē die be
rispedē hi oec apen
barlickē. **O**p dats
hē die andere ont sie
saldē na te doe. **E**n
hi en naem hier in
niemants personen
wt die rechtuirdich
achter rugge te sette.
Hi had op een tijt her
naem woe dat die
grote heer bonifacius
enē alte quaet dadi
gē man wttē herken
had doen nemē en

die kerke dan mede
onturijt. Dat hi oec
also voel quellicker
mocht lide van hem
also voel als hi hē te
lieuer had en schreef
hē aldus. Den alre
lieffte en eerhiefsten
man sine sōen boni
faciū. Augustijnus
Daluut inde heer.

Ny verwondert dē
also haestelike die
wynt des viants die
muere des gelouen
in v der neder gewor
pē heeft. wāt ic wal
bekent heb mit wat
oersamer geestelich
dat **g**y die helige ker
ke xpi altoes van v
geert heeft geweest.
Omits wes anbreu
gē se hebstu dan dit
grote quaet gedaen
en hebste den man vā
der kerke genamē.
Hebstu enē viant
die van di ontuloe
tot enē dāne vrent.
he solde licht des vey

des gemietē an di en
genade verweruen
by dy. **D**an om dan.
wort die vrient an
gedacht. want om wt
dan god verwracht.
Aher vmeetti v van
uwer machte wege
so gedenct des kon
nincs Rabugodono
ser. die om sake wil
sijne houerdie wtt
enē mensche in enē
osse wart gewandelt.
Dit en schriue ich v
niet om dat ic v con
fusien wil. mer om
dat ic v vmaen als
myne alre lieffte soē.
En medertwept den
man ongequest tot
ter kerke dē gi dan
ongequēst af namet.
Want ic heb dē cler
ke vbadē dat se die
offerhande uwer hu
ses niet ontfunge en
sollē. en ic verbiede
v oec die gemenscap
des kerstelike volcx.
Het sy mit hē ter ker

ken te gnen of die heli
ge cūmuni. hent tot tijt
toe dat gy bou v kuen
heit en dwalinge wed
penitencie gedaen hebt.
van my seluē v beset en
v vser dat schandelike
werck beschiet. En du
dan god een danckbar
lick offer hande offert
moegeste mit enē oet
modige te wreuenen
herte. Hoe seer dat
dese berispinge an dē
mechtige grote greue
bonifacius rechte wou
we verwerpte ouer
mids der mede wer
kinge godes dat mach
men inde nannolgende
woerde merke die he
he weder om schreef
aldus. **D**at moedich
en verueert gruet ic
v eerwerdige vader.
dat is dat irste. **A**l be
uende heb ic ontfange
die woerde uwer heli
cheit die al vol slage
syn. **H**er so wie dat
vande helige eerwer

dige bisschop en priester
godes **A**ugustinus
berispet wort dat ha
pe ic en wetet wael
dat he darr mede tot
ter genade godes be
reit gemaect wort.
En want die gene
die sine medicus die
saeke synre siecheit
niet en wil apenbare
he seluē syn gesont
heit weigert. **D**ar
om alre guder tieren
ste vader mijn gram
schap heuet my van
uwer helige anschijn
getage. **E**n mijn on
behoerlike gebot he
uet dē man vanden
dorpelē der kerke
genamē. **M**it genen
vreemde rade en syn
dese dinge geschiet
Ic leue onder dat ry
gement godes en sin
re helige. **E**n dē mā
die des dodes wer
dich is deen als ic ge
seecht heb myns selfs
gramschap witter ker

ke getage heb. Den
selue auerleuere my
weder ongequest in
uwē hande. **I**o beke
ne mijn scholt. myne
ouwerdige schuldige
tranē die mote toge
uoegēt werde in den
rechtuirdige heiligen
tranē. **O**p dat daer
mede dat zwarte lic
teike myne sonden
afgedwaen mocht
werde en my die in
gauck der kerke niet
geweigert en moet
werde. **W**ant dat
hape ic genade te v
crige dat ic scholt de
gebreecs gedaē heb.
Die offerhande myn
huses soe als v helich
ait gebade heuet die
moet v mids den han
de der seluer helich
van v op geoffert wer
de totter tafelen des
hemelsche koninc.
Van se Augustini gro
te oetmodich. en dat hi
geen apenbart mitikel
Ien dede. **V**rij.

Auctus Augustinus was also
oetmodich. **A**l was dat
gerucht syus auer he
lige leuens en syne
waerachteliker kerste
liker leringe unde en
vere auer al die werlt
gespreit wart. **J**a hent
auer die zee. **N**och tāt
wtwendich int apen
bart en dede hi geen
mieraekel. noch en bat
oft en eische den dat
nye van gade vor de
oge der mensche. **A**ls
oec inde tiende boeck
syne biechte stiet dā
hi aldus secht. **O** heer
mijn god den ick mit
oetmodige dienst al
toes schuldich by u te
diene simpelic en de
uotelick. **O**mit woe
voel versieringe en
intadinge merct die
boese want in my dē
ic een teike eische sol
de van di. **H**er ic bid
di by onse koninc en
onse vader des ouerste

Iherusalem dat ick
sen puer simpel on
uermenget geloue
moet behalde. Op d't
also als dese consantie
ringe bere van my is
dat se noch oec altoes
vorder en vorder va
my moet bliue. **A**er
als ic voer niemants
salicheit bidde dan
is een ander ende d'
andacht in. en alstu
dat dueste dattu wil
ste soe saltu oec geue
dat gerue te volgen.
Die clerke plagen
mael te merke dat
hi voer die tranke be
sete mensche die da
quamē heimelich te
bidde plach dat se v
loest worde. **D**ot **s**po
ne quamē eens twe
kinderke die alte ont
farmelich ginge scud
den en beue. **D**antus
Augustinus wart na
der gewoente sijnre
binnenster harnher
ticheit op die kinder

ken guder tierlich be
wege. **H**e naem die
kinder by hē en ver
naemt en onderuan
det dat die kinderke
van oerre moder vlo
ke also swaerlich be
druct ware worden
mitter plage. **H**e
bracht se inder ker
ke voer de altair se
stoffens des wsten
mertelaers die dar
pachroen was. **E**n
he bat pūchlike vor
die kinderke en se
worde gesont. **E**n
doe se gesont waren
worde doe en toech
hi hē des niet an. **M**er
he naem se en sat se
hoge opte trappe va
sine predicstool en
toende se den volke
woe dat se tot sante
steffan altair ge
sont weren worden.
Aut sine ymige ge
bede halp he menige
menschen oec in lich
amlike perikel son

der wtwendich myn
 kel. Want die nou sei
 de greue bonifacius
 wart van menigen
 swarē strygt tegens die
 barbare tot behulp d'
 kerstene lude inmits
 stē Augustinus gebet
 geholpen en verlost
 Des hi oec eens deels
 behet inde brieue die
 hede selue greue san
 de. dat hi hē altoes
 in leert en vmaent
 woe dat hi god danc
 ban solde wese om dē
 hē god inmits sine gebe
 de verucht mitte sine
 also genadehike van
 also menigen swarē
 strygt geholpe heuet
 en tot verwinninge
 gebracht. **¶** Op een
 tijt stont dese seluen
 greue an een alte swa
 re anxtelike strygt vā
 den barbarischen vol
 ke. En doe vloeg he tot
 sine gewoenliken to
 uerlaet. sine guder
 tiere vad en schreef

hē aldus. Den heilige
 heer en eerwerdigen
 bisschop en vader Augu
stino. Bonifacio.
Saluut. Ons ansteet
 nu een alte swarē strygt
 dat sweert des mants
 clopt tot onse borste.
 wtstortet u gebede tot
 god also gi pleget. wat
 dijn gebet is onse hulp
 en onse leitsman. Die
 helsche trumpet ende
 die verueerlike basu
 ne die ic vmoede en
 vrucht. dat die sterne
 des hemels verueeren
 solde. die onmenscheli
 ke roepe der mande
 is na hi. **¶** Mer in al de
 sen en werde wij niet
 te mael verueert wij
 kenne dese dingē van
 hude niet wst. **¶** Wan
 om o du heilige vader
 en eerwerdige pries
 ter godes bidt god vli
 telike. op dat hi onse
 schutte schicken wil
 inde mandē en dat
 se hē selue pme mote

mit onderlinge ver
slaen. **S**anctus **A**ugus
tynus die schreef hem
weder om alte mynli
ken en troesteliken in
aldus danen woerden.
Dyne alre heffte eer
werdichste soen. Den
doerlichtige greue
Bonifacius **A**ugusti
ni. Saluut inde heer.
Du beclaegest vande
sware strijt die di an
staende is. Ic en wil
niet dattu twiuelste
van anxtuoldichheit.
Ic sal di en den dyne
vander genade gods
gude raet geuen die
apenbar en nutte is.
Augrijpt mit uwen
hande die wapen des
gebedes geuet geluut
tot god. en verweert
die orde des scheppers.
Want so waneer dat
tet gebet mede stridet
soe werde die hemele
geapent. god die heer
ansiet dat deel datter
rechtuurdich is. en ge

uet verwyninge. al
dus wart die greue
Bonifacius seer wal
gemoedet en volgede
de salige met den he
Augustinus syn gud
tiere geestelike vad
ontbade en geleert
had. En die gudertie
te vader augustini
dede oec truwelike
also als syn eerliche
heue soen die greue
Bonifacius van he
begert had. En bat
god ernstelike von
he en vor dat kerste
volck dat tegens die
barbersche heide stri
de solde. Die strijt
gynck an. Du hoert
hy wat syn gebet en
de raet des biddens
den he beualen had.
inde selue stride or
bers wracht. Als da
die eerlike strijt en
die verwinlike victo
rie volghen was. soe
schreef **B**onifacius
sine geestelike vad

Augustinus wo dattet
hē gegāen had. in al
dus danē woerdē. En
nē alre heichste eer
werdichste vader en
heer bisschop Augusti
nus. Saluut indē hee.

Die hontdige hant
is god helpende geual
le. Die een wemich hū
te voerē te mael koen
like mit wtgestrect
hant dat sweert all
dreigende droech. Al
te seer voel isser geual
len van onse viandē
en weder partien.

Mer vande onse gn
de helpende en ister
een mensche niet ge
mont. O eerwerdige
paep bidt dā om dat
ons altoes van onse
viandē alsulke wra
ke moet geschien.

Hier is nu te merke
woe mēich mensche
datter vints synen
gebede indē leuen is
gebleue. Want woe

verwinkke ofte woe
vrome dat oec die stri
de syn. altoes valt dā
vimers wat oec vānd'
syde die nachtant ba
ue blijft. En ist dat
wi hē des to betrouwe
en onse saekē hē beue
le te beschicke. voer
der moegend' gotheit
en hoger onuer schei
denre drieuoldichheit.
Doel te lieuer en te
vlitiger sal hi ons hel
pē en hulpe verwer
uē tot onser onsterf
liker siele. Dan hi de
de dē sterflike licha
mē indē leue te bliue
die doch vimers eens
steruē moete. Als dā
die gudertiere vader
Augustinus dat wed'
schrift vande eerlike
greue Domitius ont
fange had als vānd'
verwininge syns stri
des. so was he blide.
mer niet om datter
voel vande barbersche

heiderſche volke geual
len was. mer oec mee
om dat god die kers
tenē van oers hande
verloest had. en dat
die heilige kerste ge
loue dar hy gestart
en beschermt wart.
En doe die greue bo
nifacius syn genaer
nisse van sine stride
tot Augustinus schr
eef doe lach die heli
ge bisschop Augusti
mus al sieck te bedde.
mer he sande hē een
corte antwort wed
om in aldus danen
woerde. **D**e heligen
hoge heer bonifaciu
sine eerlicken lieue
soen. Augustyn. **S**a
luut inde heer. **I**c ge
loefs dattet uwer
edelheit niet vborge
en is dat ic sieck toe
bedde ligge. en dat
ic alte hertelike seer
beger de leste dach
van mynre ontbri

dinge. **I**c verblide
my inde heer van
uwer victorie ic bid
u bewaert vltelike
die roemſche stat en
dat kerste volck en
regiert dyn onder
sate als een guet gre
ue. en en vermet n
niet als van uwe ei
gene crichte vet te
vmoegen. **M**er gloriget
alleen vande seker
der doechde en so en
solt gy geen viande
ontsien. **A**ls dan de
die greue bonifaciu
vstont so was he her
telike seer beweget
van herte van sijnre
siecheide en schreef
hē aldus weder. **D**ie
hoge eerwerdige ou
gemete guetheit go
des die nu mer meer
en vsmact dat ge
bet der armer sun
diger mensche ende
oer tranē. **M**er gy
begert lieue vader

auer te gnen seker en
vry van dese leue tot
ten ewige onuer ganc
like rycke godes. mer
gy syt noch ons arme
vermorde menschen
groet noet en mitte
die in also voel perike
le gesat syn. **Van** o
heue eerwerdige he
lige vader bidt mit
ons tot god de heer
dat v helige salige te
genwondicheit ons
noch wat tyts vleeue
moet werde tot onse
troest. **Ferrando** die
helige bisschop secht
van se **Augustinus**.
in ene sermoeen dat
hi voer die cardinale
dede aldus. **Oste** pe
mant segge wil vande
miracule der helige.
Als die ofte die helich
heuet so voel doden
verweect. **Je** seg dat
scus **Augustinus** onse
vader heuet alle die
werlt vande dodes
ongeloue verweect.

**Van sijne sieckheit en
grooten lidenheit. **Cap****

Al was dat **Cap**
sanctus August
tinus die helige vad
also gestedige grote
sorge der kerke dwe
ch beide nachtes en
dages in grooten vli
cheit. dattet onuer
moedelike is. en syn
helige vuerige siele
stedelick also swarh
ke gecruist wart van
der menichuoldiger
gebreechlicheit die he
nder kerken godes
sach geschien. **Hi** moest
oer nochtant dan toe
ducke grote sieckheide
lide in sinen licham.
Als nu ande zaeghe als
nu ander swan licha
like crancheide. soe
dat he somtijt nauwe
gespreke en kunde.
Nochtant ginc he ter
kerken en predikten
den volke en hielt he
sterker dan he was.
En bewees datter ge

schreijē staet. **D**ie my
ue die in hē leefden
toech hē vorder dan
dat leuē sijne men
scheliker natuerē v
mocht. **E**n als he dan
in die kerke comē wā
en ouer sach dat volck
soe bblidē hi hē seer
en seide. **M**ijn he
ue broeders en kint.
ic heb nu alte clemē
cracht. mer dat wōet
godes heuet groete
cracht. **E**n dat wi v
crenckelike seggen
dat hebt gij dan alle
wael gehoert als gij
gehorsam sijt en dat
te werke stelt. **E**n in
dē voert gnen sijns
sermoens sō stercten
hē dan die gotliche
myne also dat he tot
salicheit voelke men
schē meerte crachten
kroech en dat sermoe
sterckeliker enden
dan hi dat begonnen
hadde. **N**ot anderē ty
dē soe was hi oec also

sieck dat he van grote
wee en opdrudingen
sijns lichaems noch
gnen noch stnen noch
sittē en mocht. dat
he altermael gern en
blidelike leet. **H**er
he bat nochtant den
volck dat se voer hē
biddē woldē dat he
die daege sijne pine
met onuttelicken toe
en brecht en dat he
die swaer nachte ge
hymodelike moest
verdraegē. **I**n desen
geiselingē des herē
en was he met alleē
lydsam mer oec blide.
En dede oec vltelic
der heiliger kerken
orben. **E**n konde hi
sels met geschriue.
sō dede hijt dē ande
rē wt sijnen monde
schriue. of hi beden
en richtē syn herte
begerlike op totten
heer dat doch altoes
in alre tijt onuersch
eidelike mitte heer

was vernicht. En be
haluē dese lichamelic
ke siecheit so leet hi
oec alte voel onuer
dicht vande quade
ongeloeninge mensche.
Als eens deels liet
voer is gesaget dat
he altemael v̄dulde
lick en getue leet.

He ginch op een tyt
mit sine gestude auer
enē wech tot eenre
stat daer he to doen
hadde. En onder we
gen stont daer een
priester vande dona
tiste oper kerstene
lant. En hi riephē v̄
malde versmade
like woerde mitte sy
nen. Gelyc als Semen
kōninc dauid dede en
seide. dat he mitte sy
nen verleiders en val
sche verraders weren.
Doe dede hi oec als cō
ninc dauid dede. hi
en sweech niet alleen
al stille. mer hi bedw
anck hē te mael myn

lick en sachtin delick
en daer toe al syn gesi
de datter niemant na
hē een woert spoken
en moest. noch si en vie
gens oec niet an. Dan
sint groter mueriger
myne die hi had tot god
en tot alle mensche. C.

Sante Augustij
nus die eerli
ke bisschop onder alle
bisschoppe die was also
volgotliker mynen
so dat he geen d̄yns en
achten. dan woe dat he
god lieue doen mocht.
Also dat he na eenre
maniere niet en achtē
verbanne te wese van
gade. op dat he alle
mensche tot god trecke
mocht. Hi socht die
eer godes in alle dinge
en hē ducht dat hi hē
meer v̄blide van eens
anders salicheit dan
van syn selues. En
al en hedde hē geen
dinge gemiechliker
geweeft dan na sine

hoechste betrachte go
des altoes te gebruke
en he an te cleue. Ager
nochtant so ginch he
des duche en gern wt
sin dat he god synen
heer noel geselschaps
mocht vgnederen ende
wonne. En die dwa
lende ware van god
tot he weder mochte
brengē. en die triue
lachtigē tot sekerheit
brengē. Doe dat men
wael van he mocht sec
gē dat vande heiligen
ppheet Iheremias ge
schreue is. Este et a
mator fratru. Dit is
een mynre der broede
re. Dit is oec niet al
leen een myner. mer
oec een truwe vader.
En he was recht als
een wijs getruwe me
dicus. die niet en ach
tet enige vmaledyn
ge slage of stotinge
der sieke of hi se an
ders genesen mach.
Also en achte hi oech

greene maledyge
of onbestuertheit der
dwalender sundiger
mensche op dat hi se
tot god bringē mocht
inde wech der doech
de. En dat oec noch
meerre was hi en heb
de syns selfs verlies
niet geacht totter
eren godes en genym
syns naeste. Want
he sprac tot eenre tyt.
It Augustinus ic bin
geworde. en ic sal e
welick bliue. Ick au
gustinus wolde heu
niet wese noch num
mermeer geworden
en der glorie godes
ewelick te derue. Ja
oec dat ic Augustin
of enich creatuer sol
de mogē gronde dat
mynste woert dat me
van god spreken kan
Also afgrondsclike en
onwt sprekehe is die
edel gotheit godes.
Want in dat alleen
steet alre redeliker

creatuere vol salicheit
Onse lieue here vinge
den he op een tijt en sei
de. Augustine hoe lief
hebstu my. he antwor
den he weder en seide.
O lieue here ic heb dij
alsoe lief. weert gij
Augustinus en ic god
weer. so woude ic ger
ne Augustinus wese
of werde en laten u
god werde. En woe
dat hi onse here god
lieuet hadde wo dat
hi he oec te meer tru
chte en outfacht inder
tyne vrese godes.
he oec niet alleen te
vertorne. mer oeck
mede nade alre naef
ten syns heilige diepe
bstante. he in alle din
ge onderdaen te wese.
en te wille als hi wol
de. In alle sine ge
dachte woerden en
wercke. niet alleen
om he self mer tot al
re menschen behoef.

Dare om so segget die
heilige kerke alte behoer
liche van he wes getru
we diene dat hi was.
O spiegel der heilicheit
en myner der gotliker
wytte. Prosper syn
discipel seget van he
aldus in eenre tractat.
Dese prosper was ee
helich Canonick en
was een sunderlinge
lief discipel. en seget
aldus van ste August
tinus. Die edel vueri
geleerte was vol van
de heilige geest. want
die heilige geest doet
gruick en doet glee
he tot in de gront syn
re siele en maecte he
tot alle syde helich en
geesteliche. soe dat
hi angetagte wart en
altmael veruult va
den heilige geest. also
oec dat hi geen men
sche en scheen te wese.
mer altmael in ser
phinscher heter myn

nen gods ontfteken
en altemael goetliche
Doe dat he wael tot god
sege mocht datter
steet In libro gressioni.
O heer du doer schote
mijn hert mitter vuer
righer strale dinnre he
ter mynen en ic dwe
ch dyn woerde in my
ne bynenste als vuer
rich geschutte en ver
deruende cale. **D**an
om aldus altemael
inder seraphimscher
heter mynen ontfteke.
Doe secht hi self oec in
ene sermoen op scē. **I**n
Johānes ewangelio al
dus. **I**c werde ontfte
ke dese werlt te late
te bynnen al ygench
ke dinge en niet en is
in myne ansichte wo
genuechlike dattet
oec is of schijn mocht.
Ic en bynne dat alte
saeme. en dat om d
myne der ewiger din
ge. **H**i en binnde oec

niet alleen in sich self
mer hi ontfteket oec
mede en ontfengde
mit sine vuerigen
woerde die herten
der mensche als mit
vuerigen blammen.
Wan van dat hi oec
self danckbarlick
sprict tot onse lieue
here god aldus spre
kende inde hoeke sy
re biechte. **O** lieue
here du hebste van
mijnre herte en van
mijnre tonge gema
ket betruende calen.
daer du dat herte
mit guder hape me
de ontfengt hebste.
en dat vernullende
hert genesē. **O**tter
anderre stede sprict
hi oec tot onse heren
aldus. **O** lieue here
dijn myne is gelijck
eenre fonteyne. en
mijn myne is gelijck
ene dorst. watter dy
altemael hebste my

gemynt en wt my al
 temael sal ic di weder
 mynen. Ic sette alte
 mael dat myn tegen
 dat dijn. en dan en
 mach ic niet meer.
 Aes o lieue suete here
 alstu my meer geuef
 te so mach ic oec meet
 vincts di. **A**er o my
 alre liefte suetste hee
 ic en wil minneer meer
 ruste. ic en werde self
 altemael myne. **D**oe
 prosper seget. geliker
 wys soe als koninck
 dauid om die bescher
 menisse der stat van
Jherlm inde berch van
 syon de alre hoechste
 sterckste torue hadde
 doen tymere. Alsoe
 oec des gelycks soe
 had onse lieue here
 god die koninc alre
 koninge oec ene alte
 hoge sterckste torue der
 wysheit en der conste
 in de dit **Jherlm** deser
 heiger stedsender ker

ken getymere. tot oer
 re bescherminge. ende
 dat was die hoge **edel**
 leerre scus **Augustinus**.
Op dat hi weer oec ee
 bestrider. een vrese de
 ongeloeinge. **E**en stock
 den dwalende. een
 roede de quade men
 schen. en een sweert
 de heidene. en een be
 scherminge der kerste
 re gelouiger mensche
Noch seget dese selue
 prosper syn discipel.
 die syn engelsche tege
 wordicheit te gebruke
 plach aldus van hem.
O wonderlike grote
 vader **Augustinus**. **O**
 fonteyn der diephert
 wysheit die stede like
 berde dages en nach
 tes ouledich weerst.
Dispeniierende lesen
 de schruuende predic
 kende bedende vast
 de wakende sine lich
 am vmaegerende was.
 en die sorge van alle

kerke droegste. Die
helige gloriose **Ihero**
nimus die schreef oec
tot hē aldus. **Alt**oes
heb ic dyn helicheit
als et betemelike is
genwnt en geeert
en ic myne dē heer
den behalder die in
dy woent. **E**n nu of
dat syn mach so ver
meert vry vryets wat
tot dīnē laue en al
vol veruulle wyt en
wi en late niet een vte
auerhede wi en gedē
ken dyns naemen.
Woe hi altoes blitich was
en onledich tot allen gu
den werken. **E**n ym
Ende want hi
also gestedige
grooten arbeit hadde
inder heliger kerke
also dat he selden of
nimmer meer ledich
en was. **H**er entwer
he was in heliger cō
templacie of mit yn
nigē meditacie beco

mert. ofte hi was p
dikenende schruende
dictierende. **E**n also
als hier voer is ghe
schreue dat he som
tijt nauwe soe voel
tijts vry mocht te heb
ben. daer he sijne
natuerē genoech in
was. als mit etē mit
drincke en mit slape.
En wat bisschoppen
priesters of clerke
hē stedelike nauol
gedē. als om troue
liche saekē tontbin
dē. **E**n in alle punte
van hē onder wyset
en geleert te werde
en ver sekert. **O**f
van sijne engelsch
tegenwoordicheit ge
sticht te werde. of
wat noetsaekē enē
ygehckē daer toe
dwanck. **E**n oec dā
dat wereltlike volck
oec oer saekē an hē
te tractiere en te be
schicke. **E**n enē yge

lickē was he na al sy
re macht genoech bei
de geestelick en werlt
lick. geloenuch en on
geloenuch. **I**n wer sy
heide of iode waren.
he bewees sich tot ene
ygelickē mynlick en
behulpehickē. **E**n wan
hi dan al dē dach ver
moedet en vōnledicht
was. so had hi een ge
woente dat hi des a
uents witter **s**ponen
gynck dat een grote
edel kōninklike stat
was. **E**n butē d' stat
by dē oeuver stont een
gemuechlike plaets
en alte genemē gele
genheit te spaciēren
daer gynck he dan.
En priesters en cler
kē volgedē hē. mer hi
gynck et ducste alleen
op dat syn gotlike cō
templacie en ymge
betrachtunge vander
medesprake der an

derre niet gehindert
en solde werde. **E**n
als hi op dat stedekē
quam so gynck hi dan
daer sittē. en dān soe
quamē dan die bisscop
pē priesters en clerikē
tot hē en ginge dan by
om sittē mit groter
eersamheit. **E**n dan
had een ygelick orlof
te vragē wān hem an
trouelde. en hi ant
wordē en expodirde
enē ygelickē op sinē
vragē en saekē na dat
ter betemedē. **E**n dan
sprakē sē voert te gae
der van hemelschen
geestelickē dinge. en
dit was dan die vma
kinge sijner natuerē
en syns lichaems. wāt
syn natuer die was
al gewandelft in gees
telickē dinge. **W**ant
enigerhande vma
kinge of gemuechte die
men wttē tijtlikē ver

geuclike dingē voer
hē brengē mocht dat
en hedde hē niet meer
dan een verdriet in
gebracht. **O**p een tyt
doe he die boeke maec
tē vander hoger heli
ger drieuoldicheit.
Doe ginch hi aldus
na synre gewoenten
nitter stat voer die
andere alleen. **E**n in
hē seluē mediteren
de vander hoger heli
ger drieuoldicheit.
Doe vant hi dā opt
oeuer vander zee eē
cleyn suuerlick kin
dekē sittende van wo
derlicker angeneem
heit. en dat kindekē
had een ciylkē gema
ket inder erdē opten
oeuer vander zee so
als die ionge spelen
de kinderke opter
strate plegē te doen.
En dat kindekē had
een siluerē lepelken

in synre hant. et put
ten dat water der
Zee wt mit sinen le
pelkē en stortent in
syn ciylkē. **E**n doe
die salige eersame
bisschop sē augus
tinus dat suuerlike
kindekē also eruste
lickē sacht sitten ar
beide. so vestichde
he sinē ginch ende
bleef en wemich stā
en sacht genuēchlic
an. **E**n hi trent thand
voert en gruetē dat
kindekē mit mynlic
ker guderlikenheit.
en hi vragedē hem
wat dattet dede. **D**t
kint antworde hem
mit groter uerusti
cheit en spraec. **I**ck
wil al dit grote mee
re wtputte. en mach
ict doen so wil ict al
in myn ciylkē giete.
Vander antworde
des kints so wart die

eer sam man verweet
tot temelike satigen
lachē. en antworde
den kinde guetelick
en seide. **O** guede
kint woe solstu dat
vmoegē want datt
meer is groet. dyn
lepelkē dan du me
de puts is clemē. en
dyn cuylkē dan du
dat in stortes is oer
clemē. **D**oe sprac
dat kint ter stont we
der om. **A**ugustine
weet dattet my soe
moegelick is te doe.
dit dat ic voer heb.
Dan di is dattu an
dencke te doen. en
vander antworten
wart die helige mā
verwondert en ver
ueert. en vrageden
den kinde wat dat
weer. **D**at kint sei
de weder denck self
wanttu vmoets dat
onbegripelike sacra
ment en afgrondich

vander hoger heiliger
drieuoldicheit in enē
boeke te beslute. **E**n
eer dattu dat solde
vmoegē te doen ick
solde eer dit water
dis gransse meers wt
putte en in dit cuyl
kē storte. **E**n doe dē
kintkē dit gesprake had
doe vrscheent van sinen
ogē. en die salige vad'
Augustinus glorificier
de god hoechlike in dē
werken en gedachten.
woe wysselickē en woe
waer dattet kint ghe
sprake had. en hi ginch
voert blidelickē sinen
wech. **E**n die nauslge
de priestere en clerke
quame tot hē tot oere
gewoente. **H**i hadde
een wonderlike begrip
inder gotliker natuerē
O lieue here sprac he
et syu voel en menig
leie maniere der con
templacie daer in
dat die deuote siele

gemestet wort. **H**er
mijn siel en heuet mi
mer meerte gemuechte
dan wāneer dat se al
re dingē en al manie
rē vergyt en dyns al
leen gedenct. **woe seē**
Augustinus plach te pri
se die geen die gern stor

Ante uen. **E**n in
Augustinus pla
ch die geen alte seer te
lauē en te prisen die
willich en bereit wa
tē te steruē. **E**n hi spc
aldus die geen die
van vueriger beger
tē om by god te wese
gerne storuē en onid
mynen godes gern le
uē woldē. **D**ie leefde
lyd samlich en storuē
salichlickē als se oere
wil altermael inden
wil godes sette die
steruē oec ho samlich
En hi plach te btellē
van sommige bisscoppē
die gerne storuē. **a**ls
totten wste vande he

lige bisschop seē **Am**
brosius. **D**ese eerlike
bisschop doe he lach
in sinen leste en he
wart gebedē dat he
god wolde biddē dat
he he noch wat lang
woldē late leuē. **D**oe
antworde he. **I**ch en
heb also niet geleest
ouder v dat ics my
vet schaem noch lan
ger by v te bliuē. en
ic en ontfie my oech
niet te steruē. want
wi hebbe enē guder
tiere heer. **D**ese ant
worde v hief **Augusti**
nus alte seer. **N**och
seide hi oec van enē
andere bisschop die
he oec geselliche en
vrylichckē was. doe
dese lach op syn v schei
dē in sinen leste. en
hi tot he quam om te
visentiere. **D**o seide
Augustinus tot hem
als tot sinē sonder lin
gē heuē vrient. **woe**

191
dat he hē voelde. Doe
antworde he hē mit
groter blytschappen
en wolde hē oec sinre
blytschappē mede deel
achtich maekē. ende
sprac mit vrolichē
tot hē woe dat he in
wetter werlt solde gae.
Augustini seide wed.
woe dat he noch om
orber der heiger ker
kē het noch langer
leefde. Mer op dat
he niet en scheen mit
ter werlt begerlicheit
gehaldē te werde. soe
sprac he noch en seide.
En of my nye wael en
was en of my oec op
sonigē tyde ye wael
gewas. warr om en
solde my dan my niet
wael wese. En van
enē andere bisschop
secht hi oec noch. Doe
die sieck lach te bedde
stont dair voer hem
een schoen yongelinc

en sach he wat onwer
delich an en seide. Gy
ontsiet te lide. en gy
en wilt niet wtgaen
wat wilt gy dat ic u
doen sal. Hi had oec
self alte grote beger
te en het te hē v lange
dat he inmits den na
tuerlike doet mocht
tot god comē en totte
warachtigē leuē syu
re siele. En also groet
was oec syu begert
te steruē dat goen me
sche also seer dit tegē
wordige leuē begere
en mocht. Alst oech
schynt in enē boeke d'
visentieringe der sie
kē. dair hi aldus seit.
O begerlike doet woe
geru sege ic di comē
tot my en woe beger
like solde ic di opuiat
tē en willichliche om
gripē en onder gaen.
Och oftet balde gesch
ien mocht. en dat was

al om der onkdeliker
begerte die hi hadde
om by god sine schep
per te wese. den he be
gerde te sien van an
sicht tot ansicht. **W**at
he die wan de syns lich
ams alte gern vint
der doet hed late vri
sen en neder vallen.
Op dat he sine gemy
de heer niet meer
doet die rete der we
de en hedde doruen
schouwe. mer van an
schyn tot anschyn in
de volle licht sonder
enich middel of deesfel.
En hi spraec in alte
grote verlanget. **O**hee
waneer sal icti myne
god sien in de lande d
leuender. want hier
in deser werlt en mo
gestu niet gesien wer
de mitte sterflichen
oge. **W**ant wat sal ic
arme onsalige men
sche doen die gebonde

byn mitter swaerhei
de der sterflicher ket
tene. wat sal ic arme
ellendige hu langer
doen. **W**ant te wyle
dat wy in dese licha
syn. soe syn wy pelgry
vande heer en vrent
van god. **E**n wy en
hebbe hu geen bliue
de stat mer wi soeke
die tocomde stat. **D**eer
ellendich is myn siel.
O wie sal my geuen
vedere als der diue
en ic sal vliegen en
ruste. want geedrich
en is my als de suet
als mit myne lieue
heer te wese. **O** god
my is guet dy an te
hangen. want so wie
dat god anhanget
die wort een geest
mit he. **D**aar om my
lieue heer geuet my
te wyle dat ic in dese
gebreechlike licham
byn dat ic dy moet

anhangē sond' verge
tenisse. **O** lieue here
geuet my die vlogele
der contemplacie en
hals du myn hert in
dyne hant. want so
der dy so en mach dat
met opgenamē wer
de totte hogē dīngen.
O myn lieue here god
daer haest ic my toe
comē. daer die alre
ouerste ewige vrede
regniert. **O** lieue hee
als die siel totty vlie
get. so ruisschen oer
voel dīngē. **A**der ou
mids dīne gebaden
soe mote **u**se van my
wijckē. en myn siele
moet oer oers selfs
singe en vgeten alre
anderte dīngē en an
tredē en comen totty.
En in di mynē auer
mynhke schepper die
ogē des gelouē onbe
wegelick vestigē. en
dy andenke en anha

gen en altoes bescon
wē en voer ogē hebū
en stedelike inder her
te. **D**u die dan kust
dat gewarrige ewige
ouerste guet. want
als in dē boeke sijne
bedinge stiet. **D**o was
he gelyck der duuen
die in tter arke was
geulagē en nergent
geen rust en vant. **A**
so en vondē oeck die
voete sijne mynhker
hegerte nergents geē
rust in alle der werlt
en allet dat inder tyt
was. **A**der het was
hē allet swaer en las
telick allet dat hi sach
of hoerde. en van allet
dat die wtwendige
sinne in deser tyt ge
brukende syn. **A**lsoe
hi oer in dē seluē boeke
tugēt en seget. **O** lie
ue here du weets wal
dat ic dy alte voel lie
uer heb en meer myne

dan hemel en erde en
al datter in is. Want
al geuestu my hemel
ryck en ertryck en al
let datter in beslate
is. ten mocht my doch
dine knecht niet ge
mege du en geuest
my dan dy selue. In de
boeke synre knechtē
sprict hi oec. O heue
here du heuest ons
gemaect totty en on
rustich is onse herte
het en sy dattet rust
vinde in dy. Aldus
sōe was die heilige va
der lydsamlike on
lidsam als inde her
telike blange tot god
Want he hir wesen
moest en sien sine ge
mynde als doer ene
spiegel in gelikenisse.
Aer niet van anshy
tot ansicht daer alle
syn bynenste na blan
gede. Doe scē. Augusti
mus sine nauolger mitt

clergien en al de volck
conformierden in sy
stede. C. en my capittel

Die eer sam
vader du
gustinus
die mitter
wysheit godes als
mit eenre volte bloet
vervult was. Die
anmerctē wo dat na
de dode der bisschop
pē twydracht en twis
tinge op plach te staē.
Want he plach se toe
ordenerē als men
dat begerdē van hē
dat hi dan oec merc
tē en onderuant wo
dat hē die dringe had
dē. Darr om plach
hi dē volo van spone
voer te leggē dat sy
gehenge woldē. want
hi al seer began te al
dē. Dat he niet alleē
vmits dē clerken en
priestere Canoniche.
mer oec mede ouer

mids oerre alre guet
dunkē enē anderen
bisschop ordemieren
mocht. die na sijne
doet bisschop weer.
Op dat vrints sinre
doet na om geen on
lede van twistinge
of twidracht en que
me. mer al dat volc
wvnde hē als oere
vader en en mochte
dare niet van hoere.
Ten leste bracht hi
se dare to dat sijt ge
hengde. en dat he
bisschop bleef also lan
ge als hi leefde. En
moe dat dat geschie
de dat vrintmē in sij
nē epistelaer. en dat
heit Gesta Augusti
ni. en dat wil ic hi
an schriue en begint
aldus. Gloriosissimo
theodosio deces et
valentino augus
tini iteru consuli. In
der sester calenden
Octobris. Vo August

tinus te saemē mit
sine mede bisscoppe
Religians en martia
no gesate was inder
kerke des vrede inde
kōnincryke van spo
nē. dare tegenwor
dich by ware dese na
beschreue priesters.
Als Daturinus leo
parius barnabas.
fortunatus rusticus
laxarius en emilius.
Dare stont oec by alle
die clergie Canonike
en al dat gemeyn
volck. Augustinus
die heilige vader en
bisschop sprac aldus
int apenbar en seide.
Allet dat ic inde dage
van gisterē uwer cari
tate voer gelacht heb
dare om dat ic wolde
dat gy aldus mēich
uoldehick vgnadert sijt.
En want ic bin also
mēichuoldehick ver
gnadert sie. alle and
merringe achterge

late so is dit nu te vol
brenge. **E**n so wat de
ic nu spreke wil dan
suldi inwendich an
dachtich in wese. **G**y
hebt wael gehoert
dat wij al in desen le
ue sterflic sijn. en de
leste dach vre of ston
de ons leuens is alle
mensche onseker. me
nochtant inder u ster
onsprekeliker kint
scheit so haept men
verwachten de die
sprekende kintscheit.
Inder kintscheit soe
haept men der ioget.
Inder ioget so haept
men der ioncheit. vā
der ioncheit haept
men die vol sturcheit
en swaer ryphheit. **I**n
der swaerte ryphheit
so haept men den al
derdom. **M**er of me
dit al sal crige en al
dus come sal des me
onseker. mer tis noch
tant seker datment

haept. **M**er die al
derdom en heeft
noert an anders ges
tyts of enich alder
doms des hi verwach
te mach. **E**n heb is
de mensche onseker
woe lange dat he in
de alderdom wese
sal. mer dat is noch
tant sekerst dat gee
ander tyt en is die
de alderdom volge
sal of mach. **W**antet
dan god onse he wol
de soe quam ic hier.
in deser stat. **I**nde
tonemende iare doe
quam ic en ic was
noch ionck en ic by
geal det. **I**ck weet
wael woe datter
na den dode der bis
schoppē die tundra
che en twistinge die
kerke plegē te ver
stoere. en dat is oec
sels ducwyl onder
uondē heb en my be
droeft heb. **D**ar om

soe sal ic alsoe voel
alst myn angeet deser
stat voer sien dat oer
dat niet en geschie.
En also als u carita
te wael weet so heb
ic my in deser kerke
van mybelittun ge
weest een deel tijts.
want dat badē my
die broeders en al
te meest die knech
te godes dat ic come
silde na der doet se
lige ~~g~~gedechtemisse
myns brueders en
mede bisscops **S**eu
en. **D**an wart oec en
ger vstoeringe ont
sien. **I**c quam daer
en also alst god wolde
soe halp he ons mit sy
re barmherticheit.
want se namē den
genē in enē bisschop
den die leuende bis
schop dan to geschiet
had. **E**n doe hē dat
te wete was gedaen

doe ontfienge se om
en omuattē hē gerne.
na wil des voergaen
dē bisschops. **D**aer
was nochtant al wat
in dat niet al voldae
en was na der rechte
ordemere. **W**ant
brueder **S**euero had
gemeynt dattet ge
noech hedde ~~ge~~
weest dat he synen
nausolger alleen by
der clergie had ghe
schiet. **E**n totte volck
en had he daer niet
af gesprake. so dat
oerre somich dan
niet in te pas te wa
re. **A**der wat meer.
het genuechdē god
die vrouicheit wart
vrouē die blitschap
quam an. **H**i wart
bisscap geconformiet
den die voergaende
dan to geordemert
hadde. **D**an om dā
op dat sich niemant

re moet hi he sonder
doetlike sonde. Op
dat hi daer maecte
blytſchap des leuen
digens en veruulle
die stat des steruen
dens. Dese dingen
als gy hoert en ſiet
die werde ontſan
ge vande notarien.
En myne rede en v
rappinge en valle in
der erde niet. en op
dat ict u noch apen
barliker ſetge ma
ch. Aldus volbrengē
en vaſt maekē wij
die kerkeleke geſte
en maniere en alſo
wil ict oec geconfor
miert hebbe. in al
ſo veel alſt totten
menſche behoert.
Vande volck wart
gerope xxxwerf ſes
werf gade ſij danc
en xps ſijn laue v
hoert ons xps. Oec

Augustinus dat leue.
Driewerf tienwerf
wart geſacht vande
volck. Dy ene vader
dy ene biſſcop begere
wij. Achtwerf wart
danc geſacht. Het is
werdich het is recht
werdich. Dat wart
xxwerf geſacht. Hy
heues mael verdient
hi is des mal werdich.
Dat warttet xwerf
geſacht. Dignu eruiſ
tū eſt. Dat wart ſe
uenwerf geſacht. Do
dat volck ſweech doe
ſpraec Augustinus
die biſſcop. Danc om
ſo als ic geſacht heb
ſo wil ic myne wil en
uwe wil mit kerkele
ke maniere en geſte
geueſtet hebbe alſoe
veel alſt totten men
ſche behoert. Ader
datter behoert totte
hemelike wille gods

soe als ic gesacht heb
so laet ons god bidde
dat he vestige wil de
he in ons gewrache
heest. **D**anden volck
wart gerope dñe or
del doen in danckba
heit. sestenwerf wāt
gerope. **Fiat fiat.** het
geschie. het geschie.
Het wart twelfwerf
gesacht. **D**ie vader
Craculus in ene bis
schop wart seswerf
gesaget. **D**o dat volc
sweech do sprac **Au**
gustinus die bisschop
Ic weet wael dat gy
oec wael weet. mer
dat en wil ic van hē
niet late geschie dat
ter van is geschiet.
en wat dat is dat
weet gi wael uwer
voel. mer die do noch
niet gebare en ware
die en wetens licht
met. **O**f die oec doe

de olderdom des we
tens niet en hadde.
Doe die alse **valeri**
vader en bisschop sa
liger gedechtemisse
noch inde licha was
doe wart ic georde
niet en gesat mit
hē so dat ic do niet
en wost dattet inde
consiliū van mycene
verbade was. **E**n hi
en wostes oec niet
wat in my begrepe
was. **a**er dat en wil
ic niet dat dat in
myne sden **Craculus**
begrepe sal werden.
Doe wart vanden
volc gerope. **D**es
gracias. xps laus.
Sot sijn gelaest. xps
sijn laue dat wart
xxxwerf gesacht.
Doe dat volc sweech
seide **Augustinus**.
hi sal priester wese
als he is en tocome

de bisschop alst god
wil. azer slechts mi
sal ic doen vmits der
hulpe godes dat ich
tot noch to niet ghe
daen en heb. gi weet
wael dat ic dat voor
een deel iare gedaen
wolde hebbe. mer gi
en gehengdens mi
niet. **H**et behaechde
mi en v om der forge
en andacht der scrif
tuere die mi die va
ders en broeders en
medebisscoppe in twee
consilii als van mi
dien en van kar tugi
en gewerdicht hebbe
in te sette. dat mi i
nse dage niemant
moeliche wesen en
solde en die geste d'
kerke syn volmaect.
Het heuet v behaget
v wael behaegde en
v wtropen syn beschoe
ue en vertelt. **E**en
clern tijt wardet hi

mi behalde warach
teliche en geweldeli
ke wardet te brake.
En ten wart mi oec
niet gehengot an te
dencke dat ic wolde.
voer myddage en na
myddage so werde ic
voel voledicht mitter
hede saeke en becom
mert. **I**c bids v beger
lich en benaumen v by
xpnu. **D**at gy desen
ionge Fraculum de
priester den ic hude
dys dages bewese heb
in ene bisscop mynen
nauolger. dat gi dat
hede wilt dat ic desen
mijn lasticheiden in
storte mach van mi
ne becomer missen.
Vande volc wart ge
rope. dyn ordel dats
dyn guet duncken
doen mi danckbar h^e
gode. **D**wart vijf
werf en seuenwerf
gerope. **D**o dat volc

sweech doe sprac die
bisscop Augustini. **D**ar
om soe doe ic uwer ca
ritate en guetwillich
dancbarheit by gade
onse heer. **V**mers vā
hē so doe ic danchar
heit gods. **D**ar om my
lieue broeders wat
des is dat sal van my
genamē werde en tot
hē gebracht werden.
En so war to dat hē
mijn raet mitte is dā
en sal hē mijn hulpe
niet ontseget werde.
Dat moet vere van
my wese dat my hē
die ontreckē solde.
mer nochtant so wat
des is dat mē tot my
te bringē plach dat
sal mē tot hē bringē.
En he sal hē mit my
beradē als he niet en
mit wat dat he mē
saekē et best doen
mach. **O**p dat he dē
genē eyse tot enen

hulper den hi enen
vader bekennt. op
dat van u niet en ot
breke. **E**n ic dan tē
leste of my god enich
spacū des leuens
wil geue. dat ic dat
self corte leue niet
en geue tot trachheit
of ver sumelheit. **A**s
ic sal my seffenē in
dē doechdē also voel
alset die heer geuet
en uonledige nitter
heligē schrift en dē
sal hē vorderlic we
sen en u allē. **D**ar
om sprac he hē si
niemants en sy ty
dich mynre ledicheit.
want myn ledicheit
heuet in oer een gro
te werclicheit. **I**ch
sie my van deser sae
kē war om dat ic u
hier te saemē getopē
heb alle dinge voldae
te hebbe als ic solde.
En hē is noch uwer

antworde noes wat
ic sal u antworde ont
halde. En van desen
volborde oec wat we
te wpe. Dande volck
wart gerope. fiat fiat
twintichwerf. inwerf
Dit nu es iustit est.
en twintichwerf acht
werf fiat fiat het ge
schie wart gesacht.
erijwerf. lange wer
dich lange ver dient.
hoert xps en bewaet
Craculu wart gesa
cht achtwerf erwerf.
Doe dat volc sweech
sprac Augustinus die
bisscop. Hi heuet wal
so dat he die dinge
die gade we hoere die
tot syn helicheit hoe
re wael vol daen sal
moge. In welker me
onser vinger gebede
so beuele ic dat alre
meest uwer goetliker
myne. dat gy alle u

saeke en alle u onlede
achter laet en stort
u bedinge totte heer
voer dese kerke. en
voer Cracule en vor
my en voer de priest
godes. woe dat sick
ste Augustinus vander
wtwendiger onleden
ontoech en tot beschou
winge gaf en u capit

Als dan dese
dinge volen
oet ware so gaf sich
die auer helige vader
Augustinus in synen
alde daege mit groter
muericheit en andach
te tot synre beger der
vruicheit en enicheit.
En dat oec niet allee
tot synre behoef mer
tot behulpe alle der
heiliger kerke auer al
die ganse werlt. Ja tot
ten ende der werlt to
vmits sine goetliken
schrifte dar hi he me

de vouldichde. **W**at
soe als meester **Jordan**
van hē schrift so soldē
alle clercklike geleerde
mānen seer struckelē
en heddē se sijnre scrif
tē niet. **W**ant alle die
ander leerrers hebben
oer schriftē gemeynlic
mit sijnē schriften ge
ciert en seer voel en
mēnichuol delickē in
oerē schriftē getagen.
Al en heddē hē geen
vūck gemuechliker
geweeft dan inde got
lickē schouwē sich te
oeffenē en mit hē self
sich alleen te bēcomē.
Nochtant sochte hī al
te ernstelickē dat al
der hehiger kersten
heit mitte en noet wā.
en en vergat des niet
al tot sijnre lester siēc
heit to te besorgē en te
bedenckē. om dattet
hē van god beualē wā.
alle der hehiger kerke

sorge te draegē. **H**u
na so gemelt hōer got
liker voer siēicheit
datter een groet volck
en een onmenschelick
her manthick en seer
starch geoeft inde
striede mit mēnigerley
wapē en schutte. **O**it
ware die wandalē en
halanē. **E**n dese had
de onder hē noch een
ander quade partie
gemenget. **D**at ware
die goetē en se quame
van hispaniē te schep
an. inde palē van **Af
frica**. **E**n doe se alle die
stedē van mauritanie
gewonnē hadde. soe
vielē se an die kōninc
rijckē die by **Affrica**
lage. **E**n dat volck
was van alte groter
wreetheit en vermoet
heit. en verdoruen
allet daer se by qua
mē. **A**ls mit roef mit
vslaen mit mēniger

leye tortuente en mit
 verberne en mit me-
 nige andere quaet da-
 dicheide. En sy en sp-
 aerde noch wijs noch
 man. Jone noch alt.
 noch de priesteren noch
 den diennes godes. no-
 ch den kerke noch de
 ornamento der kerke.
 Doe dan dit groete
 quaet die alre helich-
 ste guder tierenste va-
 der Augustini vnaem
 en bekende so anmer-
 te. He dat mit alte gro-
 te medelide sijns herte.
 En oec niet alle als
 ander mensche mer
 alte noel dieper en gro-
 digen. En sonderlin-
 ge die pericule der
 siele die hi voersach.
 want he plach dat in
 ewiger gewoente te
 hebbe alre mensche
 ongeual te beschreie.
 Want alle syn kon-
 ste ware vol medelik

barmherticheit op al-
 re mensche lide. **D**an-
 om so was he nu in alte
 grote druck en mede-
 lide op also voel groets
 ongeuals. wantter ge-
 schreue steet. een ver-
 stendel hert is ee mot
 der bene. En datter om
 na dat die psalmista
 secht. so ware he syn tra-
 ne nachtes en dages
 syn kroet. Aldus so had-
 de he nu een alte inner-
 liche bedructe pijn.
 ke leuen in sine eer sa-
 me leste olderdom.
 want he sach die stede
 vderue mitte muer.
 die tymeringe slaten
 en dorpe vderue en
 vnielt werde. **P**ries-
 ters godes en die die-
 res der heiliger kerke
 en die offerhande des
 dienstes godes alre we-
 ge vstroiet en beulect
 werde. **H**i haddes gro-
 te druck datter som

nich ontbrakē ware
nde tormentē. en an
dere mitte swerde h
slaegē. **E**n datter so
nich geuange waren.
en die kersten geloue
achter latende dien
de se de maende. **E**n
hauē al dese iamerli
ke lidelicheidē soe be
claegde hyt en besch
reidēnt bitterlicken
dat die mynentlike
dienst godes al nach
tes en dages also ver
ginge. **E**n die hoich
tidelicheidē en merli
cheidē die men god
schuldich was dat die
ni niet en geschiede.
En dat mē die gothi
ke sacramenten ni
niet en vsocht. en oec
of licht yemant weer
die se vsoeke wolde dē
mē nauwe yemant en
solde vnde die se geue
wolde of mocht. **E**n al
te ontfarmlike beclaeg

dē hyt mit suchte en
mit schreien op die ge
ne die hē vberchdē in
hale en bufsche en be
roeft ware van oeren
noettruffe en vginge
van stracht en van
honger. **H**i ontfarm
de hē oec mit alte gro
te medelidē opten
praeste en priesters
en clerke en diene
der kerke die beroeft
ware van alle oeren
noettruffe. en alsoe
armelike oer broet
badē. en dat hi sach
dat hē al oer noettruf
te en die hē daer in
dienē mochte ontfarm
ke. **W**ant in alle den
lande en bleuē nauwe
drie bisdomē van soe
voelē. en dat waren
dat bisdom van kar
tagiē. van sponē. en
van tagateniē. **M**er
in tocomende tyden
na synte doet so wart

die stat van **ppone** oec
 vderst vande income
 linge. **E**n also voel als
 hi hoget vstaende was
 so bescreide hyt oec te
 meer en te auerulode
 liker dagelike mit me
 delide. **E**n alle dese
 iamer car minge en
 druchtheide wiesch
 so seer dat noch te wile
 he noch in sinen stnet
 was. die vande naer
 re quam en beleide
 oec die edel stat van
ppone. Die greue bo
 nifacius daer hyr von
 af gesecht is. mit ene
 grote her die die gote
 hiet lach inder stat
 van **ppone**. en bleef
 dant alle die tye dat
 se belege was. **D**iertie
 maent lange lage die
 vande vort der stat,
 en die and bisscoppe
 dant onlants vloen
 al totter stat van **spo**
ne en bleue dant alle
 die tye dat se belege

was. **E**n die vande
 hadde dat water der
 zee der stat ontagen
 so dat die lieue vande
 godes mit alde volck
 in alte grote lide ware.
 en se plage mit malca
 derre dant af te spreke
 en se mercte die beue
 de ordelē godes voer
 oere oge. en seide. **O**
 heer du bist rechtur
 dich en gerecht sijn dy
 ordelē. **E**n mit schreie
 en mit suchte baden se
 ynichlike totte vader
 der ontfermherticheit
 en god alles troestes
 dat he he gemerdige
 wolde se te vlichte en
 vtroeste in oeren alte
 smare tribulacie. **D**oe
 dattet eens mael ge
 uel doe se tsaeme sate
 auer tafele mit oere
 guder tiere alre helich
 ste vader **Augustinus**.
 en sprake druchlike
 vander saekē. **D**at doe
 die suete vader tot sy

nē bedructē kinderē
en sōenē sprac mit
troesteliker stemē en
seide. **W**eet mijn he
ue broeders dat ic dit
inder tyt onser ellen
dicheit van god bid
dende bin. als dat hi
hē gewerdigē dese
stat van alsd groten
druck en swarē beleg
ginge vloesē wil en
van oerē mīdē. **O**f
duncket hē anders
mitte en guet sijn dat
wijt lidē solle dat he
dan sine knechte ge
uē wil sterke verdul
dicheit sinen heffte
wil te volhorde. **O**f
dat he my van desen
louē toe hē wil haelē
op dat ic den groten
ramet niet sien en
derf. **D**oe hē dit al
dus seide en hē sine
mede broeders suete
liche troeste. so begon
de oec alle die ander
bisscoppē en clerken

mit hē tot god te bid
dē en alle dat volck
gemeynliche dat se
vande mīdē vloest
moeste werde. **E**nde
siet inder derder
maent der beleggē
ge der stat. soe viel
die guder tierē vād
te bedde andē zaegē
en wart geoeffent in
alte swaertre siecheit
sijns lichams bys to
ter lester vren toe.
Siet moe dat die ge
nadige heer niet en
beroefde sine knechte
Augustine vander
vruchte sijn bedinge.
want dat he mit saxe
liker stemē vanden
heer gebedē had dat
verreech hi hē seluen.
Dōmige bisschoppē
namē raet an hem
woe dat se best in oe
re grote noede doen
solde. wer dat se bet
by dē volke bleuen
of te vlien. sonder lū

ge wantter ind' ewa
gelie steet. Ist dat se
uuer uolge in die eē
stat soe vliet in die an
der. **D**an hi hē doe
guet onder scheid vā
gaf mit schriftelike
machten. woe dat se
schuldiger were hi
oere onder saten toe
bluue. **E**n dat se gue
de getrunne hier dē
soldē wese. **A**ls se dē
wulf sege come dat
se dan niet vlien en
soldē. **E**n dat self pūt
dede hi oer seluen ge
trunne in alle pe
rikel. **V**an sinē grote
hertelike vlangē dat
hi had onthonde te we
se vande vlesch en tot
gade te comen in sijn
rijck. **E**n vj capittel

In was een mā
vol hemelsch
begerten. en hē ver
langedē te mael seer
dit leue te late. **E**n
dat lant der boloffe

in der ewiger salich
te besitte. **H**i riep
mit dorstender beg
tē tottē heer als in sy
uē **D**oleloqua steet.
O myn god myne sie
lē dorst en begeert
crachtelike totty. ge
lyck als dat hert be
gert totter fonteynē
der waeterē. och wā
neer sal ic come en
apenbare voer dine
ansichte. **O** fonteyn
des leuens. **O** Ader
der leuender waete
rē. wāneer sal ic co
me tottē waeterē dī
re sueticheit. van de
ser dorre woester er
dē. **O**p dat ic myne
dorst mocht saeden
wttē waeterē dīne
barmherticheit. **O**
heer my dorst na di
du die bist een fonteyn
des leuens. verlicht
doch myne siel mittig.
my dorst na dē leue
dē gade. **O** wāneer
sal ic totty come en

apenbar v'schijnē vō
den aſichte godes. **O**
of ic noch eens tytē
dē dach ſien ſal. den
dach der v'loefinge.
dē dach der vrolicheit
en der blytſchappen.
den dach dē die heer
heuet gemaect. **O**p
dat mi ons v'hoegen
mochtē en verblidē
indē daege. **O**auer
clan dach die genē
auent en weet noch
genē onderganc en
heuet. **D**an men hoe
rē ſal die ſtēme d'yn
laues en der vroli
cheit en der belynge.
Dat is ganc in die
blytſcap des heren.
ganc inder ruſten
indē wydē ſael des
huſes des herē dan
die grote ononder
windelike dinge die
wonderlike geuech
like dinge gemaect
ſollē wēdē den geē
getiel en is. **D**an
ſal wēdē dat leuet

makende leue ſuet
en mynlic en altoes
andencklic. **D**an
ſal die hoechſt wa
nchtige ſalicheit
wēdē. en die ſeker
ruſt en die ruſtige
vrolicheit. en die
vrolike ſalicheit. ſe
ker ſalicheit en ern
ge ſalicheit. **D**at is
die ewige drieuoldi
cheit. die drieuoldi
ge enicheit. ewige
gotheit. en gotheit
der enicheit. en dat
ſalige geſichtē der
eniger drieuoldich
en der eniger goth
ewelic te beſchouwē.
dat is die blytſchap
myns herē die ic be
ger. **O** ſalige geſicht
bauē al. o blytſcap
bauē al blytſcap dā
geen and blytſcap
butē en is. wāneer
ſal ic in di gaen dē
ic di ſien mocht mit
te heer die in di wo
nēt. **I**c ſal gaen en

sien dat grote visioen
 wat dat is dat my dā
 af onthelt. Och my
 myn iamerlike elle
 de is vlenget. Och
 woe lange sal my ge
 sacht werde. wacht
 en echter wacht. en
 wacht en wē wacht.
 En nu wie is myn v
 wachtunge en is dat
 niet die hee. warlic
 die heer is myn ver
 wachtunge. Laet ons
 dan verwachten den
 heer onse gesontma
 ker Ihu xpm die we
 der vmaeke sal den
 licham onser armoe
 dicheit. conformiet
 de licham sinre clau
 heit. O heer comt en
 visentiert ons in vre
 de. O myn lieue hee
 comt en wtleidet de
 geuange wtte ker
 ker op dat he mit
 volcomenre herten
 voer dy vblide mach.
 Comt O myn lieue

here die alle volc be
 gerlick hufst en toent
 dyn ansicht en wi solle
 gesont werde. Comt
 O myn licht en myn
 vloeser en wtleit my
 siel vande kerker de
 ser vanchenisse. om
 te behē dine heilige
 naem. Och woe lange
 sal ic onsalige gewor
 pe werde inde vloodē
 mynre sterflicheit.
 En ic rope totti suete
 here myn god vhoert
 doch de genē die totti
 is ropende inder gro
 ter bisterre zee deser
 ellende. En leit my
 mitti totter haene d'
 ewiger salicheiden.
 O mynlike xpi god
 van gade myn toulu
 cht en myn cracht en
 enige hape des men
 schelike geslechtes.
 Wes licht dat wi van
 veer sien ond desen
 duisternisse en neue
 le op deser geluend

zee vlicht ons oge als
die radiē der sternē
des mers. Op dat wi
geschied mogē werde
te comē totter saliger
haeuē. **O** gude **Ihu**
regiert onse schep
mit dynre rechter
hant mitte holo des
heligē cruces. op dat
wij in dese vloeden
niet en vgaen en in
dat diepte niet en
trecke. **A**er mitten
hake dyns cruces so
treect ons totti self.
wter deser bisterre
zee du onse enige ha
pe den wi van beers
sien mit schreikhē
gesicht onse oge alte
mael totti gekiert.
O sonne der rechtu
dicheit dar gi staet
inde seuer des hemel
schē vaderlants onse
verwachtinge. **V**er
hoert ons god onse
heilgeuer. haep al d'
eynde der erde ende

vere in die zee. **W**y
arbeide en wandere
in deser droeuiger
zee. en du staets in
de seuer en siets on
an onse perikel ende
noet. **O**ch maect on
gesout om dme helige
naem. op dat wy se
kerlike totter haeuē
der ewiger salicheit
comē mogē. **E**n wy o
mijn heer mijn god
mijn gesoutmeker
en mijn formierre
inde buuck mynre.
Die wy in dme han
de heeft beualē mijn
anschy n heft di blite
like gesocht en noch
sal ic dyn ansicht sue
kē dat ansicht godos
der der doechdē. **D**a
alle die glorie der
saliger ansteet. en
dat te beschouwe is
ewich leuē en al der
heligē glorie. **D**at
hert der geene die
god suekē dat vlyt

hē. mer alte voel meer
 der die god vnde. wāt
 ister also grote blig
 schap gelege in dē sue
 kē. **O** wo grote blig
 schap ister gelege in
 dē vnde. **O** hēe dā
 om sal ic mit beruē
 der mynē en sonder
 ophaldē dyn ansicht
 suekē. **O**p dat my dā
 ten leste opgedaen
 moet werdē die poer
 te der gerechticheit
 en ic mach gaen in
 die bligschap myn
 herē. **W**o he genas enē
 siekē in sinre lester crac
 heit. en wo he star ff.

D **O** en vñ
 die helige
 gloriose bis
 schop Augustinus lach
 in sinre lester siecht
 so quam dā tot hem
 een man en bracht
 tot hē enē siekē sōen
 en eisschedē die gesōt
 heit van hē. **D**ā to
 antworde die helige

oetmodige man gode
Augustin en sprack.
O sōen wat segstu v
 mocht ic wat van sul
 kē saekē sōe solde ic
 vners an my self be
 staen. **D**ie mensche
 antworde weder. het
 weer hē in enē visioe
 te wete gedaen dat hi
 gaen solde totten bis
 schop Augustinus en
 briddē hē dat hi hē die
 hant opleggē solde en
 he solde gesontheyt v
 crigē. **D**oe dat die he
 lige man hoerde do en
 vtoech he niet der got
 liker stemē gehor sa
 te wese. en stach syn
 hant wt en leide se
 oetmodelike optē sie
 kē. en die sieke men
 sche wart ter stont ge
 sont van synre qua
 lē. en hi sendē hē wed
 al gesont thuis mit
 vroude god lauende.
Ducwile so plach he
 tot sinē broederen in

gesellicker collacie te
segge. woe lauelicke
en wo heilichlike dat
die priesters godes
leuede of oec ander
gude kerste mensche
Nochtant en solde
niemant van he mit
werlt vaere sonder
werdige bereidunge.
Als mit berouwe en
biechte en mit werdi
ger ontfunckenisse
der sacramente. **E**n dt
self dede hi oech all
was syn leue heilich
en puer bannen men
scheliker natueren.
Nochtant beual he
in synre siecke datme
he die seue psalmen
dauids vander peni
tencie solde schreue
en die quatetne la
ge dat by he tegens
der wint vort sinen
oge op dat hi se lese
mocht. **E**n hi las en
schreide en bede an
dachtelike. **W**ien da

ge voer synre doet
bat hi oetmodelich
en ernstelic datme
niemant tot he en
het in come. dan als
die aedicus quam.
of als he niemant ete
of drincke bracht.
Op dat syn inwen
dige andacht van
niemant gestoert
of gehindert en sol
de werde. **E**n dat
geschiede also en al
de tijt was he nite
lick en andachtelich
in sine gebede gedue
rende en in danchar
heit des laue godes.
En beual god die
heilige kerke wes
getrouwe dienne
hi geweest was hei
de dages en nachte.
en en hadde he self
niet gespaert hris
tot sine leste ende
to. **E**n hi bereiden
sine muetige greeft
mit grote blange

totten heer te waere
 daer hi hē to haesten
 te comē. Dat woert
 godes droech hi altoes
 bernende in sine her
 te totter doet toe. En
 dat self woert pducte
 he sonder ophalden.
 wackerlic en stut
 kelick mit gesonden
 inde al tot sinre lest
 siecheit toe. Doe die
 begerlike tijt an qua
 daer hē mit grote v
 langen na dorstende
 was en alte lange be
 gert had als dat hi de
 se werlt solde laten
 en intwaere vander
 pelgrimaedse. Dair
 he so getrumelick in
 gewandert had mit
 ene gestedige v
 lan ge na de hemelsche
 vaderlande. na dat
 huis der ewicheit de
 sonder hande gema
 ket is inde hemel.

Doe die vre quam so
 quamē al dair tot hē
 die bisschoppē die ind
 stat geulumē waren
 en syn broeders en an
 der deuote mensche
 en bede en schreide
 druckelike in dat af
 scheide oers gemyn
 de vaders en oers ge
 trumē hierde. En hi
 was mechtich in alde
 lede syns lichams en
 mit gehelē gesichte.
 en hi hoerde wal. en
 opgaf begerlick den
 heer sine geest en ont
 sloop mitte vaders.
Doer wes lauelike oef
 seninge en ytinge eer
 like sacrificie die de
 heer gedaen worden
 voer hē vande bisscop
 pē priesters en cler
 kē. En hi wart begra
 uē mit voel tranen.
Hi en maecte oer gee
 testament. want hy

die xps arm was en
hadde niet dan hge
van make mocht. **A**l
te vltelike beuael
he dat in die boeke
der heiliger kerken
en alle die boeke trac
tate en sermonen alte
vltelike solde betwae
re. en oec dat de na
comelinge solde beue
le. **W**ant he begerde
dat alle mensche dar
in vorderen mochten.
Wat dat he had van
costelheit van orna
menten dat beual hi
en getruwe priester
dat hi dan die sorge
van draegen solde.
Sijn vriende en ma
ge na de vleesch die
tinctierde hi als and
mensche mer se by o
ware of van om. **H**i
het der kerke achter
een vol geselschap een
grote clergie van ca

nonicken en monike
cloestere van manne
en vrouwe die he
eerfamlie onthiel
de mit oere prauen
de en menichuol di
ge boeke tractaten
en sumen. **D**an me
oec in bekene mach
wodanich hi geweest
heft. en wo claulike
dat he in al der he
liger kerke geluch
tet heuet. **G**elyc d'
sonne die auer alle
die werlt oer vueri
ge radie wtspreide
de is. **E**n hi en was
oec niet alleen een
geleert scribe inde
ryke der hemelen.
die van sinen schat
voertbrenges nye
dinge en alde. **M**er
hi was oec meerre
als dan die gesont
maker af secht. **S**ic
loquimur et sic facie

So wie spreect en so
 duet. en so wie datt
 duet en so leert die
 mensche die sal groet
 wese mit rijke der he
 melē. Groet heuet
 hi geweest inder stri
 dender kerke. dat
 was oetmodich vrod
 sam en lydsam en vol
 groter goetliker my
 nē en andere groten
 wechdē die hē waer
 like groet maecten.
Hi was een keiserli
 ke basune die oech
 niet alleen die slape
 de kindere. mer oec
 die in dē doethicken
 slape der sōdē ver
 haert ware. der mo
 der der heliger ker
 kē weder op wecten
 wttē doetlike slape.
 als der ongelouē en
 alrehande grote doet
 like sōdē der sielen.
Hi was een gulde or
 gel vmits sinre grot

wysheit en goetliker
 mynē mit sinē schone
 clare geloue. **O**mod
 helige kerke so heuet
 he v kinder getugen
 en geleit in dē wech
 der waerheit en wed
 gesat by dē brudegō
 xpi. **H**i heft oec ghe
 weest een alte sterke
 ruore colupne. **O**mo
 der helige kerke dan
 sich v vmoede kindere
 in dē sōdē en in alre
 gebreechicheit an ge
 rust hebbē. en vcaldo
 sijn wordē van alreleie
 gebreechicheidē en qua
 der begertē. **H**i was
 oec een ongebreeclic
 stock vande holt byba
 uy. den rechten wech
 wijsende dē dwalen
 dē den cleinē mitte
 grote niemant achter
 latende. **O**moder he
 lige kerke in al uwē
 eynde heuet hi vrede
 gemaket vande genē

die van te vechte pla
ge verloesten hy v.
En v sieke cranche hy
der plach hi te voede.
die sterke plach hi te
veste mit guede. **A**ls
inde sacramente der
wijshede en der got
liker myne. **H**i plach
v die vofkens te van
ge en te viaege wtt
uwe wyngaert. **D**as
ware se die heimeh
ke dwalinge voert
brichte. **E**n hi waec
te beide nachtes en
dages op uwer hue
de. op dat gy van u
we mande niet ghe
quest en solt werden
niemant en vantine
synus gelijc. **O**bruit
In moder helige ker
ke v te bewaere van
uwe mande en in al
le costele gewade ver
mits alreleie guder
leringe v bequeem
te make uwe brude

gom. **D**an om soe
schreiet u en wtfot
tet guder tiere tranen
want he nu van u ge
uaere is. want syn
wylke vaderlike
ansicht en sal v in de
sen lande der sterfli
cheit niet meer ghe
toent werde. **N**och
oec syn suete steme
en suldy niet meer
hoere die genuechte
was banen alle spele
van musike. **A**er v
blijt v nu hoechliken
mit he. want hi hude
wtgetage heeft dat
cleet der sterflicheit
dat he seer te beswe
te plach. **E**n heuet
dat cleet der ewig
onsterflicheit ange
tage dat he ontfan
ge heft vande hant
des heren inde lande
der leuender. **H**ude
heuet he al syn beger
te mit gude vervult

inde lande der leuen
 der. **D**an om so vbligt
 mit hē want he was
 gerechtich hi gaf ene
 ygelickē alst behoer
 dē. **H**o sūe hē den
 gaf he na al sūe ver
 moegē alst hē betem
 dē inwendich en wt
 wendich lof en eer.
In alre mensche or b
 na alle synre macht
 was he vlitich. en so
 is he hude ingegne
 vol ere. in die poert
 der gerechticheit die
 hē begerlike is ape
 gedaen. **E**n he is hu
 dē mit reyne voete
 ingetredē inde gres
 telike chore der hog
 heliger driuoldich.
 van welkē dat he al
 so clare diepe vstant
 to hadde en also rue
 rigē hete begert die
 in hē baue alle sūe
 hude is vnuelt. **D**an

om soe vbligt u hude
 mit hē. want he sūe
 dorst die so vuerich
 en soe heet was ver
 saedet wter leuend
 fonteyne. die dā spr
 get wttē herten der
 heliger driuoldich.
 daer he dē vrede die
 alle synne baue gree
 smaect en gebruiet.
Dan hi also begerli
 kē in deser tijt na pla
 ch te ropē stedeliken
 mitter stemē des her
 tē wtberstende oec
 mit stemē syus mots
 seggende. **O** in vrede
 en in dat self. **O** die
 gesecht heft in dat
 self sal ic slapē en rus
 tē. **H**ude is he alsoe
 voel te hoechliker te
 eerliker en te mynli
 ker ontfangē vander
 mogentheit des vaders
 vanden wijsheit des soen.
 en vanden gudtierenheit

des heilige geestes. Also
hi hoechliker subtilik
en muerichliker die ge
mynt heuet. **H**ude is
hi witter. **I**hr lin die stri
dende is totte inwen
dige ewige vrede in
gegauen dan hi een
inwem stridende kem
pe is geweest en oer
getrouwe dienne se te
bescherme van allen
weder stoet. En he is
in dat hemelsche sege
uechtelike. **I**hr lin in
gegauen als een glori
oes segeuechter. **H**u
de syn he to getmoete
gecome mit alte eer
liker preessie die dan
wone inde taberna
kel der gerechticheit.
Hude heuet he sinen
mout open gedaen mit
middel der heliger v
gaderinge. en heuet
dat ewige bibluende
lof des here mit onge

metenre blijtschap
wegerope. **H**ude is
he alte hoichtidelike
outfange vanden wer
der moder godes in
de hemelsche hof wed
auer helige lof hi al
so hoechlike verhef
inder erde. **N**u sal
hi voert an dat hemel
sche. **A**lla singe sord
eynde. **N**u wille mi
he te saeme to spreke
mit onser moder d'
heliger kerke en bto
de en sege mit he.
O spiegel der helich
en myner der gottlich.
O **Augustinus** helige
vader tegiert dese
vgaderinge doer de
spiegel. op dat se di
stedelic volge mach
totte blitschappe dar
du ons stedeliche in
hijst voer gegauen. **Ame.**
Dauid **Augustinus**
die gloriose helige va

der wint van deser
werlt doe he alt was
sesen seuentich ian.
En doe he in clercklike
bisschoplike staet ge
leuet had hy vyf en
mientich ian lanch.
Hi verscheen mit ian
ous here. *act. en I.*
*En alte schone won
derlike mirackel van
sine menschelike herte
dat noch in ertryck*

En leuet.
leest inder
historie des
eresthen bisschops *si
giberti.* dat hi de au
hoge leerre en helige
bisschop *scus August
tino.* inder alte mees
ter vrichster liefde
en deuocie had. De
se hat god stede like
mit grote ernst dat
he verdienē mocht
doch iet te hebben
een cleyn stuccken
vanden helige reli

quiem des alte helich
ste vaders *Augustino.*
En wanttet stedige
gebet des gerechtige
menschē voel vmach.
en vande heer vhoert
wort. so vcreech dese
helige bisscop sigiber
ti vande heer dat hi
begerde. Want doe
he op ene morgenstot
omtrent priemetijt
in sine gebede lach.
so quam he als in ene
auertrat syus selfs.
En hi sach de engel
des here mit alte gro
ter claerheit blenken
de. en mit groter reue
rencie voertgaende
totte altan. Dragen
de in sine hande een
cristalle tabernakel.
en den voet vanden
tabernakel was alte
schoen en costelic ge
perlt en mit altrelen
duerbar gestreuten
ombesat en geciert.
En inden cristallen